

Sisällysluettelo

KONSJAOS, 12.10.2020 15:00, Pöytäkirja

§ -3 Pöytäkirjan kansilehti (läsnäolijat)	1
§ -1 Pöytäkirjan kansilehti (vakiopykälät)	3
§ 66 Vuonna 2020 toteutettavat talonrakennustyöt, käyttösuunnitelman tarkistus	4
Liite: Työohjelma2020 21.9.2020	7
§ 67 Paavola kampuksen myynti ja takaisinvuokrausjärjestelyn aiesopimus Hemsö Suomi Oy:n kanssa	9
Liite: Valtuustoinfon 30.9.2020 esittelymateriaalit	12
Liite: Aiesopimus - Paavolan kampus_Luonnos 8.10.2020	32
Liite: Yhteenveto Paavolan kampusalueen arviot	39
Liite: Realia Management Oy:n kiinteistöarviot	40
Liite: Ramboll Finland Oy:n kiinteistöarviot	130
§ 68 Kaupungin edustajan nimeäminen Lahti Aqua Oy:n ylimääräiseen yhtiökokoukseen ja toimiohjeiden antaminen yhtiökokousedustajalle	264
§ 69 Kaupungin edustajan määrääminen Työterveys Wellamo Oy:n ylimääräiseen yhtiökokoukseen ja toimiohjeiden antaminen yhtiökokousedustajalle	266
§ 70 Kaupungin edustajan nimeäminen Provincia Oy:n ylimääräiseen yhtiökokoukseen ja toimiohjeiden antaminen yhtiökokousedustajalle	268
§ 71 Kaupungin edustajien nimeäminen Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän yhtymäkokoukseen 16.11.2020	271
§ 72 Lausunnon antaminen Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän vuoden 2021 talousarviosta ja vuosien 2021–2023 toiminta- ja taloussuunnitelmasta	274
§ 73 Saapuneet ja lähteneet asiakirjat 12.10.2020	279
Liite: Saapuneet ja lähteneet 12.10.2020	280
§ 74 Konserni- ja tilajaoston muut asiat 12.10.2020	281
§ 75 Salassapidettävä asia	282
§ 9998 Oikaisuvaatimusohjeet ja valitusosoitus	283

Konserni- ja tilajaosto
Pöytäkirja

n:o 9/2020

Aika: 12.10.2020 klo 15.00 – 18.02**Paikka:** Kaupunginhallituksen sali**Läsnä:****Varsinaiset jäsenet:**

Aleksi Mäntylä, puheenjohtaja

Alettin Basboga, varapuheenjohtaja

Pekka Komu

Toni Putula

Jenna Koskelo

Puheenjohtajat:

Hannu Rahkonen *), poistui klo 17.02

Mika Kari *), poistui klo 17.02

Antti Holopainen *), poistui klo 17.02

Jarkko Nissinen *), poistui klo 17.07

Sirkku Hildén, poistui klo 16.40

kaupunginvaltuuston puheenjohtaja

kaupunginvaltuuston I vpj

kaupunginvaltuuston II vpj

kaupunginvaltuuston III vpj

kaupunginhallituksen puheenjohtaja

Viranhaltijat:

Pekka Timonen

Mika Mäkinen

Leena Pirttilä, poistui klo 16.55

kaupunginjohtaja

konsernipalvelujohtaja

rakennuttajapäällikkö

Poissa:

Jouni Arola

toimitilajohtaja

Asiantuntijat:

Lassi Kilponen

Leena Pirttilä

opetus- ja kasvatusjohtaja, klo 15.00-15.30/66 §

rakennuttajapäällikkö/66 §

Pöytäkirjanpitäjä:

Veli-Pekka Ignatius

konserniohjauksen päällikkö

KONSERNI- JA TILAJAOSTON puolesta:

Aleksi Mäntylä

Veli-Pekka Ignatius

Pöytäkirja tarkastettu ja hyväksytty Lahdessa lokakuun 19. päivänä 2020

Jenna Koskelo

Pekka Komu

Pöytäkirja on ollut nähtävillä Lahden kaupungin yleisessä tietoverkossa osoitteessa <http://www.lahti.fi> lokakuun 20. päivänä 2020; todistaa

viran puolesta:

Konserniohjauksen päällikkö

Veli-Pekka Ignatius

Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

Päätös: Puheenjohtaja totesi kokouksen lailliseksi ja päätösvaltaiseksi.

Pöytäkirjan tarkastajien valinta

Puheenjohtajan ehdotuksesta tämän pöytäkirjan tarkastajiksi valittiin konserni- ja tilajaoston jäsenet Jenna Koskelo ja Pekka Komu.

Konserni- ja tilajaoston päätöksen mukaan sen pöytäkirja tarkastetaan viimeistään kokousta seuraavana maanantaina tai mikäli se on pyhäpäivä, seuraavana arkipäivänä.

Pöytäkirja asetetaan tarkastettavaksi luottamushenkilöiden Extranettiin ja se on mahdollista käydä tarkastamassa myös kaupungintalolla konsernipalvelujen kansliassa. Kokouksen puheenjohtajalle ja pöytäkirjan tarkastajille ilmoitetaan sähköpostilla, milloin pöytäkirja on tarkastettavissa.

Sähköinen tarkastaminen ilmoitetaan sähköpostilla osoitteeseen kirjaamo@lahti.fi.

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 66

Vuonna 2020 toteutettavat talonrakennustyöt, käyttösuunnitelman tarkistus

D/1363/10.03.02.00.03/2019

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Rakennuttajapäällikkö Leena Pirttilä, p. 050 658 61
Opetus- ja kasvatusjohtaja Lassi Kilponen, p. 044 716 1328

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Päätösehdotus

Rakennuttajapäällikkö Leena Pirttilä

Konserni- ja tilajaosto merkitsee tiedokseen Renkomäen monitoimitalon elinkaarihankinnan tilannekatsauksen ja päättää myöntää hankkeelle aloitusluvan. Lisäksi konserni- ja tilajaosto päättää, että Renkomäen monitoimitalon uudisrakennus otetaan vuoden 2020 käyttösuunnitelmaan uudeksi työkohteeksi, ja sille varataan 1,55 milj. euron rahoitus Korvausinvestointeihin Sivistyksen palvelualueen hankeryhmään. Samalla Korvausinvestointeihin kohdennetaan 1,5 milj. euron keskeneräisten hankkeiden määräraha.

Konserni- ja tilajaosto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Konserni- ja tilajaosto on 20.1.2020 § 1 hyväksynyt Lahden Tilakeskuksen käyttösuunnitelman vuodelle 2020 sekä myöntänyt samalla toteuttamisluvat (aloitusluvat) talonrakennuksen työohjelmassa luetelluille hankkeille siltä osin kuin niiden hankintarvot kohdekohtaisesti ylittävät 500.000 euroa. Päätöksessä todetaan, että talonrakennuksen työohjelmaa voidaan tarkastella konserni- ja tilajaostossa olosuhteiden muuttuessa. Lahden kaupungin hallintosäännön mukaan toimitilajohtajalla on valtuudet tehdä toteuttamispäätökset ja hankintapäätökset enintään 500.000 euron rakentamishankkeista käyttösuunnitelman puitteissa. Toimitilajohtajan päätösvaltaa on delegoitu hänen alaisilleen viranhaltijoille.

Konserni- ja tilajaosto hyväksyi Renkomäen monitoimitalon hankesuunnitelman 15.4.2019 § 24. Hankesuunnitelman mukaan monitoimitalohankkeen investointikustannukset (ind. 97,5) ovat 25,2 milj. euroa, alv. 0 % Kustannuksiin sisältyy pysäköintialueen kustannukset 150 000 euroa, alv. 0 %. Kustannuksiin eivät sisälly liikunta-alueen kustannukset 240 000 euroa, kirjastorakennuksen

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 66

purkukustannukset 90 000 euroa (alv. 0 %) ja koulun lisätilana toimivan parakin siirtokustannukset 200 000 euroa, alv. 0 %. Monitoimitalon vuokra kaupungin sisäisen vuokran periaatteilla laskettuna, ja hankesuunnitelman luvuilla, on 1,75 milj. euroa/vuosi (19,70 euroa/m²/kk).

Vuoden 2019 talousarvioon oli kirjattu tavoite toteuttaa Renkomäen monitoimitalo elinkaarimallilla. Elinkaarimallin mukainen kilpailutus käynnistettiin elokuussa 2019 ja hankkeen tilannetta esiteltiin konserni- ja tilajaostolle 14.10.2019. Seuraavassa kokouksessa 18.11.2019 § 95 konserni- ja tilajaosto päätti tarkentaa hankesuunnitelman hyväksymisen yhteydessä tekemäänsä päätöstä hirren tai puun käytöstä. Samassa yhteydessä keskusteltiin myös hankkeen rahoitusvaihtoehdoista, ja Renkomäen monitoimitalon uudisrakennukselle varattiin vuosien 2020-2024 taloussuunnitelman talonrakennusinvestointeihin vuosille 2021-2022 yhteensä 25,6 milj. euroa (ind. 99).

Elinkaarimallin mukainen kilpailullinen neuvottelumenettely eri tarjoajien kanssa käytiin kevään 2020 aikana. Tarjoukset jätettiin 2.9.2020. Tarjousvertailussa parhaimmaksi arvioidun tarjouksen perusteella arvioidut hankkeen investointikustannukset ovat 24,17 milj. euroa (ind. 96) ja vuokra 1,87 milj. euroa milj. euroa/vuosi (22,58 euroa/m²/kk). Vuokra sisältää siivouksen osuuden 205 404 euroa/vuosi (2,48 euroa/m²/kk), joten hankesuunnitelman kanssa vertailukelpoinen vuokra ilman siivousta on 1,66 milj. euroa/vuosi (20,10 euroa/m²/kk). Tarjousvertailuun perustuva tilannekatsaus käydään läpi kokouksessa.

Kilpailullisen neuvottelumenettelyn aikana kävi myös ilmi, että rahoitusta tarvitaan hankinnan aloitus- ja suunnittelukulujen kattamiseksi jo vuonna 2020 eikä pelkästään vuosina 2021 ja 2022. Vuoden 2020 rahoitustarve on 1,55 milj. euroa, ja se voidaan kattaa Tilakeskuksen investointibudjetin sisältä.

Elinkaarimallin mukainen palveluntuottaja valitaan toimitilajohtajan viranhaltijapäätöksellä, mikäli konserni- ja tilajaosto tässä kokouksessa päättää myöntää hankkeelle aloitusluvan.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Ote Lahden Tilakeskus, sivistystoimi

Liitteenä

1. Työohjelma 2020 21.9.2020

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 66

VUONNA 2020 TOTEUTETTAVAT TALONRAKENNUSTYÖT		21.9.2020		
	Työkohte	Valtuuston hyväksymä määräraha	Käyttösuunnitelma	
			Rahoitus- varaus	Aika- taulu
PERUSPARANNUKSET				
KONSERNIHALLINNON HANKERYHMÄ		1 304		
jatkuu	Konsernihallinto - Kaupungintalon perusparannus, suunnittelu - Myöhemmin kohdennettavat työt Myöhemmin kohdennettavat työt, hankeryhmä yhteensä		1 304 1 109 195 195	1-12
SIVISTYKSEN PALVELUALUEEN HANKERYHMÄ		13 836		
jatkuu	- Kannaksenkatu 22 (Muotoiluinstituutti) perusparannus ja muutostyöt		8 589 3 664	6-12
jatkuu	- Kirkkokatu 16 (Aikuiskoulutuskeskus) perusparannus ja muutostyöt, suunnittelu		567	1-12
jatkuu	- Paavolan kampusalueen sisäiset liikennejärjestelyt		1 194	4-11
jatkuu	- Länsiharjun koulun perusparannus		100	6-9
	- Länsiharjun pikku koulun korjaus- ja muutostyöt, hankesuunnittelu		50	6-12
jatkuu	- Kaupunginteatterin perusparannus		1 034	4-9
jatkuu	- Historiallisen museon toiminnalliset muutokset (2. vaihe)		1 980	4-12
	Päiväkotien perusparannukset		1 051	
	- Kaarikadun päiväkodin perusparannus, suunnittelu		60	6-12
jatkuu	- Ruoriniemen päiväkodin piha		343	5-10
jatkuu	- Mettiksien muutostyöt		30	1-2
jatkuu	- Ainonpuiston päiväkodin piha, loppurahoitus		13	
	- Myöhemmin kohdennettavat työt		605	
	Urheilukeskuksen perusparannukset		400	
	- Myöhemmin kohdennettavat työt		400	
	Toimialan pienet työkohteet		3 796	
jatkuu	- Kärpäsen koulun kenttä		1 000	4-10
	- Kärpäsen koulun piha ja paikoitus		313	6-9
jatkuu	- Kärpäsen koulun eskaritilat, loppurahoitus		36	
jatkuu	- Historiallisen museon kosteusvauriokorjaukset		750	8-12
	- Renkomäen monitoimitalon pysäköintialue		400	6-10
jatkuu	- Renkomäen monitoimitalon elinkaarihankkeen kilpailutus		150	1-12
	- Mustakallion vss-tilat, tate peruskorjaus		350	5-7
	- Kunnaksen vuokraviipaleen EF lämpöliittymä		14	
	- Myöhemmin kohdennettavat työt		783	
	Myöhemmin kohdennettavat työt, toimiala yhteensä		1 788	
MUUN VUOKRAUSTOIMINNAN HANKERYHMÄ		3 081		
jatkuu	Pääterveysaseman pienet hankkeet		200	
	- Myöhemmin kohdennettavat työt		200	
jatkuu	- Sibeliusalon kongressisiiven sisäänkäynti ja salin uudistaminen		2 334	
	- salin uudistaminen		1 313	4-9
	- kongressisiiven sisäänkäynti		1 021	4-12
	- Sibeliusalon rakennusautomaatio		350	4-12
	- Vesijärven asema, vesikaton ja julkisivujen maalaus ja kunnostus		297	4-8
jatkuu	- Launeen terveysaseman suunterveydenhuollon tilat		214	1-3
	Myöhemmin kohdennettavat työt, hankeryhmä yhteensä		-314	
PERUSPARANNUKSET YHTEENSÄ		18 221		

KORVAUSINVESTOINNIT		38 355		
	Alkuperäinen määräraha vuodelta 2019	36 855 1 500		
SIVISTYKSEN PALVELUALUEEN HANKERYHMÄ		38 355		
	Alkuperäinen määräraha vuodelta 2019	36 855 1 500		
jatkuu	- Launeen monitoimitalo		3640	1-4
	- Launeen koulun alikulkutunnelin luiska		65	5-7
jatkuu	- Rakokiven monitoimitalo		14427	1-12
jatkuu	- Kivimaan monitoimitalo, uudisrakennus		10000	1-12
	- Myllypohjan monitoimitalo, uudisrakennus hankesuunnittelu		63	5-12
	- Kaarikadun päiväkotitoimitalo, uudisrakennus, suunnittelu		1072	1-12
jatkuu	- Paavolan kampus, Laaksokatu 6:n päiväkotitoimitalo		4302	1-6
jatkuu	- Paavolan kampus, Kannaksenkatu 22 (Muotoiluinstituutti), uudisrakennus		3351	6-12
jatkuu	- Renkomäen monitoimitalo, uudisrakennus		1550	10-12
	<i>Myöhemmin kohdennettavat työt, hankeryhmä yhteensä</i>		-115	
KORVAUSINVESTOINNIT YHTEENSÄ		38 355		
UUSINVESTOINNIT				
SIVISTYKSEN PALVELUALUEEN HANKERYHMÄ		2 612		
jatkuu	- Paavolan kampus, Kirkkokatu 16 (Aikuiskoulutuskeskus), uudisrakennus		2 612	6-12
jatkuu	- Kariston koulun ja päiväkodin loppurahoitus		81	
	<i>Myöhemmin kohdennettavat työt, hankeryhmä yhteensä</i>		-81	
UUSINVESTOINNIT YHTEENSÄ		2 612		
KESKENERÄISET HANKKEET		0		

Perusparannus yhteensä	18 221
Korvausinvestoinnit yhteensä	38 355
Uusinvestoinnit yhteensä	2 612
Keskeneräiset yhteensä	0
TALONRAKENNUS YHTEENSÄ	59 188

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 67

Paavola kampuksen myynti ja takaisinvuokrausjärjestelyn aiesopimus Hemsö Suomi Oy:n kanssa

D/1920/10.03.02.03.02/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Toimitilajohtaja Jouni Arola, puh. 050 559 4227

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

**Käsittely konserni-
ja tilajaostossa**

Pöytäkirjan liitteeksi liitetään valtuutetuille valtuustoinfossa 30.9.2020 esitetyt Hemsö Suomi Oy:n ja Lahden kaupungin esittelymateriaalit.

Lisäksi pöytäkirjan liitteeksi liitetään jaoston kokouksessa 12.10.2020 esitetty materiaali.

Päätösehdotus

Konsernipalvelujohtaja Mika Mäkinen

Konserni- ja tilajaosto päättää hyväksyä Hemsö Suomi Oy:n kanssa tehtävän aiesopimuksen, jossa kaupunki myisi Paavola kampusalueen olemassa olevat sekä rakennettavat rakennukset Hemsö Suomi Oy:lle. Kaupunki vuokraisi rakennusten sijaintikiinteistöt Hemsö Suomi Oy:lle pitkäaikaisilla maanvuokrasopimuksilla. Hemsö Suomi Oy vuokraisi rakennusten tilat takaisin kaupungille joko 15 tai 20 vuoden määräaikaisilla vuokrasopimuksilla Hemsö Suomi Oy:n tekemän indikatiivisen tarjouksen perusteella. Vuokrasopimuksista ja kiinteistökaupasta päätetään erikseen.

Konserni- ja tilajaosto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Tämän vuoden talousarvion talonrakennusinvestoinnit osaan on kirjattu Paavolan kampusalueen investoinnin osalta, että taserahoitusvaihtoehdon rinnalla selvitetään kuitenkin koko Paavolan kampuskokonaisuuden toteutuksen ja omistuksen kilpailutusta laadittujen suunnitelmien pohjalta.

Kiinteistöjärjestely on mahdollista toteuttaa kuntalain 130 §:n mukaisesti joko tarjouskilpailulla tai suoraan valitun kumppanin kanssa, kun seuraavat reunaehdot täyttyvät:

- Kaupunki hankkii kuntalain 130 §:n 2 momentin mukaisen hinta-arvion kiinteistöjen markkina-arvosta. Arvio hankitaan puolueettomalta arvioijalta ennen myyntiä.

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 67

- Arvioijan tekemä arvio kiinteistöjen markkina-arvosta ei sido kaupunkia. Hemsön kanssa sovittavaa kauppahintaa verrataan päätöksenteossa tähän arvioon.

EU:n valtioneuvoston päätösten mukainen valtiontuen käsite perustuu Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 107 artiklaan 1. Jotta vältetään riski tehdyn SEUT 107(1) artiklassa tarkoitettua kielletystä valtiontuesta Hemsölle, hinta-arviossa huomioidaan kiinteistöjä koskevat, suunnitellut sopimusjärjestelyt (erityisesti suunniteltu tilojen takaisinvuokraus kaupungille sekä tällöin sovellettava vuokrataso ja vuokra aika).

Kiinteistöjen myynti ja tilojen takaisinvuokraus kaupungille eivät sisällä hankintalain soveltamisalaan kuuluvia hankintoja. Näin ollen sopimuksia ei tarvitse kilpailuttaa hankintalain menettelyllä. Paavola kampushankeen uudisrakennushankkeet (ja perusrakennushankkeet) ovat julkisia hankintoja, jotka kaupunki on kilpailuttanut julkisina hankintoina. Näissä kilpailutuksissa kaupunki toimii hankintayksikkönä. Urakoiden toteutus sopimukset siirretään Hemsö Suomi Oy:n nimiin mahdollisen kaupan jälkeen. Tämän jälkeen Hemsö vastaa toteutusvaiheesta ja rahoittaa hankkeet.

Lahden Tilakeskus on teettänyt Paavola kampusalueen olemassa olevista kiinteistöistä sekä tehtävistä investoinneista kaksi toistaan riippumatonta puolueetonta hinta-arviota kiinteistöjen markkina-arvosta. Kiinteistöarviot ovat tehneet Realia Management Oy sekä Ramboll Finland Oy. Kohteiden kiinteistöarviot on tallennettu konserni- ja tilajaoston extranettiin.

Aiesopimuksella Lahden kaupunki ja Hemsö Suomi Oy sopivat muun muassa rakennusten kauppahinnasta, maanvuokrasopimusten ja vuokrasopimusten pääehdoista, rakennuksia, kiinteistöjä ja hankkeita koskevan due diligence -tarkastuksen suorittamisesta, rakennusten kauppakirjan, maanvuokrasopimusten ja vuokrasopimusten laatimisesta, järjestelyn toteuttamisen aikataulusta ja Hemsön yksinoikeudesta.

Lahden kaupunki sitoutuu aiesopimuksen voimassaoloaikana olemaan neuvottelematta kenenkään muun kuin Hemsö Suomi Oy:n kanssa järjestelystä tai muusta vastaavasta järjestelyn tai mihin tahansa sen osaan rinnastettavasta tai sen kanssa kilpailevasta järjestelystä.

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 67

Aiesopimus tulee voimaan, kun molemmat osapuolet ovat sen allekirjoittaneet ja päättyy 28.2.2021 tai sitä ennen, jos osapuolet ovat allekirjoittaneet kauppakirjan tai yhteisesti kirjallisesti todenneet järjestelyä koskevat neuvottelut päättyneiksi. Mikäli järjestelyn solmimiselle on 28.2.2021 edelleen edellytyksiä mutta kauppakirjaa ei vielä ole allekirjoitettu, sitoutuu Lahden kaupunki Hemsön pyynnöstä pidentämään aiesopimuksen voimassaoloaikaa kahdella viikolla kerrallaan.

Lahden kaupungin ja Hemsö Suomi Oy:n aiesopimusluonnos tallennetaan konserni- ja tilajaoston extranettiin perjantaina 9.10.

Konsernipalvelujohtaja esittelee aiesopimuksen kokouksessa.

Muutoksenhaku

oikaisuvaatimusohje

Toimenpiteet

Ote Lahden Tilakeskus

Liitteenä

1. Hemsö Suomi Oy:n maajohtaja Jarkko Leinosen, konsernipalvelujohtaja Mika Mäkisen ja toimitilajohtaja Jouni Arolan esittelymateriaalit valtuustoinfossa 30.9.2020
2. Aiesopimus-luonnos
3. Yhteenveto arvioista
4. Realia Management Oy:n kiinteistöarviot
5. Ramboll Finland Oy:n kiinteistöarviot

Hemsön ehdotus: Paavolan koulukampuksen toteutus. Valtuustoinfo 30.9.2020.

Läsnä
Vastuullinen
Kehittyvä

Hemsö Suomessa

53 kiinteistöä

kiinteistöjen arvo
n. miljardi euroa

Julkisten
vuokralaisten osuus
lähes **70 %**,
vuokrasopimusten
keskipituus
yli 10 vuotta

Suomessa
vuodesta 2013,
Suomi on
toinen
pitkäjänteinen
kotimarkkina

Oma
suomalainen
organisaatio

Ruotsin valtion
kolmas
eläkerahasto
AP3 omistaa
85 %,
Sagax AB 15 %

Tukena
paikalliset
ammattitai-
toiset
kumppanit

Hemsön oppilaitoskohteita Suomessa

Hemsön käynnissä olevia kouluprojekteja

Esimerkkejä Hemsön hankkeista Suomessa

R9 – Sibelius-Akatemian perusparannus

Pinta-ala: 5 000 m²

Taideyliopiston Sibelius-Akatemialle peruskorjattiin ensiluokkaiset taiteellisen toiminnan ja opetuksen tilat rakennukseen, joka on ollut heillä aiemmin käytössä. Turvallisuuden ja terveellisyyden lisäksi perusparannuksen yhteydessä muun muassa palautettiin konserttisalin aiempi erinomainen akustiikka. Hanke valmistui syksyllä 2019.

Oulun uudet paloasemat

Pinta-ala: yhteensä n. 9 000 m²

Hemsö investoi Oulun uusiin paloasemiin (Linnanmaa ja Raksila) noin 25 miljoonaa euroa. Hemsö vuokraa paloasemat Oulun kaupungille 25 vuoden vuokraajalla. Paloasemien käyttäjänä toimii Oulu-Koillismaan pelastuslaitos. Linnanmaan paloaseman arvioitu valmistumisaika on kesä 2021, ja Raksilan paloaseman valmistumistavoite on kevät 2023. Hankinta tehtiin julkisena hankintakilpailuna.

Joensuun konservatorio

Pinta-ala: 3 700 m²

Hemsö rakennuttaa uudet konservatorion tilat, jotka tulevat Itä-Suomen yliopiston Carelia-talon viereen lisärakennukseen. Uusi konservatorio kattaa 250-paikkaisen musiikkisalin sekä sadan neliön harjoitussalin. Salien lisäksi konservatorioon tulevat uudet opetustilat, jotka sijoittuvat kiinteistön toiseen ja kolmanteen kerrokseen.

Turun AMK peruskorjaus

Pinta-ala: 5 000 m²

Hemsö peruskorjasi AMK:n kiinteistön 5 000-neliöisen siiven moderneiksi opetus- ja työtiloiksi. Tekniikka ja tilajaot uusittiin täysin. Samalla parannettiin monikäyttöisyyttä. Terveellisyys ja turvallisuus olivat keskeisiä suunnittelun ja toteutuksen elementtejä. Muun muassa sisäilmalle asetettiin korkeat laatuvaatimukset. Hanke toteutettiin Terve Talo- ja Kuivaketju10-kriteerien mukaisesti.

Case Taideyliopisto

**Hemsö osti Taideyliopiston tilat
Haapaniemenkadulla, Nervanderinkadulla ja
Pohjoisella Rautatienkadulla.
Kaupan kokonaisarvo oli 80 milj. euroa**

Kiinteistöjen pinta-ala on kokonaisuudessaan 25 000 neliometriä.
Oppilaitokset tarjoavat tilat noin 2 000 opiskelijalle ja 700 työntekijälle.

Pohjoisen Rautatiekadun toimipisteessä alkoi samantien peruskorjaus,
jossa talo palautettiin Eduskunnan väistön jälkeen alkuperäiseen
käyttöönä musiikin opetuksen tiloiksi. Remontti valmistui vuonna
2019.

Vuokralainen	Taideyliopisto
Pinta-ala	25 000 m ²
Ymp.sertifikaatti	Sertifioidaan ylläpitovaiheessa
Investointimuoto	Sale-and-leaseback

Helsingin
Yliopistokiinteistöt
halusi keskittyä
omistajansa
Helsingin yliopiston
toimitilar tarpeisiin
liittyviin
investointeihin.

” Yhteistyö Hemsön kanssa mahdollistaa toimitilojemme pitkäjänteisen kehittämisen Töölössä ja Sörnäisissä. Uuden vuokranantajan kanssa voimme yhdessä rakentaa tiloistamme entistä toimivampia ja muokata niitä vastaamaan yhä paremmin taidekoulutuksen tulevaisuuden tarpeisiin.”
Taideyliopiston rehtori Jari Perkiömäki

Case Turku – TSSTPK Oy

**Hemsö osti 18 kohteen kokonaisuuden
Turun kaupungilta.
Kokonaisinvestointi oli n. 130 milj. euroa.**

Kiinteistösalkku koostuu Mäntymäen kaupunginsairaala-alueesta, jossa kauppaan sisältyi 11 rakennusta, kuudesta hoivakohteesta sekä terveysasemasta. Kohteiden arvo on n. 130 milj. €. Yhteistyössä vuokralaisten kanssa kiinteistökantaa peruskorjataan ja osaa kohteista tultaneen tulevaisuudessa kehittämään. Kaupunki teki lopullisen myyntipäätöksen sen jälkeen, kun edellisen hallituksen sote-uudistus oli peruuntunut.

Vuokralainen	Turun kaupunki ja sairaanhoitopiiri
Pinta-ala	80 000 m ²
Ymp.sertifikaatti	Sertifioidaan ylläpitovaiheessa
Investointimuoto	Sale-and-leaseback

Turku halusi
vapauttaa
pääomia ja
priorisoida omat
investoinnit
kasvun
edellytyksiin

Käyttäjät ja
vuokralaiset saivat
kumppaniksi yhtiön,
joka investoi
rakennuksiin ja
asiakkuuteen
pitkäjänteisesti

Case Nackan kunta

Hemsö osti 15 kohteen kokonaisuuden Tukholman naapurikunta Nackalta. Kokonaisinvestointi oli n. 150 milj. euroa.

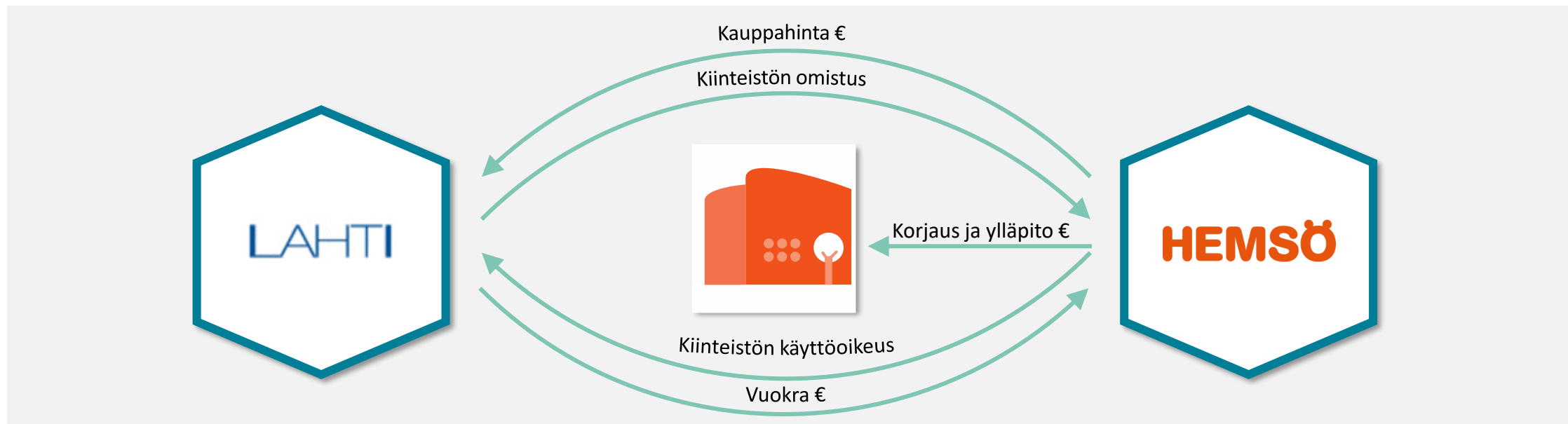
Salkku koostui kolmesta peruskoulusta, 10 päiväkodista, kahdesta asuin kohteesta ja jäähallista. Kohteiden arvo on n. 60 milj. €. Kiinteistökantaa peruskorjataan ja uudistetaan kunnan tavoitteiden mukaisesti. Projektien arvo on 80-90 milj. euroa.

Vuokralainen	Nackan kunta
Pinta-ala	34 000 m ²
Investointimuoto	Sale-and-leaseback

Kaupan yhteydessä sovittiin, että Hemsö toteuttaa nykyisille koulutonteille kolme koulua, jotka kunta vuokraa. Yhdessä tapauksessa nykyinen rakennus puretaan, ja tilalle rakennetaan uusi. Kahdessa muussa tehdään kattavat peruskorjaukset ja mahdollisesti laajennukset. Urakat kilpailutetaan julkisina hankintoina.

Myynti- ja takaisinvuokrausmalli

Kiinteistön nykyinen omistaja myy kohteen kiinteistöjen omistamiseen erikoistuneelle yhtiölle.

Samanaikaisesti yhtiö vuokraa kohteen pitkäaikaisella sopimuksella alkuperäiselle omistajalle, jotta hän voi pitää kohteen käytössään ja hallinnassaan.

Järjestely vapauttaa kaupungille pääomaa ja resursseja:

- Kohteisiin sidotun pääoman voi osoittaa muihin investointeihin ja käyttötalousmenoihin.
- Järjestely vapauttaa kaupungin peruskorjausvastuista ja jäännösarvoriskistä.
- Järjestelyn avulla ylläpitovastuun riski siirtyy vuokranantajalle.

Hemsön kumppanuusmalli, kiinteä sovittu kokonaisvuokra

+	Elinkaarihankkeen edut yksinkertaisella sopimusmallilla
+	Sopii myös olemassaoleviin rakennuksiin & peruskorjauksiin
+	Pitkäjänteisen omistuksen ja aktiivisen vuokranantajan tuoma varmuus koko sopimuskaudella
+	Peruskorjausten laatu-, kustannus- ja aikatauluriski Hemsöllä
+	Hemsö kantaa jäännösarvoriskin

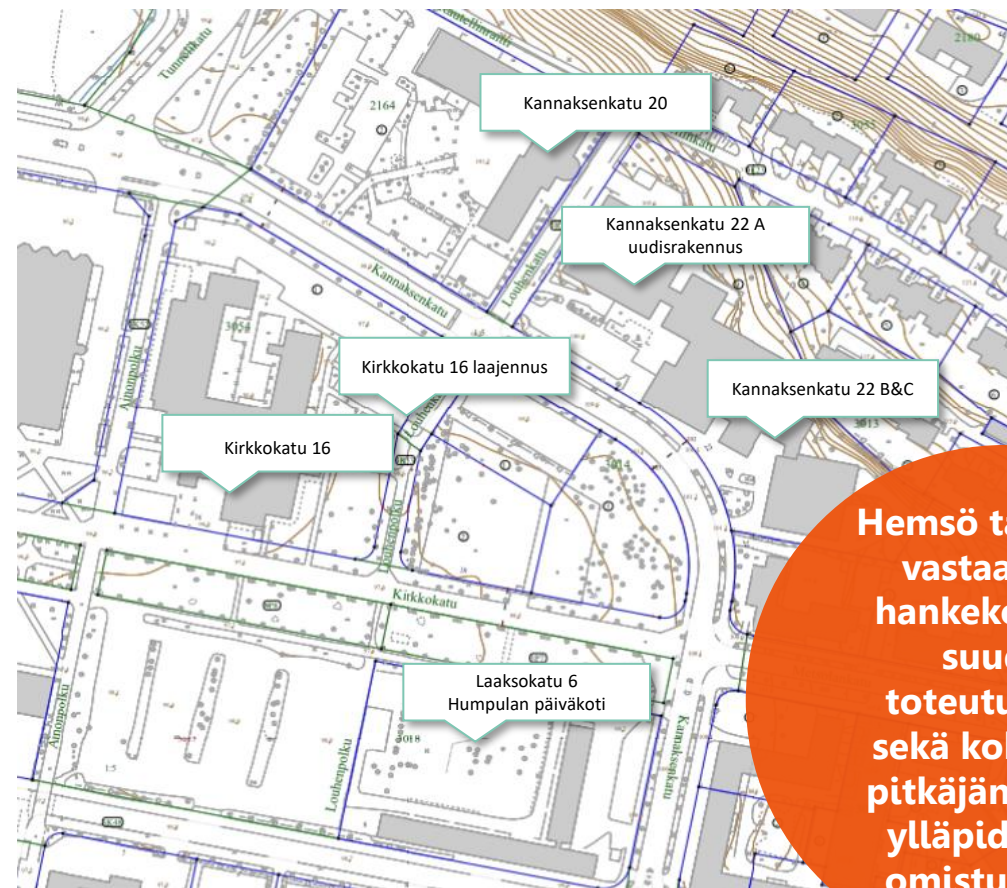
	Hemsö
Hankesuunnittelu	✓
Suunnittelu	✓
Rakentaminen	✓
Ylläpito	✓
Omistus	✓
Lisäinvestoinnit	✓
Rahoitus	✓
Käyttäjäpalvelut	

Kaupan laajuus

Paavolan kampuskokonaisuus sekä Humpulan uusi päiväkoti

Kokonaisratkaisu kampusen kehitykseen

- Hemsö on kiinnostunut toimimaan Lahden kaupungin yhteistyökumppanina Paavolan kampuskokonaisuuden sekä Humpulan uuden päiväkodin toteutuksessa, jolloin järjestely sisältäisi seuraavat kohteet:
 - Kannaksenkatu 20 olemassa olevan rakennuksen
 - Kannaksenkatu 22 A:n nykyisen rakennuksen korvaavan uudisrakennuksen sekä olemassa olevat rakennukset B ja C
 - Kirkkokatu 16 olemassa olevan osan sekä sen uuden laajennuksen
 - Laaksokatu 6 rakenteilla olevan Humpulan päiväkodin
- Hemsö tarjoaa kokonaisratkaisua, jossa se ostaa kaupungilta kohteiden nykyiset rakennukset, ottaa vastuulleen rakennusurakoiden läpiviennin sekä jää kaupungin vuokranantajaksi pitkillä vuokrasopimuksilla.

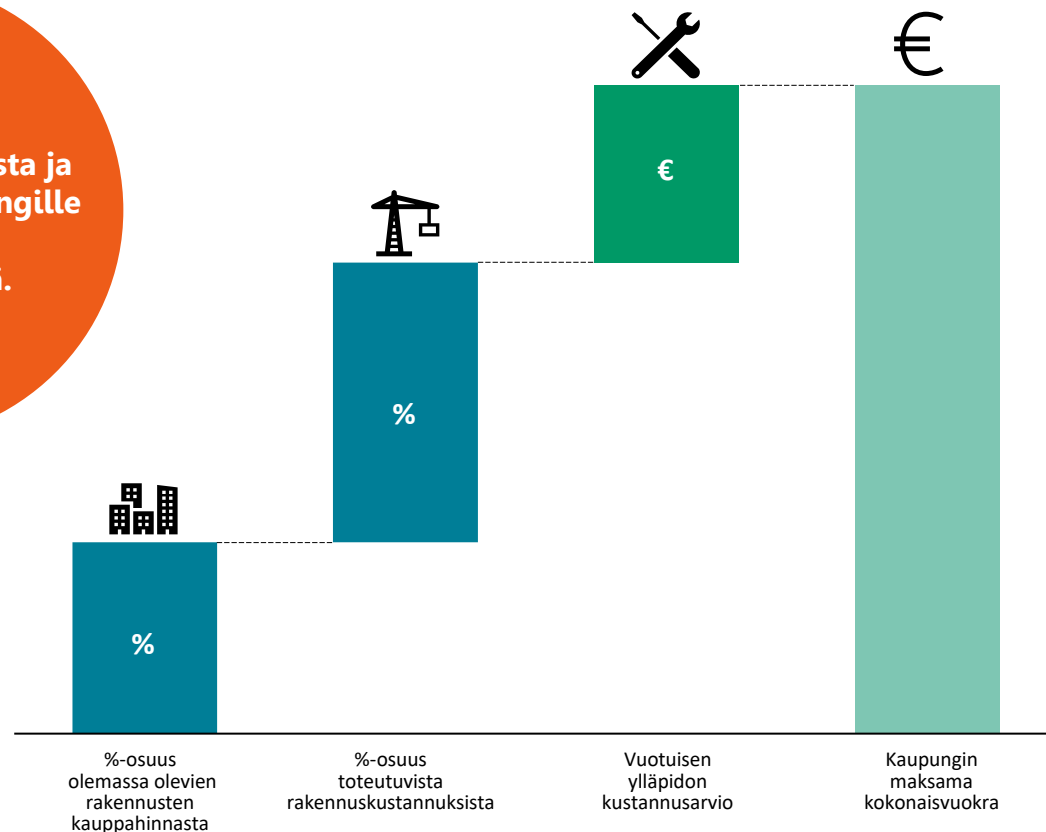

Hemsö tarjoutuu vastaamaan hankekokonaisuuden toteutuksesta sekä kohteiden pitkäjänteisestä ylläpidosta ja omistuksesta.

Kokonaisvuokra ja sen muodostuminen

Kokonaisvuokran muodostuminen

Hemsö vastaa kohteiden ylläpidosta ja korjauksista. Kaupungille ei synny niistä kustannusriskiä.

Malli takaa läpinäkyvyyden kaupungin suuntaan.

Hemsö ehdottaa kaupungille niin sanottua kokonaisvuokramallia, jolloin Hemsö vastaa kustannuksellaan kiinteistöjen ylläpidosta ja korjauksista.

Vuotuinen kokonaisvuokra muodostuu seuraavista elementeistä:

1. %-osuus Hemsön kaupungille maksamasta olemassa olevien rakennusten hinnasta
2. %-osuus toteutuneista, Hemsön maksamista rakennuskustannuksista
3. Arvio kohteiden keskimääräisistä vuotuisista korjaus-, käyttö-, huolto- ja ylläpitokustannuksista, sisältäen Hemsön kaupungille maksaman maanvuokran sekä kiinteistöveron

Vuokra sidotaan elinkustannusindeksiin, joka tarkistetaan vuosittain indeksin muutosten perusteella. Muilta osin vuokra pysyy muuttumattomana koko vuokrauden.

Sopimuskauden jälkeen jäännösarvoriski Hemsöllä.

Vuokran määräytyminen

Laskelma kokonaisvuokrasta vuokrakauden alussa

15 vuoden sopimuskausi ja vuokratontit. 20 vuoden sopimuksella vuosittainen vuokra olisi vajaa 100 000 euroa matalampi.

Kaupungille palautuvien erien, maanvuokran ja kiinteistöveron, arvio on 660 000 e/vuosi.

Komponentti	Investointi	Vuokravaikutus	
		€/vuosi	€/hum2/kk
Olemassa olevien rakennusten ostohinta, sis. Humpula (kaupungille)	28.040.000		
Pääomavuokra investoinneista (olemassa olevat kohteet + peruskorjaus- ja uudisrakennustyöt + liikennejärjestelyt)		4.726.000	13,3
Arvio kohteiden keskimääräisistä vuotuisista korjaus-, käyttö-, huolto- ja ylläpitokustannuksista		1.826.000	5,2
Kokonaisvuokra		6.552.000	18,5

HEMSÖ

Hemsö toimii kaupungin ainoana sopimuskumppanina kaikissa hankkeen vaiheissa.

Miksi Hemsö?

- Osaaminen & kokemus vastaavista, vaativista kiinteistöjärjestelyistä mm. Turun kaupungin ja Taideyliopiston kanssa.
- Hemsön omistamissa peruskouluissa ja lukioissa opiskelee 25 000 oppilasta.
- Meidät omistaa vakaa yhteiskunnallinen toimija.
- Vaativien peruskorjaus- ja uudisrakennushankkeiden osaaminen.
- Kiinteistön elinkaaren mittainen arvon säilyttäminen & joustavuus.
- Pitkäjänteisyys, vastuunkanto, suomalainen organisaatio.
- Järjestely on sijoituksena toimiva, jolloin hinnoittelu on kilpailukykyinen.
- Korkea luottokelpoisuus; S&P: A-, Fitch: A.

Paavola kampus Hemsö kiinteistöjärjestely

Toimitilajohtaja Jouni Arola

12.10.2020

Luottamuksellinen

LAHTI

Hemsö Suomi Oy – myynti ja takaisinvuokraus järjestelyyn kuuluisivat kohteet ja vastuut

Kauppaan kuuluisivat seuraavat olemassa olevat rakennukset

- Aikuiskoulutuskeskuksen kiinteistö (Kirkkokatu 16 , laajennus Terijoenkatu 3),
- LAMK:in Muotoiluinstituutin ja Koulutuskeskus Salpauksen opetuskäytössä ollut oppilaitosrakennus, (Terijoenkatu 7, ent. Kannaksenkatu 22),
- Kannaksen lukio (Terijoenkatu 2, ent. Kannaksenkatu 20) sekä
- Humpulan päiväkotia (Laaksokatu 6).

Kauppaan kuuluisivat seuraavat perusparannus-, uudisrakennus- tai laajennusinvestoinnit:

- Aikuiskoulutuskeskuksen perusparannus ja laajennus
- Muotoiluinstituuttirakennuksen perusparannus ja uudisrakennusosa
- Kannaksen lukion muutostyöt
- Kampusalueen liikennejärjestelyt

Hemsö vastaisi hankekokonaisuuden toteutuksesta sekä kohteiden ylläpidosta ja omistuksesta.

Hemsö –kiinteistöjärjestely, Hemsön kustannukset

	Kustannusarvio	
Olemassa olevien rakennusten ostohinta (kaupungille)	28.040.000 €	lisättyinä järjestelyn täytäntöönpanoon mennessä erääntyneiden ja maksettujen hanketta koskevien urakkasopimusten mukaisten urakkaerien yhteismäärällä
Investointikustannukset	53 880 000 €	Vähenee vastaavasti, jos ostohinta kasvaa edellisen kohdan mukaisesti
Kampus-alueen liikennejärjestelyiden kustannukset	2 000 000 €	

Vuokrataso

Vuokratasovertailu ilman vuokrasisällön yhdenmukaistamista.

- Paavola-kampus alueen sisäinen vuokra keskimäärin:
 - Jokaiselle rakennukselle on määritelty sisäinen vuokra kohteessa tehtävien tai tehtyjen investointien sekä vuokraan sisältyvien ylläpidon palveluiden mukaan
 - Sisäinen vuokra on määritelty hyväksytyjen kaupungin toimitilojen sisäisten vuokrausperiaatteiden mukaisesti
- Hankesuunnitelman mukainen sisäinen vuokra on keskimäärin 18,00 €/m²
 - Yhteensä vuodessa 6 378 000€
- Hemsön esitys, 15 vuoden vuokrasopimus
 - Vuokra 18,5 €/m²,
 - yhteensä vuodessa 6 552 000 €
 - Kaupungille palautuvien erien, maanvuokran ja kiinteistöveron, arvio on 660 000 €/vuosi.
 - Esityksen vuokrasopimukset ovat tyypiltään kokonaisvuokrasopimuksia. Vuokralaisen vastaa kuitenkin sähkön, veden, siivouksen ja jätehuollon kustannuksista

HEMSÖ

Vertailulaskelmat

Valtuustoinfo 30.9.2020

LAHTI

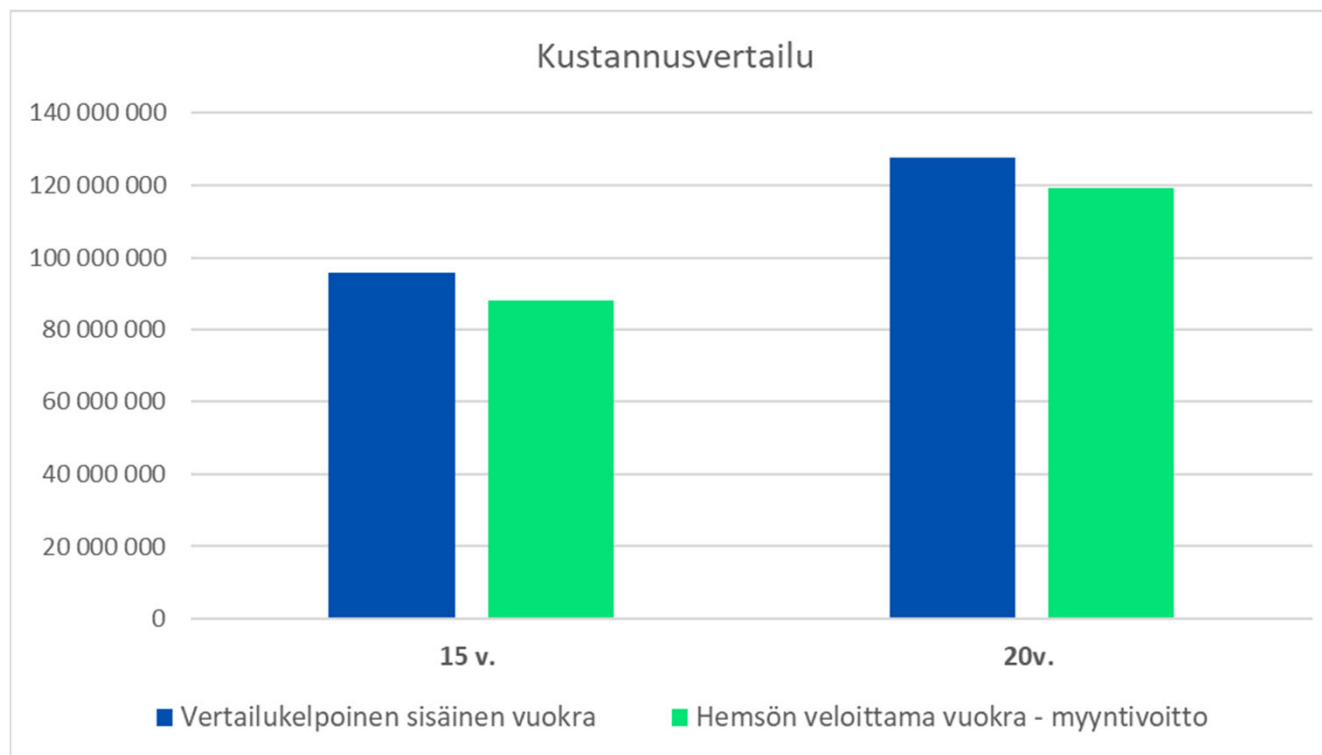
HEMSÖ Vertailulaskelmat

VUOKRAVERTAILU (ilman rahan arvon muutosta)	Neliöhinta * €/m ² /kk	Vuosivuokra (Lahti)	Vuosivuokra (Hemsö)	15v.	20v.
<i>Tike vuokra</i>		5 828 700			
<i>Tiken maksama sisäinen maanvuokra</i>		-111 347			
<i>Maanvuokra</i>		254 932			
<i>Kiinteistövero</i>		405 793			
Vertailukelpoinen sisäinen vuokra	18,0	6 378 078		95 671 173	127 561 564
Hemsön veloittama vuokra 15v. sopimuksella	18,5		6 551 887	98 278 305	
Hemsön veloittama vuokra 20v. sopimuksella	18,2		6 458 924		129 178 480
Myyntivoitto (kertaluonteinen)			10 000 000	10 000 000	10 000 000
NETTO vaikutus (huomioiden myyntivoitto)				-7 392 868 €	-8 383 084 €

**neliömäärä hankesuunnitelman mukainen 29 580 hum²*

HEMSÖ Kustannusvertailu

VUOKRAVERTAILU	15 v.	20v.
Vertailukelpoinen sisäinen vuokra	95 671 173	127 561 564
Hemsön veloittama vuokra - myyntivoitto	88 278 305	119 178 480
NETTO vaikutus	-7 392 868 €	-8 383 084 €

AIESOPIMUS

Tämä aiesopimus (**Aiesopimus**) on tehty __. __. 2020 seuraavien osapuolten välillä:

1. **Lahden kaupunki** (y-tunnus 0149669-3) (**Lahti**); ja
2. **Hemsö Suomi Oy** (y-tunnus 2699026-8), joka nimeää myöhemmin lopullisen ostajayhtiön (**Hemsö**).

Lahti ja Hemsö jäljempänä yhdessä **Osapuolet** ja kukin erikseen **Osapuoli**.

TAUSTA JA TARKOITUS

- A. Osapuolet ovat käyneet keskusteluja järjestelystä (**Järjestely**), jossa (i) Lahti myisi **Liitteessä A** yksilöidyt olemassa olevat sekä rakennettavat rakennukset (yhdessä **Rakennukset**) Hemsölle, (ii) Lahti vuokraisi Rakennusten sijaintikiinteistöt (**Kiinteistöt**) Hemsölle pitkäaikaisilla maanvuokrasopimuksilla (**Maanvuokrasopimukset**) ja (iii) Hemsö vuokraisi Rakennusten tilat Lahdelle joko 15 tai 20 vuoden määräaikaisilla vuokrasopimuksilla (**Vuokrasopimukset**), Hemsön tekemän indikatiivisen tarjouksen perusteella.
- B. Tällä Aiesopimuksella Osapuolet sopivat muun muassa Rakennusten kauppahinnasta, Maanvuokrasopimusten ja Vuokrasopimusten pääehdoista, Rakennuksia, Kiinteistöjä ja Hankkeita koskevan due diligence -tarkastuksen suorittamisesta, Rakennusten kauppakirjan (**Kauppakirja**), Maanvuokrasopimusten ja Vuokrasopimusten laatimisesta, Järjestelyn toteuttamisen aikataulusta ja Hemsön yksinoikeudesta.
- C. Osapuolten tarkoitus on jatkaa Järjestelyn valmistelua ja neuvottelua hyvässä hengessä ja Aiesopimuksen tarkoitus on siten kirjata Osapuolten halukkuus jatkaa ja sopia tietyistä Osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista näissä valmisteluissa ja neuvotteluissa.

1. KAUPPAHINTA JA JÄRJESTELYN KESKEISET EHDOT

1.1 Kauppahinta ja Lahden etuusto-oikeus

- (a) Rakennusten velattomaksi kauppahinnaksi on sovittu yhteensä 28.079.000 euroa lisätynä Järjestelyn täytäntöönpanoon mennessä erääntyneiden ja maksettujen Hankkeita (määritelty jäljempänä) koskevien urakkasopimusten mukaisten urakkaerien yhteismäärällä (**Kauppahinta**). Kauppahinnan perusteena olevia keskeisiä oletuksia ovat seuraavat:
 - (i) Maanvuokrasopimusten, Vuokrasopimusten ja katualuejärjestelyjä koskevan sopimuksen ehdot ovat kohdissa 1.2-1.4 esitetyn mukaiset.
 - (ii) Hemsölle esitetyt tekniset ja taloudelliset sekä muut tiedot Rakennuksista, Kiinteistöistä ja Hankkeista (mukaan lukien Kauppahintaan vaikuttavien urakkaerien maksu ja Hankkeiden vastaava edistyminen) verifioidaan paikkansa pitäviksi Due Diligence -tarkastuksessa (kuten määritelty alla), eikä Due Diligence -tarkastuksessa ilmene olennaisia puutteita.

- (iii) Kaupasta perittävästä varainsiirtoverosta vastaa Hemsö 31.123.000 euron velatonta kauppahintaa vastaavaan varainsiirtoveron määrään saakka. Mikäli Kauppahinta on korkeampi, johtuen esimerkiksi jo toteutuneista rakennuskustannuksista, vastaa ylittävän osuuden varainsiirtoverosta Lahti.
- (b) Hemsö on halukas neuvottelemaan Lahdelle osana Järjestelyä ja tämän Aiesopimuksen allekirjoittamisen jälkeen erikseen sovittavin ehdoin myönnettävästä etuosto-oikeudesta Rakennuksiin ja Hemsön mahdollisesti omistamiin Kiinteistöihin tilanteessa, jossa Hemsö olisi myymässä kyseiset Rakennukset ja/tai Kiinteistöt kolmannelle osapuolelle kyseisiä Rakennuksia koskevien Vuokrasopimusten voimassaoloaikana.

1.2 Maanvuokrasopimusten keskeiset ehdot

Maanvuokrasopimukset tehdään perustuen seuraaviin keskeisiin ehtoihin ja muilta osin vallitsevan markkinakäytännön mukaisin ehdoin:

- (a) Maanvuokrasopimusten vuokra-aika on vähintään 50 vuotta.
- (b) Hemsöllä on Maanvuokrasopimusten mukaisena vuokra-aikana oikeus ostaa kukin Kiinteistö Lahdelta sen markkina-arvon mukaisesti määritellyllä kauppahinnalla, mikäli Lahti irtisanoo kyseistä Kiinteistöä koskevan Vuokrasopimuksen tai ei Vuokrasopimuksen mukaisen vuokra-ajan jälkeen ole halukas joko jatkamaan Vuokrasopimusta tai sitovasti sopimaan jatkokäytön mahdollistamisesta kyseiselle Rakennukselle esimerkiksi kaavamuu- tosprosessin kautta. Kiinteistöjen markkina-arvo tällaisessa tapauksessa määritetään vähintään kahden riippumattoman auktorisoidun kiinteistöarvioijan tekemien arvioiden keskiarvona.

1.3 Vuokrasopimusten keskeiset ehdot ja väliaikaiset vuokrasopimukset

- (a) Vuokrasopimukset tehdään perustuen seuraaviin keskeisiin ehtoihin ja muilta osin vallitsevan markkinakäytännön mukaisin ehdoin:
 - (i) Vuokrasopimukset tehdään määräajaksi. Osapuolet sopivat Järjestelyn yhteydessä Vuokrasopimusten vuokrakaudesta, joka on joko 15 tai 20 vuotta ja alkaa kunkin Rakennuksen osalta joko (aa) **Liitteessä A** yksilöidyn, kyseistä Rakennusta koskevan uudisrakennus- tai peruskorjaushankkeen (yhdessä **Hankkeet**) valmistumispäivästä tai (bb) siltä osin, kuin olemassa olevia Rakennuksia ei peruskorjata, Järjestelyn täytäntöönpanosta.
 - (ii) Kunkin Vuokrasopimuksen mukainen kokonaisvuokra (**Vuokra**) koostuu pääoma- ja hoitovuokrasta. Vuotuinen pääomavuokra määritetään kullekin Rakennukselle kertomalla Hemsön kokonaisinvestoinnin määrä kyseiseen Rakennukseen (olemassa olevan Rakennuksen ostohinta lisätynä relevantin Hankkeen toteutuneilla kustannuksilla) kohdekohtaisella, **Liitteessä A** määritellyllä tuottovaa- timuksella, joka on määritelty erikseen 15 ja 20 vuoden vuokra-ajalle. Vuotuinen hoitovuokra määritetään perustuen Järjestelyn yhteydessä Due Diligence -tarkastuksen perusteella vahvistettuun arvioon kyseisen Rakennuksen hoitokustannuksista. Hoitovuokra ei ole riippuvainen toteutuneista hoitokustannuksista. Havainnollistava esimerkkilaskelma Vuokran määrittymisestä vuokrakauden alkessa, sisältäen Hemsön tämänhetkisen arvion hoitovuokran määrästä, sisältyy **Liitteeseen A**.

- (iii) Vuokra (sisältäen sekä pääoma- että hoitovuokran) sidotaan kokonaisuudessaan elinkustannusindeksiin käyttäen perusindeksinä viimeisintä vuokrauden alkaessa julkaistua pistelukua, ja sitä tarkistetaan vuosittain elinkustannusindeksin muutoksia vastaavasti, kuitenkin siten, että mikäli elinkustannusindeksin pisteluku laskee, Vuokraa ei alenneta.
 - (iv) Vuokrasopimukset ovat tyypiltään kokonaisvuokrasopimuksia. Lahti vastaa kuitenkin sähkön, veden, siivouksen ja jätehuollon kustannuksista, jotka suoritetaan suoraan palveluntarjoajalle.
 - (v) Lahdella on oikeus, mutta ei velvollisuutta, jatkaa Vuokrasopimusten vuokrauksesta samoin ehdoin yhdellä 10 vuoden lisävuokraudella ilmoittamalla mainitun oikeuden käytöstä viimeistään 24 kuukautta ennen alkuperäisen vuokrauden päättymistä.
- (b) Siltä osin, kuin Lahti haluaa pitää Hankkeiden kohteina olevat Rakennukset käytössään ennen Hankkeiden alkamista, Rakennuksia koskien tehdään Järjestelyn täytäntöönpanon yhteydessä väliaikaiset vuokrasopimukset perustuen seuraaviin keskeisiin ehtoihin ja muilta osin vallitsevan markkinakäytännön mukaisin ehdoin:
- (i) Väliaikaiset vuokrasopimukset tehdään määräajaksi alkaen Järjestelyn täytäntöönpanosta ja päättyen kyseistä Rakennusta koskevaan Hankkeeseen liittyvien rakennustöiden alkaessa.
 - (ii) Väliaikaisten vuokrasopimusten mukainen vuotuinen pääomavuokra määritetään kertomalla Kauppahinta 6% tuottovaatimuksella ja hoitovuokra määritetään perustuen kohdan 1.3(a)(ii) mukaisesti vahvistettuun arvioon kyseisen Rakennuksen hoitokustannuksista. Vuokra (sisältäen sekä pääoma- että hoitovuokran) sidotaan kokonaisuudessaan elinkustannusindeksiin käyttäen perusindeksinä viimeisintä vuokrauden alkaessa julkaistua pistelukua, ja sitä tarkistetaan vuosittain elinkustannusindeksin muutoksia vastaavasti, kuitenkin siten, että mikäli elinkustannusindeksin pisteluku laskee, Vuokraa ei alenneta.

1.4 Katualuejärjestelyitä koskeva sopimus

Hankkeiden toteuttamiseksi tarvittavia katualuejärjestelyitä koskien tehdään erillinen sopimus, jonka mukaisesti:

- (a) Hemsö vastaa katualuejärjestelyiden toteutuskustannuksista; ja
- (b) Lahti vastaa katualueiden ylläpidosta ja peruskorjauksista sekä maksaa Hemsön katualuejärjestelyihin investoiman summan Rakennusten vuokra-aikana lisättynä 2.5% korolla.

2. PROSESSI

- (a) Osapuolet sitoutuvat toimimaan vilpittömässä mielessä Järjestelyn toteuttamiseksi tämän Aiesopimuksen mukaisesti.
- (b) Lahti sitoutuu huolehtimaan siitä, että Hemsö voi toteuttaa Kiinteistöjä, Rakennuksia ja Hankkeita (mukaan lukien urakkasopimukset ja muut Hankkeisiin liittyvät tiedot ja asiakirjat) koskevan due diligence -tarkastuksen (**Due Diligence -tarkastus**) Hemsön edellyttämässä laajuudessa, sekä myötävaikuttamaan Due Diligence -tarkastuksen Hemsöä

tydyttävään loppuunsaattamiseen. Lahti kokoaa aineiston Due Diligence -tarkastusta varten ja järjestää sen Hemsön ja sen neuvonantajien saataville lähtökohtaisesti sähköisessä muodossa. Hemsöllä tulee olla mahdollisuus Due Diligence -tarkastuksen aikana tehdä kohdekäyntejä, haastatella Lahtea sekä esittää kirjallisia kysymyksiä, joihin Lahden tulee vastata ilman aiheetonta viivytystä.

- (c) Ensimmäisen luonnoksen Kauppakirjasta, Vuokrasopimuksesta, Maanvuokrasopimuksesta, katualuejärjestelyitä koskevasta sopimuksesta ja muista Järjestelyn mahdollisesti edellyttämistä asiakirjoista (yhdessä **Järjestelyasiakirjat**) laatii Hemsö. Järjestelyasiakirjat laaditaan suomen kielellä. Järjestelyasiakirjojen ehdot sovitaan tämän Aiesopimuksen ja Due Diligence -tarkastuksen havaintojen pohjalta sekä ottaen huomioon vastaavan kaltaisissa sopimuksissa tavanomaisesti käytettävät ehdot.
- (d) Osapuolten yhteisenä tarkoituksena on toteuttaa Järjestely seuraavan suuntaa antavan aikataulun mukaisesti:

Due Diligence -aineisto kerätty ja järjestetty Hemsön ja tämän neuvonantajien saataville	[•].[•].2020 mennessä
Hemsön Due Diligence -tarkastus	[•].[•].-[•].[•].2020
Lahden kommentit Hemsön laatimiin luonnoksiin keskeisistä Järjestelyasiakirjoista	[•].[•].2020 mennessä
Neuvottelut keskeisten Järjestelyasiakirjojen sisällöstä	Ilman viivytystä Lahden toimitettua kommenttinsa keskeisiin Järjestelyasiakirjoihin
Kauppakirjan allekirjoittaminen	[•].[•].2020 mennessä
Muiden Järjestelyasiakirjojen allekirjoittaminen ja Järjestelyn täytäntöönpano	Alustavasti samanaikaisesti Kauppakirjan allekirjoituksen yhteydessä

3. YKSINOIKEUS

Lahti sitoutuu Aiesopimuksen voimassaoloaikana (i) olemaan neuvottelematta kenenkään muun kuin Hemsön kanssa Järjestelystä tai muusta vastaavasta Järjestelyn tai mihin tahansa sen osaan rinnastettavasta tai sen kanssa kilpailevasta järjestelystä, sekä (ii) olemaan muullakaan tavoin edistämättä tai valmistelematta tällaisia järjestelyjä, esimerkiksi pyytämällä tarjouksia, sallimalla due diligence -tarkastuksia tai luovuttamalla Kiinteistöjä tai Rakennuksia koskevia luottamuksellisia tietoja muille osapuolille kuin Hemsölle.

4. VOIMASSAOLO

Aiesopimus tulee voimaan, kun molemmat Osapuolet ovat sen allekirjoittaneet ja päättyy 28.2.2021 tai sitä ennen, jos Osapuolet ovat (i) allekirjoittaneet Kauppakirjan tai (ii) yhteisesti kirjallisesti todenneet Järjestelyä koskevat neuvottelut päättyneiksi. Mikäli Järjestelyn solmimiselle on 28.2.2021 edelleen edellytyksiä mutta Kauppakirjaa ei vielä ole allekirjoitettu, sitoutuu

Lahti Hemsön pyynnöstä pidentämään Aiesopimuksen voimassaoloaikaa kahdella (2) viikolla (kerrallaan).

5. SALASSAPITO

Järjestelyn ja sen valmistelun yhteydessä Osapuolet luovuttavat toisilleen luottamuksellista tietoa, mukaan lukien tieto Järjestelyn ehdoista ja edistymisestä (**Luottamuksellinen Tieto**). Osapuolet sitoutuvat pitämään kaiken toiselta Osapuolelta saamansa Luottamuksellisen Tiedon luottamuksellisena ja olemaan ilmaisematta sitä muille. Salassapitovelvollisuus ei kuitenkaan koske:

- (a) tietoa, joka kyseisen tiedon luovutushetkellä oli julkista tai tuli sen jälkeen julkiseksi ilman tietoa vastaanottaneen Osapuolen myötävaikutusta;
- (b) tietoa, joka oli todistettavasti tietoa vastaanottavan Osapuolen laillisessa omistuksessa jo ennen sen luovutusta, eikä tieto ollut suoraan tai epäsuorasti peräisin tietoa luovuttavalta Osapuolelta;
- (c) tietoa, jonka Osapuoli on velvollinen luovuttamaan lain tai toimivaltaisen tuomioistuimen päätöksen tai arvopaperipörssin sääntöjen perusteella;
- (d) tietoa, jonka Osapuoli on sen vastaanottamisen jälkeen saanut kolmannelta osapuolelta, joka ei ole saanut sitä suoraan tai epäsuorasti toiselta Osapuolelta ja jolla on laillinen oikeus luovuttaa kyseinen tieto vastaanottavalle Osapuolelle; ja
- (e) tietoa, jonka tietoa vastaanottava Osapuoli on todistettavasti Luottamuksellista Tietoa käyttämättä itse kehittänyt.

Osapuolet sitoutuvat olemaan itse käyttämättä toiselta Osapuolelta saamaansa Luottamuksellista Tietoa mihinkään muuhun tarkoitukseen kuin Järjestelyn valmisteluun. Osapuolten tulee huolehtia siitä, ettei toiselta Osapuolelta saatu tietoa tai aineisto tule muiden kuin sellaisten Osapuolten työntekijöiden, neuvonantajien ja päättäjien käyttöön tai ulottuville, jotka sitä tarvitsevat yllä mainittuun tarkoitukseen. Tässä kohdassa sovittu salassapitovelvoite on voimassa yhden (1) vuoden tämän Aiesopimuksen allekirjoittamisesta, ellei Järjestelyä koskevassa lopullisessa Kauppakirjassa muuta sovita. Selvyyden vuoksi Osapuolet toteavat, että Lahti noudattaa toiminnassaan lakia viranomaisen toiminnan julkisuudesta.

6. SITOVUUS

Aiesopimus ei luo Hemsölle tai Lahdelle velvollisuutta toteuttaa Järjestelyä. Siten Aiesopimus ei ole sitova muilta osin kuin Aiesopimuksen kohtien 3–9 osalta.

7. KULUT

Osapuolet vastaavat Aiesopimuksen ja Järjestelyn valmistelusta ja neuvotteluista aiheutuvista omista kuluista ja kustannuksistaan. Jos Järjestelyä ei toteuteta, Osapuolet eivät vastaa toiselle Osapuolelle tästä aiheutuvista kuluista tai kustannuksista miltään osin, paitsi milloin Osapuoli rikkoo Aiesopimuksen sitovia määräyksiä.

8. AIEMMAT SOPIMUKSET JA AIESOPIMUKSEN MUUTTAMINEN

Tämä Aiesopimus korvaa Osapuolten mahdolliset aiemmat sopimukset ja sitoumukset Järjestykseen liittyen. Mahdolliset muutokset Aiesopimukseen on tehtävä kirjallisesti Osapuolten nimenomaisella hyväksynnällä.

9. SOVELLETTAVA LAKI JA RIIDANRATKAISU

Aiesopimukseen sovelletaan Suomen lakia. Aiesopimuksesta aiheutuvat riidat ratkaistaan [Lahden käräjäoikeudessa / lopullisesti välimiesmenettelyssä Keskuskauppakamarin välimiesmenettelysääntöjen mukaisesti. Välimiesoikeus on yksijäseninen. Välimiesmenettelyn paikka on Helsinki ja kieli suomi.]¹

Osapuolet sopivat, että tämä Aiesopimus voidaan allekirjoittaa useana samasanaisena sopimuskappaleena ja että allekirjoitukset voidaan toimittaa myös sähköisesti.

[allekirjoitukset seuraavalla sivulla]

¹ Kommentti luonnokseen: Riidanratkaisupaikaksi voidaan valita joko käräjä- tai välimiesoikeus kaupungin toiveen mukaisesti.

LAHDEN KAUPUNKI

Nimi:

Nimi:

HEMSÖ SUOMI OY

Nimi:

Nimi:

KIINTEISTÖARVIOLAUSUNNOT 15.9.2020 YHTEENVETO ARVIOISTA

LAAKSOKATU 6

Skenaario	Tontti	Rakennukset		Arvio €
1	myydään	arviohetken valmiusaste		5 950 000
2	vuokrataan	arviohetken valmiusaste		5 880 000
3	myydään	hanke valmis		6 000 000
4	vuokrataan	hanke valmis		5 920 000

TERIJOENKATU 3 (KIRKKOKATU 16)

Skenaario	Tontti	Rakennukset	Terijoenkatu 3	Terijoenkatu laajennus	Arvio yhteensä €
1	myydään	arviohetken valmiusaste	3 020 000	2 080 000	5 100 000
2	vuokrataan	arviohetken valmiusaste	3 020 000	2 100 000	5 120 000
3	myydään	hanke valmis	10 250 000	8 310 000	18 560 000
4	vuokrataan	hanke valmis	10 260 000	8 350 000	18 610 000

TERIJOENKATU 2 (KANNAKSENKATU 20)

Skenaario	Tontti	Rakennukset		Arvio €
1	myydään	arviohetken valmiusaste		11 980 000
2	vuokrataan	arviohetken valmiusaste		11 910 000
3	myydään	hanke valmis		13 790 000
4	vuokrataan	hanke valmis		13 740 000

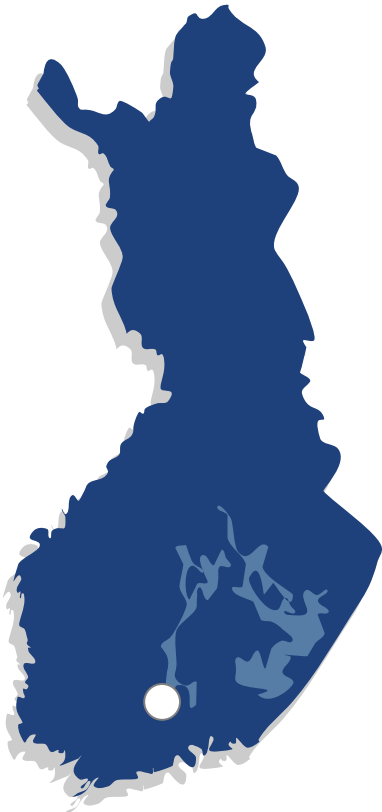
TERIJOENKATU 7 (KANNAKSENKATU 22)

Skenaario	Tontti	Rakennukset		Arvio €
1	myydään	arviohetken valmiusaste		5 440 000
2	vuokrataan	arviohetken valmiusaste		5 430 000
3	myydään	hanke valmis		21 870 000
4	vuokrataan	hanke valmis		21 850 000

KAIKKI YHTEENSÄ

Skenaario	Tontti	Rakennukset	-10 %	Arvio €	10 %
1	myydään	arviohetken valmiusaste	25 623 000	28 470 000	31 317 000
2	vuokrataan	arviohetken valmiusaste	25 506 000	28 340 000	31 174 000
3	myydään	hanke valmis	54 198 000	60 220 000	66 242 000
4	vuokrataan	hanke valmis	54 108 000	60 120 000	66 132 000

REALIA
MANAGEMENT

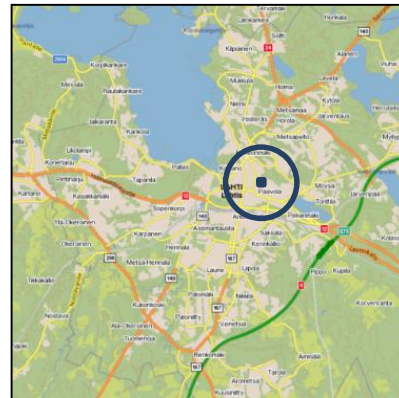

Lahden Tilakeskus

Arviokirja
(AKA -arvio)

Oppilaitoskiinteistö
Kannaksen lukio

Kannaksenkatu 20
15110 Lahti

Juha Kirvesmies
25.2.2020

Tehtävän kuvaus

Toimeksianto ja sen tarkoitus

- Tämän arviokirjan on tilannut toimitilajohtaja Jouni Arola Lahden Tilakeskuksesta.
- Arvion kohde on Lahdessa osoitteessa Kannaksenkatu 20, 15110 Lahti sijaitseva oppilaitoskiinteistö. Arvio on tilattu kiinteistön mahdollista myyntiä varten.
- Arvion tarkoituksena on määritellä kohteen markkina-arvo, jolla tarkoitetaan
 - sitä rahamäärää, jolla omaisuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa (IVS).
- Arvio perustuu arvion tilaajalta, julkisista rekistereistä ja muista tietolähteistä saatuihin tietoihin.
- Arvio on tehty noudattaen Keskuskauppakamarin kiinteistöarviointilautakunnan sääntöjä, hyvää kiinteistöarviointitapaa ja kansainvälistä arviointistandardia (IVS).
- Tämä arvio on luottamuksellinen Realia Management Oy:n ja tilaajan välillä. Realia Management Oy ei kanna mitään vastuita kolmansia osapuolia kohtaan.
- Arviota ei saa julkaista kokonaan tai osissa, eikä siihen tai sen sisältämiin arvioinnin lukuihin, arvioijien nimiin tai ammatillisiin sidonnaisuuksiin saa tehdä viittauksia ilman Realia Management Oy:n kirjallista lupaa.
- Juha Kirvesmies on suorittanut kohteessa katselmuksen keskiviikkona 5.2.2020 ja antaa arviosta lisätietoja 0400 553 339, juha.kirvesmies@realia.fi.

Arvion tiivistelmä (arvopäivä 25.2.2020)

Kohde

- Nykytilanne: tontti 398-3-2164-2, pinta-ala on 9.459 m². Opetustoimintaa palvelevien rakennusten tontti (YO), josta ei makseta vuokraa.
- 1952 rakennettu sekä -70-, -80- että 2000-luvuilla laajennettu hyväkuntoinen viisikerroksinen oppilaitosrakennus, jonka vuokrattava pinta-ala on 6.678 htm². Kohde on vuokrattu Lahden Peruskoululle ja Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy:lle toistaiseksi voimassa olevilla vuokrasopimuksilla. Bruttotuotto on noin 786.000 €/v (= 9,82,-) ja nettovuokratuotto noin 425.000 €/v.
- Toiminnallisten muutosten jälkeen: Paavolan Kampuksen kehittämiseen liittyen myös tähän rakennukseen tehdään toiminnallisia muutoksia, rakennuksen pinta-ala kasvaa 6.735 htm²:iin. Tontin pinta-ala muuttuu hieman, jolla ei merkitystä arvoon. Uusi tontti tullaan vuokraamaan uuden kokonaisuuden ostajalle 50 v pituisella vuokrasopimuksella, jonka vuosivuokra on 100.000 €/v (= 1,24 €/m²/kk).
- Lahden Tilakeskus vuokraa uudet tilat 15 v sopimuksella ja maksaa bruttovuokraa yhteensä 1.331.880€/v (= 16,48,-). Kiinteistön omistava sijoittaja vastaa ylläpidosta (323.000 €/v eli 4,00,-) ja tontin vuokrasta, jolloin nettovuokratuotto on noin 908.880 €/v.

Markkina-asema

- Reittaus: Lyhyellä vuokrasopimuksella vuokratun koulun markkina-aseman on arvioitu olevan **keskimääräistä heikompien kohteiden luokassa B/C** (asteikko A-A/B-B-B/C-C). Kun kohde on peruskorjattu, laajennettu ja kaupungin pitkällä (15 v) sopimuksella vuokraamaa, on sen markkina-asema vireän sijoittajakysynnän ansiosta **keskimääräistä parempi A/B**.

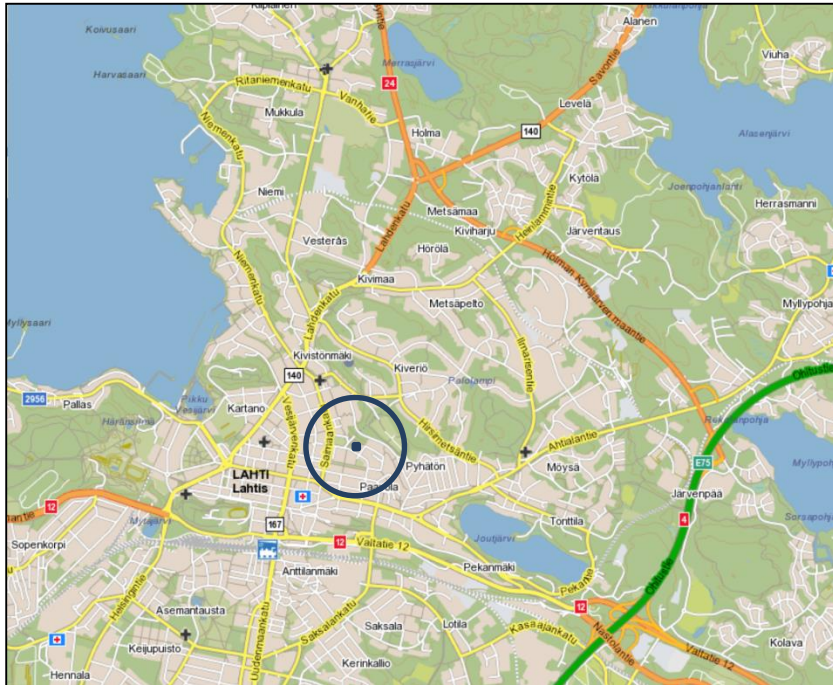
Markkina-arvo

• Markkina-arvo nyt	4.700.000 €
• Markkina-arvo saneerattuna	16.000.000 €
• Arvion tarkkuus nyt	+/- 20 %
• Arvion tarkkuus laajennettuna	+/- 10 %

Sijainti ja alue

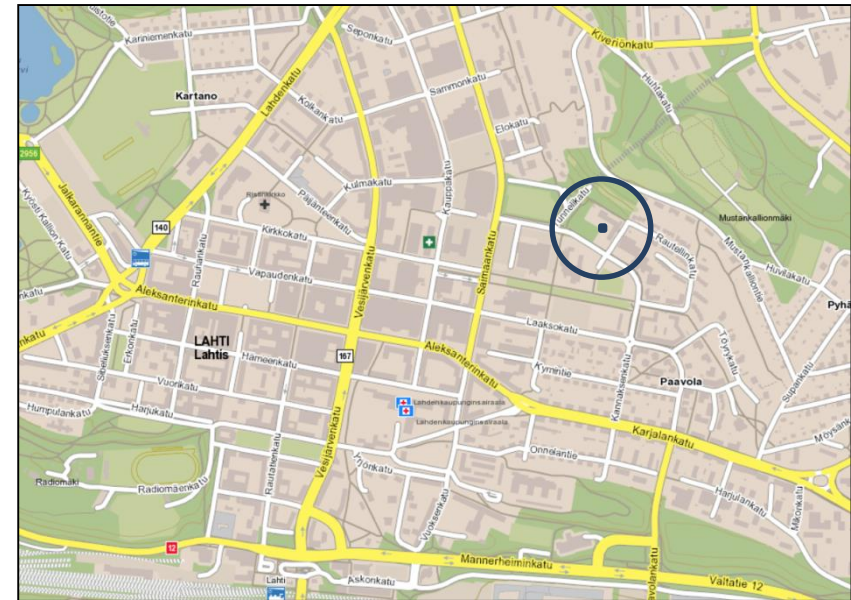
Sijainti

- Kohde sijaitsee Lahden keskustassa osoitteessa Kannaksenkatu 20, 15110 Lahti.

Alue

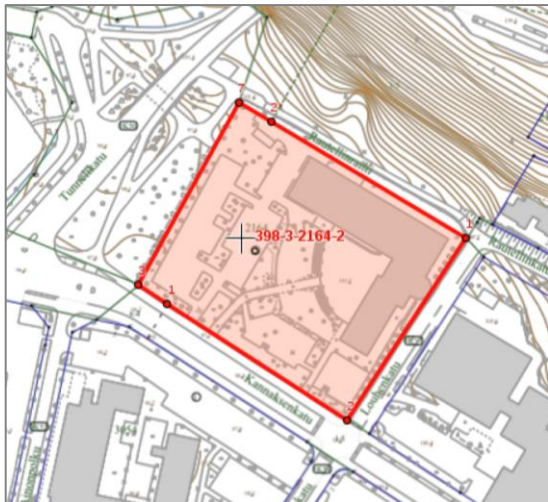
- Kohde sijaitsee Lahden Paavolassa. Sen vieressä on Muotoiluinstituutti. Läheisyydessä ovat myös Tiirismaan lukio, Lahden Kaupunginteatteri ja kaupunginkirjasto.
- Sijainti oppilaitokselle on hyvä.

Kiinteistö

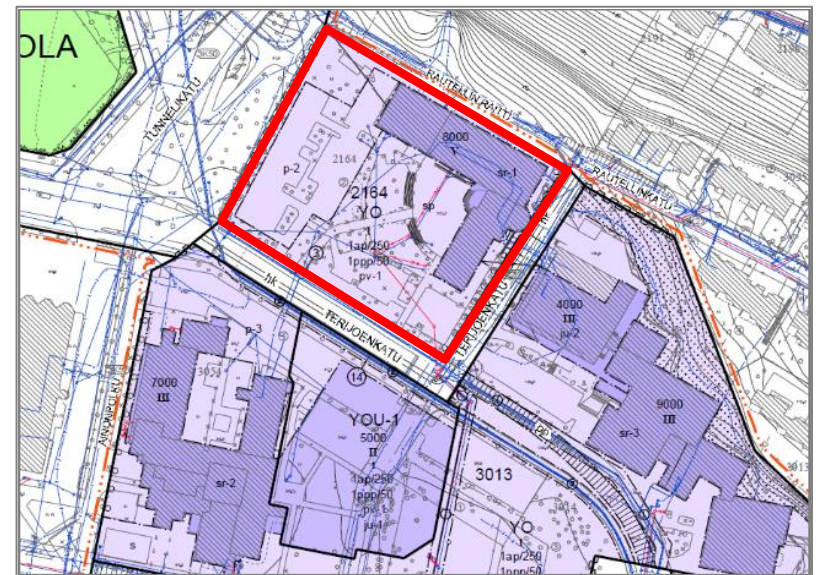
Tontti

- Osoite: Kannaksenkatu 20, 15140 Lahti
- Tunnus: 398-3-2164-2, jonka pinta-ala on 9.459 m².
- Lainhuuto: Lahden kaupunki omistaa tontin.
- Vuokrasopimus:
Tontti laajenee hieman ja sen uusi pinta-ala on noin 9.492 m² ja uusi tunnus 398-3-2164-3. Samassa yhteydessä Lahden kaupunki vuokraa tämän uuden tontin 50 v pituisella vuokrasopimuksella eli 31.12.2069 saakka. Uusi tontin vuokra on 100.000 €/v eli 1,24 €/m²/kk rakennuksen neliöille jaettuna.
- Kiinteistörasitteet ja -oikeudet:
Kiinteistörekisteriotteen 28.1.2020 mukaan ei kiinteistörasitteita eikä -oikeuksia.
Tontti 2 ei ole voimassa olevan tonttijaon mukainen, mutta uusi tontti 3 on.
- Kiinnitykset: Rasiustodistuksen 28.1.2020 mukaan kiinteistöön ei kohdistu rasiuksia tai rajoituksia.

Kaavatilanne

- Voimassa olevan asemakaavan mukaan tontti kuuluu **opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeseen (YO)**.
- Rakennusoikeus on 8.000 kem², se on hyödynnetty.
- Rakennus on suojeltu merkinnällä sr-1. Se tarkoittaa että rakennus on kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvan säilymisen kannalta arvokas rakennus, jonka ominaispiirteet tulee korjaus- ja muutostöissä säilyttää. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Rakennuksen ensimmäisen kerroksen sisääntuloaulan tilarakenne, materiaalit ja sisäovet mukaan lukien vahtimestarin kopin ovi tulee säilyttää. Rakennuksen keskiosan portaikon sekä juhlasalin ja näyttämön tilarakenteet ja materiaalit tulee säilyttää.

Rakennus

Nykyinen rakennus

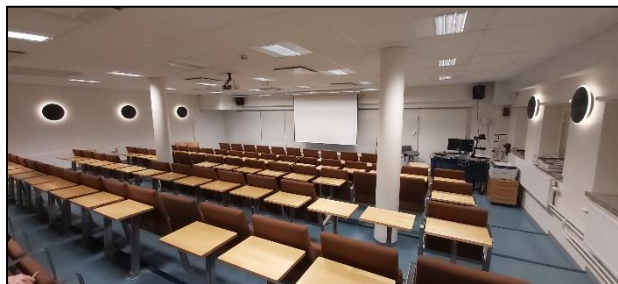
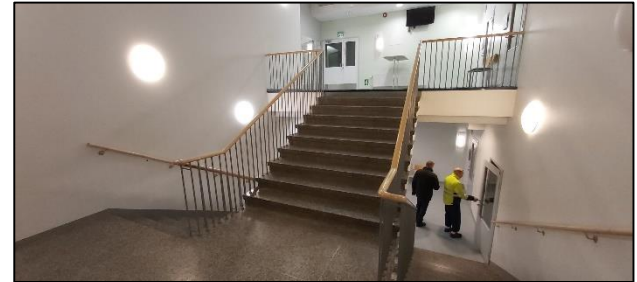
- Rakennus on valmistunut vuonna 1952, sitä on laajennettu -70-, -80- ja 2000-luvuilla.
- Se on teräsbetonirakenteinen, julkisivut ovat rapattuja. Sisätiloissa lattiat ovat kiveä ja linoleumia sekä seinät maalattua betonia ja rakennuslevyä.
- Kaukolämpö, koneellinen ilmanvaihto, lämmön talteenotto, mutta ei jäähdytystä (vain pienessä osassa).
- Rakennuksen vuokrattava pinta-ala on noin 6.678 htm² ja bruttoala 7.458 brm². Pinta-aratiedot on saatu arvion tilaajalta.
- Rakennuksesta on pidetty hyvää huolta. Viimeisin suuri peruskorjaus tehtiin 2007-2008, jolloin rakennus muutettiin nykyiseen lukiokäyttöön. Rakennuksen kunto on tyydyttävä / hyvä. Mitään akuutteja korjaustarpeita ei tällä hetkellä ole.
- Rakennukseen on tällä hetkellä suunnitteilla toiminnallisia muutoksia, jotka liittyvät Paavolan Kampuksen kehittämiseen. Näiden muutosten kustannusarvio on 1.900.000 € (= 282 €/htm²). Nämä investoinnit liittyvät siis Paavolan Kampuksen kehittämiseen. Pelkästään tätä rakennusta varten niitä ei olisi tarpeen tehdä, ei ainakaan tässä mittakaavassa.
- Kouluksi suunnitellun rakennuksen toimivuus tässä käytössä on hyvä.

Toiminnallisten muutosten jälkeen

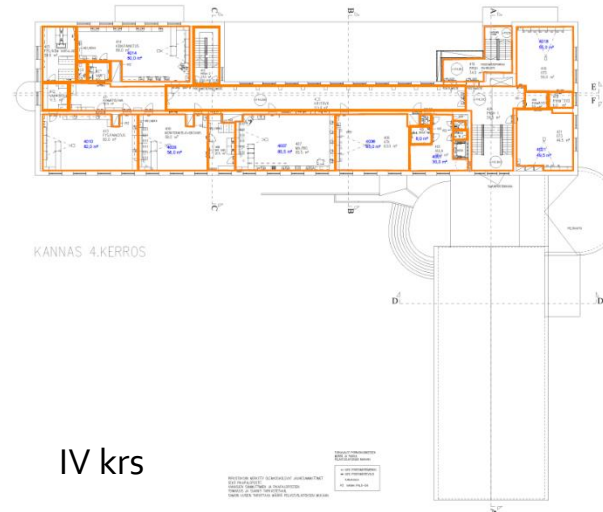
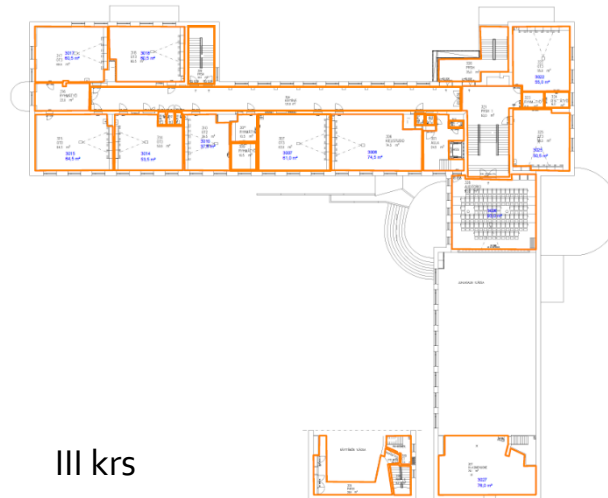
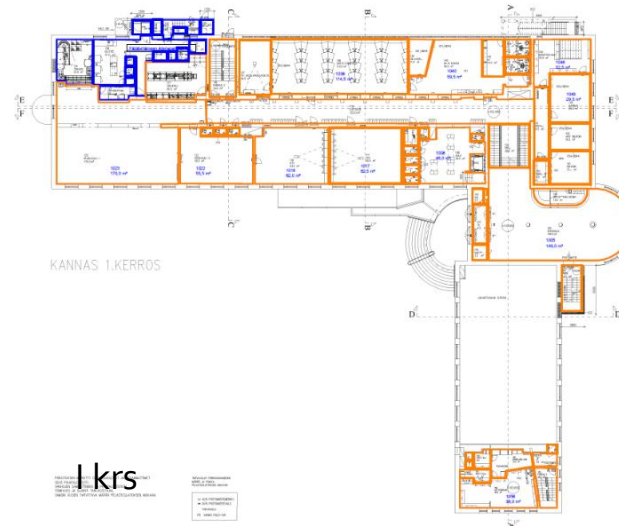
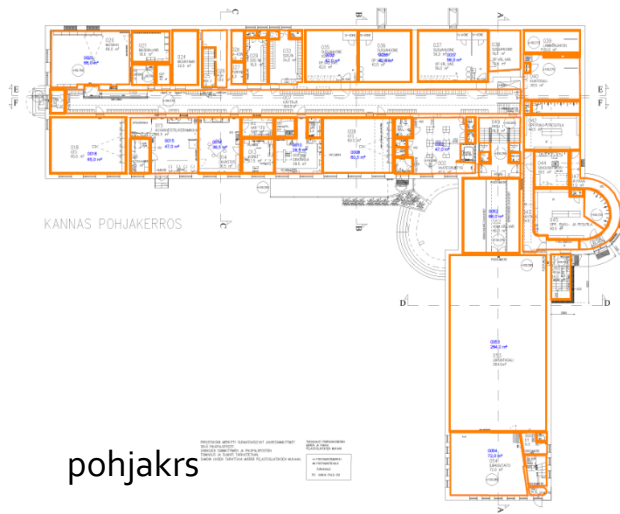
- Rakennukseen on suunnitteilla toiminnallisia muutoksia, jotka liittyvät Paavolan Kampuksen kehittämiseen. Investoinnin kustannusarvio on 1.900.000 € (= 282 €/htm²). Näiden muutosten jälkeen rakennuksen huoneistopinta-ala on 6.735 htm² ja bruttoala 7.512 brm².
- Tilat tulevat olemaan hyvässä kunnossa.
- Niiden toimivuus oppilaitoksena on mainio.

Valokuvia

Pohjakuvat

Vuokrasopimus

Tällä hetkellä (6.678 m²)

- Kohde on vuokrattu seuraavasti:
 - Lahden Peruskoulu, 6.576,5 m², 63.999 €/kk (= 9.66,-)
 - Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy, 101,5 m², 1.598,50 €/kk (= 15.75,-)
- Bruttovuokrat ovat yhteensä 787.000 €/v (= 9.82,-) ja nettovuokratuotto ylläpitokulujen jälkeen noin 426.000 €/v.
- Vuokrasopimukset ovat lyhytaikaisia. Tällaisen erikoiskiinteistön jälleen vuokraamisen onnistumiseen liittyy aina oma riskinsä. Näin ollen sijoittajaostajan löytyminen on vaikeaa ja heidän riskipreemionsa suuri.

Toiminnallisten muutosten jälkeen (6.735 m²)

- Rakennukseen on suunnitteilla toiminnallisia muutoksia, jotka liittyvät Paavolan Kampuksen kehittämiseen.
- Niiden tekemisen jälkeen kohteessa on rakennus, jonka pinta-ala on 6.735 htm². Lahden Tilakeskus vuokraa tämän uuden rakennuksen 15 v pituisella vuokrasopimuksella. Sen jälkeen sopimus jatkuu toistaiseksi voimassa olevana.
- Kaikkien vuokrattavien tilojen elinkustannusindeksiin sidottu vuokra on 110.990 €/kk (= 16,48 €/m²/kk), josta * pääomavuokra 80.820 €/kk (= 12,00 €/m²/kk), ylläpitovuokra 26.940 €/kk (= 4,00 €/m²/kk) ja koko kampus alueen katujärjestelyistä tälle kiinteistölle tuleva vuokra 3.230 €/kk (= 0,48 €/m²/kk).
- Kaupunki maksaa kiinteistön omistajalle siis pääomavuokran, ylläpitovuokran ja "katualuevuokran". Kiinteistön omistaja vastaa rakennuksen ylläpidosta, joka sisältää normaalit vuosikorjaukset, mutta ei peruskorjauksia. Kiinteistön omistaja maksaa myös tontinvuokran.
- Peruskorjauskustannukset kuuluvat kiinteistön omistajalle. Niitä ei uuteen / täysin peruskorjattuun rakennukseen ole odotettavissa pitkiin aikoihin. Tuleviin peruskorjauksiin varaudutaan kassavirtalaskelmassa 0,50 €/m²/kk suuruisella ajanmukaistamiskustannuksella ja sopimuskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk.
- * Tässä arviossa me olemme arvioineet Kannaksen lukion pääomavuokran suuruudeksi Tiirismaan lukion ja Muotoiluinstituutin pääomavuokria vastaavasti 12,00 €/m²/kk.

Hoitokulut

Tällä hetkellä

- Tämän arvion tuottolaskelmien hoito/ylläpitokuluiksi on arvioitu noin 361.000 euroa vuodessa (= 4,50 €/m²/kk).
- Edellä mainittujen hoito/ylläpitokulujen lisäksi kohdetta joudutaan pitkässä juoksussa myös peruskorjaamaan, johon on varauduttu erillisellä 1,00 €/m²/kk juoksevalla kuluerällä.

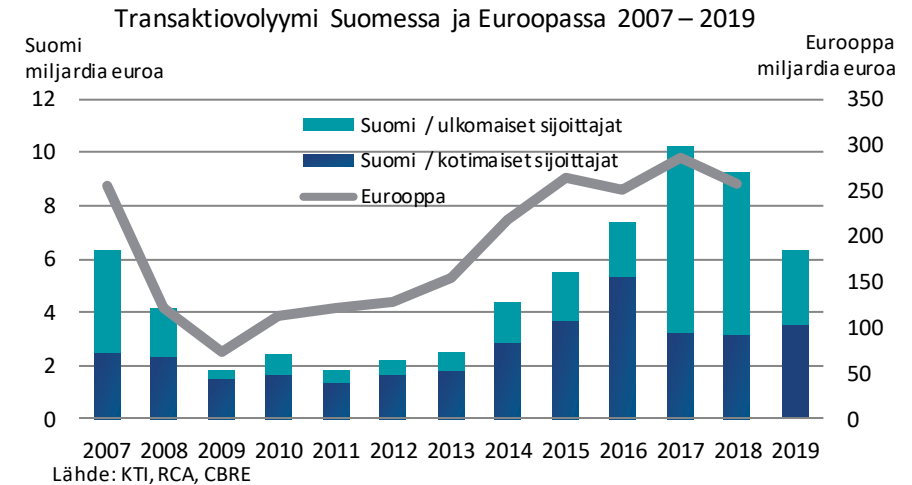
Laajennuksen / peruskorjauksen jälkeen

- Kun rakennus peruskorjataan perusteellisesti, paranee sen energiatalous. Toisaalta mm. tehostuva ilmanvaihto kasvattaa ylläpitokuluja.
- Lahden Tilakeskuksessa on arvioitu, että rakennuksen ylläpitokustannukset jatkossa tulisivat olemaan noin 4,00 €/m²/kk eli 323.000 €/v. Lisäksi uuden tontin vuokra tulee olemaan 100.000 €/v (= 1,24 €/m²/kk). Se on myös kiinteistön omistajan kustannus.
- Kiinteistön omistajan vastuulla ovat peruskorjaukset, joita ei peruskorjattuun rakennukseen pitäisi tulla vuosikausiin. Ennemmin tai myöhemmin niitä kuitenkin tulee ja niihin varaudutaan tässä rakennuksessa 0,50 €/m²/kk suuruisella laskennallisella kuluvarauksella ja sopimuskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk.

Yleinen markkinatilanne

Yleistä

- Suomen toimitilainvestointimarkkina on ollut erittäin vilkas viime vuosina. Kuten viereisestä kuvasta näkyy, kauppvoja tehtiin viime vuosikymmenen alussa vuosi vuodelta enemmän. Vuonna 2017 kauppvoja tehtiin ylivoimaisesti enemmän kuin koskaan aiemmin – 10,2 miljardin euron arvosta. Vuonna 2018 kauppvoja tehtiin yli 9 miljardin euron arvosta. Viime vuonna 2019 kaupankäynti oli myös vilkasta, mutta koko vuoden kauppavolyymi jäi kahta edellistä vuotta alhaisemmaksi, koska suuria miljardiluokan portfoliokappoja ei tehty.
- Parhaat toimitilat (teknisesti hyviä, suurten kaupunkien parhailla paikoilla ja varmat vuokralaiset, pitkät vuokrasopimukset) kiinnostavat kovasti sijoittajia. Myös asunnot, hoivakiinteistöt ja julkisen sektorin kiinteistöt ovat lisänneet kiinnostavuuttaan.
- Kiinteistösijoittajien maakuntakaupungeista ostamissa kohteissa nettotuotot ovat olleet karkeasti yleistäen seuraavaa:
 - paikallisesti parhaat liikekiinteistöt 6 – 7 %
 - parhaat toimistot 7 – 9 %
 - teknisiä ja/tai jälleenvuokrausriskejä sisältävät liike- ja toimistokiinteistöt 10 – 15 %
 - uudet asuinkerrostalot 4 – 6 %
 - uudet hoivakiinteistöt 6 – 8 %
 - julkiset kiinteistöt 5 – 7 %
- Edellä mainitut edustavat (pääosin) kiinteistösijoitusmarkkinan parasta kategoriaa; uusia rakennuksia ja pitkiä vuokrasopimuksia varmojen vuokralaisten kanssa.
- Kannaksen lukio, jos se on saneerattu ja sen tiloista on tehty uusi pitkäaikainen vuokrasopimus, kuuluu kiinteistösijoittajia kiinnostavaan kategoriaan. Nykytilassa se ei ole sijoittajia kiinnostava.

Koulukiinteistöjen markkinasta

Uudet koulut

- Julkiset kiinteistöt ovat nousseet viime vuosina kiinnostaviksi kiinteistösijoituskohteiksi, koska niissä on varmat vuokralaiset ja vakaa pitkäaikainen kassavirta. Näiltä kohteilta vaaditaan myös pitkiä vuokrasopimuksia. Tällaiset kiinteistöt ovat kuitenkin usein epälikvidejä vapailla markkinoilla myös pitkän vuokrasopimuksen päätyttyä, jolloin sijoittajan pitää saada valtaosa tuotosta sopimuskauden aikana.
- Sijoittajalla pitää olla myös jonkunlainen varmuus kiinteistön käytöstä vuokrasopimuksen päätyttyä, koska muuten vajaakäyttöriski voi kohota liian suureksi.
- Sijoittajia kiinnostavat julkiset rakennukset ovat lähes poikkeuksetta uusia ja hyväkuntoisia. Näin niihin ei kohdistu merkittävää korjausvelkaa ja pitkän sopimuskauden aikana ylläpito- ja korjauskulut voidaan luotettavammin arvioida. Julkisten rakennusten hoitokulut ovat usein melko korkeat kovasta käytöstä johtuen, joten hoitokulut siirretään vuokrasopimuksilla pääsääntöisesti vuokralaiselle.
- Kova käyttö vaikuttaa myös kohteiden peruskorjaustarpeeseen, mutta uusi rakennus ja vuokrasopimuksella osittain tai kokonaan vuokralaiselle siirretty peruskorjausvastuu, pienentävät kohteen riskiä huomattavasti.
- Uusista kouluista tehdyissä kaupoissa alkutuotot (ensimmäisen vuoden nettovuokra per maksettu kauppahinta) ovat olleet alhaisimmillaan tasossa 4,0 – 5,0 %, oltuaan pääasiassa haarukassa 5,0 – 7,0 %.
- Alkutuottoja verratessa pitää kuitenkin muistaa, että vuokrasopimusehdot vaikuttavat niihin huomattavasti. Myynti ja takaisinvuokrauskohteiden (sale and lease back) osalta vuokrasopimus voidaan neuvotella vuokralaisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi, ja sopimusehdoilla voidaan vaikuttaa kohteen arvoon (mitä korkeampi myyntihinta, sitä korkeampi vuokra ja toisinpäin).

Tehdyistä kaupoista

- Ulkomainen kiinteistösijoittaja osti Helsingistä kolme Taideyliopiston käytössä olevaa yliopistokiinteistöä (25.000 m²). Kaupan kokonaisarvo oli 80 miljoonaa euroa (= 3.200 €/m²). Sopimus sisälsi yhden kohteen peruskorjauksen.
- Porissa ulkomainen sijoittaja on ostanut SAMK:lle 20 v vuokrasopimuksella vuokratun juuri valmistuneen opetuskiinteistön (23.000 m²) hintaan 56,5 miljoonaa euroa (= 2.460 €/m²).
- Vaasassa ulkomainen sijoittaja on ostanut opetusikässä olevan yliopistokiinteistön (18.500 m²) hintaan 35,5 miljoonaa euroa (= 1.920 €/m²). Kohteessa oli 12 vuoden vuokrasopimus.
- Vaasassa on tehty myös kauppa Palosaaren –kampuksen rakennuksista. Vaasan kaupunki ja yliopisto ostivat 30.000 m² tiloja Suomen Yliopistokiinteistöiltä hintaan 26 miljoonaa euroa (= 870 €/m²).
- Ulkomainen sijoittaja osti Espoon Tapiolasta 7.100 m²:n koulukiinteistön, joka on vuokrattu pitkäaikaisella vuokrasopimuksella Omnialle. Kauppahinta oli 23,1 miljoonaa euroa (= 3.250 €/m²).
- Ulkomainen sijoittaja osti Helsingistä noin 6.000 m²:n koulukiinteistön vuonna 2017 hintaan 12,5 miljoonaa euroa (= 2.080 €/m²). Kiinteistössä oli 1,5 vuoden pituinen vuokrasopimus.
- Oppilaitoskiinteistöistä tehdyistä kaupoista voidaan mainita Erikoissijoitusrahasto eQ Hoivakiinteistöjen ostaman noin 4.000 neliömetrin oppilaitoskiinteistön kauppa (osa Stadin ammattiopiston kampuksesta). Kauppahinta ei ole julkinen.

Koulukiinteistöjen markkinasta

Vanhat toiminnassa olevat koulukiinteistöt

- Kauppoja sellaisista koulukiinteistöistä, joissa koulutoiminta jatkuu, mutta vuokrasopimus on lyhyt, ei juurikaan tehdä.
- Käyttäjäostaja, joka ottaisi kiinteistön tilat omaan käyttöönsä, ei niitä saa, koska vuokrasopimuksen nojalla joku muu niitä käyttää. Periaatteessa tuollainen ostaja tietysti voisi ostaa kiinteistön ja sanoisi vuokralaisen saman tien irti. Tällaisia kauppooja ei kuitenkaan tehdä. Kiinteistön myyjä, joka on usein samaa tahoa vuokralaisen kanssa, tahtoo luonnollisesti turvata koulun käytön myös jatkossa.
- Kiinteistösijoittajat, joiden motiivi ostaa kiinteistö on tulevat vuokratuotot, ovat hyvin varovaisia tällaisten erikoiskiinteistöjen kanssa, koska uuden vuokralaisen löytäminen on yleensä hyvin vaikeaa.

Lopetetut koulut

- Vanhoista lopetetuista kouluista tehdään kauppooja. Tällaisista kaupoista voidaan mainita seuraavat:
 - Lahdessa Katsastajankadulta on myyty hallityyppinen koulurakennus (7.100 m²) paikalliselle jalostajalle (edulliseen) hintaan 500.000 euroa (= 70 €/m²).
 - Tiirismaan lukion kiinteöstä on tehty kauppa 2017 hintaan noin 3,2 miljoonaa euroa (= 575 €/m²).
 - Muotoiluinstituutin kiinteöstä on tehty kauppa joulukuussa 2017, jolloin P-H koulutus konserni möi tämän 11.100 m² :n suuruisen koulun Lahden kaupungille kauppahintaan 4.337.000 euroa (= 390 €/m²).
 - Kiveriön lopetettu koulu 5.200 m² on myyty yksityiselle kiinteistösijoittajalle / kiinteistönjalostajalle hintaan 650.000 euroa (= 125 €/m²). Rakennus puretaan ja tontti hyödynnetään uudisrakentamiseen.
- Edellä mainitut koulukiinteistöjen kaupat eivät ole lähellekään vertailukelpoisia nyt arvion kohteena olevalle oppilaitokselle.
- Vanhoista lopetetuista kouluista maksetut kauppahinnat ovat olleet usein hyvin alhaisia. Tuollaisia kouluja on usein myyty pitkään korkeampia kauppahintoja tavoitellen. Ostajaa ei kuitenkaan ole löytynyt. Vuosittaiset ylläpitokulut ovat voineet olla useita kymmeniä, jopa satoja tuhansia euroja. Ja usein on ollut tulossa vielä lisäksi myös mittavia peruskorjauksia. Tuolloin on järkevää päästä vaille käyttöä olevasta ja jatkuvaa tappiota tuottavasta kiinteöstä eron lähes hinnalla millä tahansa.
- Kun selvitetään vanhojen koulujen kauppooja, niitä löytyy vain sellaista, jotka on onnistuttu saamaan kaupaksi. Huonoimpia kukaan ei ole ostanut. Ja usein ne on jouduttu purkamaan tappokierteen katkaisemiseksi. Tällöin pelkkiä kauppooja katsomalla saa vain otoksen niistä parhaista.

Oppilaitoskiinteistöjen vuokrasta

- Tiedossamme olevien oppilaitoskiinteistöjen vuokrat vaihtelevat suuresti haarukassa 10 – 20 €/m²/kk. Uusissa vasta rakennetuissa kouluissa vuokrat ovat tyypillisesti tasossa 15 – 20 €/m²/kk, koska paljon alhaisemmalla vuokralla ei löytyisi sijoittajaa ja talo jäisi rakentamatta. Vanhemmissa kouluissa vuokrat ovat tyypillisesti välillä 8 – 13 €/m²/kk.
- Uuden rakennuksen / tilan vuokra määräytyy yleensä rakennuskustannuksesta. Jos tätä kustannuksen edellyttämää vuokraa ei suostuta maksamaan, jää talo tekemättä.
- Olemassa olevan tilan markkinavuokra taas määräytyy siitä, mitä joku on tästä jo aiemmin rakennetusta ja nyt tyhjänä olevasta tilasta valmis maksamaan. Ero uuden tilan rakennuskustannuksesta johdettuun vuokraan voi olla iso.

Markkina-asema

Markkina-asema nyt

- Kohde on kunnoltaan ja toimivuudeltaan hyvä koulukiinteistö. Se on vuokrattu lyhyellä sopimuksella varmalle vuokralaiselle.
- Kohteen kiinnostavuus sitä näin myytäessä jää mielestämme vain välttäväksi, koska sijoittajat arvostavat lähes yli kaiken pitkiä vuokrasopimuksia eikä tässä sellaisia ole. Omaan käyttöön kouluja ostavia tahoja on joitain, mutta niitä on vähän ja ne tarvitsevat selvästi pienempiä tiloja.

Vahvuudet • Toimivuus • Hyvä vuokralainen • Sijainti keskustassa	Heikkoudet • Lyhyt vuokrasopimus • Hoitokulut korkeat vs neliöt • Suurehkot käytävä-, aula- yms. yhteiset tilat, joiden vuokraaminen jatkossa voi olla hankalaa
Mahdollisuudet • Osa suurempaa kampusta	Uhat • Ongelmia löytää kaikille tiloille käyttäjää jatkossa • Teknisiä yllätyksiä

Markkina-asema muutosten jälkeen

- Uuden pitkän vuokrasopimuksen solmimisen jälkeen kohteen markkina-asema muuttuu merkittävästi.
- Se muuttuu pitkää ja varmaa kassavirtaa tavoittelevien kiinteistösijoittajien mielenkiinnon kohteeksi.

Vahvuudet • Kunto ja toimivuus • Hyvä vuokralainen • Sijainti keskustassa • Pitkä vuokrasopimus varman tahon kanssa	Heikkoudet • Suurehkot käytävä-, aula- yms. yhteiset tilat, kuten oppilaitoksilla yleensä
Mahdollisuudet • Osa toiminnallista Paavolan Kampusta	Uhat • Teknisiä yllätyksiä

Arvon määrittäminen

Arvonmäärityksen periaatteet

- Markkina-arvolla tarkoitetaan sitä rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa (IVS).
- Kaupantekoa (arviointihetkeä) on oletettu edeltäneen kohteen luonne ja markkinatilanne huomioon ottaen riittävän pitkäaikainen ja tehokas markkinointi. Ostajatahojen subjektiivisia erityisintressejä kohteen suhteen ei arvioinnissa oteta huomioon.
- Velaton arvo tarkoittaa sitä, ettei mahdollisia yhtiövelkoja tai arvonlisäverovelkoja yms. vastuita ole vähennetty.
- Kohteen markkina-arvoa on määritetty
 - markkinalähestymistavalla, joka perustuu mahdollisimman samankaltaisista oppilaitoskiinteistöistä tehdyissä kaupoissa maksettuihin kauppahintoihin ja
 - tuottolähestymistavalla, jossa kohteen arvoa lähestytään siitä tulevaisuudessa saatavien nettovuokratuottojen avulla.
- Kohteen markkina-arvon määrittämisessä on painotettu tuottolähestymistapaa, koska kohteen ostaja pitkän vuokrasopimuksen johdosta on sijoittaja, joka lähestyy kohteen arvoa tällä tavalla.

Arviolaskelmat nykytilanteessa

Markkinalähestymistapa

- Edellä olevan perusteella kohteen arvoksi markkinalähestymistapaa käyttäen on arvioitu seuraavaa:

Kohteen arvo markkinalähestymistavalla

Tilatyyppe	m ²	€/m ²	yhteensä euroa
oppilaitostilat	6 678	600 - 800	4 006 800 - 5 342 400
summa-arvo	6 678		4 006 800 - 5 342 400

4 700 000

→ Kohteen arvo markkinalähestymistavalla on arviomme mukaan suuruusluokkaa 4,0 – 5,3 miljoonaa euroa.

Tuottolähestymistapa

- Sijoittajaostajan lähestymistapaa simuloivalla tuottolähestymistavalla kohteen arvoksi on saatu seuraavaa:

Kohteen arvo tuottolähestymistavalla, kaikki tilat arvioituilla markkinavuokrilla

Tilatyyppe	m ²	€/m ² /kk	€/kk
oppilaitostilat	6 678	11,00 - 13,00	73 458 - 86 814
Bruttotuottopotentiali yhteensä	6 678		73 458 - 86 814
			€/v
Bruttotuottopotentiali vuositasolla 100 %:sti vuokrattuna			881 496 - 1 041 768
Hoitokulut, arviolta noin		-4,50 €/m ² /kk	-360 612 - -360 612
Nettotuottopotentiali	100 % :n keskimääräisellä käyttöasteella		520 884 - 681 156
Arvo tuottolähestymistavalla €	tuottoarvo	tuottovaatimus	
	vuosituotto	12,0%	12,5% 13,0%
	520 884	4 341 000	4 167 000 4 007 000
	681 156	5 676 000	5 449 000 5 240 000
			4 254 000 - 5 344 500
			4 800 000

- Kohteen markkinavuokrapotentiaaliksi olemme arvioineet noin 880.000 – 1.040.000 €/vuosi.
- Kiinteistön pitkän aikavälin keskimääräiseksi kestäväksi hoitokulutasoksi olemme arvioineet noin 361.000 €/vuosi. Nettotuottopotentiali on tällöin 520.000 – 680.000 €/vuosi.
- Kun kiinteistösijoittajan vaatima tuottoprosentti on arviomme mukaan vähintään tasossa 12 %,

→ kohteen arvo tuottolähestymistavalla on suuruusluokkaa 4,3 – 5,3 miljoonaa euroa.

Kassavirtatarkastelu peruskorjattuna ja laajennettuna

Kassavirtatarkastelu

- Kohteen tuottoarvoa on määritetty viidentoista vuoden kassavirtatarkastelulla.
- Siinä olemme käyttäneet seuraavia muuttujia:
 - Sopimusvuokra 1.332.000 €/vuosi
 - Markkinavuokra 1.293.000 €/vuosi
 - Kiinteistön hoitokulu 423.000 euroa/vuosi
 - Pitkän aikavälin peruskorjausvarauma 0,50 €/m²/kk, sopimiskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk
 - Sijoittajan tuottovaatimus 5,1 %
 - Inflaatio 2,0 %
 - Hoitokulujen nousu 3,0 %
 - Vajaakäyttö sopimusten jälkeen 5 %
- Kassavirtalaskelma on seuraavalla sivulla.

→ Kohteen tuottoarvoksi on arvioitu noin 16,0 miljoonaa euroa.

- Alkutuotto (ennen peruskorjauskuluja) 5,69 %
- Alkutuotto (peruskorjauskulujen jälkeen) 5,43 %
- Alkutuotto markkinavuokralle (100 % vuokraus) 5,69 %
- Keskineliöhinta 2.376 €/m²

Kassavirran rakenne ja herkkyystarkastelu

Kassavirtalaskelma peruskorjattuna ja laajennettuna

KASSAVIRTA

Kannaksen lukio, Lahti

KASSAVIRTAENNUSTEET 01/02/2020 - 31/01/2035

REALIA
MANAGEMENT

Kassavirrat - EUR	EUR/m2/kk	01-2020	1.vuosi	2.vuosi	3.vuosi	4.vuosi	5.vuosi	6.vuosi	7.vuosi	8.vuosi	9.vuosi	10.vuosi	11.vuosi	12.vuosi	13.vuosi	14.vuosi	15.vuosi	Päätearvo
			02-2020	02-2021	02-2022	02-2023	02-2024	02-2025	02-2026	02-2027	02-2028	02-2029	02-2030	02-2031	02-2032	02-2033	02-2034	02-2035
UOKRA-ARVO	16,00	1 293 120	1 293 120	1 318 982	1 345 362	1 372 269	1 399 715	1 427 709	1 456 263	1 485 388	1 515 096	1 545 398	1 576 306	1 607 832	1 639 989	1 672 789	1 706 244	1 740 369
Yli (+)/ali (-) vuokrat	-	+38 760	+38 760	+39 535	+40 326	+41 132	+41 955	+42 794	+43 650	+44 523	+45 414	+46 322	+47 248	+48 193	+49 157	+50 140	+51 143	-
POTENTIAALINEN UOKRATUOTTO	16,48	1 331 880	1 331 880	1 358 518	1 385 688	1 413 402	1 441 670	1 470 503	1 499 913	1 529 911	1 560 510	1 591 720	1 623 554	1 656 025	1 689 146	1 722 929	1 757 387	1 740 369
Vajaikäyttövähenys - tyhjänäoloaika (kk)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaikäyttövähenys - markkinavuokrissa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(87 018)
Vajaikäyttövähenys - vapaakuukaudet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Luottotappiovähenys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaikäyttövähenyksen yhteensä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(87 018)
Vajaikäyttöaste - %	-	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	5,0 %
EFEKTIIVINEN UOKRATUOTTO	16,48	1 331 880	1 331 880	1 358 518	1 385 688	1 413 402	1 441 670	1 470 503	1 499 913	1 529 911	1 560 510	1 591 720	1 623 554	1 656 025	1 689 146	1 722 929	1 757 387	1 653 351
Hoitokulut	(5,24)	(423 000)	(423 000)	(431 460)	(440 089)	(448 891)	(457 869)	(467 026)	(476 367)	(485 894)	(495 612)	(505 524)	(515 635)	(525 947)	(536 466)	(547 196)	(558 140)	(569 302)
Korjaukset	(0,50)	(40 410)	(40 410)	(41 218)	(42 043)	(42 883)	(43 741)	(44 616)	(45 508)	(46 418)	(47 347)	(48 294)	(49 260)	(50 245)	(51 250)	(52 275)	(53 320)	(108 773)
Vuokralaismuutostyöt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut kulut	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NETTITUOTTO	10,75	868 470	868 470	885 839	903 556	921 627	940 060	958 861	978 038	997 599	1 017 551	1 037 902	1 058 660	1 079 833	1 101 430	1 123 459	1 145 928	975 275
Investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NETTOKASSAVIRTA	10,75	868 470	868 470	885 839	903 556	921 627	940 060	958 861	978 038	997 599	1 017 551	1 037 902	1 058 660	1 079 833	1 101 430	1 123 459	1 145 928	975 275
Nettokassaviran nykyarvo	-	-	839 190	799 228	761 170	724 924	690 403	657 527	626 216	596 396	567 997	540 949	515 190	490 657	467 292	445 040	423 848	-

PÄÄTEARVO

Nettotuotto, vuosi 16	975 275
Pääomitus korko (Cap rate)	5,10 %
Pääomitetty päätearvo, vuonna 16	19 123 047
Päätearvon nykyarvo	6 834 630

ARVON JAKAUTUMINEN

Nykyarvo 15 vuoden kassavirroista	9 146 026	(57 %)
Päätearvon nykyarvo	6 834 630	(43 %)
Muu arvo (käyttämätön rak.oikeus tms.)	-	(0 %)
YHTEENSÄ	15 980 656	(100 %)

Pyöritys (+/-) +19 344

MARKKINA-ARVO (EUR) 16 000 000

Markkina-arvo EUR/m2	2 376
Arvion tarkkuus	+/- 15 %
Arvion vaihteluväli (EUR)	13 600 000 - 18 400 000

TUOTOT

Alkutuotto (NOI I)	5,69 %
Alkutuotto (NOI II)	5,43 %
Potentiaalinen alkutuotto (NOI I)	5,69 %
Potentiaalinen alkutuotto (NOI I) - markkinavuokrilla	5,44 %
1. vuoden ennustettu nettotuottoaste	5,43 %

TUNNUSLUVUT*

Keskim. taloudellinen vajaikäyttöaste 0,0 %

*Keskimmäisin 15 vuoden aikana

OLETUKSET

Tuottovaatimus	5,10 %
Diskonttaus korko	7,10 %
Pääomitus korko päätearvolle	5,10 %
Vajaikäyttöaste päättearvossa	5,0 %

15 v keskiarvo

Infiaatio	2,00 %
Markkinavuokran muutokset	2,00 %
Kulujen muutokset	2,00 %

Yhteenveto ja markkina-arvo

Yhteenveto

- Kohteen markkina-arvoksi nykytilanteessa on arvioitu noin 4,7 miljoonaa euroa. Jos kohde olisi jo nyt peruskorjattu, laajennettu ja vuokrattu suunnitelmien mukaisesti, olisi sen markkina-arvo arviomme mukaan noin 16 miljoonaa euroa.
- Kiinteistön markkina-arvon määrittämisen tarkkuus riippuu arvioitavan kiinteistön lajista ja luonteesta sekä sen kaltaisista kiinteistöistä tehtävien kauppohen volyyymistä. Mitä paremmin markkinat toimivat ja mitä enemmän on tuoreita vertailutietoja mahdollisimman kohteen kaltaisista kiinteistöistä tehdyistä kaupoista, sitä parempaan arviointitarkkuuteen on mahdollista päästä.
- Arvion kohde on oppilaitos eli erikoiskiinteistö. Sellaisista tehdään kauppohen vähän. Tällöin markkina-arvon määrittämisessä oleellisesti tarvittava vertailuhinta-aineisto on melko olematon. Arviointitarkkuus on tällöin +/- 20 %.
- Jos kohde vuokrataan pitkällä vuokrasopimuksella, muuttuu se sijoituskiinteistöksi. Sellaisista tehdään paljon kauppohen. Tällöin on mahdollista päästä parempaan arviointitarkkuuteen, arviomme mukaan +/- 10 %.

Markkina-arvo

- Kannaksen lukion kiinteistön, Kannaksenkatu 21, 15110 Lahti, velattomaksi markkina-arvoksi nykytilanteessa on arvioitu

**neljämiljoonaa seitsemänsataatuhatta euroa
(4.700.000 €)**

- Jos kiinteistö olisi peruskorjattu, laajennettu ja vuokrattu edellä kuvatulla tavalla, olisi sen velaton markkina-arvo arviomme mukaan

**kuusitoistamiljoonaa euroa
(16.000.000 €)**

- Kohteen markkina-arvon määrittämisessä on käytetty tuottolähestymistapaa.
- Arviointitarkkuus nykytilanteessa on +/- 20 %, mutta laajennettuna ja pitkällä vuokrasopimuksella vuokrattuna parempi, +/- 10 %, koska sijoituskiinteistöjen markkina toimii vireämmin.
- Arvopäivä 25.2.2020.

Lahdessa 25.2.2020

Realia Management Oy | Arviointi ja konsultointi

Juha Kirvesmies

Vanhempi arviointiasiantuntija, DI, KHK
Auktorisoitu kiinteistöarvioija
(AKA) yleisauktoisointi

Vastuullinen arvioija

Jukka Uusitalo
Vanh. arv. asiantuntija, KTM, KHK
Auktorisoitu kiinteistöarvioija
(AKA) yleisauktoisointi

Arvion controller

REALIA
MANAGEMENT

Lahden Tilakeskus

Arviokirja
(AKA -arvio)

Oppilaitoskiinteistö
Kannaksen lukio

Kannaksenkatu 20
15110 Lahti

Juha Kirvesmies
25.2.2020

Tehtävän kuvaus

Toimeksianto ja sen tarkoitus

- Tämän arviokirjan on tilannut toimitilajohtaja Jouni Arola Lahden Tilakeskuksesta.
- Arvion kohde on Lahdessa osoitteessa Kannaksenkatu 20, 15110 Lahti sijaitseva oppilaitoskiinteistö. Arvio on tilattu kiinteistön mahdollista myyntiä varten.
- Arvion tarkoituksena on määritellä kohteen markkina-arvo, jolla tarkoitetaan
 - sitä rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa (IVS).
- Arvio perustuu arvion tilaajalta, julkisista rekistereistä ja muista tietolähteistä saatuihin tietoihin.
- Arvio on tehty noudattaen Keskuskauppakamarin kiinteistöarviointilautakunnan sääntöjä, hyvää kiinteistöarviointitapaa ja kansainvälistä arviointistandardia (IVS).
- Tämä arvio on luottamuksellinen Realia Management Oy:n ja tilaajan välillä. Realia Management Oy ei kanna mitään vastuita kolmansia osapuolia kohtaan.
- Arviota ei saa julkaista kokonaan tai osissa, eikä siihen tai sen sisältämiin arvioinnin lukuihin, arvioijien nimiin tai ammatillisiin sidonnaisuuksiin saa tehdä viittauksia ilman Realia Management Oy:n kirjallista lupaa.
- Juha Kirvesmies on suorittanut kohteessa katselmuksen keskiviikkona 5.2.2020 ja antaa arviosta lisätietoja 0400 553 339, juha.kirvesmies@realia.fi.

Arvion tiivistelmä (arvopäivä 25.2.2020)

Kohde

- Nykytilanne: tontti 398-3-2164-2, pinta-ala on 9.459 m². Opetustoimintaa palvelevien rakennusten tontti (YO), josta ei makseta vuokraa.
- 1952 rakennettu sekä -70-, -80- että 2000-luvuilla laajennettu hyväkuntoinen viisikerroksinen oppilaitosrakennus, jonka vuokrattava pinta-ala on 6.678 htm². Kohde on vuokrattu Lahden Peruskoululle ja Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy:lle toistaiseksi voimassa olevilla vuokrasopimuksilla. Bruttotuotto on noin 786.000 €/v (= 9,82,-) ja nettovuokratuotto noin 425.000 €/v.
- Toiminnallisten muutosten jälkeen: Paavolan Kampuksen kehittämiseen liittyen myös tähän rakennukseen tehdään toiminnallisia muutoksia, rakennuksen pinta-ala kasvaa 6.735 htm²:iin. Tontin pinta-ala muuttuu hieman, jolla ei merkitystä arvoon. Uusi tontti tullaan vuokraamaan uuden kokonaisuuden ostajalle 50 v pituisella vuokrasopimuksella, jonka vuosivuokra on 100.000 €/v (= 1,24 €/m²/kk).
- Lahden Tilakeskus vuokraa uudet tilat 15 v sopimuksella ja maksaa bruttovuokraa yhteensä 1.331.880€/v (= 16,48,-). Kiinteistön omistava sijoittaja vastaa ylläpidosta (323.000 €/v eli 4,00,-) ja tontin vuokrasta, jolloin nettovuokratuotto on noin 908.880 €/v.

Markkina-asema

- Reittaus: Lyhyellä vuokrasopimuksella vuokratun koulun markkina-aseman on arvioitu olevan **keskimääräistä heikompien kohteiden luokassa B/C** (asteikko A-A/B-B-B/C-C). Kun kohde on peruskorjattu, laajennettu ja kaupungin pitkällä (15 v) sopimuksella vuokraamaa, on sen markkina-asema vireän sijoittajakysynnän ansiosta **keskimääräistä parempi A/B**.

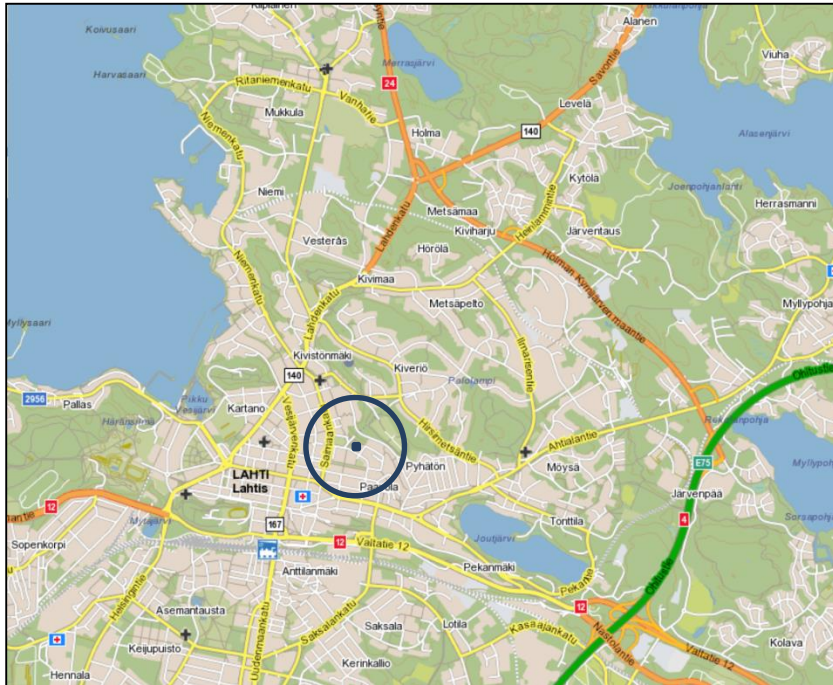
Markkina-arvo

• Markkina-arvo nyt	4.700.000 €
• Markkina-arvo saneerattuna	16.000.000 €
• Arvion tarkkuus nyt	+/- 20 %
• Arvion tarkkuus laajennettuna	+/- 10 %

Sijainti ja alue

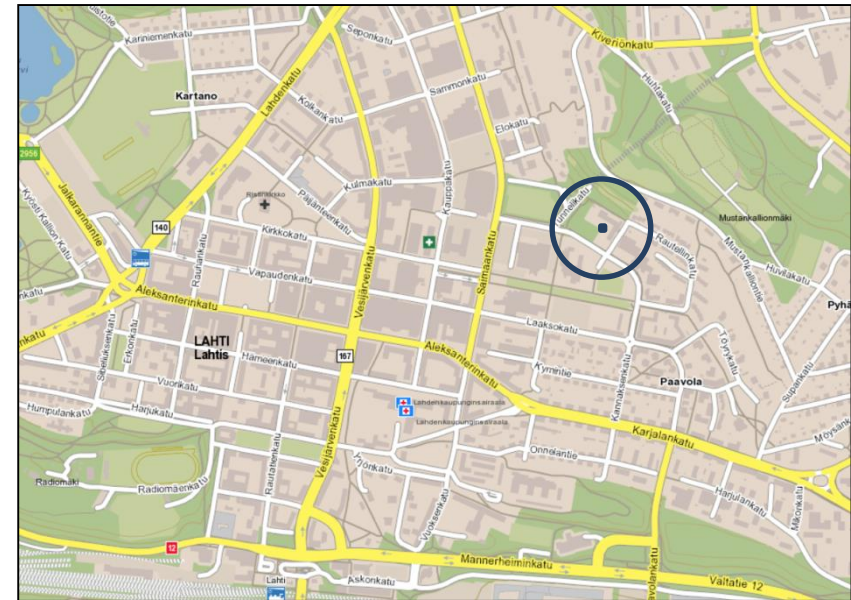
Sijainti

- Kohde sijaitsee Lahden keskustassa osoitteessa Kannaksenkatu 20, 15110 Lahti.

Alue

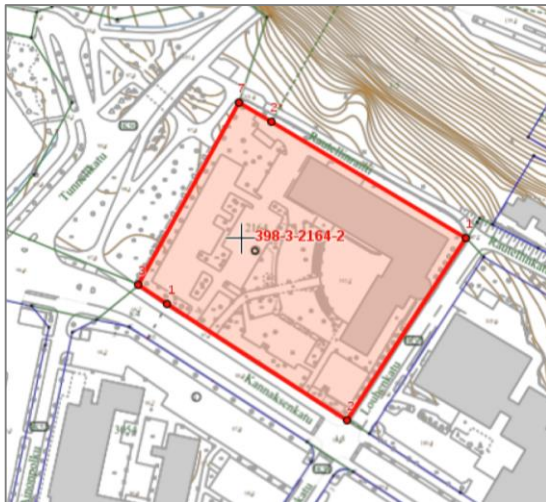
- Kohde sijaitsee Lahden Paavolassa. Sen vieressä on Muotoiluinstituutti. Läheisyydessä ovat myös Tiirismaan lukio, Lahden Kaupunginteatteri ja kaupunginkirjasto.
- Sijainti oppilaitokselle on hyvä.

Kiinteistö

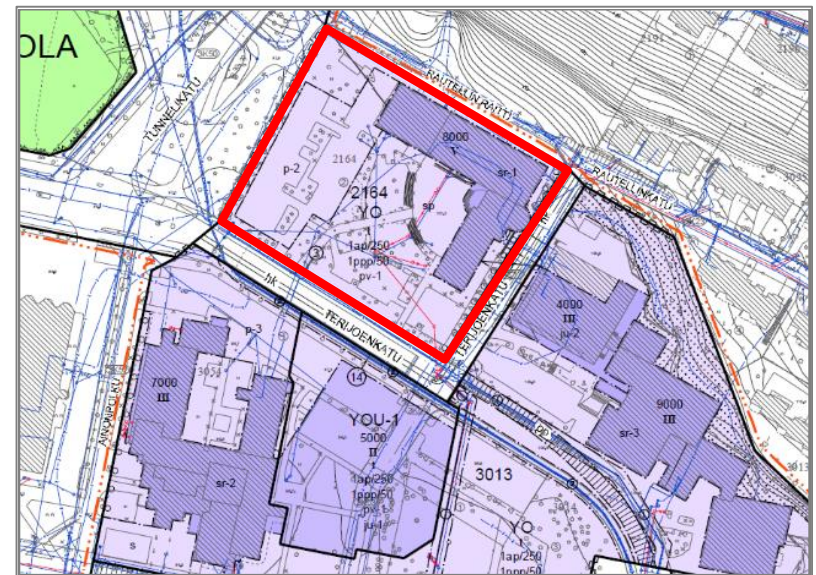
Tontti

- Osoite: Kannaksenkatu 20, 15140 Lahti
- Tunnus: 398-3-2164-2, jonka pinta-ala on 9.459 m².
- Lainhuuto: Lahden kaupunki omistaa tontin.
- Vuokrasopimus:
Tontti laajenee hieman ja sen uusi pinta-ala on noin 9.492 m² ja uusi tunnus 398-3-2164-3. Samassa yhteydessä Lahden kaupunki vuokraa tämän uuden tontin 50 v pituisella vuokrasopimuksella eli 31.12.2069 saakka. Uusi tontin vuokra on 100.000 €/v eli 1,24 €/m²/kk rakennuksen neliöille jaettuna.
- Kiinteistörasitteet ja -oikeudet:
Kiinteistörekisteriotteen 28.1.2020 mukaan ei kiinteistörasitteita eikä -oikeuksia.
Tontti 2 ei ole voimassa olevan tonttijaon mukainen, mutta uusi tontti 3 on.
- Kiinnitykset: Rasiustodistuksen 28.1.2020 mukaan kiinteistöön ei kohdistu rasiuksia tai rajoituksia.

Kaavatilanne

- Voimassa olevan asemakaavan mukaan tontti kuuluu **opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeseen (YO)**.
- Rakennusoikeus on 8.000 kem², se on hyödynnetty.
- Rakennus on suojeltu merkinnällä sr-1. Se tarkoittaa että rakennus on kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvan säilymisen kannalta arvokas rakennus, jonka ominaispiirteet tulee korjaus- ja muutostöissä säilyttää. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Rakennuksen ensimmäisen kerroksen sisääntuloaulan tilarakenne, materiaalit ja sisäovet mukaan lukien vahtimestarin kopin ovi tulee säilyttää. Rakennuksen keskiosan portaikon sekä juhlasalin ja näyttämön tilarakenteet ja materiaalit tulee säilyttää.

Rakennus

Nykyinen rakennus

- Rakennus on valmistunut vuonna 1952, sitä on laajennettu -70-, -80- ja 2000-luvuilla.
- Se on teräsbetonirakenteinen, julkisivut ovat rapattuja. Sisätiloissa lattiat ovat kiveä ja linoleumia sekä seinät maalattua betonia ja rakennuslevyä.
- Kaukolämpö, koneellinen ilmanvaihto, lämmön talteenotto, mutta ei jäähdytystä (vain pienessä osassa).
- Rakennuksen vuokrattava pinta-ala on noin 6.678 htm² ja bruttoala 7.458 brm². Pinta-aratiedot on saatu arvion tilaajalta.
- Rakennuksesta on pidetty hyvää huolta. Viimeisin suuri peruskorjaus tehtiin 2007-2008, jolloin rakennus muutettiin nykyiseen lukiokäyttöön. Rakennuksen kunto on tyydyttävä / hyvä. Mitään akuutteja korjaustarpeita ei tällä hetkellä ole.
- Rakennukseen on tällä hetkellä suunnitteilla toiminnallisia muutoksia, jotka liittyvät Paavolan Kampuksen kehittämiseen. Näiden muutosten kustannusarvio on 1.900.000 € (= 282 €/htm²). Nämä investoinnit liittyvät siis Paavolan Kampuksen kehittämiseen. Pelkästään tätä rakennusta varten niitä ei olisi tarpeen tehdä, ei ainakaan tässä mittakaavassa.
- Kouluksi suunnitellun rakennuksen toimivuus tässä käytössä on hyvä.

Toiminnallisten muutosten jälkeen

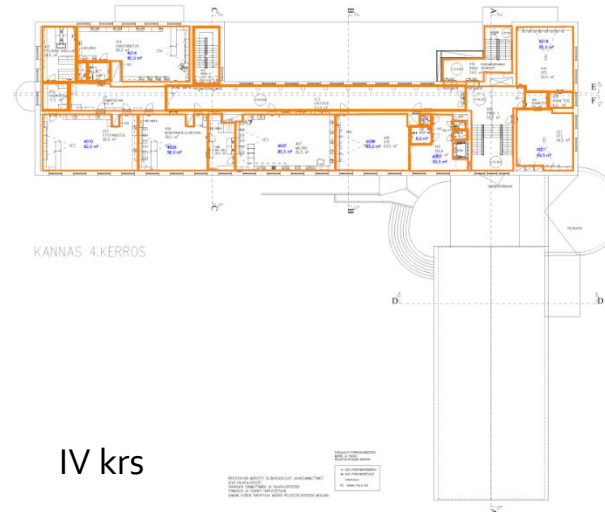
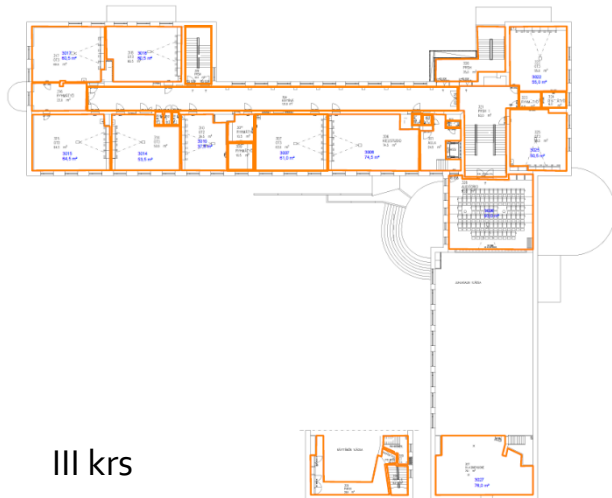
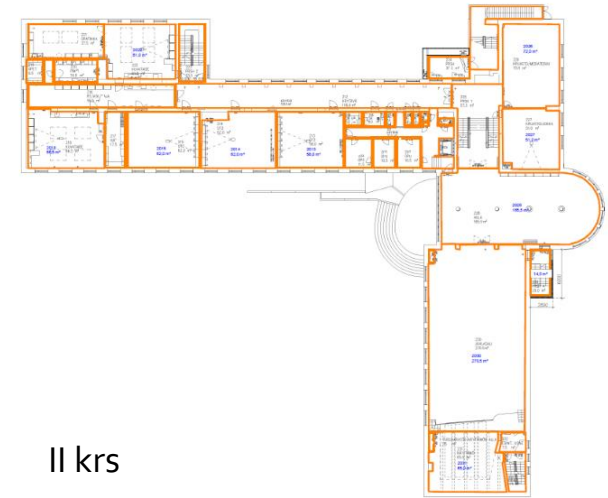
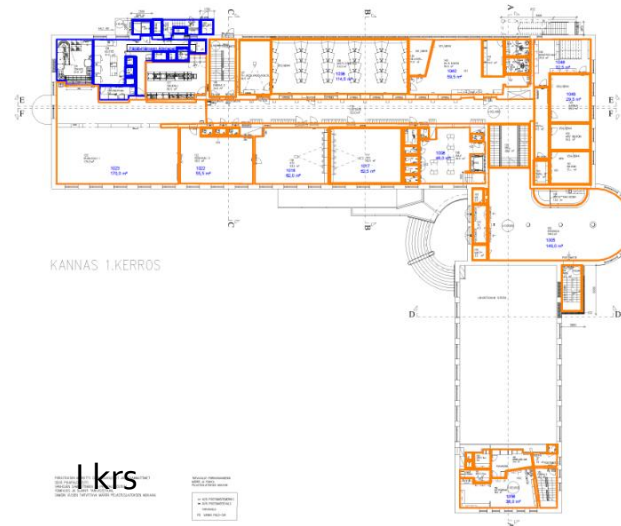
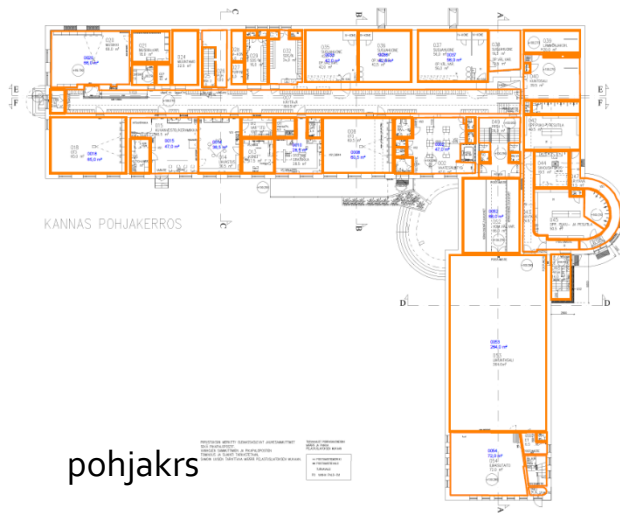
- Rakennukseen on suunnitteilla toiminnallisia muutoksia, jotka liittyvät Paavolan Kampuksen kehittämiseen. Investoinnin kustannusarvio on 1.900.000 € (= 282 €/htm²). Näiden muutosten jälkeen rakennuksen huoneistopinta-ala on 6.735 htm² ja bruttoala 7.512 brm².
- Tilat tulevat olemaan hyvässä kunnossa.
- Niiden toimivuus oppilaitoksena on mainio.

Valokuvia

Pohjakuvat

Vuokrasopimus

Tällä hetkellä (6.678 m²)

- Kohde on vuokrattu seuraavasti:
 - Lahden Peruskoulu, 6.576,5 m², 63.999 €/kk (= 9.66,-)
 - Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy, 101,5 m², 1.598,50 €/kk (= 15.75,-)
- Bruttovuokrat ovat yhteensä 787.000 €/v (= 9.82,-) ja nettovuokratuotto ylläpitokulujen jälkeen noin 426.000 €/v.
- Vuokrasopimukset ovat lyhytaikaisia. Tällaisen erikoiskiinteistön jälleen vuokraamisen onnistumiseen liittyy aina oma riskinsä. Näin ollen sijoittajaostajan löytyminen on vaikeaa ja heidän riskipreemionsa suuri.

Toiminnallisten muutosten jälkeen (6.735 m²)

- Rakennukseen on suunnitteilla toiminnallisia muutoksia, jotka liittyvät Paavolan Kampuksen kehittämiseen.
- Niiden tekemisen jälkeen kohteessa on rakennus, jonka pinta-ala on 6.735 htm². Lahden Tilakeskus vuokraa tämän uuden rakennuksen 15 v pituisella vuokrasopimuksella. Sen jälkeen sopimus jatkuu toistaiseksi voimassa olevana.
- Kaikkien vuokrattavien tilojen elinkustannusindeksiin sidottu vuokra on 110.990 €/kk (= 16,48 €/m²/kk), josta * pääomavuokra 80.820 €/kk (= 12,00 €/m²/kk), ylläpitovuokra 26.940 €/kk (= 4,00 €/m²/kk) ja koko kampus alueen katujärjestelyistä tälle kiinteistölle tuleva vuokra 3.230 €/kk (= 0,48 €/m²/kk).
- Kaupunki maksaa kiinteistön omistajalle siis pääomavuokran, ylläpitovuokran ja "katualuevuokran". Kiinteistön omistaja vastaa rakennuksen ylläpidosta, joka sisältää normaalit vuosikorjaukset, mutta ei peruskorjauksia. Kiinteistön omistaja maksaa myös tontinvuokran.
- Peruskorjauskustannukset kuuluvat kiinteistön omistajalle. Niitä ei uuteen / täysin peruskorjattuun rakennukseen ole odotettavissa pitkiin aikoihin. Tuleviin peruskorjauksiin varaudutaan kassavirtalaskelmassa 0,50 €/m²/kk suuruisella ajanmukaistamiskustannuksella ja sopimuskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk.
- * Tässä arviossa me olemme arvioineet Kannaksen lukion pääomavuokran suuruudeksi Tiirismaan lukion ja Muotoiluinstituutin pääomavuokria vastaavasti 12,00 €/m²/kk.

Hoitokulut

Tällä hetkellä

- Tämän arvion tuottolaskelmien hoito/ylläpitokuluiksi on arvioitu noin 361.000 euroa vuodessa (= 4,50 €/m²/kk).
- Edellä mainittujen hoito/ylläpitokulujen lisäksi kohdetta joudutaan pitkässä juoksussa myös peruskorjaamaan, johon on varauduttu erillisellä 1,00 €/m²/kk juoksevalla kuluerällä.

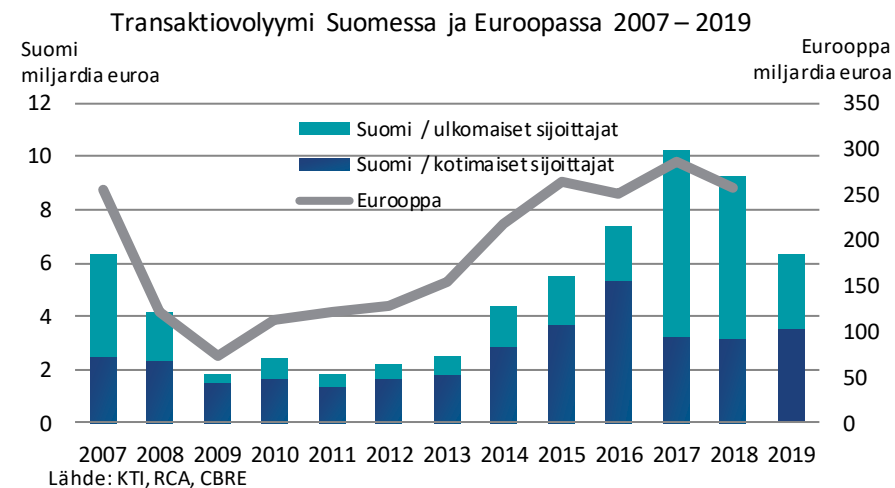
Laajennuksen / peruskorjauksen jälkeen

- Kun rakennus peruskorjataan perusteellisesti, paranee sen energiatalous. Toisaalta mm. tehostuva ilmanvaihto kasvattaa ylläpitokuluja.
- Lahden Tilakeskuksessa on arvioitu, että rakennuksen ylläpitokustannukset jatkossa tulisivat olemaan noin 4,00 €/m²/kk eli 323.000 €/v. Lisäksi uuden tontin vuokra tulee olemaan 100.000 €/v (= 1,24 €/m²/kk). Se on myös kiinteistön omistajan kustannus.
- Kiinteistön omistajan vastuulla ovat peruskorjaukset, joita ei peruskorjattuun rakennukseen pitäisi tulla vuosikausiin. Ennemmin tai myöhemmin niitä kuitenkin tulee ja niihin varaudutaan tässä rakennuksessa 0,50 €/m²/kk suuruisella laskennallisella kuluvarauksella ja sopimuskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk.

Yleinen markkinatilanne

Yleistä

- Suomen toimitilainvestointimarkkina on ollut erittäin vilkas viime vuosina. Kuten viereisestä kuvasta näkyy, kauppvoja tehtiin viime vuosikymmenen alussa vuosi vuodelta enemmän. Vuonna 2017 kauppvoja tehtiin ylivoimaisesti enemmän kuin koskaan aiemmin – 10,2 miljardin euron arvosta. Vuonna 2018 kauppvoja tehtiin yli 9 miljardin euron arvosta. Viime vuonna 2019 kaupankäynti oli myös vilkasta, mutta koko vuoden kauppavolyymi jäi kahta edellistä vuotta alhaisemmaksi, koska suuria miljardiluokan portfoliokappoja ei tehty.
- Parhaat toimitilat (teknisesti hyviä, suurten kaupunkien parhailla paikoilla ja varmat vuokralaiset, pitkät vuokrasopimukset) kiinnostavat kovasti sijoittajia. Myös asunnot, hoivakiinteistöt ja julkisen sektorin kiinteistöt ovat lisänneet kiinnostavuuttaan.
- Kiinteistösijoittajien maakuntakaupungeista ostamissa kohteissa nettotuotot ovat olleet karkeasti yleistäen seuraavaa:
 - paikallisesti parhaat liikekiinteistöt 6 – 7 %
 - parhaat toimistot 7 – 9 %
 - teknisiä ja/tai jälleenvuokrausriskejä sisältävät liike- ja toimistokiinteistöt 10 – 15 %
 - uudet asuinkerrostalot 4 – 6 %
 - uudet hoivakiinteistöt 6 – 8 %
 - julkiset kiinteistöt 5 – 7 %
- Edellä mainitut edustavat (pääosin) kiinteistösijoitusmarkkinan parasta kategoriaa; uusia rakennuksia ja pitkiä vuokrasopimuksia varmojen vuokralaisten kanssa.
- Kannaksen lukio, jos se on saneerattu ja sen tiloista on tehty uusi pitkäaikainen vuokrasopimus, kuuluu kiinteistösijoittajia kiinnostavaan kategoriaan. Nykytilassa se ei ole sijoittajia kiinnostava.

Koulukiinteistöjen markkinasta

Uudet koulut

- Julkiset kiinteistöt ovat nousseet viime vuosina kiinnostaviksi kiinteistösijoituskohteiksi, koska niissä on varmat vuokralaiset ja vakaa pitkäaikainen kassavirta. Näiltä kohteilta vaaditaan myös pitkiä vuokrasopimuksia. Tällaiset kiinteistöt ovat kuitenkin usein epälikvidejä vapailla markkinoilla myös pitkän vuokrasopimuksen päätyttyä, jolloin sijoittajan pitää saada valtaosa tuotosta sopimuskauden aikana.
- Sijoittajalla pitää olla myös jonkunlainen varmuus kiinteistön käytöstä vuokrasopimuksen päätyttyä, koska muuten vajaakäyttöriski voi kohota liian suureksi.
- Sijoittajia kiinnostavat julkiset rakennukset ovat lähes poikkeuksetta uusia ja hyväkuntoisia. Näin niihin ei kohdistu merkittävää korjausvelkaa ja pitkän sopimuskauden aikana ylläpito- ja korjauskulut voidaan luotettavammin arvioida. Julkisten rakennusten hoitokulut ovat usein melko korkeat kovasta käytöstä johtuen, joten hoitokulut siirretään vuokrasopimuksilla pääsääntöisesti vuokralaiselle.
- Kova käyttö vaikuttaa myös kohteiden peruskorjaustarpeeseen, mutta uusi rakennus ja vuokrasopimuksella osittain tai kokonaan vuokralaiselle siirretty peruskorjausvastuu, pienentävät kohteen riskiä huomattavasti.
- Uusista kouluista tehdyissä kaupoissa alkutuotot (ensimmäisen vuoden nettovuokra per maksettu kauppahinta) ovat olleet alhaisimmillaan tasossa 4,0 – 5,0 %, oltuaan pääasiassa haarukassa 5,0 – 7,0 %.
- Alkutuottoja verratessa pitää kuitenkin muistaa, että vuokrasopimusehdot vaikuttavat niihin huomattavasti. Myynti ja takaisinvuokrauskohteiden (sale and lease back) osalta vuokrasopimus voidaan neuvotella vuokralaisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi, ja sopimusehdoilla voidaan vaikuttaa kohteen arvoon (mitä korkeampi myyntihinta, sitä korkeampi vuokra ja toisinpäin).

Tehdyistä kaupoista

- Ulkomainen kiinteistösijoittaja osti Helsingistä kolme Taideyliopiston käytössä olevaa yliopistokiinteistöä (25.000 m²). Kaupan kokonaisarvo oli 80 miljoonaa euroa (= 3.200 €/m²). Sopimus sisälsi yhden kohteen peruskorjauksen.
- Porissa ulkomainen sijoittaja on ostanut SAMK:lle 20 v vuokrasopimuksella vuokratun juuri valmistuneen opetuskiinteistön (23.000 m²) hintaan 56,5 miljoonaa euroa (= 2.460 €/m²).
- Vaasassa ulkomainen sijoittaja on ostanut opetusikässä olevan yliopistokiinteistön (18.500 m²) hintaan 35,5 miljoonaa euroa (= 1.920 €/m²). Kohteessa oli 12 vuoden vuokrasopimus.
- Vaasassa on tehty myös kauppa Palosaaren –kampuksen rakennuksista. Vaasan kaupunki ja yliopisto ostivat 30.000 m² tiloja Suomen Yliopistokiinteistöiltä hintaan 26 miljoonaa euroa (= 870 €/m²).
- Ulkomainen sijoittaja osti Espoon Tapiolasta 7.100 m²:n koulukiinteistön, joka on vuokrattu pitkäaikaisella vuokrasopimuksella Omnialle. Kauppahinta oli 23,1 miljoonaa euroa (= 3.250 €/m²).
- Ulkomainen sijoittaja osti Helsingistä noin 6.000 m²:n koulukiinteistön vuonna 2017 hintaan 12,5 miljoonaa euroa (= 2.080 €/m²). Kiinteistössä oli 1,5 vuoden pituinen vuokrasopimus.
- Oppilaitoskiinteistöistä tehdyistä kaupoista voidaan mainita Erikoissijoitusrahasto eQ Hoivakiinteistöjen ostaman noin 4.000 neliömetrin oppilaitoskiinteistön kauppa (osa Stadin ammattiopiston kampuksesta). Kauppahinta ei ole julkinen.

Koulukiinteistöjen markkinasta

Vanhat toiminnassa olevat koulukiinteistöt

- Kauppoja sellaisista koulukiinteistöistä, joissa koulutoiminta jatkuu, mutta vuokrasopimus on lyhyt, ei juurikaan tehdä.
- Käyttäjäostaja, joka ottaisi kiinteistön tilat omaan käyttöönsä, ei niitä saa, koska vuokrasopimuksen nojalla joku muu niitä käyttää. Periaatteessa tuollainen ostaja tietysti voisi ostaa kiinteistön ja sanoisi vuokralaisen saman tien irti. Tällaisia kauppia ei kuitenkaan tehdä. Kiinteistön myyjä, joka on usein samaa tahoa vuokralaisen kanssa, tahtoo luonnollisesti turvata koulun käytön myös jatkossa.
- Kiinteistösijoittajat, joiden motiivi ostaa kiinteistö on tulevat vuokratuotot, ovat hyvin varovaisia tällaisten erikoiskiinteistöjen kanssa, koska uuden vuokralaisen löytäminen on yleensä hyvin vaikeaa.

Lopetetut koulut

- Vanhoista lopetetuista kouluista tehdään kauppia. Tällaisista kaupoista voidaan mainita seuraavat:
 - Lahdessa Katsastajankadulta on myyty hallityyppinen koulurakennus (7.100 m²) paikalliselle jalostajalle (edulliseen) hintaan 500.000 euroa (= 70 €/m²).
 - Tiirismaan lukion kiinteöstä on tehty kauppa 2017 hintaan noin 3,2 miljoonaa euroa (= 575 €/m²).
 - Muotoiluinstituutin kiinteöstä on tehty kauppa joulukuussa 2017, jolloin P-H koulutus konserni möi tämän 11.100 m² :n suuruisen koulun Lahden kaupungille kauppahintaan 4.337.000 euroa (= 390 €/m²).
 - Kiveriön lopetettu koulu 5.200 m² on myyty yksityiselle kiinteistösijoittajalle / kiinteistönjalostajalle hintaan 650.000 euroa (= 125 €/m²). Rakennus puretaan ja tontti hyödynnetään uudisrakentamiseen.
- Edellä mainitut koulukiinteistöjen kaupat eivät ole lähellekään vertailukelpoisia nyt arvion kohteena olevalle oppilaitokselle.
- Vanhoista lopetetuista kouluista maksetut kauppahinnat ovat olleet usein hyvin alhaisia. Tuollaisia kouluja on usein myyty pitkään korkeampia kauppahintoja tavoitellen. Ostajaa ei kuitenkaan ole löytynyt. Vuosittaiset ylläpitokulut ovat voineet olla useita kymmeniä, jopa satoja tuhansia euroja. Ja usein on ollut tulossa vielä lisäksi myös mittavia peruskorjauksia. Tuolloin on järkevää päästä vaille käyttöä olevasta ja jatkuvaa tappiota tuottavasta kiinteöstä eron lähes hinnalla millä tahansa.
- Kun selvitetään vanhojen koulujen kauppia, niitä löytyy vain sellaista, jotka on onnistuttu saamaan kaupaksi. Huonoimpia kukaan ei ole ostanut. Ja usein ne on jouduttu purkamaan tappokierteen katkaisemiseksi. Tällöin pelkkiä kauppia katsomalla saa vain otoksen niistä parhaista.

Oppilaitoskiinteistöjen vuokrasta

- Tiedossamme olevien oppilaitoskiinteistöjen vuokrat vaihtelevat suuresti haarukassa 10 – 20 €/m²/kk. Uusissa vasta rakennetuissa kouluissa vuokrat ovat tyypillisesti tasossa 15 – 20 €/m²/kk, koska paljon alhaisemmalla vuokralla ei löytyisi sijoittajaa ja talo jäisi rakentamatta. Vanhemmissa kouluissa vuokrat ovat tyypillisesti välillä 8 – 13 €/m²/kk.
- Uuden rakennuksen / tilan vuokra määräytyy yleensä rakennuskustannuksesta. Jos tätä kustannuksen edellyttämää vuokraa ei suostuta maksamaan, jää talo tekemättä.
- Olemassa olevan tilan markkinavuokra taas määräytyy siitä, mitä joku on tästä jo aiemmin rakennetusta ja nyt tyhjänä olevasta tilasta valmis maksamaan. Ero uuden tilan rakennuskustannuksesta johdettuun vuokraan voi olla iso.

Markkina-asema

Markkina-asema nyt

- Kohde on kunnoltaan ja toimivuudeltaan hyvä koulukiinteistö. Se on vuokrattu lyhyellä sopimuksella varmalle vuokralaiselle.
- Kohteen kiinnostavuus sitä näin myytäessä jää mielestämme vain välttäväksi, koska sijoittajat arvostavat lähes yli kaiken pitkiä vuokrasopimuksia eikä tässä sellaisia ole. Omaan käyttöön kouluja ostavia tahoja on joitain, mutta niitä on vähän ja ne tarvitsevat selvästi pienempiä tiloja.

Vahvuudet • Toimivuus • Hyvä vuokralainen • Sijainti keskustassa	Heikkoudet • Lyhyt vuokrasopimus • Hoitokulut korkeat vs neliöt • Suurehkot käytävä-, aula- yms. yhteiset tilat, joiden vuokraaminen jatkossa voi olla hankalaa
Mahdollisuudet • Osa suurempaa kampusta	Uhat • Ongelmia löytää kaikille tiloille käyttäjää jatkossa • Teknisiä yllätyksiä

Markkina-asema muutosten jälkeen

- Uuden pitkän vuokrasopimuksen solmimisen jälkeen kohteen markkina-asema muuttuu merkittävästi.
- Se muuttuu pitkää ja varmaa kassavirtaa tavoittelevien kiinteistösijoittajien mielenkiinnon kohteeksi.

Vahvuudet • Kunto ja toimivuus • Hyvä vuokralainen • Sijainti keskustassa • Pitkä vuokrasopimus varman tahon kanssa	Heikkoudet • Suurehkot käytävä-, aula- yms. yhteiset tilat, kuten oppilaitoksilla yleensä
Mahdollisuudet • Osa toiminnallista Paavolan Kampusta	Uhat • Teknisiä yllätyksiä

Arvon määrittäminen

Arvonmäärityksen periaatteet

- Markkina-arvolla tarkoitetaan sitä rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa (IVS).
- Kaupantekoa (arviointihetkeä) on oletettu edeltäneen kohteen luonne ja markkinatilanne huomioon ottaen riittävän pitkäaikainen ja tehokas markkinointi. Ostajatahojen subjektiivisia erityisintressejä kohteen suhteen ei arvioinnissa oteta huomioon.
- Velaton arvo tarkoittaa sitä, ettei mahdollisia yhtiövelkoja tai arvonlisäverovelkoja yms. vastuita ole vähennetty.
- Kohteen markkina-arvoa on määritetty
 - markkinalähestymistavalla, joka perustuu mahdollisimman samankaltaisista oppilaitoskiinteistöistä tehdyissä kaupoissa maksettuihin kauppahintoihin ja
 - tuottolähestymistavalla, jossa kohteen arvoa lähestytään siitä tulevaisuudessa saatavien nettovuokratuottojen avulla.
- Kohteen markkina-arvon määrittämisessä on painotettu tuottolähestymistapaa, koska kohteen ostaja pitkän vuokrasopimuksen johdosta on sijoittaja, joka lähestyy kohteen arvoa tällä tavalla.

Arviolaskelmat nykytilanteessa

Markkinalähestymistapa

- Edellä olevan perusteella kohteen arvoksi markkinalähestymistapaa käyttäen on arvioitu seuraavaa:

Kohteen arvo markkinalähestymistavalla

Tilatyyppe	m ²	€/m ²	yhteensä euroa
oppilaitostilat	6 678	600 - 800	4 006 800 - 5 342 400
summa-arvo	6 678		4 006 800 - 5 342 400

4 700 000

→ Kohteen arvo markkinalähestymistavalla on arviomme mukaan suuruusluokkaa 4,0 – 5,3 miljoonaa euroa.

Tuottolähestymistapa

- Sijoittajaostajan lähestymistapaa simuloivalla tuottolähestymistavalla kohteen arvoksi on saatu seuraavaa:

Kohteen arvo tuottolähestymistavalla, kaikki tilat arvioituilla markkinavuokrilla

Tilatyyppe	m ²	€/m ² /kk	€/kk
oppilaitostilat	6 678	11,00 - 13,00	73 458 - 86 814
Bruttotuottopotentiaali yhteensä	6 678		73 458 - 86 814
			€/v
Bruttotuottopotentiaali vuositasolla 100 %:sti vuokrattuna			881 496 - 1 041 768
Hoitokulut, arviolta noin		-4,50 €/m ² /kk	-360 612 - -360 612
Nettotuottopotentiaali	100 % :n keskimääräisellä käyttöasteella		520 884 - 681 156
Arvo tuottolähestymistavalla €	tuottoarvo	tuottovaatimus	
	vuosituotto	12,0%	12,5% 13,0%
	520 884	4 341 000	4 167 000 4 007 000
	681 156	5 676 000	5 449 000 5 240 000
			4 254 000 - 5 344 500
			4 800 000

- Kohteen markkinavuokrapotentiaaliksi olemme arvioineet noin 880.000 – 1.040.000 €/vuosi.
- Kiinteistön pitkän aikavälin keskimääräiseksi kestäväksi hoitokulutasoksi olemme arvioineet noin 361.000 €/vuosi. Nettotuottopotentiaali on tällöin 520.000 – 680.000 €/vuosi.
- Kun kiinteistösijoittajan vaatima tuottoprosentti on arviomme mukaan vähintään tasossa 12 %,

→ kohteen arvo tuottolähestymistavalla on suuruusluokkaa 4,3 – 5,3 miljoonaa euroa.

Kassavirtatarkastelu peruskorjattuna ja laajennettuna

Kassavirtatarkastelu

- Kohteen tuottoarvoa on määritetty viidentoista vuoden kassavirtatarkastelulla.
- Siinä olemme käyttäneet seuraavia muuttujia:
 - Sopimusvuokra 1.332.000 €/vuosi
 - Markkinavuokra 1.293.000 €/vuosi
 - Kiinteistön hoitokulu 423.000 euroa/vuosi
 - Pitkän aikavälin peruskorjausvarauma 0,50 €/m²/kk, sopimiskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk
 - Sijoittajan tuottovaatimus 5,1 %
 - Inflaatio 2,0 %
 - Hoitokulujen nousu 3,0 %
 - Vajaakäyttö sopimusten jälkeen 5 %
- Kassavirtalaskelma on seuraavalla sivulla.

→ Kohteen tuottoarvoksi on arvioitu noin 16,0 miljoonaa euroa.

- Alkutuotto (ennen peruskorjauskuluja) 5,69 %
- Alkutuotto (peruskorjauskulujen jälkeen) 5,43 %
- Alkutuotto markkinavuokralle (100 % vuokraus) 5,69 %
- Keskineliöhinta 2.376 €/m²

Kassavirran rakenne ja herkkyystarkastelu

Kassavirtalaskelma peruskorjattuna ja laajennettuna

KASSAVIRTA

Kannaksen lukio, Lahti

KASSAVIRTAENNUSTEET 01/02/2020 - 31/01/2035

REALIA
MANAGEMENT

Kassavirrat - EUR	EUR/m2/kk	01-2020	1.vuosi	2.vuosi	3.vuosi	4.vuosi	5.vuosi	6.vuosi	7.vuosi	8.vuosi	9.vuosi	10.vuosi	11.vuosi	12.vuosi	13.vuosi	14.vuosi	15.vuosi	Päätearvo
			02-2020	02-2021	02-2022	02-2023	02-2024	02-2025	02-2026	02-2027	02-2028	02-2029	02-2030	02-2031	02-2032	02-2033	02-2034	02-2035
VOUKRA-ARVO	16,00	1 293 120	1 293 120	1 318 982	1 345 362	1 372 269	1 399 715	1 427 709	1 456 263	1 485 388	1 515 096	1 545 398	1 576 306	1 607 832	1 639 989	1 672 789	1 706 244	1 740 369
Yli (+)/ali (-) vuokrat	-	+38 760	+38 760	+39 535	+40 326	+41 132	+41 955	+42 794	+43 650	+44 523	+45 414	+46 322	+47 248	+48 193	+49 157	+50 140	+51 143	-
POTENTIAALINEN VUOKRATUOTTO	16,48	1 331 880	1 331 880	1 358 518	1 385 688	1 413 402	1 441 670	1 470 503	1 499 913	1 529 911	1 560 510	1 591 720	1 623 554	1 656 025	1 689 146	1 722 929	1 757 387	1 740 369
Vajaikäyttövähenne - tyhjänäoloaika (kk)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaikäyttövähenne - markkinavuokrissa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(87 018)
Vajaikäyttövähenne - vapaakuukaudet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Luottotappiovähenne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaikäyttövähenne yhteensä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(87 018)
Vajaikäyttöaste - %	-	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	5,0 %
EFEKTIIVINEN VUOKRATUOTTO	16,48	1 331 880	1 331 880	1 358 518	1 385 688	1 413 402	1 441 670	1 470 503	1 499 913	1 529 911	1 560 510	1 591 720	1 623 554	1 656 025	1 689 146	1 722 929	1 757 387	1 653 351
Hoitokulut	(5,24)	(423 000)	(423 000)	(431 460)	(440 089)	(448 891)	(457 869)	(467 026)	(476 367)	(485 894)	(495 612)	(505 524)	(515 635)	(525 947)	(536 466)	(547 196)	(558 140)	(569 302)
Korjaukset	(0,50)	(40 410)	(40 410)	(41 218)	(42 043)	(42 883)	(43 741)	(44 616)	(45 508)	(46 418)	(47 347)	(48 294)	(49 260)	(50 245)	(51 250)	(52 275)	(53 320)	(108 773)
Vuokralaismuutostyöt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut kulut	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NETTITUOTTO	10,75	868 470	868 470	885 839	903 556	921 627	940 060	958 861	978 038	997 599	1 017 551	1 037 902	1 058 660	1 079 833	1 101 430	1 123 459	1 145 928	975 275
Investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NETTOKASSAVIRTA	10,75	868 470	868 470	885 839	903 556	921 627	940 060	958 861	978 038	997 599	1 017 551	1 037 902	1 058 660	1 079 833	1 101 430	1 123 459	1 145 928	975 275
Nettokassaviran nykyarvo	-	-	839 190	799 228	761 170	724 924	690 403	657 527	626 216	596 396	567 997	540 949	515 190	490 657	467 292	445 040	423 848	-

PÄÄTEARVO

Nettotuotto, vuosi 16	975 275
Pääomituskorko (Cap rate)	5,10 %
Pääomitetty päätearvo, vuonna 16	19 123 047
Päätearvon nykyarvo	6 834 630

ARVON JAKAUTUMINEN

Nykyarvo 15 vuoden kassavirroista	9 146 026	(57 %)
Päätearvon nykyarvo	6 834 630	(43 %)
Muu arvo (käyttämätön rak.oikeus tms.)	-	(0 %)
YHTEENSÄ	15 980 656	(100 %)

Pyörästys (+/-) +19 344

MARKKINA-ARVO (EUR) 16 000 000

Markkina-arvo EUR/m2	2 376
Arvion tarkkuus	+/- 15 %
Arvion vaihteluväli (EUR)	13 600 000 - 18 400 000

TUOTOT

Alkutuotto (NOI I)	5,69 %
Alkutuotto (NOI II)	5,43 %
Potentiaalinen alkutuotto (NOI I)	5,69 %
Potentiaalinen alkutuotto (NOI I) - markkinavuokrilla	5,44 %
1. vuoden ennustettu nettotuottoaste	5,43 %

TUNNUSLUVUT*

Keskim. taloudellinen vajaikäyttöaste 0,0 %

*Keskimäärin 15 vuoden aikana

OLETUKSET

Tuottovaatimus	5,10 %
Diskonttaus korko	7,10 %
Pääomitus korko päätearvolle	5,10 %
Vajaikäyttöaste päätearvossa	5,0 %

15 v keskiarvo

Inflaatio	2,00 %
Markkinavuokran muutokset	2,00 %
Kulujen muutokset	2,00 %

Yhteenveto ja markkina-arvo

Yhteenveto

- Kohteen markkina-arvoksi nykytilanteessa on arvioitu noin 4,7 miljoonaa euroa. Jos kohde olisi jo nyt peruskorjattu, laajennettu ja vuokrattu suunnitelmien mukaisesti, olisi sen markkina-arvo arviomme mukaan noin 16 miljoonaa euroa.
- Kiinteistön markkina-arvon määrittämisen tarkkuus riippuu arvioitavan kiinteistön lajista ja luonteesta sekä sen kaltaisista kiinteistöistä tehtävien kauppohen volyyymistä. Mitä paremmin markkinat toimivat ja mitä enemmän on tuoreita vertailutietoja mahdollisimman kohteen kaltaisista kiinteistöistä tehdyistä kaupoista, sitä parempaan arviointitarkkuuteen on mahdollista päästä.
- Arvion kohde on oppilaitos eli erikoiskiinteistö. Sellaisista tehdään kauppohen vähän. Tällöin markkina-arvon määrittämisessä oleellisesti tarvittava vertailuhinta-aineisto on melko olematon. Arviointitarkkuus on tällöin +/- 20 %.
- Jos kohde vuokrataan pitkällä vuokrasopimuksella, muuttuu se sijoituskiinteistöksi. Sellaisista tehdään paljon kauppohen. Tällöin on mahdollista päästä parempaan arviointitarkkuuteen, arviomme mukaan +/- 10 %.

Markkina-arvo

- Kannaksen lukion kiinteistön, Kannaksenkatu 21, 15110 Lahti, velattomaksi markkina-arvoksi nykytilanteessa on arvioitu

**neljämiljoonaa seitsemänsataatuhatta euroa
(4.700.000 €)**

- Jos kiinteistö olisi peruskorjattu, laajennettu ja vuokrattu edellä kuvatulla tavalla, olisi sen velaton markkina-arvo arviomme mukaan

**kuusitoistamiljoonaa euroa
(16.000.000 €)**

- Kohteen markkina-arvon määrittämisessä on käytetty tuottolähestymistapaa.
- Arviointitarkkuus nykytilanteessa on +/- 20 %, mutta laajennettuna ja pitkällä vuokrasopimuksella vuokrattuna parempi, +/- 10 %, koska sijoituskiinteistöjen markkina toimii vireämmin.
- Arvopäivä 25.2.2020.

Lahdessa 25.2.2020

Realia Management Oy | Arviointi ja konsultointi

Juha Kirvesmies

Vanhempi arviointiasiantuntija, DI, KHK
Auktorisoitu kiinteistöarvioija
(AKA) yleisauktoisointi

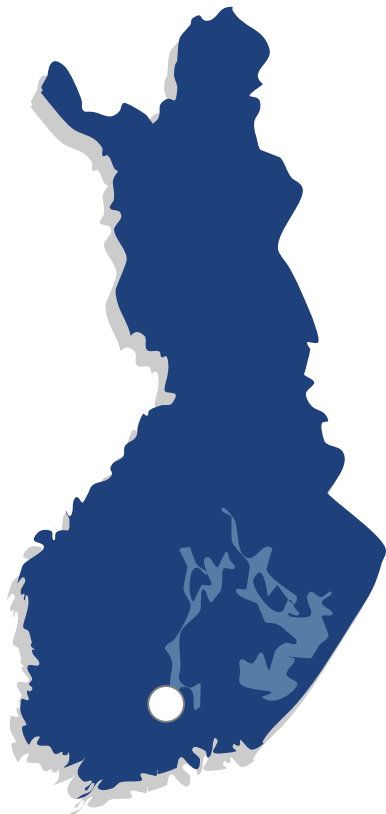
Vastuullinen arvioija

Jukka Uusitalo
Vanh. arv. asiantuntija, KTM, KHK
Auktorisoitu kiinteistöarvioija
(AKA) yleisauktoisointi

Arvion controller

REALIA
MANAGEMENT

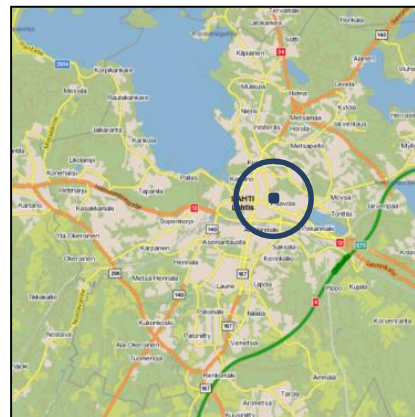

Lahden Tilakeskus

Arviokirja
(AKA -arvio)

Laaksokadun päiväkoti
Laaksokatu 6
15110 Lahti

Juha Kirvesmies
25.2.2020

Tehtävän kuvaus

Toimeksianto ja sen tarkoitus

- Tämän arviokirjan on tilannut toimitilajohtaja Jouni Arola Lahden Tilakeskuksesta.
- Arvion kohde on osoitteessa Laaksokatu 6, 15110 Lahti sijaitseva Laaksokadun uusi elokuussa 2020 valmistuva päiväkoti. Tässä arviossa kohteen markkina-arvo määritetään olettaen, että se olisi jo nyt valmiiksi rakennettu ja vuokrattu pitkäaikaisella vuokrasopimuksella. Arvio on tilattu kiinteistön mahdollista myyntiä varten.
- Arvion tarkoituksena on määrittellä kohteen markkina-arvo, jolla tarkoitetaan
 - sitä rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa (IVS).
- Arvio perustuu arvion tilaajalta, julkisista rekistereistä ja muista tietolähteistä saatuihin tietoihin.
- Arvio on tehty noudattaen Keskuskauppakamarin kiinteistöarviointilautakunnan sääntöjä, hyvää kiinteistöarviointitapaa ja kansainvälistä arviointistandardia (IVS).
- Tämä arvio on luottamuksellinen Realia Management Oy:n ja tilaajan välillä. Realia Management Oy ei kannu mitään vastuita kolmansia osapuolia kohtaan.
- Arviota ei saa julkaista kokonaan tai osissa, eikä siihen tai sen sisältämiin arvioinnin lukuihin, arvioijien nimiin tai ammatillisiin sidonnaisuuksiin saa tehdä viittauksia ilman Realia Management Oy:n kirjallista lupaa.
- Juha Kirvesmies on suorittanut kohteessa ulkopuolisen katselmuksen keskiviikkona 5.2.2020 ja antaa arviosta lisätietoja 0400 553 339, juha.kirvesmies@realia.fi.

Arvion tiivistelmä (arvopäivä 25.2.2020)

Kohde

- Tontti 398-3-3018-2, jonka pinta-ala on 7.567 m². Asemakaavassa julkisten lähipalvelurakennusten tontti (YL-1). Se tullaan vuokraamaan uuden kokonaisuuden ostajalle 50 v pituisella vuokrasopimuksella, jonka vuosivuokra on 37.500 €/v eli 1,53 €/m²/kk.
- Tontilla on syksyllä 2020 valmistuvat erinomainen kaksikerroksinen päiväkoti, jonka pinta-ala on 2.049 htm². Lahden Tilakeskus vuokraa rakennuksen 15 v sopimuksella ja maksaa bruttovuokraa 524.000 €/v (= 21.30,-). Kiinteistön omistava sijoittaja vastaa ylläpidosta (98.000 €/v eli 4.00,-) ja tontin vuokrasta, jolloin nettovuokratuotto on noin 388.000 €/v.

Markkina-asema

- Reittaus: Kun kohde on uusi ja kaupungin pitkällä (15 v) sopimuksella vuokraamaa, on sen markkina-asema vireän sijoittajakysynnän ansiosta **keskimääräistä parempi A/B**.

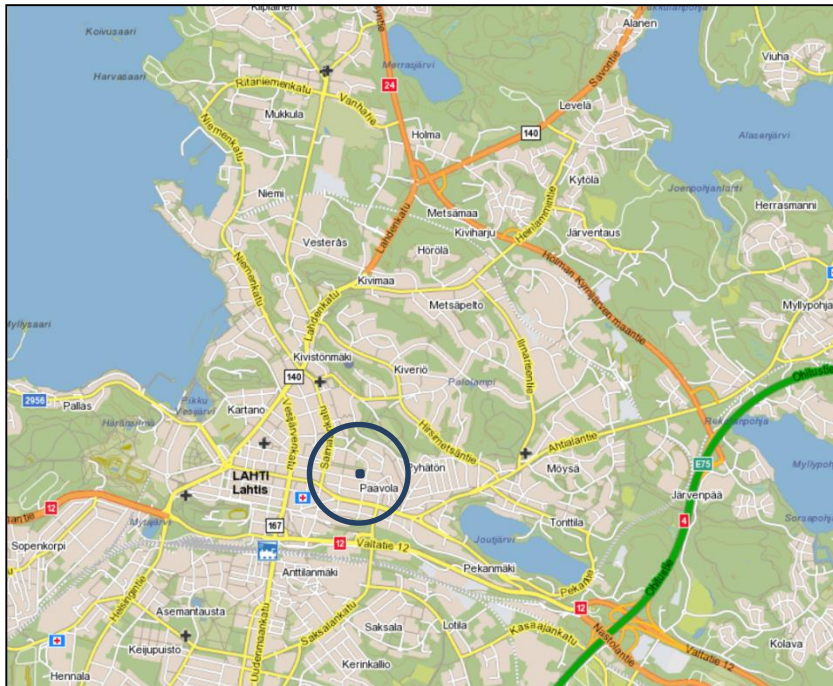
Markkina-arvo

- Markkina-arvo 7.000.000 €
- Arvion tarkkuus +/- 10 %

Sijainti ja alue

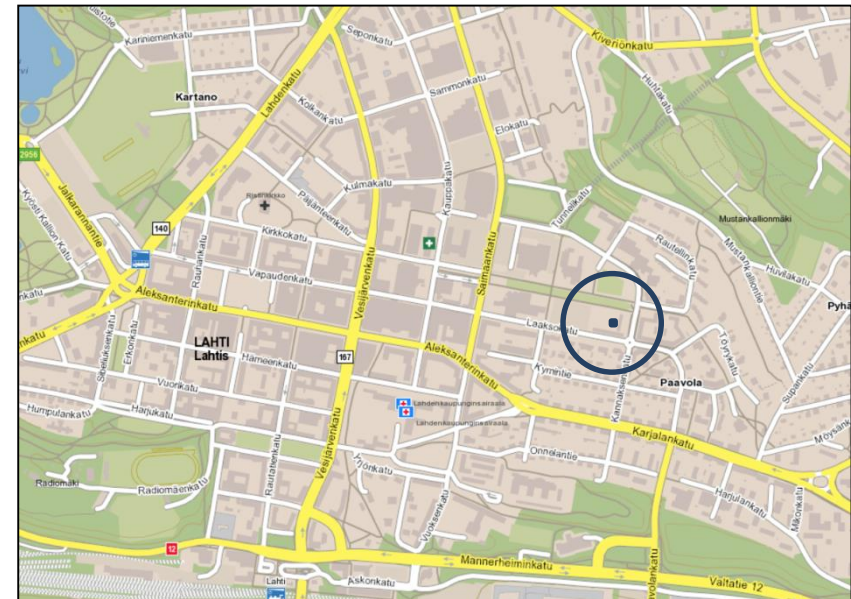
Sijainti

- Kohde sijaitsee Lahden keskustassa osoitteessa Laaksokatu 6, 15110 Lahti.

Alue

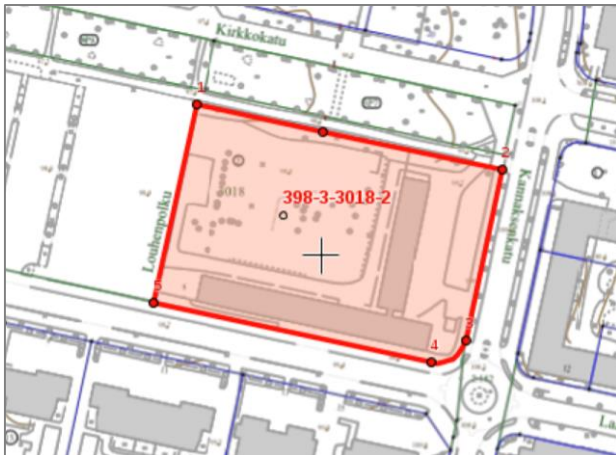
- Kohde sijaitsee Paavolassa uuden Paavolan Kampuksen alueella. Tämän Laaksokadun päiväkodin lisäksi alueelle ovat / sinne tulevat Tiirismaan lukio, Kannaksen lukio sekä Muotoiluinstituutti. Lahden Kaupunginteatteri ja kaupunginkirjasto ovat myös läheisyydessä. Kohteen etelä- ja itäpuolella on asutusta.
- Sijainti päiväkodille on hyvä.

Kiinteistö

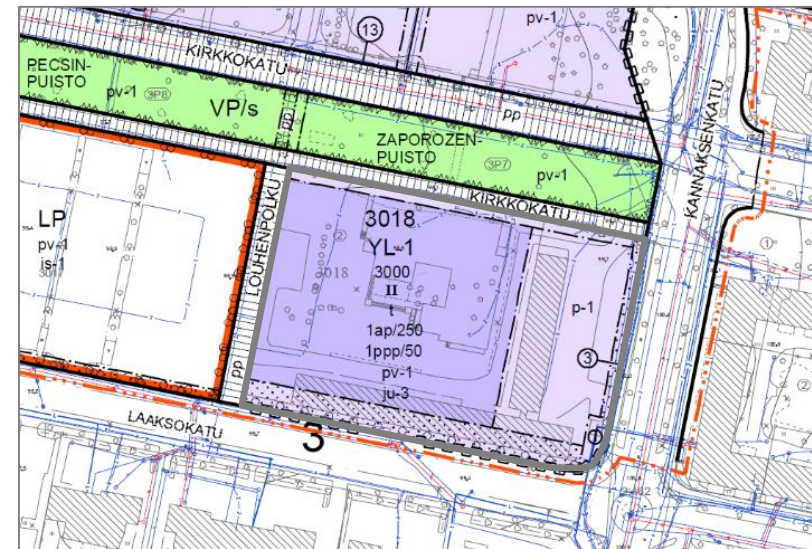
Tontti

- Osoite: Laaksokatu 6, 15140 Lahti
- Tunnus: 398-3-3018-2, jonka pinta-ala on 7.567 m².
- Lainhuuto: Lahden kaupunki omistaa tontin.
- Vuokrasopimus:
Kun tontille rakennetaan uusi rakennus, muodostuu uusi tontti 398-3-3018-3, jonka pinta-ala on 7.392 m². Lahden kaupunki vuokraa tämän uuden tontin 50 v pituisella vuokrasopimuksella eli 31.12.2069 saakka. Uusi tontin vuokra on 37.500 €/v eli 1,53 €/m²/kk uuden rakennuksen neliöille.
- Kiinteistöasiat ja -oikeudet:
Kiinteistörekisteriotteen 30.1.2020 mukaan tontilla ei ole kiinteistöasiakirjoja eikä -oikeuksia. Tontti on rakennuskiellessä, koska se ei ole voimassa olevan tonttijäon mukainen. Mainitun uuden tontin syntyessä ongelma poistuu.
- Kiinnitykset: Rasi- ja siltatodistuksen 30.1.2020 mukaan kiinteistöön ei kohdistu rasi- tai siltatodistuksia.

Kaavatilanne

- Voimassa olevan asemakaavan mukaan uusi tontti kuuluu **julkisten lähialueiden korttelialueeseen (YL-1)**, jolle saa rakentaa päiväkodin.
- Rakennusoikeus on 3.000 kem². Kun uudisrakennuksen kerrosala on 2.280 kem², lisärakennusoikeutta jää jäljelle 720 kem². Sillä ei ole vaikutusta kohteen markkina-arvoon.

Rakennus

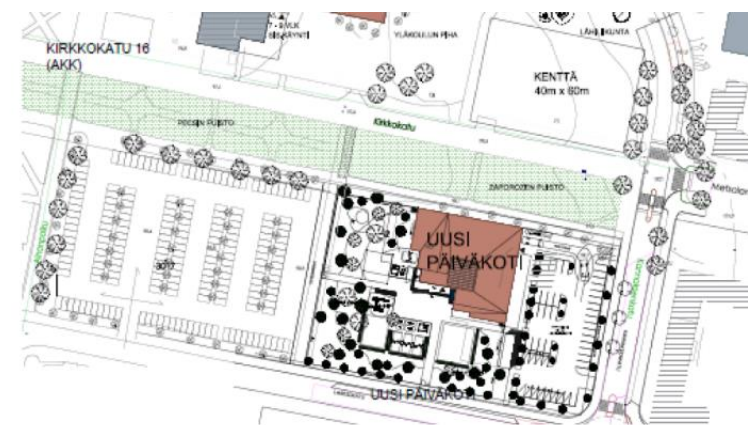
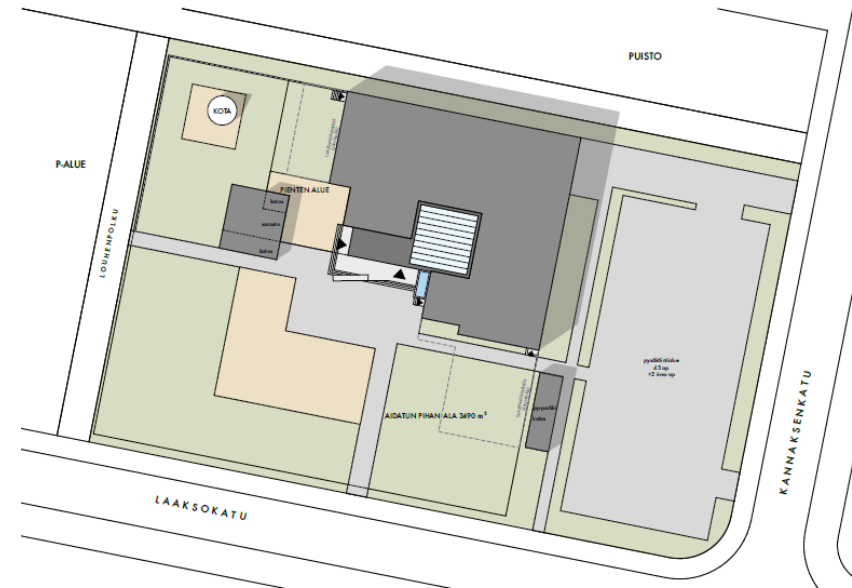
Julkisivu etelään 1:150

Julkisivu länteen 1:150

Lahden kaupunki - Paavolan pö

- Rakennus valmistuu elokuussa 2020.
- Se on teräsbetonielementtirakenteinen, julkisivut ovat rapattua betonielementtiä. Rakennuksesta ja sen tiloista tulee varsin laadukkaat ja edustavat.
- Kaukolämpö, koneellinen ilmanvaihto, lämmön talteenotto, mutta ei jäähdytystä (vain pienessä osassa).
- Rakennuksen vuokrattava pinta-ala on 2.049 htm² ja bruttoala 2.335 brm². Pinta-aratiedot on saatu arvion tilaajalta.
- Uuden rakennuksen kunto on hyvä. Rakennuskustannukset tulevat olemaan 7.600.000 euroa (= 3.709 €/htm²).
- Juuri tähän käyttötarkoitukseen suunnitellun rakennuksen toimivuus on hyvä.

Pohjakuvat

Lahden kaupunki - Hankesuunnitelma
Arkkitehtitoimisto

Lahden kaupunki - Paavolan päätökset
Hankesuunnitelma 22.08.2017
Arkkitehtitoimisto Heera Kosberg Oy

Vuokrasopimus ja hoitokulut

Vuokrasopimus

- Lahden Tilakeskus vuokraa tämän uuden rakennuksen 15 v pituisella vuokrasopimuksella. Sen jälkeen sopimus jatkuu toistaiseksi voimassa olevana.
- Elinkustannusindeksiin sidottu vuokra on 43.649 €/kk (= 21,30 €/m²/kk), josta pääomavuokra 34.470 €/kk (= 16,80 €/m²/kk), ylläpitovuokra 8.196 €/kk (= 4,00 €/m²/kk) ja koko kampus alueen katujärjestelyistä tälle kiinteistölle tuleva vuokra 983 €/kk (= 0,48 €/m²/kk).
- Kaupunki maksaa kiinteistön omistajalle siis pääomavuokran, ylläpitovuokran ja "katualuevuokran". Kiinteistön omistaja vastaa rakennuksen ylläpidosta, joka sisältää normaalit vuosikorjaukset, mutta ei peruskorjauksia. Kiinteistön omistaja maksaa myös tontinvuokran.
- Peruskorjauskustannukset kuuluvat kiinteistön omistajalle. Niitä ei uuteen / täysin peruskorjattuun rakennukseen ole odotettavissa pitkiin aikoihin. Tuleviin peruskorjauksiin varaudutaan kassavirtalaskelmassa 0,50 €/m²/kk suuruisella ajanmukaistamiskustannuksella ja vuokrakauden jälkeen 1,00 €/m²/kk.

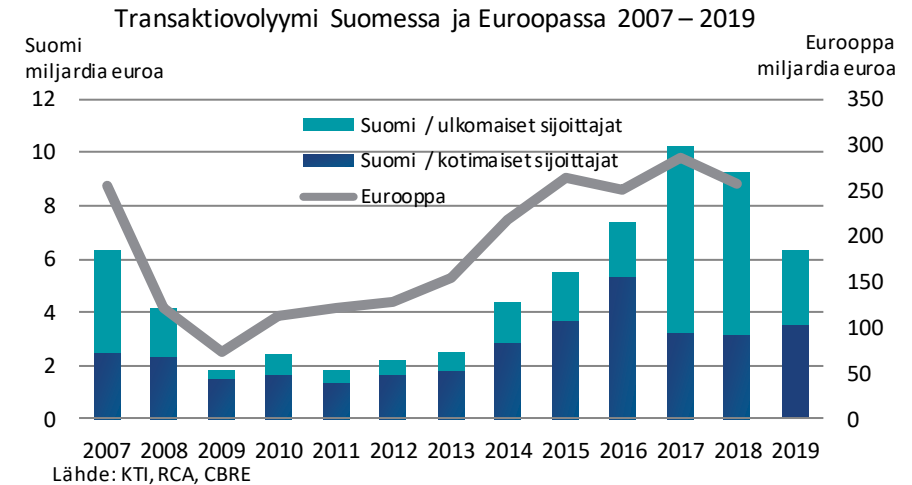
Hoitokulut

- Lahden Tilakeskuksessa on arvioitu, että rakennuksen ylläpitokustannukset jatkossa tulisivat olemaan noin 4,00 €/m²/kk eli 98.000 €/v. Lisäksi uuden tontin vuokra tulee olemaan 37.500 €/v (= 1,53 €/m²/kk). Se on myös kiinteistön omistajan kustannus.
- Kiinteistön omistajan vastuulla ovat peruskorjaukset, joita ei uuteen rakennukseen luonnollisesti pitäisi tulla vuosikausiin. Ennemmin tai myöhemmin niitä kuitenkin tulee ja niihin varaudutaan tässä perusteellisesti peruskorjatussa tai uudessa rakennuksessa 0,50 €/m²/kk suuruisella laskennallisella kuluvarauksella ja vuokrakauden jälkeen 1,00 €/m²/kk.

Yleinen markkinatilanne

Yleistä

- Suomen toimitilainvestointimarkkina on ollut erittäin vilkas viime vuosina. Kuten viereisestä kuvasta näkyy, kauppvoja tehtiin viime vuosikymmenen alussa vuodelta enemmän. Vuonna 2017 kauppvoja tehtiin ylivoimaisesti enemmän kuin koskaan aiemmin – 10,2 miljardin euron arvosta. Vuonna 2018 kauppvoja tehtiin yli 9 miljardin euron arvosta. Viime vuonna 2019 kaupankäynti oli myös vilkasta, mutta koko vuoden kauppavolyymi jäi kahta edellistä vuotta alhaisemmaksi, koska suuria miljardiluokan portfoliokappoja ei tehty.
- Parhaat toimitilat (teknisesti hyviä, suurten kaupunkien parhailla paikoilla ja varmat vuokralaiset, pitkät vuokrasopimukset) kiinnostavat kovasti sijoittajia. Myös asunnot, hoivakiinteistöt ja julkisen sektorin kiinteistöt ovat lisänneet kiinnostavuuttaan.
- Kiinteistösijoittajien maakuntakaupungeista ostamissa kohteissa nettotuotot ovat olleet karkeasti yleistäen seuraavaa:
 - paikallisesti parhaat liikekiinteistöt 6 – 7 %
 - parhaat toimistot 7 – 9 %
 - teknisiä ja/tai jälleenvuokrausriskejä sisältävät liike- ja toimistokiinteistöt 10 – 15 %
 - uudet asuinkerrostalot 4 – 6 %
 - uudet hoivakiinteistöt 6 – 8 %
 - julkiset kiinteistöt 5 – 7 %
- Edellä mainitut edustavat (pääosin) kiinteistösijoitusmarkkinan parasta kategoriala; uusia rakennuksia ja pitkiä vuokrasopimuksia varmojen vuokralaisten kanssa.
- Laaksokadun päiväkotii, joka on uusi rakennus ja pitkällä vuokrasopimuksella varmalle vuokralaiselle vuokrattu, kuuluu kiinteistösijoittajia kiinnostavaan kategoriaan.

Hoivakotikiinteistöjen markkinoista

Tehdyistä kaupoista

- Erilaiset hoivakiinteistöt ovat olleet parin viime vuoden aikana yksi suosituimmista kiinteistösijoitustyypeistä.
- Kauppoja on tehty runsaasti. Valtaosa kaupan kohteena olleista hoivakiinteistöistä (vanhusten hoivakoteja, vammaisten hoivakoteja, mielenterveyspotilaiden hoivakoteja, lasten-suojelukohteita, nuorisopsykiatriakohteita, päiväkoteja yms.) on ollut aivan uusia tähän käyttötarkoitukseen rakennettuja taloja. Tällöin kauppahinta on määräytynyt pitkälti kohteen rakennuskustannuksen perusteella. Tämä rakennuskustannus on edellyttänyt vuokralaisen maksamaan tietyn suuruista vuokraa ja pitkää 10 – 15 vuoden vuokrasopimusta, jotta sijoittajaostajan vaatima tuottotaso on toteutunut.
- Uusissa rakennuksissa rakennuskustannus on korkea, mikä tarkoittaa että vuokrakin nousee korkeaksi. Tuotto prosentti ei tällöin voi olla kovin korkea. Tehdyissä kaupoissa alkutuotot (ensimmäisen vuoden nettovuokra per maksettu kauppahinta) ovat olleet pääasiassa haarukassa 5,0 – 7,0 %.
- Uusista kohteista tehdyissä kaupoissa maksetut neliöhinnat ovat olleet tasossa 2.500 €/m².

Hoivakotien vuokrasta

- Tiedossamme olevien hoivakotien vuokrat vaihtelevat suuresti haarukassa 10 – 20 €/m²/kk. Uusissa vasta rakennetuissa hoivakodeissa vuokrat ovat tyypillisesti tasossa 15 – 20 €/m²/kk, koska paljon alhaisemmalla vuokralla ei löytyisi sijoittajaa ja talo jäisi rakentamatta. Vanhempien tilojen vuokrat ovat tasossa 10 – 15 €/m²/kk.
- Yleensä hoivakotien vuokrat ovat ns. nettovuokria, jonka ohella vuokralainen maksaa myös valtaosan kiinteistön hoitokuluista.
- Uuden rakennuksen / tilan vuokra määräytyy yleensä rakennuskustannuksesta. Jos tätä kustannuksen edellyttämää vuokraa ei suostuta maksamaan, jää talo tekemättä.
- Olemassa olevan tilan markkinavuokra taas määräytyy siitä, mitä joku on tästä jo aiemmin rakennetusta ja nyt tyhjänä olevasta tilasta valmis maksamaan. Ero uuden tilan rakennuskustannuksesta johdettuun vuokraan voi olla hyvin suuri.

Markkina-asema

- Uusi ja pitkällä sopimuksella varmalle vuokralaiselle vuokrattu päiväkotikiinnostaa kovasti sijoittajia.

Vahvuudet • Uusi, hyvä kunto ja toimivuus• Hyvä sijainti keskustassa• Pitkä vuokrasopimus varman vuokralaisen kanssa	Heikkoudet • _____
Mahdollisuudet • Käyttö jatkuu nykyisen sopimuksen jälkeenkin	Uhat • Teknisiä yllätyksiä

Arvon määrittäminen

Arvonmäärityksen periaatteet

- Markkina-arvolla tarkoitetaan sitä rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa (IVS).
- Kaupantekoa (arviointihetkeä) on oletettu edeltäneen kohteen luonne ja markkinatilanne huomioon ottaen riittävän pitkäaikainen ja tehokas markkinointi. Ostajatahojen subjektiivisia erityisintressejä kohteen suhteen ei arvioinnissa oteta huomioon.
- Velaton arvo tarkoittaa sitä, ettei mahdollisia yhtiövelkoja tai arvonlisäverovelkoja yms. vastuita ole vähennetty.
- Kohteen markkina-arvoa on määritetty
 - tuottolähestymistavalla, jossa kohteen arvo määräytyy siitä tulevaisuudessa saatavien nettovuokratuottojen kautta.
 - markkinalähestymistapa, joka perustuu mahdollisimman samankaltaisista päiväkotikiinteistöistä tehdyissä kaupoissa maksettuihin kauppahintoihin on teoreettisempi tapa, koska toista samanlaista päiväkotia ei ole edes olemassa.

Kassavirtatarkastelu

Kassavirtatarkastelu

- Kohteen tuottoarvoa on määritetty viidentoista vuoden kassavirtatarkastelulla.
- Siinä olemme käyttäneet seuraavia muuttujia:
 - Sopimusvuokra 524.000 €/vuosi
 - Markkinavuokra 492.000 €/vuosi
 - Kiinteistön hoitokulu 135.500 euroa/vuosi
 - Pitkän aikavälin peruskorjausvarauma 0,50 €/m²/kk, sopimuskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk
 - Sijoittajan tuottovaatimus 5,0 %
 - Inflaatio 2,0 %
 - Hoitokulujen nousu 3,0 %
 - Vajaakäyttö sopimusten jälkeen 5 %
- Kassavirtalaskelma on seuraavalla sivulla.

→ Kohteen tuottoarvoksi on arvioitu noin 7,0 miljoonaa euroa.

- Alkutuotto (ennen peruskorjauskuluja) 5,56 %
- Alkutuotto (peruskorjauskulujen jälkeen) 5,39 %
- Alkutuotto markkinavuokralle (100 % vuokraus) 5,56 %
- Keskineliöhinta 3.407 €/m²

Kassavirran rakenne ja herkkyystarkastelu

Kassavirtalaskelma

KASSAVIRTA

Laaksokadun päiväkoti, Lahti

KASSAVIRTAENNUSTEET 01/02/2020 - 31/01/2035

REALIA
MANAGEMENT

Kassavirrat - EUR	EUR/m ² /kk	01-2020	1_vuosi	2_vuosi	3_vuosi	4_vuosi	5_vuosi	6_vuosi	7_vuosi	8_vuosi	9_vuosi	10_vuosi	11_vuosi	12_vuosi	13_vuosi	14_vuosi	15_vuosi	Päätearvo
			02-2020	02-2021	02-2022	02-2023	02-2024	02-2025	02-2026	02-2027	02-2028	02-2029	02-2030	02-2031	02-2032	02-2033	02-2034	02-2035
VOUKRA-ARVO	20,00	491 760	491 760	501 595	511 627	521 860	532 297	542 943	553 802	564 878	576 175	587 699	599 453	611 442	623 671	636 144	648 867	661 844
Yli (+) / alle (-) vuokrat	-	+32 028	+32 028	+32 669	+33 322	+33 988	+34 668	+35 361	+36 069	+36 790	+37 526	+38 276	+39 042	+39 823	+40 619	+41 432	+42 260	-
POTENTIAALINEN VUOKRATUOTTO	21,30	523 788	523 788	534 264	544 949	555 848	566 965	578 304	589 870	601 668	613 701	625 975	638 495	651 265	664 290	677 576	691 127	661 844
Vajaaikäyttövähenhys - tyhjääoloaika (kk)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaaikäyttövähenhys - markkinavuokrista	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaaikäyttövähenhys - vapaakuukaudet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(33 092)
Luottotappiovähenhys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaaikäyttövähenhys yhteensä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaaikäyttöaste - %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	(33 092)
EFEKTIIVINEN VUOKRATUOTTO	21,30	523 788	523 788	534 264	544 949	555 848	566 965	578 304	589 870	601 668	613 701	625 975	638 495	651 265	664 290	677 576	691 127	628 752
Hoitokulut	(5,52)	(135 500)	(135 500)	(138 210)	(140 974)	(143 794)	(146 670)	(149 603)	(152 595)	(155 647)	(158 760)	(161 935)	(165 174)	(168 477)	(171 847)	(175 284)	(178 789)	(182 365)
Korjaukset	(0,50)	(12 294)	(12 294)	(12 540)	(12 791)	(13 046)	(13 307)	(13 574)	(13 845)	(14 122)	(14 404)	(14 692)	(14 986)	(15 286)	(15 592)	(15 904)	(16 222)	(33 092)
Vuokralaismuutostyöt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut kulut	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NETTOTUOTTO	15,29	375 994	375 994	383 514	391 184	399 008	406 988	415 128	423 430	431 899	440 537	449 348	458 335	467 501	476 851	486 388	496 116	413 295
Investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NETTOKASSAVIRTA	15,29	375 994	375 994	383 514	391 184	399 008	406 988	415 128	423 430	431 899	440 537	449 348	458 335	467 501	476 851	486 388	496 116	413 295
Nettokassavirran nykyarvo	-	-	363 487	346 502	330 310	314 875	300 161	286 135	272 764	260 018	247 868	236 285	225 244	214 718	204 685	195 120	186 002	-

PÄÄTEARVO

Nettotuotto, vuosi 16	413 295
Pääomitus korko (Cap rate)	5,00 %
Pääomitetty päätearvo, vuonna 16	8 265 893
Päätearvon nykyarvo	2 995 940

ARVON JAKAUTUMINEN

Nykyarvo 15 vuoden kassavirroista	3 984 175	(57 %)
Päätearvon nykyarvo	2 995 940	(43 %)
Muu arvo (käyttämätön rak.oikeus tms.)	-	(0 %)
YHTEENSÄ	6 980 115	(100 %)

Pyöristys (+/-)

-115

MARKKINA-ARVO (EUR)

6 980 000

Markkina-arvo EUR/m ²	3 407
Arvion tarkkuus	-/- 15 %
Arvion vaihteluväli (EUR)	5 933 000 - 8 027 000

TUOTOT

Alkutuotto (NOI I)	5,56 %
Alkutuotto (NOI II)	5,39 %
Potentiaalinen alkutuotto (NOI I)	5,56 %
Potentiaalinen alkutuotto (NOI I) - markkinavuokrilla	5,10 %
1. vuoden ennustettu nettotuottoaste	5,39 %

TUNNUSLUVUT*

Keskim. taloudellinen vajaaikäyttöaste	0,0 %

*Keskimmäärin 15 vuoden aikana

OLETUKSET

Tuottovaatimus	5,00 %
Diskontaus korko	7,00 %
Pääomitus korko päätearvolle	5,00 %
Vajaaikäyttöaste päätearvossa	5,0 %

15 v keskiarvo

Inflaatio	2,00 %
Markkinavuokran muutokset	2,00 %
Kulujen muutokset	2,00 %

Yhteenveto ja markkina-arvo

Yhteenveto

- Kohteen markkina-arvoksi olettaen, että se olisi jo nyt valmiiksi rakennettu ja pitkällä vuokrasopimuksella vuokrattu, on arvioitu noin 7,0 miljoonaa euroa.
- Kiinteistön markkina-arvon määrittämisen tarkkuus riippuu arvioitavan kiinteistön lajista ja luonteesta sekä sen kaltaisista kiinteistöistä tehtävien kauppojen volyyymistä. Mitä paremmin markkinat toimivat ja mitä enemmän on tuoreita vertailutietoja mahdollisimman kohteen kaltaisista kiinteistöistä tehdyistä kaupoista, sitä parempaan arviointitarkkuuteen on mahdollista päästä.
- Arvion kohde on uusi pitkällä vuokrasopimuksella vuokrattu päiväkotikiinteistö. Sellaisista tehdään kauppvoja suht' paljon. Tällöin markkina-arvon määrittämisessä oleellisesti tarvittavaa vertailuhinta-aineistoa löytyy ja arviointitarkkuus on +/- 10 %.

Markkina-arvo

- Laaksokadun päiväkodin kiinteistön, Laaksokatu 6, 15110 Lahti, velattomaksi markkina-arvoksi olettaen, että se olisi jo nyt valmiiksi rakennettu ja pitkällä vuokrasopimuksella vuokrattu, on arvioitu

**seitsemänmiljoonaa euroa
(7.000.000 €)**

- Kohteen markkina-arvon määrittämisessä on käytetty tuottolähestymistapaa.
- Arviointitarkkuus on +/- 10 %, koska kohde on sellaista kiinteistötyyppiä, joista tehdään paljon kauppvoja.
- Arvopäivä 25.2.2020.

Lahdessa 25.2.2020

Realia Management Oy | Arviointi ja konsultointi

Juha Kirvesmies
Vanhempi arviointiasiantuntija, DI, KHK
Auktorisoitu kiinteistöarvioija
(AKA) yleisauktorisoitu

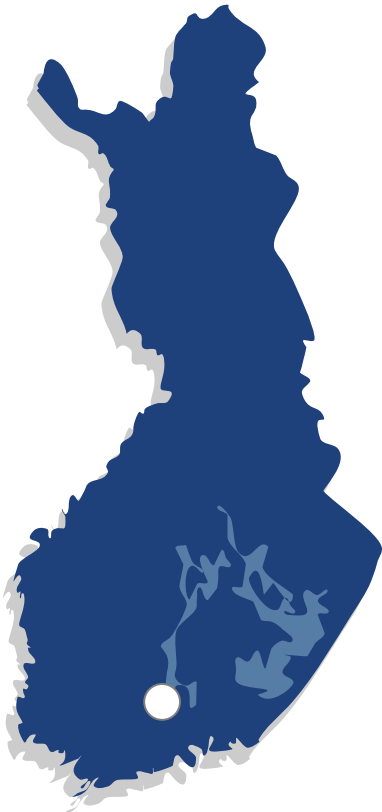
Vastuullinen arvioija

Jukka Uusitalo
Vanh. arv. asiantuntija, KTM, KHK
Auktorisoitu kiinteistöarvioija
(AKA) yleisauktorisointi

Arvion controller

REALIA
MANAGEMENT

Lahden Tilakeskus

Arviokirja
(AKA -arvio)

Oppilaitoskiinteistö
Muotoiluinstituutti

Kannaksenkatu 22
15110 Lahti

Juha Kirvesmies
25.2.2020

Tehtävän kuvaus

Toimeksianto ja sen tarkoitus

- Tämän arviokirjan on tilannut toimitilajohtaja Jouni Arola Lahden Tilakeskuksesta.
- Arvion kohde on Lahdessa osoitteessa Kannaksenkatu 22, 15110 Lahti sijaitseva oppilaitoskiinteistö. Arvio on tilattu kiinteistön mahdollista myyntiä varten.
- Arvion tarkoituksena on määritellä kohteen markkina-arvo, jolla tarkoitetaan
 - sitä rahamäärää, jolla omaisuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa (IVS).
- Arvio perustuu arvion tilaajalta, julkisista rekistereistä ja muista tietolähteistä saatuihin tietoihin.
- Arvio on tehty noudattaen Keskuskauppakamarin kiinteistöarviointilautakunnan sääntöjä, hyvää kiinteistöarviointitapaa ja kansainvälistä arviointistandardia (IVS).
- Tämä arvio on luottamuksellinen Realia Management Oy:n ja tilaajan välillä. Realia Management Oy ei kannu mitään vastuita kolmansia osapuolia kohtaan.
- Arviota ei saa julkaista kokonaan tai osissa, eikä siihen tai sen sisältämiin arvioinnin lukuihin, arvioijien nimiin tai ammatillisiin sidonnaisuuksiin saa tehdä viittauksia ilman Realia Management Oy:n kirjallista lupaa.
- Juha Kirvesmies on suorittanut kohteessa katselmuksen maanantaina 3.2.2020 ja antaa arviosta lisätietoja 0400 553 339, juha.kirvesmies@realia.fi.

Arvion tiivistelmä (arvopäivä 25.2.2020)

Kohde

- Nykytilanne: tontti 398-3-3013-3, jonka pinta-ala on 10.839 m². Opetustoimintaa palvelevien rakennusten tontti (YO), josta ei makseta vuokraa.
- 1976, 1988 ja 2005 valmistunut oppilaitosrakennus, jonka vuokrattava pinta-ala on 7.881 htm². Pieni osa tiloista on vuokrattu Koulutuskeskus Salpaukselle ja Nuorisopalveluille, valtaosa on tyhjänä.
- Laajennuksen ja peruskorjauksen jälkeen: Kohteeseen tehdään merkittävä peruskorjaus ja laajennus, tontti laajenee noin 13.605 m²:iin. Se tullaan vuokraamaan uuden kokonaisuuden ostajalle 50 v pituisella vuokrasopimuksella, jonka vuosivuokra on 162.500 €/v eli 1,22 €/m²/kk.
- Nykyistä rakennusta laajennetaan 11.126 htm²:iin. Nykyiset tilat peruskorjataan täydellisesti. Lahden Tilakeskus vuokraa uuden kokonaisuuden 15 v sopimuksella ja maksaa bruttovuokraa yhteensä 2.210.844 €/v (= 16.56,-). Kiinteistön omistava sijoittaja vastaa ylläpidosta (534.000 €/v eli 4.00,-) ja tontin vuokrasta, jolloin nettovuokratuotto on noin 1.514.000 €/v.

Markkina-asema

- Reittaus: Lyhyellä vuokrasopimuksella vuokratun koulun markkina-aseman on arvioitu olevan **keskimääräistä heikompien kohteiden luokassa B/C** (asteikko A-A/B-B-B/C-C). Kun kohde on peruskorjattu, laajennettu ja kaupungin pitkällä (15 v) sopimuksella vuokraamaa, on sen markkina-asema vireän sijoittajakysynnän ansiosta **keskimääräistä parempi A/B**.

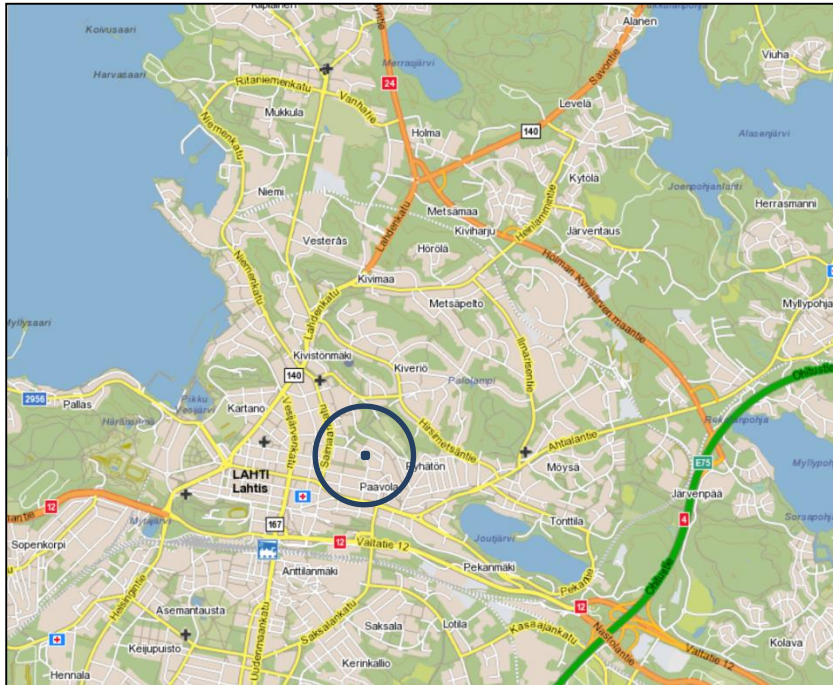
Markkina-arvo

• Markkina-arvo nyt	2.700.000 €
• Markkina-arvo laajennettuna	25.800.000 €
• Arvion tarkkuus nyt	+/- 20 %
• Arvion tarkkuus laajennettuna	+/- 10 %

Sijainti ja alue

Sijainti

- Kohde sijaitsee Lahden keskustassa osoitteessa Kannaksenkatu 22, 15110 Lahti.

Alue

- Kohde sijaitsee Lahden Paavolassa. Sen vieressä on Kannaksen lukio. Läheisyydessä ovat myös Tiirismaan lukio, Lahden Kaupunginteatteri ja kaupunginkirjasto.
- Sijainti oppilaitokselle on hyvä.

Kiinteistö

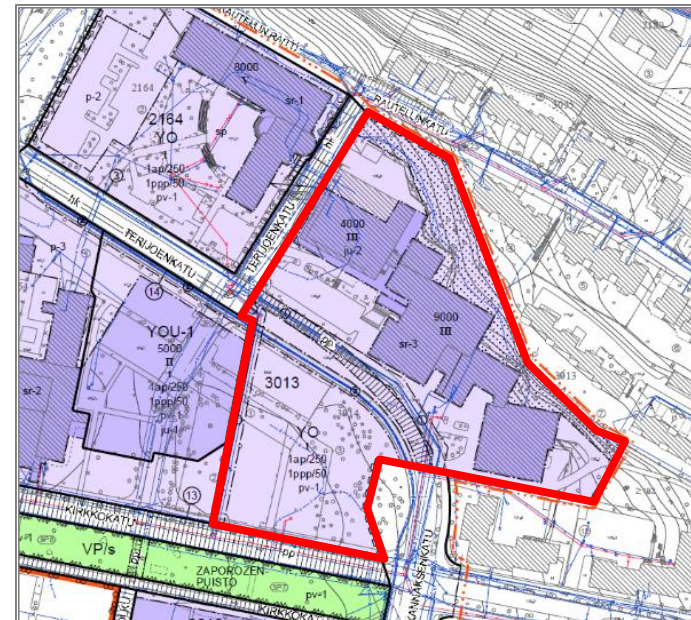
Tontti

- Osoite: Kannaksenkatu 22, 15140 Lahti
- Tunnus: 398-3-3013-3, jonka pinta-ala on 10.839 m².
- Lainhuuto: Lahden kaupunki omistaa tontin.
- Vuokrasopimus:
Kun rakennusta laajennetaan, tontti laajenee ja sen uusi pinta-ala on noin 13.605 m² (osa tontista 398-3-3013-13). Samassa yhteydessä Lahden kaupunki vuokraa tämän uuden tontin 50 v pituisella vuokrasopimuksella eli 31.12.2069 saakka. Uusi tontin vuokra on 162.500 €/v eli 1,22 €/m²/kk uuden rakennuksen neliöille jaettuna.
- Kiinteistörasitteet ja -oikeudet:
Kiinteistörekisteriotteen 28.1.2020 mukaan tällä tontilla on oikeus autopaikkojen pitämiseen naapuritontin alueella. Tontin ja rakennuksen laajentamisen yhteydessä tämän rasitteen on katsottu poistuvan (ei rasita arvioitavaa kiinteistöä).
Tontti 3 ei ole voimassa olevan tonttijaon mukainen, mutta uusi tontti 13 on.
- Kiinnitykset: Rasitustodistuksen 28.1.2020 mukaan kiinteistöön ei kohdistu rasituksia tai rajoituksia.

Kaavatilanne

- Voimassa olevan asemakaavan mukaan nykyinen tontti kuuluu **opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeseen (YO)**.
- Rakennusoikeus on 13.000 kem², ja se tulee hyödynnettyä laajennuksen yhteydessä.
- Rakennus on suojeltu merkinnällä sr-3. Se tarkoittaa että rakennus on kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvan säilymisen kannalta arvokas rakennus, jonka ominaispiirteet tulee korjaus- ja muutostöissä säilyttää. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Rakennuksen sisäntuloaulan valoaukko ja ensimmäisen kerroksen kahviotila sekä auditoriotilan kalliouseinä tulee säilyttää.

Rakennus

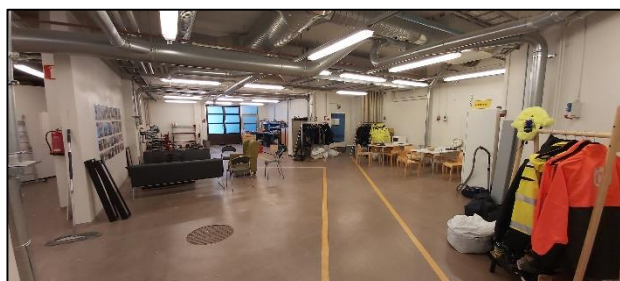
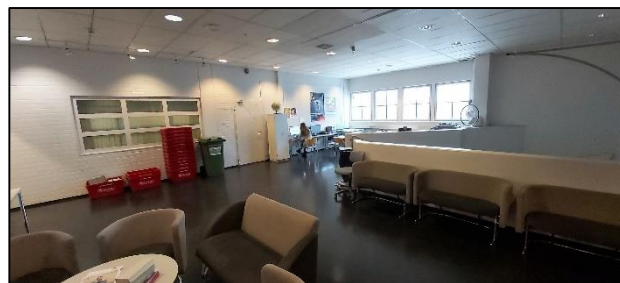

- Rakennus on valmistunut vuonna 1976 ja sitä on laajennettu 1988 sekä 2005.
- Se on teräsbetonielementtirakenteinen, julkisivut ovat elementtiä. Sisätiloissa lattiat ovat kiveä ja linoleumia sekä seinät maalattua betonia ja rakennuslevyä.
- Kaukolämpö, koneellinen ilmanvaihto, lämmön talteenotto, mutta ei jäähdytystä (vain pienessä osassa).
- Rakennuksen vuokrattava pinta-ala on noin 7.881 htm². Pinta-ala tieto on saatu arvion tilaajalta.
- Ramboll Finland Oy on tehnyt kuntoarvion 2016. Kuntoarvion mukaan rakennuksen kunto oli välttävä. Se vaatii merkittävää korjaamista.

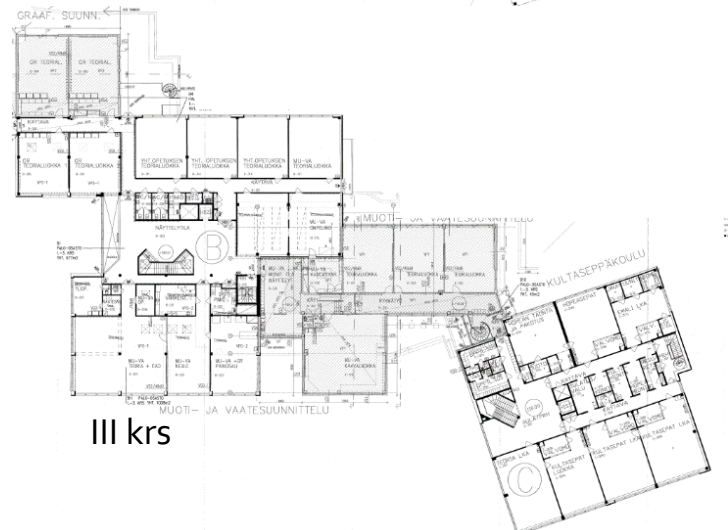
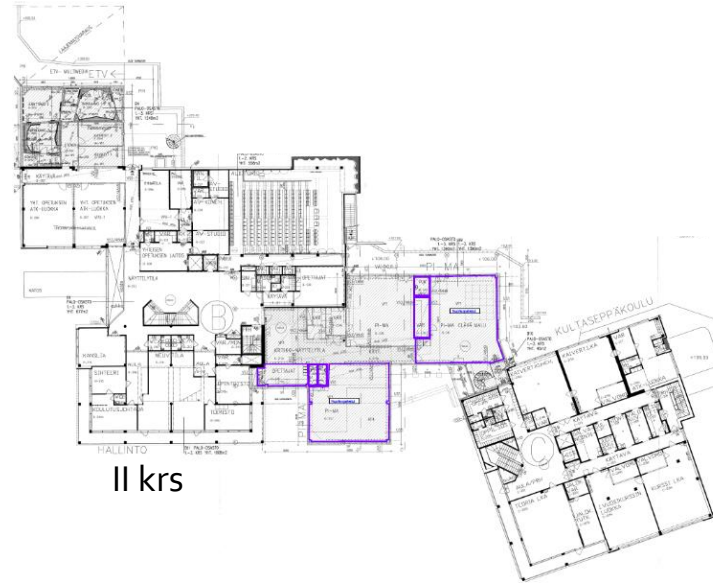
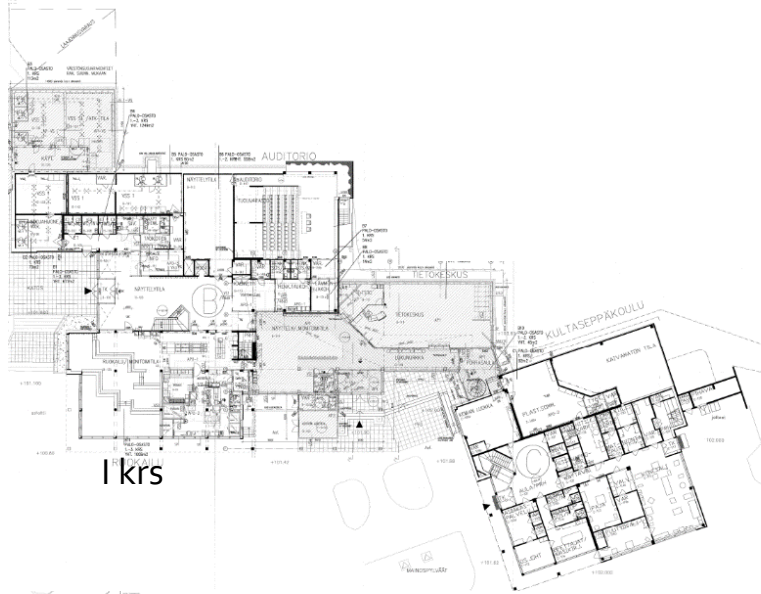

- Rakennukseen on suunnitteilla peruskorjaus ja 3.155 htm²:n suuruinen laajennus, joiden kustannusarvio on yhteensä 27.000.000 € (= 2.427 €/htm²). Tässä peruskorjauksessa rakennus käydään perusteellisesti läpi ja se muuttuu lähes uuden veroiseksi. Laajennuksen jälkeen arvion kohteena olevan rakennuksen huoneistopinta-ala on yhteensä 11.126 htm² (vanha peruskorjattuna 7.971 htm² + uusi 3.155 htm²).
- Tilat tulevat olemaan erittäin hyvässä kunnossa.
- Niiden toimivuus oppilaitoksena on mainio.

Valokuvia

Pohjakuvat

Vuokrasopimus

Tällä hetkellä (7.881 m²)

- Kohde on vuokrattu seuraavasti:
 - Koulutuskeskus Salpaus, 759,6 m², 10.000 €/kk (= 13.16,-)
 - Nuorisopalvelut, 506 m², 5.136 €/kk (= 10.15,-)
 - Tyhjillään 6.615 m²
- Bruttovuokrat ovat yhteensä 182.000 €/v (= 12.00,-) ja nettovuokratuotto ylläpitokulujen (426.000 €/v) jälkeen selvästi negatiivinen. Kyseessä on kehityskiinteistö, joka on tyhjennetty / tyhjennetään sen kehittämistä varten.

Laajennuksen / peruskorjauksen jälkeen (11.126 m²)

- Rakennukseen on suunnitteilla erittäin perusteellinen peruskorjaus ja laajennus.
- Niiden jälkeen kohteessa on rakennus, jonka pinta-ala on yhteensä 11.126 htm². Lahden Tilakeskus vuokraa tämän uuden rakennuksen 15 v pituisella vuokrasopimuksella, jonka jälkeen se jatkuu toistaiseksi voimassa olevana. Kaikkien vuokrattavien tilojen elinkustannusindeksiin sidottu vuokra on 184.237 €/kk (= 16,56 €/m²/kk), josta pääomavuokra 134.200 €/kk (= 12,06 €/m²/kk), ylläpitovuokra 44.700 €/kk (= 4,00 €/m²/kk) ja koko kampus alueen katujärjestelyistä tälle kiinteistölle tuleva vuokra 5.337 €/kk (= 0,48 €/m²/kk).
- Kaupunki maksaa kiinteistön omistajalle siis pääomavuokran, ylläpitovuokran ja "katualuevuokran". Kiinteistön omistaja vastaa rakennuksen ylläpidosta, joka sisältää normaalit vuosikorjaukset, mutta ei peruskorjauksia. Kiinteistön omistaja maksaa myös tontinvuokran.
- Peruskorjauskustannukset kuuluvat kiinteistön omistajalle. Niitä ei uuteen / täysin peruskorjattuun rakennukseen ole odotettavissa pitkiin aikoihin. Tuleviin peruskorjauksiin varaudutaan kassavirtalaskelmassa 0,50 €/m²/kk suuruisella ajanmukaistamiskustannuksella ja sopimuskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk.

Hoitokulut

Tällä hetkellä

- Tämän arvion tuottolaskelmien hoito/ylläpitokuluiksi on arvioitu noin 426.000 euroa vuodessa (= 4,50 €/m²/kk).

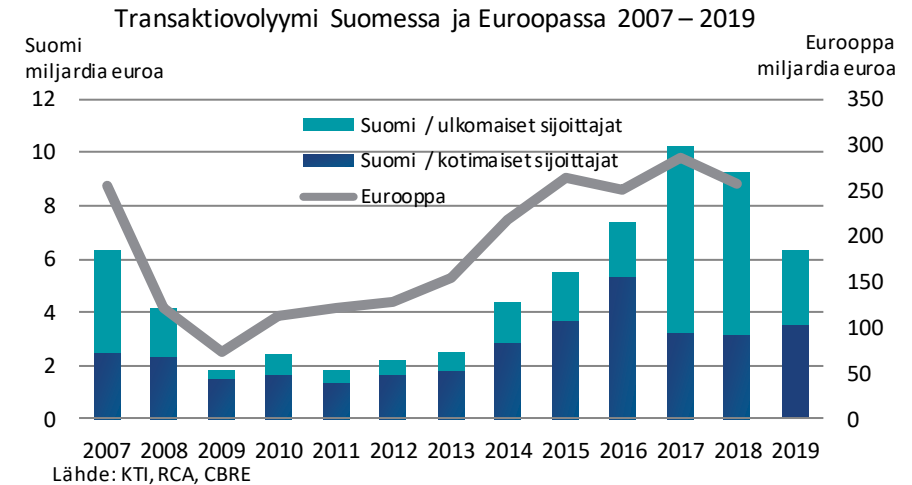
Laajennuksen / peruskorjauksen jälkeen

- Kun rakennus peruskorjataan ja laajennetaan perusteellisesti, paranee sen energiatalous. Toisaalta mm. tehostuva ilmanvaihto kasvattaa ylläpitokuluja.
- Lahden Tilakeskuksessa on arvioitu, että rakennuksen ylläpitokustannukset jatkossa tulisivat olemaan noin 4,00 €/m²/kk eli 534.000 €/v. Lisäksi uuden tontin vuokra tulee olemaan 162.500 €/v (= 1,22 €/m²/kk). Se on myös kiinteistön omistajan kustannus.
- Kiinteistön omistajan vastuulla ovat peruskorjaukset, joita ei täydellisesti peruskorjattuun ja osin uuteen rakennukseen luonnollisesti pitäisi tulla vuosikausiin. Ennemmin tai myöhemmin niitä kuitenkin tulee ja niihin varaudutaan tässä perusteellisesti peruskorjatussa tai uudessa rakennuksessa 0,50 €/m²/kk suuruisella laskennallisella kuluvarauksella ja sopimuskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk.

Yleinen markkinatilanne

Yleistä

- Suomen toimitilainvestointimarkkina on ollut erittäin vilkas viime vuosina. Kuten viereisestä kuvasta näkyy, kauppvoja tehtiin viime vuosikymmenen alussa vuodelta enemmän. Vuonna 2017 kauppvoja tehtiin ylivoimaisesti enemmän kuin koskaan aiemmin – 10,2 miljardin euron arvosta. Vuonna 2018 kauppvoja tehtiin yli 9 miljardin euron arvosta. Viime vuonna 2019 kaupankäynti oli myös vilkasta, mutta koko vuoden kauppavolyymi jäi kahta edellistä vuotta alhaisemmaksi, koska suuria miljardiluokan portfoliokappoja ei tehty.
- Parhaat toimitilat (teknisesti hyviä, suurten kaupunkien parhailla paikoilla ja varmat vuokralaiset, pitkät vuokrasopimukset) kiinnostavat kovasti sijoittajia. Myös asunnot, hoivakiinteistöt ja julkisen sektorin kiinteistöt ovat lisänneet kiinnostavuuttaan.
- Kiinteistösijoittajien maakuntakaupungeista ostamissa kohteissa nettotuotot ovat olleet karkeasti yleistäen seuraavaa:
 - paikallisesti parhaat liikekiinteistöt 6 – 7 %
 - parhaat toimistot 7 – 9 %
 - teknisiä ja/tai jälleenvuokrausriskejä sisältävät liike- ja toimistokiinteistöt 10 – 15 %
 - uudet asuinkerrostalot 4 – 6 %
 - uudet hoivakiinteistöt 6 – 8 %
 - julkiset kiinteistöt 5 – 7 %
- Edellä mainitut edustavat (pääosin) kiinteistösijoitusmarkkinan parasta kategoriaa; uusia rakennuksia ja pitkiä vuokrasopimuksia varmojen vuokralaisten kanssa.
- Muotoiluinstituutti, jos se on saneerattu ja sen tiloista on tehty uusi pitkäaikainen vuokrasopimus, kuuluu kiinteistösijoittajia kiinnostavaan kategoriaan. Nykytilassa se ei ole sijoittajia kiinnostava.

Koulukiinteistöjen markkinasta

Uudet koulut

- Julkiset kiinteistöt ovat nousseet viime vuosina kiinnostaviksi kiinteistösijoituskohteiksi, koska niissä on varmat vuokralaiset ja vakaa pitkäaikainen kassavirta. Näiltä kohteilta vaaditaan myös pitkiä vuokrasopimuksia. Tällaiset kiinteistöt ovat kuitenkin usein epälikvidejä vapailla markkinoilla myös pitkän vuokrasopimuksen päätyttyä, jolloin sijoittajan pitää saada valtaosa tuotosta sopimuskauden aikana.
- Sijoittajalla pitää olla myös jonkunlainen varmuus kiinteistön käytöstä vuokrasopimuksen päätyttyä, koska muuten vajaakäyttöriski voi kohota liian suureksi.
- Sijoittajia kiinnostavat julkiset rakennukset ovat lähes poikkeuksetta uusia ja hyväkuntoisia. Näin niihin ei kohdistu merkittävää korjausvelkaa ja pitkän sopimuskauden aikana ylläpito- ja korjauskulut voidaan luotettavammin arvioida. Julkisten rakennusten hoitokulut ovat usein melko korkeat kovasta käytöstä johtuen, joten hoitokulut siirretään vuokrasopimuksilla pääsääntöisesti vuokralaiselle.
- Kova käyttö vaikuttaa myös kohteiden peruskorjaustarpeeseen, mutta uusi rakennus ja vuokrasopimuksella osittain tai kokonaan vuokralaiselle siirretty peruskorjausvastuu, pienentävät kohteen riskiä huomattavasti.
- Uusista kouluista tehdyissä kaupoissa alkutuotot (ensimmäisen vuoden nettovuokra per maksettu kauppahinta) ovat olleet alhaisimmillaan tasossa 4,0 – 5,0 %, oltuaan pääasiassa haarukassa 5,0 – 7,0 %.
- Alkutuottoja verratessa pitää kuitenkin muistaa, että vuokrasopimusehdot vaikuttavat niihin huomattavasti. Myynti ja takaisinvuokrauskohteiden (sale and lease back) osalta vuokrasopimus voidaan neuvotella vuokralaisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi, ja sopimusehdoilla voidaan vaikuttaa kohteen arvoon (mitä korkeampi myyntihinta, sitä korkeampi vuokra ja toisinpäin).

Tehdyistä kaupoista

- Ulkomainen kiinteistösijoittaja osti Helsingistä kolme Taideyliopiston käytössä olevaa yliopistokiinteistöä (25.000 m²). Kaupan kokonaisarvo oli 80 miljoonaa euroa (= 3.200 €/m²). Sopimus sisälsi yhden kohteen peruskorjauksen.
- Porissa ulkomainen sijoittaja on ostanut SAMK:lle 20 v vuokrasopimuksella vuokratun juuri valmistuneen opetuskiinteistön (23.000 m²) hintaan 56,5 miljoonaa euroa (= 2.460 €/m²).
- Vaasassa ulkomainen sijoittaja on ostanut opetusikässä olevan yliopistokiinteistön (18.500 m²) hintaan 35,5 miljoonaa euroa (= 1.920 €/m²). Kohteessa oli 12 vuoden vuokrasopimus.
- Vaasassa on tehty myös kauppa Palosaaren –kampuksen rakennuksista. Vaasan kaupunki ja yliopisto ostivat 30.000 m² tiloja Suomen Yliopistokiinteistöiltä hintaan 26 miljoonaa euroa (= 870 €/m²).
- Ulkomainen sijoittaja osti Espoon Tapiolasta 7.100 m²:n koulukiinteistön, joka on vuokrattu pitkäaikaisella vuokrasopimuksella Omnialle. Kauppahinta oli 23,1 miljoonaa euroa (= 3.250 €/m²).
- Ulkomainen sijoittaja osti Helsingistä noin 6.000 m²:n koulukiinteistön vuonna 2017 hintaan 12,5 miljoonaa euroa (= 2.080 €/m²). Kiinteistössä oli 1,5 vuoden pituinen vuokrasopimus.
- Oppilaitoskiinteistöistä tehdyistä kaupoista voidaan mainita Erikoissijoitusrahasto eQ Hoivakiinteistöjen ostaman noin 4.000 neliömetrin oppilaitoskiinteistön kauppa (osa Stadin ammattiopiston kampuksesta). Kauppahinta ei ole julkinen.

Koulukiinteistöjen markkinasta

Vanhat toiminnassa olevat koulukiinteistöt

- Kauppoja sellaisista koulukiinteistöistä, joissa koulutoiminta jatkuu, mutta vuokrasopimus on lyhyt, ei juurikaan tehdä.
- Käyttäjäostaja, joka ottaisi kiinteistön tilat omaan käyttöönsä, ei niitä saa, koska vuokrasopimuksen nojalla joku muu niitä käyttää. Periaatteessa tuollainen ostaja tietysti voisi ostaa kiinteistön ja sanoisi vuokralaisen saman tien irti. Tällaisia kauppia ei kuitenkaan tehdä. Kiinteistön myyjä, joka on usein samaa tahoa vuokralaisen kanssa, tahtoo luonnollisesti turvata koulun käytön myös jatkossa.
- Kiinteistösijoittajat, joiden motiivi ostaa kiinteistö on tulevat vuokratuotot, ovat hyvin varovaisia tällaisten erikoiskiinteistöjen kanssa, koska uuden vuokralaisen löytäminen on yleensä hyvin vaikeaa.

Lopetetut koulut

- Vanhoista lopetetuista kouluista tehdään kauppia. Tällaisista kaupoista voidaan mainita seuraavat:
 - Lahdessa Katsastajankadulta on myyty hallityyppinen koulurakennus (7.100 m²) paikalliselle jalostajalle (edulliseen) hintaan 500.000 euroa (= 70 €/m²).
 - Tiirismaan lukion kiinteöstä on tehty kauppa 2017 hintaan noin 3,2 miljoonaa euroa (= 575 €/m²).
 - Muotoiluinstituutin kiinteöstä on tehty kauppa joulukuussa 2017, jolloin P-H koulutus konserni möi tämän 11.100 m² :n suuruisen koulun Lahden kaupungille kauppahintaan 4.337.000 euroa (= 390 €/m²).
 - Kiveriön lopetettu koulu 5.200 m² on myyty yksityiselle kiinteistösijoittajalle / kiinteistönjalostajalle hintaan 650.000 euroa (= 125 €/m²). Rakennus puretaan ja tontti hyödynnetään uudisrakentamiseen.
- Edellä mainitut koulukiinteistöjen kaupat eivät ole lähellekään vertailukelpoisia nyt arvion kohteena olevalle oppilaitokselle.
- Vanhoista lopetetuista kouluista maksetut kauppahinnat ovat olleet usein hyvin alhaisia. Tuollaisia kouluja on usein myyty pitkään korkeampia kauppahintoja tavoitellen. Ostajaa ei kuitenkaan ole löytynyt. Vuosittaiset ylläpitokulut ovat voineet olla useita kymmeniä, jopa satoja tuhansia euroja. Ja usein on ollut tulossa vielä lisäksi myös mittavia peruskorjauksia. Tuolloin on järkevää päästä vaille käyttöä olevasta ja jatkuvaa tappiota tuottavasta kiinteöstä eron lähes hinnalla millä tahansa.
- Kun selvitetään vanhojen koulujen kauppia, niitä löytyy vain sellaista, jotka on onnistuttu saamaan kaupaksi. Huonoimpia kukaan ei ole ostanut. Ja usein ne on jouduttu purkamaan tappokierteen katkaisemiseksi. Tällöin pelkkiä kauppia katsomalla saa vain otoksen niistä parhaista.

Oppilaitoskiinteistöjen vuokrasta

- Tiedossamme olevien oppilaitoskiinteistöjen vuokrat vaihtelevat suuresti haarukassa 10 – 20 €/m²/kk. Uusissa vasta rakennetuissa kouluissa vuokrat ovat tyypillisesti tasossa 15 – 20 €/m²/kk, koska paljon alhaisemmalla vuokralla ei löytyisi sijoittajaa ja talo jäisi rakentamatta. Vanhemmissa kouluissa vuokrat ovat tyypillisesti välillä 8 – 13 €/m²/kk.
- Uuden rakennuksen / tilan vuokra määräytyy yleensä rakennuskustannuksesta. Jos tätä kustannuksen edellyttämää vuokraa ei suostuta maksamaan, jää talo tekemättä.
- Olemassa olevan tilan markkinavuokra taas määräytyy siitä, mitä joku on tästä jo aiemmin rakennetusta ja nyt tyhjänä olevasta tilasta valmis maksamaan. Ero uuden tilan rakennuskustannuksesta johdettuun vuokraan voi olla iso.

Markkina-asema

Markkina-asema nyt

- Kohde on kunnoltaan ja toimivuudeltaan välttävä / tyydyttävä koulukiinteistö. Se on valtaosin tyhjänä.
- Kohteen kiinnostavuus sitä näin myytessä on heikko, koska sijoittajat arvostavat lähes yli kaiken pitkiä vuokrasopimuksia eikä tässä sellaisia ole. Omaan käyttöön kouluja ostavia tahoja on joitain, mutta niitä on vähän ja ne tarvitsevat selvästi pienempiä tiloja.
- Kohde ja sen markkina-asema muuttuvat jatkossa merkittävästi, kun kohde muuttuu osaksi Paavolan uutta Kampusta.

Vahvuudet • Sijainti keskustassa • Mahdollisuus saneerata toimivat tilat	Heikkoudet • Lähes tyhjänä • Hoitokulut korkeat vs neliöt • Suurehkot käytävä-, aula- yms. yhteiset tilat, joiden vuokraaminen jatkossa voi olla hankalaa
Mahdollisuudet • Osaksi uutta toimivaa kokonaisuutta	Uhat • Ongelmia löytää kaikille tiloille käyttäjää jatkossa • Teknisiä yllätyksiä

Markkina-asema muutosten jälkeen

- Vanhan osan täydellisen peruskorjauksen, laajennuksen rakentamisen ja uuden pitkän vuokrasopimuksen solmimisen jälkeen kohteen markkina-asema muuttuu merkittävästi.
- Se muuttuu pitkää ja varmaa kassavirtaa tavoittelevien kiinteistösijoittajien mielenkiinnon kohteeksi.

Vahvuudet • Kunto ja toimivuus • Hyvä vuokralainen • Sijainti keskustassa • Pitkä vuokrasopimus varman tahon kanssa	Heikkoudet • Suurehkot käytävä-, aula- yms. yhteiset tilat, kuten oppilaitoksilla yleensä
Mahdollisuudet • Osa toiminnallista Paavolan Kampusta	Uhat • Teknisiä yllätyksiä

Arvon määrittäminen

Arvonmäärityksen periaatteet

- Markkina-arvolla tarkoitetaan sitä rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa (IVS).
- Kaupantekoa (arviointihetkeä) on oletettu edeltäneen kohteen luonne ja markkinatilanne huomioon ottaen riittävän pitkäaikainen ja tehokas markkinointi. Ostajatahojen subjektiivisia erityisintressejä kohteen suhteen ei arvioinnissa oteta huomioon.
- Velaton arvo tarkoittaa sitä, ettei mahdollisia yhtiövelkoja tai arvonlisäverovelkoja yms. vastuita ole vähennetty.
- Kohteen markkina-arvoa on määritetty
 - markkinalähestymistavalla, joka perustuu mahdollisimman samankaltaisista oppilaitoskiinteistöistä tehdyissä kaupoissa maksettuihin kauppahintoihin ja
 - tuottolähestymistavalla, jossa kohteen arvoa lähestytään siitä tulevaisuudessa saatavien nettovuokratuottojen avulla.
- Kohteen markkina-arvon määrittämisessä on painotettu tuottolähestymistapaa, koska kohteen ostaja pitkän vuokrasopimuksen johdosta on sijoittaja, joka lähestyy kohteen arvoa tällä tavalla.

Arviolaskelmat nykytilanteessa

Markkinalähestymistapa

- Edellä olevan perusteella kohteen arvoksi markkinalähestymistapaa käyttäen on arvioitu seuraavaa:

Kohteen arvo markkinalähestymistavalla

Tilatyyppi	m ²	€/m ²	yhteensä euroa	
oppilaitostilat	7 881	300 - 400	2 364 300 -	3 152 400
summa-arvo	7 881		2 364 300 -	3 152 400
				2 800 000

→ Kohteen arvo markkinalähestymistavalla on arviomme mukaan suuruusluokkaa 2,4 – 3,2 miljoonaa euroa.

Tuottolähestymistapa

- Sijoittajaostajan lähestymistapaa simuloivalla tuottolähestymistavalla kohteen arvoksi on saatu seuraavaa:

Kohteen arvo tuottolähestymistavalla, kaikki tilat arvioituilla markkinavuokrilla

Tilatyyppi	m ²	€/m ² /kk	€/kk	
oppilaitostilat	7 881	7,00 - 9,00	55 167 -	70 929
Bruttotuottopotentiali yhteensä	7 881		55 167 -	70 929
				€/v
Bruttotuottopotentiali vuositasolla 100 %:sti vuokrattuna			662 004 -	851 148
Hoitokulut, arviolta noin		-4,50 €/m ² /kk	-425 574 -	-425 574
Nettotuottopotentiali	100 % :n keskimääräisellä käyttöasteella		236 430 -	425 574
Arvo tuottolähestymistavalla t €	tuottoarvo	tuottovaatimus		
	vuosituotto	12,0% 12,5% 13,0%		
	236 430	1 970 000	1 891 000	1 819 000
	425 574	3 546 000	3 405 000	3 274 000
			1 930 500 -	3 339 500
				2 600 000

- Kohteen markkinavuokrapotentialiksi olemme arvioineet noin 660.000 – 850.000 €/vuosi.
- Kiinteistön pitkän aikavälin keskimääräiseksi kestäväksi hoitokulutasoksi olemme arvioineet noin 426.000 €/vuosi. Nettotuottopotentiali on tällöin 240.000 – 420.000 €/vuosi.
- Kun kiinteistösijoittajan vaatima tuotto prosentti on arviomme mukaan vähintään tasossa 12 %,

→ kohteen arvo tuottolähestymistavalla on suuruusluokkaa 1,9 – 3,3, miljoonaa euroa.

Kassavirtatarkastelu peruskorjattuna ja laajennettuna

Kassavirtatarkastelu

- Kohteen tuottoarvoa on määritetty viidentoista vuoden kassavirtatarkastelulla.
- Siinä olemme käyttäneet seuraavia muuttujia:
 - Sopimusvuokra 2.210.000 €/vuosi
 - Markkinavuokra 2.003.000 €/vuosi
 - Kiinteistön hoitokulu 697.000 euroa/vuosi
 - Pitkän aikavälin peruskorjausvarauma 0,50 €/m²/kk, sopimuskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk
 - Sijoittajan tuottovaatimus 5,0 %
 - Inflaatio 2,0 %
 - Hoitokulujen nousu 3,0 %
 - Vajaakäyttö sopimusten jälkeen 5 %
- Kassavirtalaskelma on seuraavalla sivulla.

→ Kohteen tuottoarvoksi on arvioitu noin 25,8 miljoonaa euroa.

- Alkutuotto (ennen peruskorjauskuluja) 5,87 %
- Alkutuotto (peruskorjauskulujen jälkeen) 5,61 %
- Alkutuotto markkinavuokralle (100 % vuokraus) 5,87 %
- Keskineliöhinta 2.319 €/m²

Kassavirran rakenne ja herkkyystarkastelu

Kassavirtalaskelma peruskorjattuna ja laajennettuna

KASSAVIRTA

Muotoiluinsituutti, Lahti

KASSAVIRTAENNUSTEET 01/02/2020 - 31/01/2035

REALIA
MANAGEMENT

Kassavirrat - EUR	EUR/m2/kk	01-2020	1.vuosi	2.vuosi	3.vuosi	4.vuosi	5.vuosi	6.vuosi	7.vuosi	8.vuosi	9.vuosi	10.vuosi	11.vuosi	12.vuosi	13.vuosi	14.vuosi	15.vuosi	Päätearvo
			02-2020 01-2021	02-2021 01-2022	02-2022 01-2023	02-2023 01-2024	02-2024 01-2025	02-2025 01-2026	02-2026 01-2027	02-2027 01-2028	02-2028 01-2029	02-2029 01-2030	02-2030 01-2031	02-2031 01-2032	02-2032 01-2033	02-2033 01-2034	02-2034 01-2035	02-2035 01-2036
UOKRA-ARVO	15,00	2 002 680	2 002 680	2 042 734	2 083 588	2 125 260	2 167 765	2 211 121	2 255 343	2 300 450	2 346 459	2 393 388	2 441 256	2 490 081	2 539 882	2 590 680	2 642 494	2 695 344
Yli (+)/ali (-) vuokrat	-	+205 812	+205 812	+209 928	+214 127	+218 409	+222 778	+227 233	+231 778	+236 413	+241 142	+245 964	+250 884	+255 901	+261 019	+266 240	+271 565	-
POTENTIAALINEN UOKRATUOTTO	16,54	2 208 492	2 208 492	2 252 662	2 297 715	2 343 669	2 390 543	2 438 354	2 487 121	2 536 863	2 587 600	2 639 352	2 692 139	2 745 982	2 800 902	2 856 920	2 914 058	2 695 344
Vajaikäyttövähenne - tyhjäänoaika (kk)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaikäyttövähenne - markkinavuokrissa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(134 767)
Vajaikäyttövähenne - vapaakuukaudet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Luottotappiovähenne	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaikäyttövähenne yhteensä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(134 767)
Vajaikäyttöaste - %	-	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	5,0 %
EFTIIVINEN UOKRATUOTTO	16,54	2 208 492	2 208 492	2 252 662	2 297 715	2 343 669	2 390 543	2 438 354	2 487 121	2 536 863	2 587 600	2 639 352	2 692 139	2 745 982	2 800 902	2 856 920	2 914 058	2 560 576
Hoitokulut	(5,22)	(696 500)	(696 500)	(710 430)	(724 639)	(739 131)	(753 914)	(768 992)	(784 372)	(800 060)	(816 061)	(832 382)	(849 030)	(866 010)	(883 330)	(900 997)	(919 017)	(937 397)
Korjaukset	(0,50)	(66 756)	(66 756)	(68 091)	(69 453)	(70 842)	(72 259)	(73 704)	(75 178)	(76 682)	(78 215)	(79 780)	(81 375)	(83 003)	(84 663)	(86 356)	(88 083)	(179 690)
Vuokralaismuutostyöt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut kulut	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NETTITUOTTO	10,82	1 445 236	1 445 236	1 474 141	1 503 624	1 533 696	1 564 370	1 595 657	1 627 570	1 660 122	1 693 324	1 727 191	1 761 735	1 796 969	1 832 909	1 869 567	1 906 958	1 443 490
Investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NETTOKASSAVIRTA	10,82	1 445 236	1 445 236	1 474 141	1 503 624	1 533 696	1 564 370	1 595 657	1 627 570	1 660 122	1 693 324	1 727 191	1 761 735	1 796 969	1 832 909	1 869 567	1 906 958	1 443 490
Nettokassaviran nykyarvo	-	-	1 397 162	1 331 874	1 269 637	1 210 308	1 153 752	1 099 838	1 048 444	999 451	952 748	908 227	865 787	825 329	786 762	749 998	714 951	-

PÄÄTEARVO

Nettotuotto, vuosi 16	1 443 490
Pääomitus korko (Cap rate)	5,00 %
Pääomitetty päätearvo, vuonna 16	28 869 791
Päätearvon nykyarvo	10 463 741

ARVON JAKAUTUMINEN

Nykyarvo 15 vuoden kassavirroista	15 314 270 (59 %)
Päätearvon nykyarvo	10 463 741 (41 %)
Muu arvo (käyttämätön rak.oikeus tms.)	- (0 %)
YHTEENSÄ	25 778 011 (100 %)
Pyöritys (+/-)	+21 989

MARKKINA-ARVO (EUR) 25 800 000

Markkina-arvo EUR/m2	2 319
Arvion tarkkuus	+/- 15 %
Arvion vaihteluväli (EUR)	21 930 000 - 29 670 000

TUOTOT

Alkutuotto (NOI I)	5,87 %
Alkutuotto (NOI II)	5,61 %
Potentiaalinen alkutuotto (NOI I)	5,87 %
Potentiaalinen alkutuotto (NOI I) - markkinavuokrilla	5,07 %
1. vuoden ennustettu nettotuottoaste	5,61 %

TUNNUSLUVUT*

Keskim. taloudellinen vajaikäyttöaste	0,0 %

*Keskimmäisin 15 vuoden aikana

OLETUKSET

Tuottovaatimus	5,00 %
Diskonttauskorko	7,00 %
Pääomitus korko päätearvolle	5,00 %
Vajaikäyttöaste päätearvossa	5,0 %

15 v keskiarvo

Infiaatio	2,00 %
Markkinavuokran muutokset	2,00 %
Kulujen muutokset	2,00 %

Yhteenveto ja markkina-arvo

Yhteenveto

- Kohteen markkina-arvoksi nykytilanteessa on arvioitu noin 2,7 miljoonaa euroa. Jos kohde olisi jo nyt peruskorjattu, laajennettu ja vuokrattu suunnitelmien mukaisesti, olisi sen markkina-arvo arviomme mukaan noin 25,8 miljoonaa euroa.
- Kiinteistön markkina-arvon määrittämisen tarkkuus riippuu arvioitavan kiinteistön lajista ja luonteesta sekä sen kaltaisista kiinteistöistä tehtävien kauppohen volyyymistä. Mitä paremmin markkinat toimivat ja mitä enemmän on tuoreita vertailutietoja mahdollisimman kohteen kaltaisista kiinteistöistä tehdyistä kaupoista, sitä parempaan arviointitarkkuuteen on mahdollista päästä.
- Arvion kohde on oppilaitos eli erikoiskiinteistö. Sellaisista tehdään kauppohen vähän. Tällöin markkina-arvon määrittämisessä oleellisesti tarvittava vertailuhinta-aineisto on melko olematon. Arviointitarkkuus on tällöin +/- 20 %.
- Jos kohde vuokrataan pitkällä vuokrasopimuksella, muuttuu se sijoituskiinteistöksi. Sellaisista tehdään paljon kauppohen. Tällöin on mahdollista päästä parempaan arviointitarkkuuteen, arviomme mukaan +/- 10 %.

Markkina-arvo

- Muotoiluinstituuttin kiinteistön, Kirkkokatu 21, 15110 Lahti, velattomaksi markkina-arvoksi nykytilanteessa on arvioitu **kaksimiljoonaa seitsemänsataatuhatta euroa (2.700.000 €)**
- Jos kiinteistö olisi peruskorjattu, laajennettu ja vuokrattu edellä kuvatulla tavalla, olisi sen velaton markkina-arvo arviomme mukaan **kaksikymmentäviisimiljoonaa kahdeksansataatuhatta euroa (25.800.000 €)**
- Kohteen markkina-arvon määrittämisessä on käytetty tuottolähestymistapaa.
- Arviointitarkkuus nykytilanteessa on +/- 20 %, mutta laajennettuna ja pitkällä vuokrasopimuksella vuokrattuna parempi, +/- 10 %, koska sijoituskiinteistöjen markkina toimii vireämmin.
- Arvopäivä 25.2.2020.

Lahdessa 25.2.2020

Realia Management Oy | Arviointi ja konsultointi

Juha Kirvesmies

Vanhempi arviointiasiantuntija, DI, KHK
Auktorisoitu kiinteistöarvioija
(AKA) yleisauktorisoitu

Vastuullinen arvioija

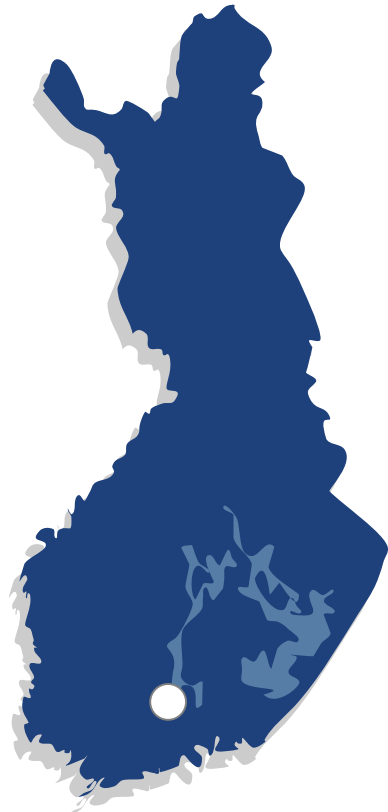

Jukka Uusitalo

Vanh. arv. asiantuntija, KTM, KHK
Auktorisoitu kiinteistöarvioija
(AKA) yleisauktorisointi

Arvion controller

REALIA
MANAGEMENT

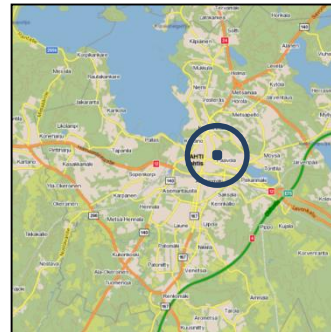

Lahden Tilakeskus

Arviokirja
(AKA -arvio)

Oppilaitoskiinteistö
Tiirismaan lukio

Kirkkokatu 16
15110 Lahti

Juha Kirvesmies
25.2.2020

Tehtävän kuvaus

Toimeksianto ja sen tarkoitus

- Tämän arviokirjan on tilannut toimitilajohtaja Jouni Arola Lahden Tilakeskuksesta.
- Arvion kohde on Lahdessa osoitteessa Kirkkokatu 16, 15110 Lahti sijaitseva oppilaitoskiinteistö. Arvio on tilattu kiinteistön mahdollista myyntiä varten. Tämä arvio on kohteesta 30.5.2017 tehdyn arvion päivitys.
- Arvion tarkoituksena on määritellä kohteen markkina-arvo, jolla tarkoitetaan
 - sitä rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa (IVS).
- Arvio perustuu arvion tilaajalta, julkisista rekistereistä ja muista tietolähteistä saatuihin tietoihin.
- Arvio on tehty noudattaen Keskuskauppakamarin kiinteistöarviointilautakunnan sääntöjä, hyvää kiinteistöarviointitapaa ja kansainvälistä arviointistandardia (IVS).
- Tämä arvio on luottamuksellinen Realia Management Oy:n ja tilaajan välillä. Realia Management Oy ei kannu mitään vastuuta kolmansia osapuolia kohtaan.
- Arviota ei saa julkaista kokonaan tai osissa, eikä siihen tai sen sisältämiin arvioinnin lukuihin, arvioijien nimiin tai ammatillisiin sidonnaisuuksiin saa tehdä viittauksia ilman Realia Management Oy:n kirjallista lupaa.
- Juha Kirvesmies on suorittanut kohteessa katselmuksen keskiviikkona 5.2.2020 ja antaa arviosta lisätietoja 0400 553 339, juha.kirvesmies@realia.fi.

Arvion tiivistelmä (arvopäivä 25.2.2020)

Kohde

- Nykytilanne: tontti 398-3-3054-1, pinta-ala on 11.058 m². Opetustoimintaa palvelevien rakennusten tonttia (YO), josta ei tällä hetkellä makseta vuokraa.
- 1987 valmistunut kolmikerroksinen oppilaitosrakennus, jonka vuokrattava pinta-ala on 5.570 htm². Se on vuokrattu Lahden Peruskoululle ja Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy:lle toistaiseksi voimassa olevilla sopimuksilla. Bruttotuotto on yhteensä noin 723.000 €/v (= 10.79,-) ja nettovuokratuotto noin 422.000 €/v.
- Laajennuksen ja peruskorjauksen jälkeen: Kohteeseen tehdään merkittävä peruskorjaus ja laajennus, tontti laajenee noin 13.300 m²:iin. Se tullaan vuokraamaan uuden kokonaisuuden ostajalle 50 v pituisella vuokrasopimuksella, jonka vuosivuokra on 150.000 €/v (= 1,32 €/m²/kk).
- Nykyistä rakennusta laajennetaan 3.335 htm²:llä, jonka jälkeen uuden rakennuksen pinta-ala on 9.487 htm². Nykyinen rakennus peruskorjataan täydellisesti. Lahden Tilakeskus vuokraa uuden kokonaisuuden 15 v sopimuksella ja maksaa bruttovuokraa yhteensä 1.980.600 €/v (= 17.40,-). Kiinteistön omistava sijoittaja vastaa ylläpidosta (457.000 €/v eli 4.00,-) ja tontin vuokrasta, jolloin nettovuokratuotto on noin 1.373.600 €/v.

Markkina-asema

- Reittaus: Lyhyellä vuokrasopimuksella vuokratun koulun markkina-aseman on arvioitu olevan **keskimääräistä heikompien kohteiden luokassa B/C** (asteikko A-A/B-B-B/C-C). Kun kohde on peruskorjattu, laajennettu ja kaupungin pitkällä (15 v) sopimuksella vuokraamaa, on sen markkina-asema vireän sijoittajakysynnän ansiosta **keskimääräistä parempi A/B**.

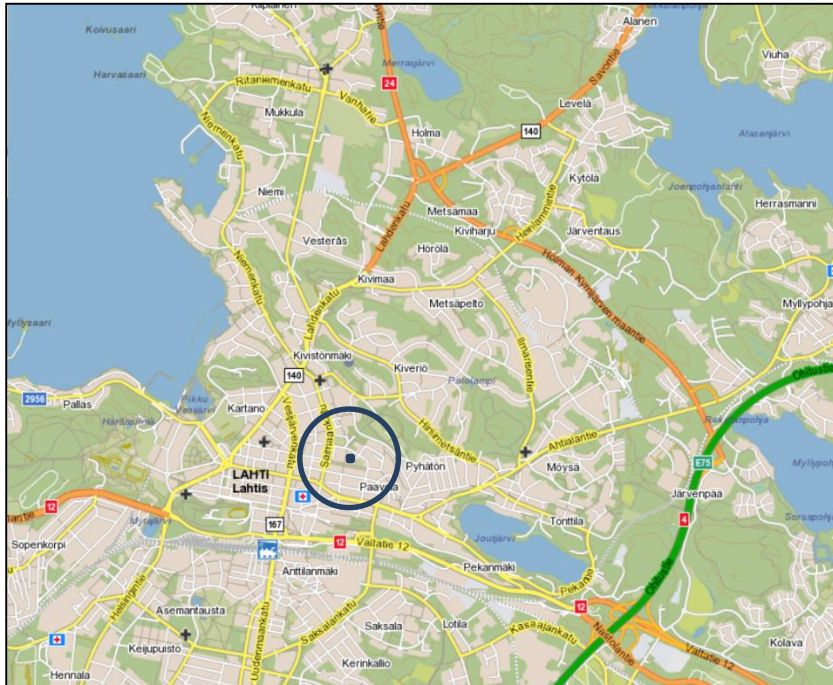
Markkina-arvo

- Markkina-arvo nyt 3.000.000 €
- Markkina-arvo laajennettuna 23.800.000 €
- Arvion tarkkuus nyt +/- 20 %
- Arvion tarkkuus laajennettuna +/- 10 %

Sijainti ja alue

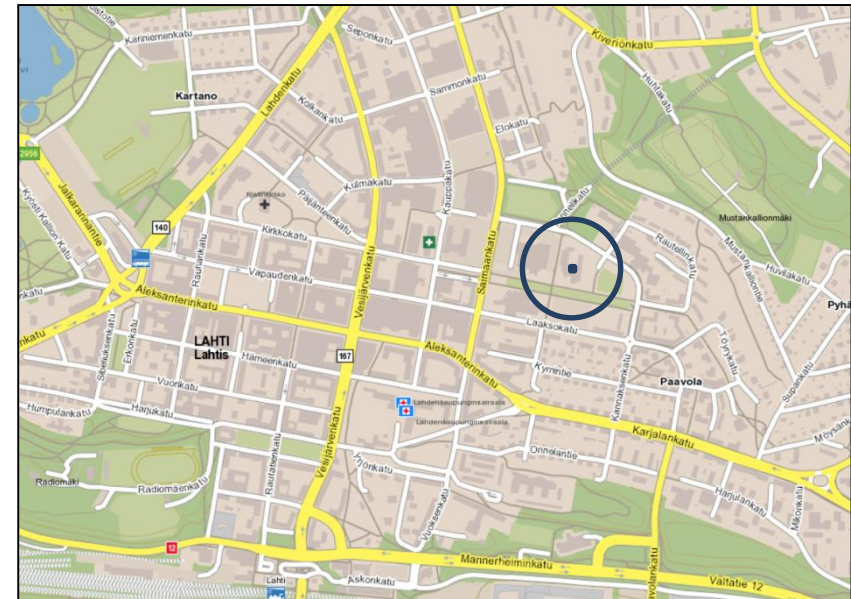
Sijainti

- Kohde sijaitsee Lahden keskustassa osoitteessa Kirkkokatu 16, 15110 Lahti.

Alue

- Kohde sijaitsee Paavolassa Lahden Kaupunginteatterin vieressä. Läheisyydessä on myös kaupunginkirjasto, Kannaksen lukio, Muotoiluinstituutti ja kerrostaloasutusta.
- Sijainti oppilaitokselle on hyvä.

Kiinteistö

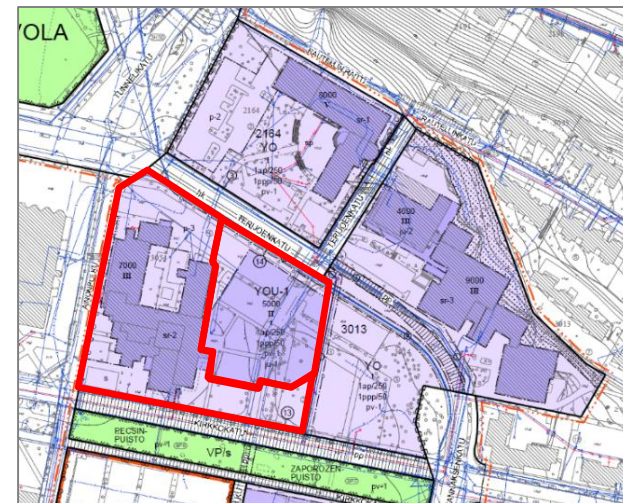
Tontti

- Osoite: Kirkkokatu 16, 15140 Lahti
- Tunnus: 398-3-3054-1, jonka pinta-ala on 11.058 m².
- Lainhuuto: Lahden kaupunki omistaa tontin.
- Vuokrasopimus:
Kun rakennusta laajennetaan, tontti laajenee ja sen uusi pinta-ala on noin 13.300 m² (osa tontista 398-3-3013-13 ja tontti 398-3-3013-14). Samassa yhteydessä Lahden kaupunki vuokraa tämän uuden tontin 50 v pituisella vuokrasopimuksella eli 31.12.2069 saakka. Uusi tontin vuokra on 150.000 €/v eli 1,32 €/m²/kk uuden rakennuksen neliöille.
- Kiinteistörasitteet ja -oikeudet:
Kiinteistörekisteriotteen 28.1.2020 mukaan tonttia rasittaa naapuritontin oikeus autojen pitämiseen. Tontin ja rakennuksen laajentamisen yhteydessä tämän rasitteen on katsottu poistuvan (ei rasita arvioitavaa kiinteistöä).
- Kiinnitykset: Rasitustodistuksen 28.1.2020 mukaan kiinteistöön ei kohdistu rasituksia tai rajoituksia.

Kaavatilanne

- Voimassa olevan asemakaavan mukaan nykyinen tontti kuuluu
 - **opetustoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeseen (YO)** ja osin
 - **opetus- ja urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeseen (YOU-1)**. Tontille saa rakentaa urheiluhallin ja koulun toimintaa palvelevia tiloja sekä väestönsuojatiloja.
- Rakennus on suojeltu merkinnällä sr-2. Se tarkoittaa että rakennus on kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvan säilymisen kannalta arvokas rakennus, jonka ominaispiirteet tulee korjaus- ja muutostöissä säilyttää. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai niitä vastaavia materiaaleja. Pääaulan tilarakenne, portaat ja kaiteet sekä väriyty ja materiaalit tulee säilyttää.
- Nykyisen tontin rakennusoikeus on 7.000 kem² ja laajennuksen tontin 5.000 kem². Rakennusoikeudet tulevat hyödynnettyä laajennuksen yhteydessä.

Rakennus

Nykyinen rakennus

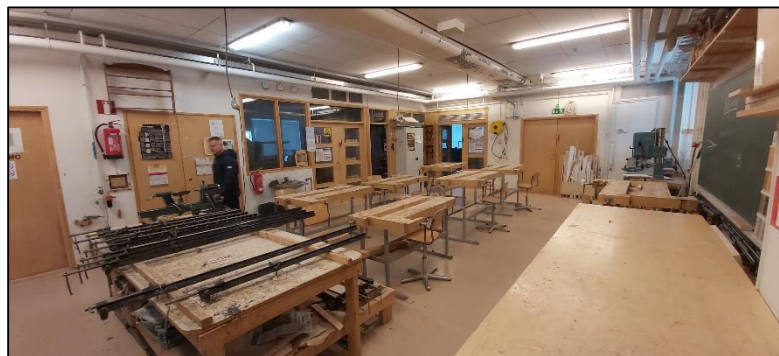
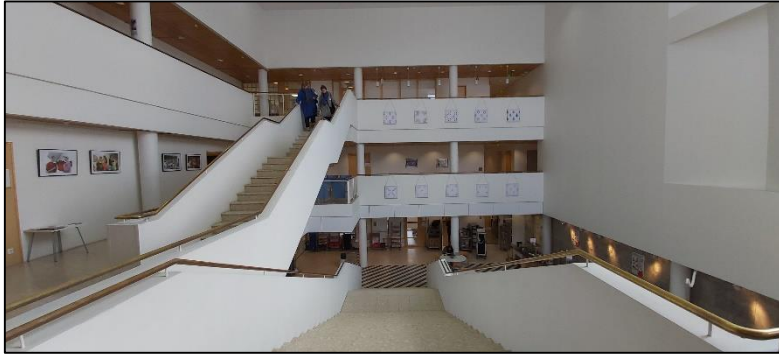
- Rakennus on valmistunut vuonna 1987.
- Se on teräsbetonelementtirakenteinen, julkisivut ovat osin kiveä. Sisätiloissa lattiat ovat kiveä ja linoleumia sekä seinät maalattua betonia ja rakennuslevyä.
- Kaukolämpö, koneellinen ilmanvaihto, lämmön talteenotto, mutta ei jäädytystä (vain pienessä osassa).
- Rakennuksen vuokrattava pinta-ala on noin 5.570 htm², bruttoala 6.750 brm², kerrosala 6.700 kem² ja tilavuus 30.000 m³. Vuokrattava pinta-ala on itse mitattu rakennuspiirustuksista, muut tiedot on saatu rakennusvalvontavirastosta.
- Ramboll Finland Oy on tehnyt kuntotutkimuksen 2017. Rambollin mukaan rakennuksen kunto oli tuolloin sen ikä huomioiden hyvä. Rakennukseen on kuitenkin tällä hetkellä suunnitteilla peruskorjaus, jonka kustannusarvio on 12.800.000 € (= 2.077 €/htm²). Tässä peruskorjauksessa rakennus käydään perusteellisesti läpi ja se muuttuu lähes uuden veroiseksi.
- Suunniteltu peruskorjaus liittyy rakennuksen laajentamiseen. Jos laajennusta ei tehtäisi, ei ainakaan näin kallista ja perusteellista peruskorjausta juuri nyt olisi tarpeen tehdä.
- Oppilaitoskäyttöön suunnitellun rakennuksen toimivuus tässä nykyisessä käytössä on hyvä.

Laajennuksen jälkeen

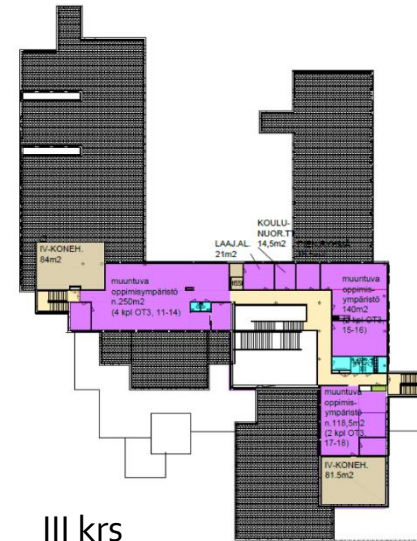
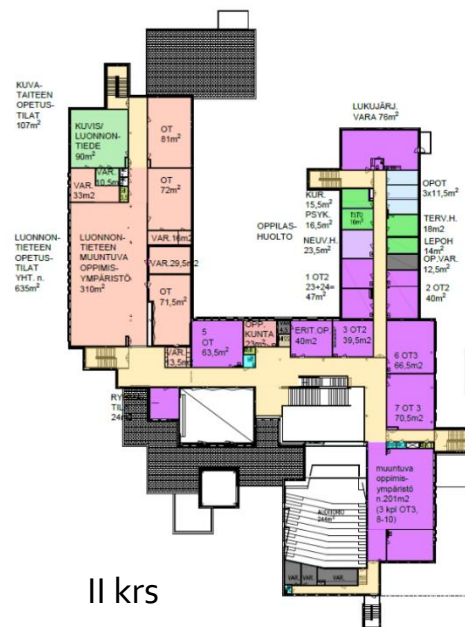
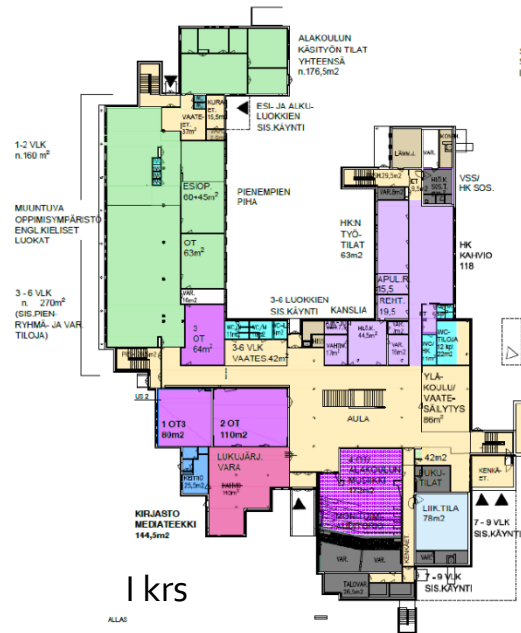
- Rakennukseen on suunnitteilla laajennus, jossa tehdään uusi liikuntasali, ruokala ja väestönsuoja. Laajennuksen huoneistoala on 3.335 htm² ja bruttoala 3.533 brm². Laajennuksen kustannusarvio on 10.300.000 € (= 3.088 €/brm²).
- Laajennuksen jälkeen arvion kohteena olevan rakennuksen huoneistopinta-ala on yhteensä 9.487 htm² (vanha peruskorjattuna 6.162 htm² + uusi 3.335 htm²) ja bruttoala 10.317 brm².
- Tilat tulevat olemaan erittäin hyvässä kunnossa.
- Niiden toimivuus oppilaitoksena on hyvä.

Valokuvia

Pohjakuvat

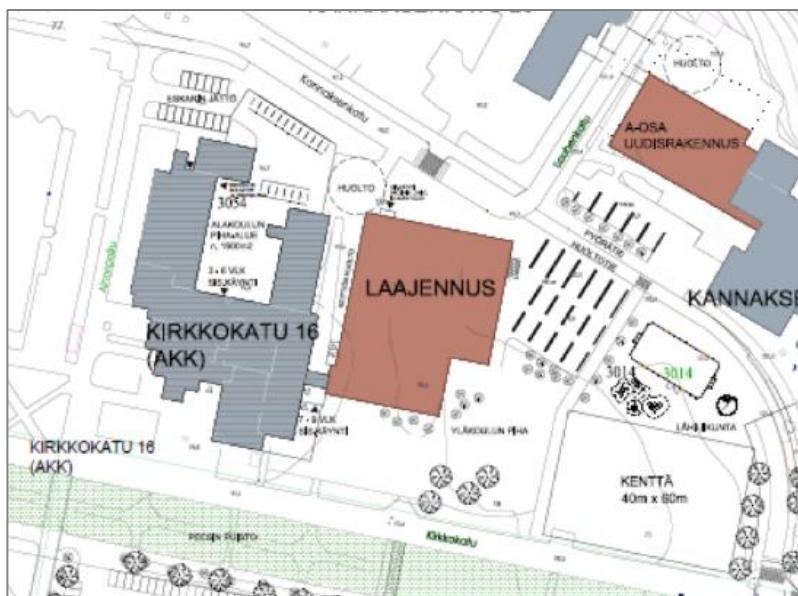

kerros	tilatyyppi	pinta-ala htm²	yht. htm²
I krs	luokkia	1 082	
	toimistoa	483	
	aula	455	
	auditorio (I / II)	250	
	sosiaalitiloja / vss	205	
	kahvio	175	
	luentosali	110	
	varasto / vss	110	2 870
II krs	luokkia	1 635	
	toimistoa	365	2 000
III krs	toimistoa		700
yhteensä			5 570

Vuokrasopimus

Tällä hetkellä (5.570 htm²)

- Kohde on vuokrattu seuraavasti:
 - Lahden Peruskoulu, 2.932 m², 31.982 €/kk (= 10.91,-)
 - Wellamo-opisto, 2.447 m², 26.103 €/kk (= 10.67,-) ja
 - Päijät-Hämeen Ateriapalvelut Oy, 205 m², 2.180 €/kk (= 10.63,-)
- Bruttovuokrat ovat yhteensä 723.000 €/v (= 10.79,-) ja nettovuokratuotto ylläpitokulujen jälkeen noin 422.000 €/v.
- Vuokrasopimukset ovat lyhytaikaisia. Tällaisen erikoiskiinteistön jälleen vuokraamisen onnistumiseen liittyy aina oma riskinsä. Näin ollen sijoittajaostajan löytyminen on vaikeaa ja heidän riskipreemionsa suuri.

Laajennuksen / peruskorjauksen jälkeen (9.487 htm²)

- Rakennukseen on suunnitteilla erittäin perusteellinen peruskorjaus ja laajennus.
- Niiden jälkeen kohteessa on rakennus, jonka pinta-ala on yhteensä 9.487 htm². Lahden Tilakeskus vuokraa tämän uuden rakennuksen 15 v pituisella vuokrasopimuksella. Sen jälkeen sopimus jatkuu toistaiseksi voimassa olevana.
- Kaikkien vuokrattavien tilojen elinkustannusindeksiin sidottu vuokra on 165.050 €/kk (= 17,40 €/m²/kk), josta pääomavuokra 122.400 €/kk (= 12,90 €/m²/kk), ylläpitovuokra 38.100 €/kk (= 4,02 €/m²/kk) ja koko kampus alueen katujärjestelyistä tälle kiinteistölle tuleva vuokra 4.550 €/kk (= 0,48 €/m²/kk).
- Kaupunki maksaa kiinteistön omistajalle siis pääomavuokran, ylläpitovuokran ja "katualuevuokran". Kiinteistön omistaja vastaa rakennuksen ylläpidosta, joka sisältää normaalit vuosikorjaukset, mutta ei peruskorjauksia. Kiinteistön omistaja maksaa myös tontinvuokran.
- Peruskorjauskustannukset kuuluvat kiinteistön omistajalle. Niitä ei uuteen / täysin peruskorjattuun rakennukseen ole odotettavissa pitkiin aikoihin. Tuleviin peruskorjauksiin varaudutaan kassavirtalaskelmassa 0,50 €/m²/kk suuruisella ajanmukaistamiskustannuksella ja sopimuskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk.

Hoitokulut

Tällä hetkellä

- Kiinteistön hoitokulut ovat olleet viime vuosina yhteensä noin 400.000 – 500.000 euroa vuodessa (= noin 6,00 – 7,50 €/m²/kk). Ne ovat sisältäneet rakennuksen peruskorjaamiseen varattuja korjauskustannuksia noin 50.000 – 115.000 euroa per vuosi. Kun nuo tässä arviossa eri kautta huomioitavat peruskorjauskustannukset poistetaan, ovat hoitokulut olleet tasossa 320.000 – 400.000 euroa vuodessa (= 4,80 – 6,00 €/m²/kk).
- Tämän arvion tuottolaskelmien hoito/ylläpitokuluiksi on arvioitu noin 301.000 euroa vuodessa (= 4,50 €/m²/kk).
- Edellä mainittujen hoito/ylläpitokulujen lisäksi kohdetta joudutaan pitkässä juoksussa myös peruskorjaamaan, johon on varauduttu erillisellä 1,00 €/m²/kk juoksevalla kuluerällä.

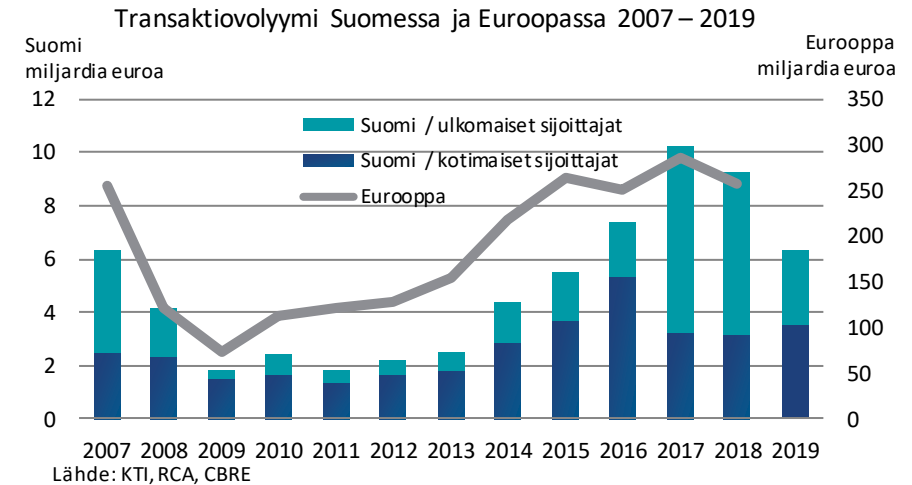
Laajennuksen / peruskorjauksen jälkeen

- Kun rakennus peruskorjataan perusteellisesti, paranee sen energiatalous. Toisaalta mm. tehostuva ilmanvaihto kasvattaa ylläpitokuluja.
- Lahden Tilakeskuksessa on arvioitu, että rakennuksen ylläpitokustannukset jatkossa tulisivat olemaan noin 4,00 €/m²/kk eli 457.000 €/v. Lisäksi uuden tontin vuokra tulee olemaan 150.000 €/v (= 1,32 €/m²/kk). Se on myös kiinteistön omistajan kustannus.
- Kiinteistön omistajan vastuulla ovat peruskorjaukset, joita ei uuteen rakennukseen luonnollisesti pitäisi tulla vuosikausiin. Ennen tai myöhemmin niitä kuitenkin tulee ja niihin varaudutaan tässä perusteellisesti peruskorjatussa tai uudessa rakennuksessa 0,50 €/m²/kk suuruisella laskennallisella kuluvarauksella ja sopimuskauden jälkeen 1,00 €/m²/kk.

Yleinen markkinatilanne

Yleistä

- Suomen toimitilainvestointimarkkina on ollut erittäin vilkas viime vuosina. Kuten viereisestä kuvasta näkyy, kauppvoja tehtiin viime vuosikymmenen alussa vuodelta enemmän. Vuonna 2017 kauppvoja tehtiin ylivoimaisesti enemmän kuin koskaan aiemmin – 10,2 miljardin euron arvosta. Vuonna 2018 kauppvoja tehtiin yli 9 miljardin euron arvosta. Viime vuonna 2019 kaupankäynti oli myös vilkasta, mutta koko vuoden kauppavolyymi jäi kahta edellistä vuotta alhaisemmaksi, koska suuria miljardiluokan portfoliokappoja ei tehty.
- Parhaat toimitilat (teknisesti hyviä, suurten kaupunkien parhailla paikoilla ja varmat vuokralaiset, pitkät vuokrasopimukset) kiinnostavat kovasti sijoittajia. Myös asunnot, hoivakiinteistöt ja julkisen sektorin kiinteistöt ovat lisänneet kiinnostavuuttaan.
- Kiinteistösijoittajien maakuntakaupungeista ostamissa kohteissa nettotuotot ovat olleet karkeasti yleistäen seuraavaa:
 - paikallisesti parhaat liikekiinteistöt 6 – 7 %
 - parhaat toimistot 7 – 9 %
 - teknisiä ja/tai jälleenvuokrausriskejä sisältävät liike- ja toimistokiinteistöt 10 – 15 %
 - uudet asuinkerrostalot 4 – 6 %
 - uudet hoivakiinteistöt 6 – 8 %
 - julkiset kiinteistöt 5 – 7 %
- Edellä mainitut edustavat (pääosin) kiinteistösijoitusmarkkinan parasta kategoriaa; uusia rakennuksia ja pitkiä vuokrasopimuksia varmojen vuokralaisten kanssa.
- Tiirismaan lukio, jos se on saneerattu ja sen tiloista on tehty uusi pitkäaikainen vuokrasopimus, kuuluu kiinteistösijoittajia kiinnostavaan kategoriaan. Nykytilassa se ei ole sijoittajia kiinnostava.

Koulukiinteistöjen markkinasta

Uudet koulut

- Julkiset kiinteistöt ovat nousseet viime vuosina kiinnostaviksi kiinteistösijoituskohteiksi, koska niissä on varmat vuokralaiset ja vakaa pitkäaikainen kassavirta. Näiltä kohteilta vaaditaan myös pitkiä vuokrasopimuksia. Tällaiset kiinteistöt ovat kuitenkin usein epälikvidejä vapailla markkinoilla myös pitkän vuokrasopimuksen päätyttyä, jolloin sijoittajan pitää saada valtaosa tuotosta sopimuskauden aikana.
- Sijoittajalla pitää olla myös jonkunlainen varmuus kiinteistön käytöstä vuokrasopimuksen päätyttyä, koska muuten vajaakäyttöriski voi kohota liian suureksi.
- Sijoittajia kiinnostavat julkiset rakennukset ovat lähes poikkeuksetta uusia ja hyväkuntoisia. Näin niihin ei kohdistu merkittävää korjausvelkaa ja pitkän sopimuskauden aikana ylläpito- ja korjauskulut voidaan luotettavammin arvioida. Julkisten rakennusten hoitokulut ovat usein melko korkeat kovasta käytöstä johtuen, joten hoitokulut siirretään vuokrasopimuksilla pääsääntöisesti vuokralaiselle.
- Kova käyttö vaikuttaa myös kohteiden peruskorjaustarpeeseen, mutta uusi rakennus ja vuokrasopimuksella osittain tai kokonaan vuokralaiselle siirretty peruskorjausvastuu, pienentävät kohteen riskiä huomattavasti.
- Uusista kouluista tehdyissä kaupoissa alkutuotot (ensimmäisen vuoden nettovuokra per maksettu kauppahinta) ovat olleet alhaisimmillaan tasossa 4,0 – 5,0 %, oltuaan pääasiassa haarukassa 5,0 – 7,0 %.
- Alkutuottoja verratessa pitää kuitenkin muistaa, että vuokrasopimusehdot vaikuttavat niihin huomattavasti. Myynti ja takaisinvuokrauskohteiden (sale and lease back) osalta vuokrasopimus voidaan neuvotella vuokralaisen kannalta tarkoituksenmukaiseksi, ja sopimusehdoilla voidaan vaikuttaa kohteen arvoon (mitä korkeampi myyntihinta, sitä korkeampi vuokra ja toisinpäin).

Tehdyistä kaupoista

- Ulkomainen kiinteistösijoittaja osti Helsingistä kolme Taideyliopiston käytössä olevaa yliopistokiinteistöä (25.000 m²). Kaupan kokonaisarvo oli 80 miljoonaa euroa (= 3.200 €/m²). Sopimus sisälsi yhden kohteen peruskorjauksen.
- Porissa ulkomainen sijoittaja on ostanut SAMK:lle 20 v vuokrasopimuksella vuokratun juuri valmistuneen opetuskiinteistön (23.000 m²) hintaan 56,5 miljoonaa euroa (= 2.460 €/m²).
- Vaasassa ulkomainen sijoittaja on ostanut opetusikässä olevan yliopistokiinteistön (18.500 m²) hintaan 35,5 miljoonaa euroa (= 1.920 €/m²). Kohteessa oli 12 vuoden vuokrasopimus.
- Vaasassa on tehty myös kauppa Palosaaren –kampuksen rakennuksista. Vaasan kaupunki ja yliopisto ostivat 30.000 m² tiloja Suomen Yliopistokiinteistöiltä hintaan 26 miljoonaa euroa (= 870 €/m²).
- Ulkomainen sijoittaja osti Espoon Tapiolasta 7.100 m²:n koulukiinteistön, joka on vuokrattu pitkäaikaisella vuokrasopimuksella Omnialle. Kauppahinta oli 23,1 miljoonaa euroa (= 3.250 €/m²).
- Ulkomainen sijoittaja osti Helsingistä noin 6.000 m²:n koulukiinteistön vuonna 2017 hintaan 12,5 miljoonaa euroa (= 2.080 €/m²). Kiinteistössä oli 1,5 vuoden pituinen vuokrasopimus.
- Oppilaitoskiinteistöistä tehdyistä kaupoista voidaan mainita Erikoissijoitusrahasto eQ Hoivakiinteistöjen ostaman noin 4.000 neliömetrin oppilaitoskiinteistön kauppa (osa Stadin ammattiopiston kampuksesta). Kauppahinta ei ole julkinen.

Koulukiinteistöjen markkinasta

Vanhat toiminnassa olevat koulukiinteistöt

- Kauppoja sellaisista koulukiinteistöistä, joissa koulutoiminta jatkuu, mutta vuokrasopimus on lyhyt, ei juurikaan tehdä.
- Käyttäjäostaja, joka ottaisi kiinteistön tilat omaan käyttöönsä, ei niitä saa, koska vuokrasopimuksen nojalla joku muu niitä käyttää. Periaatteessa tuollainen ostaja tietysti voisi ostaa kiinteistön ja sanoisi vuokralaisen saman tien irti. Tällaisia kauppia ei kuitenkaan tehdä. Kiinteistön myyjä, joka on usein samaa tahoja vuokralaisen kanssa, tahtoo luonnollisesti turvata koulun käytön myös jatkossa.
- Kiinteistösijoittajat, joiden motiivi ostaa kiinteistö on tulevat vuokratuotot, ovat hyvin varovaisia tällaisten erikoiskiinteistöjen kanssa, koska uuden vuokralaisen löytäminen on yleensä hyvin vaikeaa.

Lopetetut koulut

- Vanhoista lopetetuista kouluista tehdään kauppia. Tällaisista kaupoista voidaan mainita seuraavat:
 - Lahdessa Katsastajankadulta on myyty hallityyppinen koulurakennus (7.100 m²) paikalliselle jalostajalle (edulliseen) hintaan 500.000 euroa (= 70 €/m²).
 - Tiirismaan lukion kiinteöstä on tehty kauppa 2017 hintaan noin 3,2 miljoonaa euroa (= 575 €/m²).
 - Muotoiluinstituutin kiinteöstä on tehty kauppa joulukuussa 2017, jolloin P-H koulutus konserni möi tämän 11.100 m² :n suuruisen koulun Lahden kaupungille kauppahintaan 4.337.000 euroa (= 390 €/m²).
 - Kiveriön lopetettu koulu 5.200 m² on myyty yksityiselle kiinteistösijoittajalle / kiinteistönjalostajalle hintaan 650.000 euroa (= 125 €/m²). Rakennus puretaan ja tontti hyödynnetään uudisrakentamiseen.
- Edellä mainitut koulukiinteistöjen kaupat eivät ole lähellekään vertailukelpoisia nyt arvion kohteena olevalle oppilaitokselle.
- Vanhoista lopetetuista kouluista maksetut kauppahinnat ovat olleet usein hyvin alhaisia. Tuollaisia kouluja on usein myyty pitkään korkeampia kauppahintoja tavoitellen. Ostajaa ei kuitenkaan ole löytynyt. Vuosittaiset ylläpitokulut ovat voineet olla useita kymmeniä, jopa satoja tuhansia euroja. Ja usein on ollut tulossa vielä lisäksi myös mittavia peruskorjauksia. Tuolloin on järkevää päästä vaille käyttöä olevasta ja jatkuvaa tappiota tuottavasta kiinteöstä eron lähes hinnalla millä tahansa.
- Kun selvitetään vanhojen koulujen kauppia, niitä löytyy vain sellaista, jotka on onnistuttu saamaan kaupaksi. Huonoimpia kukaan ei ole ostanut. Ja usein ne on jouduttu purkamaan tappokierteen katkaisemiseksi. Tällöin pelkkiä kauppia katsomalla saa vain otoksen niistä parhaista.

Oppilaitoskiinteistöjen vuokrasta

- Tiedossamme olevien oppilaitoskiinteistöjen vuokrat vaihtelevat suuresti haarukassa 10 – 20 €/m²/kk. Uusissa vasta rakennetuissa kouluissa vuokrat ovat tyypillisesti tasossa 15 – 20 €/m²/kk, koska paljon alhaisemmalla vuokralla ei löytyisi sijoittajaa ja talo jäisi rakentamatta. Vanhemmissa kouluissa vuokrat ovat tyypillisesti välillä 8 – 13 €/m²/kk.
- Uuden rakennuksen / tilan vuokra määräytyy yleensä rakennuskustannuksesta. Jos tätä kustannuksen edellyttämää vuokraa ei suostuta maksamaan, jää talo tekemättä.
- Olemassa olevan tilan markkinavuokra taas määräytyy siitä, mitä joku on tästä jo aiemmin rakennetusta ja nyt tyhjänä olevasta tilasta valmis maksamaan. Ero uuden tilan rakennuskustannuksesta johdettuun vuokraan voi olla iso.

Markkina-asema

Markkina-asema nyt

- Kohde on kunnoltaan ja toimivuudeltaan tyydyttävä koulukiinteistö. Se on vuokrattu lyhyellä sopimuksella varmalle vuokralaiselle.
- Kohteen kiinnostavuus sitä näin myytäessä jää mielestämme vain välttäväksi, koska sijoittajat arvostavat lähes yli kaiken pitkiä vuokrasopimuksia eikä tässä sellaisia ole. Omaan käyttöön kouluja ostavia tahoja on joitain, mutta niitä on vähän ja ne tarvitsevat selvästi pienempiä tiloja.
- Kohde ja sen markkina-asema voivat muuttua jatkossa merkittävästi, kun kohteen jatkokäyttö selviää. Se voi edellyttää merkittävää saneerausta ja luonnollisesti uutta vuokrasopimusta, jotka johtavat uudessa kohteessa ihan uuteen markkina-arvoon.

Vahvuudet • Toimivuus • Hyvä vuokralainen • Sijainti keskustassa	Heikkoudet • Lyhyt vuokrasopimus • Hoitokulut korkeat vs neliöt • Suurehkot käytävä-, aula- yms. yhteiset tilat, joiden vuokraaminen jatkossa voi olla hankalaa
Mahdollisuudet • Samantyyppistä käyttöä jatkossa saneeratussa kohteessa	Uhat • Ongelmia löytää kaikille tiloille käyttäjää jatkossa • Teknisiä yllätyksiä

Markkina-asema muutosten jälkeen

- Vanhan osan täydellisen peruskorjauksen, laajennuksen rakentamisen ja uuden pitkän vuokrasopimuksen solmimisen jälkeen kohteen markkina-asema muuttuu merkittävästi.
- Se muuttuu pitkää ja varmaa kassavirtaa tavoittelevien kiinteistösijoittajien mielenkiinnon kohteeksi.

Vahvuudet • Kunto ja toimivuus • Hyvä vuokralainen • Sijainti keskustassa • Pitkä vuokrasopimus varman tahon kanssa	Heikkoudet • Suurehkot käytävä-, aula- yms. yhteiset tilat, kuten oppilaitoksilla yleensä
Mahdollisuudet • Osa toiminnallista Paavolan Kampusta	Uhat • Teknisiä yllätyksiä

Arvon määrittäminen

Arvonmäärityksen periaatteet

- Markkina-arvolla tarkoitetaan sitä rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa (IVS).
- Kaupantekoa (arviointihetkeä) on oletettu edeltäneen kohteen luonne ja markkinatilanne huomioon ottaen riittävän pitkäaikainen ja tehokas markkinointi. Ostajatahojen subjektiivisia erityisintressejä kohteen suhteen ei arvioinnissa oteta huomioon.
- Velaton arvo tarkoittaa sitä, ettei mahdollisia yhtiövelkoja tai arvonlisäverovelkoja yms. vastuita ole vähennetty.
- Kohteen markkina-arvoa on määritetty
 - markkinalähestymistavalla, joka perustuu mahdollisimman samankaltaisista oppilaitoskiinteistöistä tehdyissä kaupoissa maksettuihin kauppahintoihin ja
 - tuottolähestymistavalla, jossa kohteen arvoa lähestytään siitä tulevaisuudessa saatavien nettovuokratuottojen avulla.
- Kohteen markkina-arvon määrittämisessä on painotettu tuottolähestymistapaa, koska kohteen ostaja pitkän vuokrasopimuksen johdosta on sijoittaja, joka lähestyy kohteen arvoa tällä tavalla.

Arviolaskelmat nykytilanteessa

Markkinalähestymistapa

- Edellä olevan perusteella kohteen arvoksi markkinalähestymistapaa käyttäen on arvioitu seuraavaa:

Kohteen arvo markkinalähestymistavalla

Tilatyyppe	m ²	€/m ²	yhteensä euroa	
opetustilaa	3 532,0	500 - 600	1 766 000 -	2 119 200
toimistoa	1 548,0	500 - 600	774 000 -	928 800
varastot	175,0	300 - 400	52 500 -	70 000
kahvio	315,0	500 - 600	157 500 -	189 000
summa-arvo	5 570,0		2 750 000 -	3 307 000

3 000 000

→ Kohteen arvo markkinalähestymistavalla on arviomme mukaan suuruusluokkaa 2,8 – 3,3 miljoonaa euroa.

Tuottolähestymistapa

- Sijoittajaostajan lähestymistapaa simuloivalla tuottolähestymistavalla kohteen arvoksi on saatu seuraavaa:

Kohteen arvo tuottolähestymistavalla, kaikki tilat arvioituilla markkinavuokrilla

Tilatyyppe	m ²	€/m ² /kk	€/kk	
opetustilaa	3 532,0	9,00 - 11,00	31 788 -	38 852
toimistoa	1 548,0	11,00 - 13,00	17 028 -	20 124
varastot	175,0	4,00 - 5,00	700 -	875
kahvio	315,0	11,00 - 13,00	3 465 -	4 095

Bruttotuottopotentiaali yhteensä 5 570,0 52 981 - 63 946 €/v

Bruttotuottopotentiaali vuositasolla 100 %:sti vuokrattuna 635 772 - 767 352

Hoitokulut, arviolta noin -4,50 €/m²/kk -300 780 - -300 780

Nettotuottopotentiaali 100 % :n keskimääräisellä käyttöasteella 334 992 - 466 572

Arvo tuottolähestymistavalla t€

tuottoarvo	tuottovaatimus		
vuosituotto	12,0%	12,5%	13,0%
334 992	2 792 000	2 680 000	2 577 000
466 572	3 888 000	3 733 000	3 589 000
		2 736 000 -	3 661 000
			3 200 000

- Kohteen markkinavuokrapotentiaaliksi olemme arvioineet noin 640.000 – 770.000 €/vuosi.
- Kiinteistön pitkän aikavälin keskimääräiseksi kestäväksi hoitokulutasoksi olemme arvioineet noin 301.000 €/vuosi. Nettotuottopotentiaali on tällöin 335.000 – 467.000 €/vuosi.
- Kun kiinteistösijoittajan vaatima tuotto prosentti on arviomme mukaan vähintään tasossa 12 %,

→ kohteen arvo tuottolähestymistavalla on suuruusluokkaa 2,7 – 3,7 miljoonaa euroa.

Kassavirtatarkastelu peruskorjattuna ja laajennettuna

Kassavirtatarkastelu

- Kohteen tuottoarvoa on määritetty viidentoista vuoden kassavirtatarkastelulla.
- Siinä olemme käyttäneet seuraavia muuttujia:
 - Sopimusvuokra 1.980.000 €/vuosi
 - Markkinavuokra 1.820.000 €/vuosi
 - Kiinteistön hoitokulu 607.000 euroa/vuosi
 - Pitkän aikavälin peruskorjausvarauma 0,50 €/m²/kk, vuokrasopimuksen jälkeen 1,00 €/m²/kk
 - Sijoittajan tuottovaatimus 5,0 %
 - Inflaatio 2,0 %
 - Hoitokulujen nousu 3,0 %
 - Vajaakäyttö sopimusten jälkeen 5 %
- Kassavirtalaskelma on seuraavalla sivulla.

→ Kohteen tuottoarvoksi on arvioitu noin **23,8 miljoonaa euroa**.

- Alkutuotto (ennen peruskorjauskuluja) 5,77 %
- Alkutuotto (peruskorjauskulujen jälkeen) 5,53 %
- Alkutuotto markkinavuokrille (100 % vuokraus) 5,77 %
- Keskineliöhinta 2.509 €/m²

Kassavirran rakenne ja herkkyytarkastelu

Kassavirtalaskelma peruskorjattuna ja laajennettuna

KASSAVIRTA

Tiirismaan lukio, Lahti

KASSAVIRTAENNUSTEET 01/02/2020 - 31/01/2035

REALIA
MANAGEMENT

Kassavirrat - EUR	EUR/m2/kk	01-2020	1_vuosi	2_vuosi	3_vuosi	4_vuosi	5_vuosi	6_vuosi	7_vuosi	8_vuosi	9_vuosi	10_vuosi	11_vuosi	12_vuosi	13_vuosi	14_vuosi	15_vuosi	Päätearvo
			02-2020	02-2021	02-2022	02-2023	02-2024	02-2025	02-2026	02-2027	02-2028	02-2029	02-2030	02-2031	02-2032	02-2033	02-2034	02-2035
UOKRA-ARVO	16,00	1 821 504	1 821 504	1 857 934	1 895 093	1 932 995	1 971 655	2 011 088	2 051 309	2 092 336	2 134 182	2 176 866	2 220 403	2 264 811	2 310 108	2 356 310	2 403 436	2 451 505
Yli (+) /alli (-) vuokrat	-	+157 272	+157 272	+160 417	+163 626	+166 898	+170 236	+173 641	+177 114	+180 656	+184 269	+187 955	+191 714	+195 548	+199 459	+203 448	+207 517	-
POTENTIAALINEN VUOKRATUOTTO	17,38	1 978 776	1 978 776	2 018 352	2 058 719	2 099 893	2 141 891	2 184 729	2 228 423	2 272 992	2 318 451	2 364 820	2 412 117	2 460 359	2 509 566	2 559 758	2 610 953	2 451 505
Vajaikäyttövähenys - tyhjänäoloaika (kk)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaikäyttövähenys - markkinavuokrista	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(122 575)
Vajaikäyttövähenys - vapaakuukaudet	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Luottotappiovähenys	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Vajaikäyttövähenykset yhteensä	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	(122 575)
Vajaikäyttöaste - %	-	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	5,0 %
EFEKTIIVINEN VUOKRATUOTTO	17,38	1 978 776	1 978 776	2 018 352	2 058 719	2 099 893	2 141 891	2 184 729	2 228 423	2 272 992	2 318 451	2 364 820	2 412 117	2 460 359	2 509 566	2 559 758	2 610 953	2 328 929
Hoitokulut	(5,34)	(607 000)	(607 000)	(619 140)	(631 523)	(644 153)	(657 036)	(670 177)	(683 581)	(697 252)	(711 197)	(725 421)	(739 930)	(754 728)	(769 823)	(785 219)	(800 924)	(816 942)
Korjaukset	(0,50)	(56 922)	(56 922)	(58 060)	(59 222)	(60 406)	(61 614)	(62 846)	(64 103)	(65 385)	(66 693)	(68 027)	(69 388)	(70 775)	(72 191)	(73 635)	(75 107)	(153 219)
Vuokralaismuutostyöt	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Muut kulut	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NETTOTUOTTO	11,55	1 314 854	1 314 854	1 341 151	1 367 974	1 395 334	1 423 240	1 451 705	1 480 739	1 510 354	1 540 561	1 571 372	1 602 800	1 634 856	1 667 553	1 700 904	1 734 922	1 358 768
Investoinnit	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
NETTOKASSAVIRTA	11,55	1 314 854	1 314 854	1 341 151	1 367 974	1 395 334	1 423 240	1 451 705	1 480 739	1 510 354	1 540 561	1 571 372	1 602 800	1 634 856	1 667 553	1 700 904	1 734 922	1 358 768
Nettokassaviran nykyarvo	-	-	1 271 117	1 211 719	1 155 097	1 101 120	1 049 666	1 000 616	953 859	909 286	866 796	826 291	787 680	750 872	715 785	682 337	650 452	-

PÄÄTEARVO

Nettotuotto, vuosi 16	1 358 768
Pääomitus korko (Cap rate)	5,00 %
Pääomitetun päätearvo, vuonna 16	27 175 364
Päätearvon nykyarvo	9 849 603

ARVON JAKAUTUMINEN

Nykyarvo 15 vuoden kassavirroista	13 932 693	(59 %)
Päätearvon nykyarvo	9 849 603	(41 %)
Muu arvo (käyttämätön rak.oikeus tms.)	-	(0 %)
YHTEENSÄ	23 782 296	(100 %)

Pyörästys (+/-) +17 704

MARKKINA-ARVO (EUR) 23 800 000

Markkina-arvo EUR/m2	2 509
Arvion tarkkuus	+/- 15 %
Arvion vaihteluväli (EUR)	20 230 000 - 27 370 000

TUOTOT

Alkutuotto (NOI I)	5,77 %
Alkutuotto (NOI II)	5,53 %
Potentiaalinen alkutuotto (NOI I)	5,77 %
Potentiaalinen alkutuotto (NOI I) - markkinavuokrilla	5,11 %
1. vuoden ennustettu nettotuottoaste	5,53 %

TUNNUSLUVUT*

Keskim. taloudellinen vajaikäyttöaste	0,0 %

*Keskimäärin 15 vuoden aikana

OLETUKSET

Tuottovaatimus	5,00 %
Diskonttaus korko	7,00 %
Pääomitus korko päätearvolle	5,00 %
Vajaikäyttöasteus päätearvossa	5,0 %

15 v keskiarvo

Inflaatio	2,00 %
Markkinavuokran muutokset	2,00 %
Kulujen muutokset	2,00 %

Yhteenveto ja markkina-arvo

Yhteenveto

- Kohteen markkina-arvoksi nykytilanteessa on arvioitu noin 3,0 miljoonaa euroa. Jos kohde olisi jo nyt peruskorjattu, laajennettu ja vuokrattu suunnitelmien mukaisesti, olisi sen markkina-arvo arviomme mukaan noin 23,8 miljoonaa euroa.
- Kiinteistön markkina-arvon määrittämisen tarkkuus riippuu arvioitavan kiinteistön lajista ja luonteesta sekä sen kaltaisista kiinteistöistä tehtävien kauppohen volyyymistä. Mitä paremmin markkinat toimivat ja mitä enemmän on tuoreita vertailutietoja mahdollisimman kohteen kaltaisista kiinteistöistä tehdyistä kaupoista, sitä parempaan arviointitarkkuuteen on mahdollista päästä.
- Arvion kohde on oppilaitos eli erikoiskiinteistö. Sellaisista tehdään kauppohen vähän. Tällöin markkina-arvon määrittämisessä oleellisesti tarvittava vertailuhinta-aineisto on melko olematon. Arviointitarkkuus on tällöin +/- 20 %.
- Jos kohde vuokrataan pitkällä vuokrasopimuksella, muuttuu se sijoituskiinteistöksi. Sellaisista tehdään paljon kauppohen. Tällöin on mahdollista päästä parempaan arviointitarkkuuteen, arviomme mukaan +/- 10 %.

Markkina-arvo

- Tiirismaan lukion kiinteistön, Kirkkokatu 21, 15110 Lahti, velattomaksi markkina-arvoksi nykytilanteessa on arvioitu

kolmemiljoonaa euroa

(3.000.000 €)

- Jos kiinteistö olisi peruskorjattu, laajennettu ja vuokrattu edellä kuvatulla tavalla, olisi sen velaton markkina-arvo arviomme mukaan

**kaksikymmentäkolmemiljoonaa
kahdeksansataatuhatta euroa**

(23.800.000 €)

- Kohteen markkina-arvon määrittämisessä on käytetty tuottolähestymistapaa.
- Arviointitarkkuus nykytilanteessa on +/- 20 %, mutta laajennettuna ja pitkällä vuokrasopimuksella vuokrattuna parempi, +/- 10 %, koska sijoituskiinteistöjen markkina toimii vireämmin.
- Arvopäivä 25.2.2020.

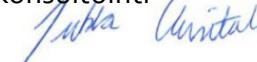
Lahdessa 25.2.2020

Realia Management Oy | Arviointi ja konsultointi

Juha Kirvesmies

Vanhempi arviointiasiantuntija, DI, KHK
Auktorisoitu kiinteistöarvioija
(AKA) yleisauktorisoitu

Vastuullinen arvioija

Jukka Uusitalo

Vanh. arv. asiantuntija, KTM, KHK
Auktorisoitu kiinteistöarvioija
(AKA) yleisauktorisointi

Arvion controller

Tilaja
Lahden Tilakeskus

Projekti
1510058300

Päiväys
15.9.2020

ARVIOLAUSUNTO

LAAKSOKATU 6

15140 LAHTI

SISÄLTÖ

1. Yleistä	3
1.1 Arvion kohde	3
1.2 Arvion tilaaja	3
1.3 Arvion laatija	3
1.4 Tehtävän määrittely	3
1.5 Tehtävän suoritus	3
2. Arvioitavan kohteen tiedot	5
2.1 Kiinteistöt ja kaava	5
2.2 Omistus, rasiukset ja rasiitteet	5
2.3 Kohteen yleiskuvaus ja sijainti	6
2.4 Rakennukset ja rakennelmat	6
2.5 Hankesuunnitelma	7
3. Kohteen arviointi ja arvion perusteet	8
3.1 Yleistä markkinatilanteesta	8
3.2 Yleistä kiinteistömarkkinoista	8
3.3 Kohteen asema kiinteistömarkkinoilla	8
3.4 Kohteen arviointi	9
4. Markkina-arvo ja arvion tarkkuus	14
5. Arvion suoritti	15

LIITTEET

- Liite 1 Kiinteistörekisterikartta
- Liite 2 Kiinteistörekisteriote, lainhuuto, rasiustodistus
- Liite 3 Asemakaava
- Liite 4 Kassavirrat
- Liite 5 Valokuvia kohteesta

1. YLEISTÄ

1.1 Arvion kohde

Arvion kohteena on kiinteistö 398-3-3018-3 rakennuksineen osoitteessa Laaksokatu 6, 15140 Lahti.

1.2 Arvion tilaaja

Arvion on tilannut toimitusjohtaja Jouni Arola/Lahden Tilakeskus.

1.3 Arvion laatija

Arvion ovat laatineet johtava asiantuntija, DI, auktorisoitu arvioija AKA (yleisauktorisoitu) Anne Kääriä ja konsultti, DI Janne Sivonen.

1.4 Tehtävän määrittely

Arvion tarkoituksena on markkina-arvon määrittäminen kiinteistölle 398-3-3018-3 rakennuksineen. Arvio on tehty kiinteistömuodossa velattomana. Irtain omaisuus ei kuulu arvion piiriin.

Kohde on arvioitu neljässä eri skenaariossa:

- Skenaario 1: arviohetken valmistumisaste ja tontti myydään.
- Skenaario 2: arviohetken valmistumisaste ja tontti vuokrataan.
- Skenaario 3: oletus, että hanke on valmistunut ja rakennus on käyttöönotettavissa. Tontti myydään.
- Skenaario 4: oletus, että hanke on valmistunut ja rakennus on käyttöönotettavissa. Tontti vuokrataan.

Arvio on laadittu seuraavilla oletuksilla:

- Arvion kohteena oleva rakennus takaisinvuokrataan kaupungin käyttöön 15 vuoden vuokrasopimuksella.
- Vuokralainen vastaa veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannuksista sekä mahdollisista omista käyttäjäpalveluistaan. Muista kustannuksista vastaa vuokranantaja.

Markkina-arvolla tarkoitetaan sitä arvioitua rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa. Arvio on tehty noudattaen kansainvälistä arviointistandardia (IVS).

Arvio on laadittu kohteen myyntiin ja takaisinvuokraukseen liittyvää päätöksentekoa varten.

1.5 Tehtävän suoritus

Tehtävä on suoritettu tuottolähestymistavalla. Lähestymistapa antaa osoituksen arvosta muuntamalla tulevat kassavirrat yhdeksi nykyhetken arvoksi. Tuottolähestymistavassa omaisuuserän arvo määritetään omaisuuserästä saatavien tuottojen, kassavirtojen tai kustannussäästöjen arvon perusteella.

Katselmuksen arvioitavassa kohteessa ovat suorittaneet Anne Kääriä ja Janne Sivonen 1.9.2020.

Kohteeseen liittyvät tiedot on saatu tilaajalta sekä yksityisistä ja yleisistä lähteistä (mm. Maanmittauslaitoksen Kiinteistötietopalvelusta). Maaperästä ei ollut käytettävissä

Lahden Tilakeskus
Laaksokatu 6
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

maaperätutkimusraporttia. Arvio on laadittu oletuksella, että maaperä on puhdas. Käytettävissä oli 8.1.2018 päivätty hankesuunnitelma.

Lahden Tilakeskus
Laaksokatu 6
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

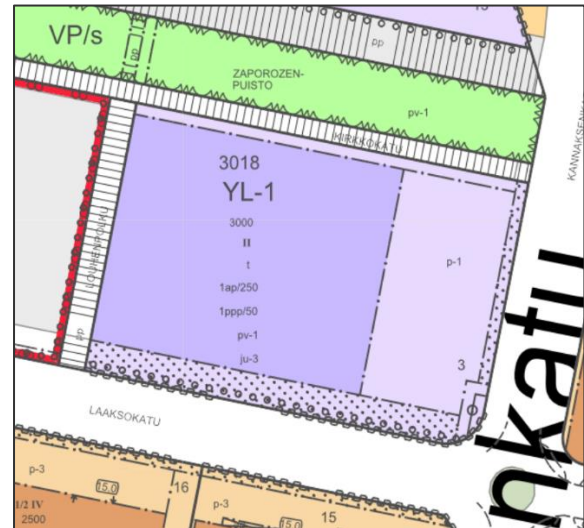
2. ARVIOITAVAN KOHTEEN TIEDOT

2.1 Kiinteistöt ja kaava

Kiinteistötunnus	398-3-3018-3
Rekisteriyksikkölaji	Tontti
Pinta-ala	7 392 m ²

Arvion kohteena oleva kiinteistö on 9.1.2020 voimaan tullessa asemakaavassa merkitty julkisten lähipalvelurakennusten korttelialueeksi, jolle saa rakentaa päiväkodin (kaavamerkintä YL-1). Tontin rakennusoikeus on 3 000 kem².

Kortteliin saa rakennusalojen ulkopuolelle rakentaa pienimuotoisia talous- ja piharakennuksia sallitun rakennusoikeuden lisäksi, mikäli ne sopivat alueen kulttuurihistoriallisiin arvoihin.

Tontti sijaitsee vedenhankinnalle tärkeällä pohjavesialueella. Alueella ei saa vaarantaa pohjaveden laatua eikä määrää.

Tontin itäinen osa on kaavassa merkitty pysäköimispaikaksi, joka tulee jakaa osiin puu- ja pensasistutuksin. Alue tulee rajata katualueen suuntaan istutuksilla. Autopaikkoja on varattava 1 ap/250 kem² ja polkupyöräpaikkoja 1 ppp/50 kem². Talous- ja piharakennusten kerrosala ei mitoiteta auto- tai polkupyöräpaikkoja. Kaikkien polkupyöräpaikkojen tulee olla runkolukittavia.

2.2 Omistus, rasitukset ja rasitteet

Kiinteistöön on lainhuuto 7.9.2020 päivätyn lainhuutotodistuksen mukaan Lahden kaupungilla.

Kiinteistörekisteriotteen mukaan kiinteistöön kohdistuu 6 m leveä lämpöjohtorasite (398-2020-K8), jossa oikeutettuna on Lahden kaupunki.

Rasitustodistuksen mukaan (päivätty 7.9.2020) omaisuuteen ei kohdistu rekisteriin merkittäviä rasituksia tai rajoituksia eikä uusia asioita ole vireillä.

Lahden Tilakeskus
Laaksokatu 6
15140 Lahti

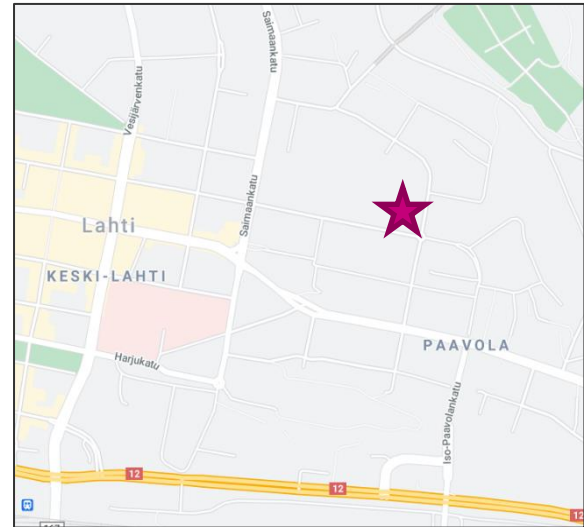
Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

2.3 Kohteen yleiskuvaus ja sijainti

Arvion kohteena oleva kiinteistö sijaitsee Paavolan kaupunginosassa noin 800 metriä koilliseen Lahden ydinkeskustasta. Kohteen lähiympäristössä on kaupunginteatteri, Lahden kaupunginkirjaston päärakennus, koulurakennuksia sekä asuinkerrostaloja.

Tontti rajautuu lännessä pysäköintitonttiin, pohjoisessa viheralueeseen, jolla kulkee Kirkkokadun kävelykatu, idässä Kannaksenkatuun ja etelässä Laaksokatuun.

Katselmuksella tontin piha-alueen rakentaminen oli kesken. Piha-alueelle rakentuu päiväkodin leikkipiha ja pysäköintipaikkoja.

Arvion kohteena oleva alue on osa Paavolan kampuksen kokonaisuutta. Kampuksen rakentaminen toteutetaan vaiheittain vuosina 2020-2023. Kampukselle tulevat sijoittumaan arvion kohteena olevan Laaksokadun päiväkodin lisäksi Kannaksen ja Tiirismaan lukioista muodostuva uusi lukio, Tiirismaan peruskoulu, Wellamo-opisto sekä Taide- ja muotoilukoulu Taika.

2.4 Rakennukset ja rakennelmat

Arviohetkellä kiinteistöllä oli rakenteilla päiväkotirakennus. Rakennuksen pinta-ali tiedot perustuvat tilaajan toimittamiin tietoihin. Ramboll Finland Oy:n toimesta ei ole suoritettu pinta-alojen tarkistusmittauksia. Kiinteistöllä oli myös parakkipäiväkotirakennus, joka toimii päiväkodin väistötiloina. Parakkirakennusta ei ole otettu arvioissa mitenkään huomioon.

Piha-alueen rakennustyöt valmistuvat keväällä 2021. Päiväkotirakennuksen lisäksi tontille rakennetaan atriumpiha (250 m²), ulkovarasto (60 m²), kaksi ulkoilukatosta (yht. 32 m²), kota (20 m²), polkupyöräkatos (50 m²), lastauslaituri ja varasto (30 m²). Piha-alueella on porakaivo.

Hankesuunnitelman mukaan rakennuksen bruttoala on 2 335 m². Hankesuunnitelman pohjapiirrosten perusteella rakennuksen huoneistoala on 1 941 m². Kokonaiskerrosala on noin 2 600 kem². Katselmuksella saatujen tietojen mukaan rakennus valmistuu lokakuussa 2020. Rakennus on kaksikerroksinen. Rakennuksen julkisivut on pääosin rapattu, osin ne ovat lautaa. Pulpettikatoksen katemateriaalina on huopa. Rakennus on liitetty kunnalliseen vesi- ja viemäriverkostoon. Lämmitysjärjestelmänä on kaukolämpö. Rakennuksessa on yksi hissi.

Rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa on päiväkotiryhmien huonetiloja, jakelukeittiö, ruokailutiloja, pienryhmätiloja, taukotila sekä sosiaali- ja teknistä tilaa. Jakelukeittiön yhteydessä on kylmä varasto ja lastauslaituri. Toisessa kerroksessa on päiväkotiryhmien huonetiloja, ruokailutiloja, taukotila sekä sosiaali- ja varastotilaa. Ullakolla on IV-konehuone. Lattiamateriaalina on käytetty pääasiassa vinyyliä. Seinät on maalattu. Wc-tilat on kaakeloitu.

Rakennuksen väestönsuoja osoitetaan viereisistä koulurakennuksista. Entisen aikuiskoulutuskeskuksen laajennuksen huoneohjelmassa huomioidaan päiväkodin väestönsuojavelvoite.

Lahden Tilakeskus
Laaksokatu 6
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

2.5 Hankesuunnitelma

Hankesuunnitelman laskelman hintataso on 9/2017 ja Haahtela-indeksi on 90. Alla olevassa taulukossa 1 on arvioitu rakennuskustannusten hintataso nykyhetkessä tuoreimman hintatason 3/2020 ja Haahtela-indeksin 97 mukaisesti.

Taulukko 1. Hankesuunnitelman mukaiset rakennuskustannukset.

Kustannuserä	€ 9/2017	€ 9/2020
Rakennuttajan kustannukset	755 000	813 739
Rakennustekniset työt	4 761 000	5 131 406
LVIA-työt	730 000	786 794
Sähkötyöt	370 000	398 786
Erillishankinnat	37 000	39 879
Hankevaraukset	344 000	370 763
Yhteensä	6 997 000	7 541 367

Kohteen rakennuskustannukset 9/2020 hintatasossa ovat noin 7 541 000 € (alv 0 %).

3. KOHTEN ARVIOINTI JA ARVION PERUSTEET

3.1 Yleistä markkinatilanteesta

Tilastokeskuksen 18.6.2020 julkaisemien ennakkotietojen mukaan Suomen bruttokansantuotteen volyyymi kasvoi 1,5 prosenttia vuonna 2018 ja 1,1 prosenttia vuonna 2019. Vuonna 2017 bruttokansantuotteen volyyymi kasvoi 3,3 prosenttia. Tällä hetkellä epävarmuus koronavirusepidemian vaikutuksesta talouteen on suurta. Suomen pankin 9.6.2020 julkaiseman ennusteen mukaan Suomen talous supistuu vuonna 2020 noin seitsemän prosenttia. Vuosina 2021-2022 talouden ennustetaan kasvavan noin kolme prosenttia. Valtiovarainministeriön 16.6.2020 julkaisemassa taloudellisessa katsauksessa on ennustettu BKT:n supistuvan 6,0 prosenttia vuonna 2020. BKT:n on arvioitu kasvavan 2,1 prosenttia vuonna 2021 ja 1,7 prosenttia vuonna 2022.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuoden 2020 heinäkuussa 50 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysasteen trendiluku oli 7,0 prosenttia. Valtiovarainministeriö on arvioinut työttömyysasteen nousevan 8 prosenttiin vuonna 2020. Suomen pankki on arvioinut työllisyysasteen pienenevän noin kaksi prosenttiyksikköä vuosina 2020–2021 ja toipuvan vain osittain vuonna 2022. Lahden työttömyysaste oli vuoden 2020 tammikuun lopussa 13,4 prosenttia. Hämeen Työllisyyskatsauksen mukaan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 2020 heinäkuussa 17,5 prosenttia.

Lahdessa oli 119 823 asukasta joulukuussa 2019. Vuosimuutos oli -0,1 prosenttia. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Lahden asukasmäärä putoaa 1,9 prosentilla vuoteen 2040 mennessä.

3.2 Yleistä kiinteistömarkkinoista

Kiinteistökauppa on ollut Suomessa viime vuosina ennätysvilkasta. Vuoden 2019 volyyymi oli 6,3 miljardia euroa KTI Transaktio seurannan mukaan. Vuoden 2018 volyymiksi kirjattiin noin 9,3 miljardia euroa. Laskua vuonna 2019 oli noin 34 % vuoteen 2018 verrattuna, mutta kauppojen lukumäärä pysyi vuonna 2019 kuitenkin edelleen korkealla.

Korkean sijoittajakysynnän myötä laadukkaimpien kohteiden kauppahinnat ovat nousseet hyvin korkeiksi etenkin pääkaupunkiseudulla ja parhaiden kohteiden tuottovaatimukset ovat ennätyskellisen matalalla. Suuri pääomien määrä on lisännyt kauppoja myös muiden kuin prime-kohteiden osalta. Etenkin ulkomaiset sijoittajat keskittävät sijoituksensa kuitenkin lähinnä pääkaupunkiseudulle pienempien kaupunkien huonon likviditeetin vuoksi. Kysyntä kohdistuu pääosin suuriin salkkuihin ja vakaan vuokralaiskannan kohteisiin.

Koronaviruskriisin aiheuttamat rajoitukset ja yleinen epävarmuus ovat merkittävästi hidastaneet kaupankäyntiä viime kuukausina. Huhtikuussa toteutetussa RAKLI-KTI Toimitilabarometrissä ulkomaisen sijoittajakysynnän saldoluku putosi syksyn +50:stä -62:een. Romahdus on jyrkempi kuin esimerkiksi syksyllä 2007 alkaneen finanssikriisin alussa. Myös kotimaiseen sijoituskysyntään ennakoidaan pudotusta. Taloustilanteen epävarmuus vaikeuttaa myös kauppojen hinnanmuodostusta.

3.3 Kohteen asema kiinteistömarkkinoilla

Arvion kohteena oleva kiinteistö rakentuu kaupungin päiväkotikäyttöön. Arvio laaditaan tilanteessa, jossa kohde myydään ja takaisinvuokrataan kaupungille. Kohdetta tarkastellaan sijoituskohteena, jonka arvo perustuu sen tuottamaan kassavirtaan. Kun kohteessa on vuokralaisena kaupunki,

voidaan sijoittajariskiä pitää vähäisenä. Kohteen jäännösarvoriski on kuitenkin korkeampi verrattuna esim. toimitilakiinteistöihin.

Suomessa toimii muutamia kiinteistösijoitusyhtiöitä, jotka ovat kiinnostuneita kuntien kiinteistöjen ostamisesta suuremmissa mittakaavassa. Mm. Ruotsissa on tavallista, että kiinteistösijoitusyhtiöt omistavat kouluja ja muita julkiskiinteistöjä. Esimerkiksi ruotsalaiset yhtiöt SBB ja Hemsö toimivat myös Suomessa.

Huhtikuussa 2020 uutisoitiin Imatran kaupungin myyvän vuonna 2019 valmistuneen Vuoksenniskan koulukeskuksen ruotsalaiselle kiinteistösijoitusyhtiö SBB:lle hintaan 10,8 miljoonaa euroa. Kaupungin pöytäkirjojen mukaan kaupunki vuokraisi koulun käyttöönsä 20 vuodeksi. Sopimuskauden jälkeen sopimusta voidaan jatkaa kolme kertaa kolmen vuoden optioon. Sopimuksen mukaan vuokralainen vastaa kaikista hallinta-aikaansa kohdistuvista hoitokuluista, kiinteistöverosta ja vakuutuksesta. Perusylläpitoon liittyvistä korjauksista vastaa ostaja.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän Gradia-kiinteistöt-liikelaitos on myynyt huhtikuussa 2020 Wilhelm Schildin katu 2:ssa sijaitsevan lukiokäytössä olevan rakennuksen tontteineen Hemsö:lle. Tontin pinta-ala oli 9 717 m² ja käyttämätöntä rakennusoikeutta oli noin 1 723 kem². Rakennus oli rakennettu vuosina 1991-1992. Rakennuksen pinta-ala oli 4 590 kem² ja 4 975 brm². Rakennus oli Gradia Schildin lukion käytössä ja osittain se oli vuokrattu ulkopuoliselle vuokralaiselle. Kauppahinta oli 5 450 000 € ja noin 1 187 €/kem². Jyväskylän koulutuskuntayhtymä teki kohteeseen 10 vuoden vuokrasopimuksen.

Joensuun kaupunki on tehnyt vuokrasopimuksen Hemsö:n kanssa koskien Joensuun konservatorion uudisrakennusta. Hemsö toteuttaa uudisrakentamisen. Kokonaisinvestointikustannukset ovat 12 552 361 € (alv 0 %). Sopimuksen pituus on 20 vuotta. Konservatoriorakennuksen pinta-ala on 3 694 htm². Maapohja on vuokrattu. Joensuun kaupungin pöytäkirjojen mukaan tavoitteena on pääomavuokrataso 69 561 €/kk eli noin 835 000 €/v. Ylläpitovuokran osuus on noin 12 956 €/kk ja noin 155 427 €/v. Kokonaisvuokra olisi noin 990 000 €/v.

3.4 Kohteen arviointi

Arviohetkellä on markkinoilla poikkeustilanne, joka on aiheutunut koronavirusepidemiasta. Käytettävissä oleva markkinainformaatio on normaalitilanteeseen perustuvaa. Käytännössä nykyistä tilannetta vastaavaa informaatiota ei ole saatavissa ja arviointiin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä.

Kohde arvioidaan tilanteessa, jossa kohde myydään ja takaisinvuokrataan kaupungille 15 vuoden pituisella vuokrasopimuksella. Kohde on arvioitu tuottolähestymistavalla käyttäen diskontattujen kassavirtojen menetelmää. Arviokirjan liitteenä on 20 vuoden kassavirtalaskelmat, joissa tuottoja ja kuluja on tarkasteltu vuositasolla. Kaupungilta saatujen tietojen mukaan vuokrasopimukseen tulee optio sopimuksen jatkamisesta. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on arvioitu pysyvän opetuskäytössä.

3.4.1 Ylläpito- ja korjauskulut

Tilaaajalta saatujen tietojen mukaan omistajan kustannukset ovat ylläpito, korjaukset ja maanvuokra. Vuokralainen vastaa omista käyttäjäpalveluistaan. Arvio on laadittu oletuksella, että vuokralainen vastaa veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannuksista.

KTI:n Ylläpitokustannusvertailun 2020 mukaan vuoden 2010 jälkeen valmistuneiden toimistokiinteistöjen keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 2,72 €/htm²/kk ja vuosina 1960 – 1989 valmistuneiden noin 3,30 €/htm²/kk, kun luvuista on poistettu kiinteistöveron, siivouksen ja veden kulut. Liikekiinteistöjen vastaavat keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 2,90 €/htm²/kk. Oppilaitosrakennukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia toimisto- ja liikerakennuksiin ylläpitokulujen osalta.

Rambollin käytettävissä olevien tietojen perusteella elinkaarikoulujen keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 4,42 €/brm²/kk ja muiden koulujen noin 3,28 €/brm²/kk. Kuluista on poistettu veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannukset. Kuluissa ei ole mukana kiinteistöveroa eikä maanvuokraa. Elinkaarikoulujen ylläpitokulutaso on ns. normaalia koulua korkeampi, koska toteuttajan vastuu on 20 vuotta.

Edellä esitetyn Joensuun kaupungin ja Hemsö:n välisestä sopimuksesta pystyttiin laskemaan ylläpituvookran määräksi noin 5,05 €/htm²/kk. Ylläpituvookra sisältää kiinteistöveron. Ilman kiinteistöveroa ylläpituvookra oli 3,84 €/htm²/kk.

Ylläpitokuluiksi on arvioitu yhteensä noin 4,83 €/htm²/kk, kun tontti myydään, ja noin 6,31 €/htm²/kk, kun tontti vuokrataan. Kiinteistöveron määrä on arvioitu. Tontin maanvuokra perustuu tilaajan toimittamiin tietoihin, joiden mukaan kohteen maanvuokra on 37 500 €/v ja noin 1,61 €/htm²/kk. Maanvuokra perustuu tontin rakennusoikeuteen ja sen arvoon 250 €/kem² sekä 5 % tuottovaatimukseen.

Arvion kohteena oleva rakennus on uudisrakennus ja suurempia peruskorjausluonteisia korjauksia ei ole arvioitu tarkasteluajanjaksolle. Arvion kohteena olevan kiinteistön väestönsuoja rakennetaan naapuritontille tulevaan Terijoenkatu 3:n laajennusosaan. Laajennusosan rakentaminen ei ole vielä alkanut ja arviossa on oletettu, että kustannus väestönsuojan rakentamisesta on ostajalla. Hankesuunnitelman mukaan henkilömäärämitoituksen mukaisen väestönsuojan rakennuskustannus on noin 311 000 € (alv 0 %). Terijoenkatu 3:n laajennusosan on arvioitu valmistuvan joulukuussa 2021. Kassavirtaan on vuodelle 2021 osoitettu väestönsuojan rakentamisen kustannus.

3.4.2 Tuottovaatimus

Toimistotilan osalta Lahdessa prime-tilojen tuottovaatimus on noin 7,50 – 8,00 % ja liiketilojen noin 7,75 – 8,25 %. Arvion kohteena olevat tilat ovat opetuskäytössä. Koska vuokralaisena on kaupunki, on vuokralaisriski pieni. Kohteen vuokrasopimus on huomattavasti perinteisiä toimitilavuokrasopimuksia pidempi, 15 vuotta. Kohteen jäännösriski on hieman suurempi kuin normaaleissa toimitiloissa. Käyttötarkoituksen muutos jatkossa vaatii tilamuutosten lisäksi myös todennäköisesti kaavamutosta. Tuottovaatimus on arvioitu eri skenaarioissa erikseen.

3.4.3 Vuokrataso

Arvion kohteena oleva rakennus on uudiskohde. Uudiskohteiden vuokra perustuu yleensä rakennuskustannuksiin perustuvaan pääomavuokraan. Kohteen vuokrataso on arvioitu markkinapohjaisena pääomavuokrana sekä markkinavuokrana.

Markkinavuokra on markkinoiden kysynnän ja tarjonnan mukaan määräytyvä vuokrataso, johon markkinoilla kullakin ajan hetkellä solmitaan uusia vuokrasopimuksia. Lahdessa tarjolla olevien toimistotilojen vuokrapyyntöt vaihtelivat välillä noin 7,00 – 18,28 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 12,16 €/m²/kk ja mediaanin 11,74 €/m²/kk. Keskusta-alueella vuokrapyyntöt vaihtelivat välillä

7,00 – 18,26 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 12,91 €/m²/kk ja mediaanin 11,74 €/m²/kk. Liiketilojen vuokrapyynnöt vaihtelivat välillä 6,00 – 31,18 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 11,59 €/m²/kk ja mediaanin 10,33 €/m²/kk. Keskusta-alueen vuokrapyynnöt vaihtelivat välillä 7,00 – 31,18 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 15,79 €/m²/kk ja mediaanin 12,50 €/m²/kk. Kohteet olivat vanhojen rakennusten toimisto- ja liikehuoneistoja. Myöskään pinta-alaltaan kohteet eivät olleet vertailukelpoisia arvion kohteeseen.

Catellan syksyn 2020 markkinakatsauksen mukaan Lahdessa toimistotilan prime-vuokrataso on noin 18,50 €/m²/kk ja liiketilan noin 40 €/m²/kk. Vuokratason kriteereinä on käytetty 3-5 vuoden sopimusta ja modernia saneerattua tilaa, joka ei ole uudiskohde.

Arvion kohteen vuokratasoa nostaa arvion oletuksena oleva 15 vuoden vuokrasopimus sekä se, että kohde on uudiskohde. Kohteen markkinavuokratasoksi on arvioitu noin 25,00 €/m²/kk. Markkinavuokra on arvioitu bruttovuokrana, joka sisältää tilaan sidotun pääoman kustannukset ja ylläpidon kustannukset.

Pääomavuokra on vuokra, jolla katetaan pääomakustannukset, jotka muodostuvat kiinteistöön sijoitetun pääoman tuottovaatimuksen mukaisesti. Kohteen pääomavuokrataso on arvioitu markkinapohjaisena pääomavuokrana, jossa pääomalle saatava tuotto määräytyy tilamarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan mukaan.

Kohteen huoneistoala on tilaajan toimittamien tietojen mukaan 1 941 m². Kohteen pääoma-arvona on käytetty rakennuskustannuksia 7 541 000 €. Pitkän vuokrasopimuksen perusteella tuottovaatimukseksi on arvioitu noin 5,50 – 5,75 – 6,00 %. Alla olevassa taulukossa 2 on esitetty pääomavuokran laskenta.

Taulukko 2. Markkinapohjainen pääomavuokra.

Laaksokatu 6 uudisrakennus			
Pinta-ala htm ²	1 941	1 941	1 941
Rakennuskustannus €/m ²	3 885	3 885	3 885
Pääoma-arvo €	7 541 000	7 541 000	7 541 000
Tuottovaatimus %	5,50	5,75	6,00
Pääomavuokra €/htm²	17,8	18,6	19,4
Pääomavuokra €/kk	34 563	36 134	37 705
Pääomavuokra €/v	414 755	433 608	452 460

Edellä esitetyn perusteella kohteen pääomavuokran haarukaksi on arvioitu noin 17,80 – 18,60 – 19,40 €/htm²/kk. Vuokratasossa ei ole otettu huomioon ylläpitovuokran osuutta. Ylläpitovuokran osuudeksi on edellä esitetyn perusteella arvioitu tontin myynnin tilanteessa noin 4,83 €/htm²/kk ja tontin vuokraamisen tilanteessa noin 6,31 €/htm²/kk. Kokonaisvuokraksi saadaan tällöin noin 23,43 – 24,91 €/htm²/kk.

3.4.4 Käyttämätön rakennusoikeus

Tilaajan toimittamien tietojen mukaan arvion kohteena olevan alueen maanvuokra perustuu Y-tontin arvoon 250 €/kem². Maanmittauslaitoksen kiinteistötietopalvelusta haettiin ajanjaksolla 2010/1 – 2020/9 tehdyt yleisten rakennusten korttelialueiden kaupat. Kauppoja löytyi 49 kappaletta. Pääosa kaupoista oli tehty rakennetuista kiinteistöistä. Rakentamattomista kiinteistöistä oli tehty 11 kauppaa. Kun aineistosta poistettiin lisämaakaupat, kauppoja jäi jäljelle 10 kappaletta. Kauppahinnat vaihtelivat välillä 4 – 174 €/kem². Viimeisen viiden vuoden aikana ei ollut tehty

yhtään rakentamattoman kiinteistön kauppaa. Arvion kohteen läheisyydessä ei ollut tehty kauppoja.

Rakentamattoman keskustan Y-tontin rakennusoikeuden arvona on arvioinnissa pidetty 250 €/kem², joka on myös kaupungin maanvuokran peruste. Käyttämätöntä rakennusoikeutta on noin 400 kem². Jäljellä oleva rakennusoikeus on käytettävissä laajentamiseen tai piharakennusten rakentamiseen. Rakennuksen mahdollinen laajentaminen on huomioitu hankesuunnittelussa. Myös asemakaava mahdollistaa laajentamisen. Rakennetun tontin rakennusoikeuden arvon on arvioitu olevan noin 200 €/kem², jolloin käyttämättömän rakennusoikeuden arvoksi saadaan noin 80 000 €.

3.4.5 Skenaario 1

Skenaarion 1 oletuksena on arviohetken valmistumisaste ja tontin myynti. Hankesuunnitelman pohjapiirustusten perusteella päiväkotirakennuksen huoneistoala on 1 941 m². Laskennassa on käytetty tätä pinta-alaa.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 23,40 €/htm²/kk ja noin 45 419 €/kk ja 545 033 €/v. Kohde valmistuu lokakuussa 2020. Arviossa on oletettu vuokrasopimuksen alkavan 1.11.2020. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 4,83 €/htm²/kk ja noin 9 375 €/kk ja 112 500 €/v. Vuodelle 2021 on lisätty väestönsuojan rakennuskustannus 311 000 €.

Käyttämättömän rakennusoikeuden arvo 80 000 € on lisätty kassavirtaan kohtaan nykyarvot muille omaisuusosille.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 5 954 000 €.

3.4.6 Skenaario 2

Skenaarion 2 oletuksena on arviohetken valmistumisaste ja tontin vuokraus. Tontti vuokrataan 50 vuoden maanvuokrasopimuksella.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 24,90 €/htm²/kk ja noin 48 331 €/kk ja 579 971 €/v. Kohde valmistuu lokakuussa 2020. Arviossa on oletettu vuokrasopimuksen alkavan 1.11.2020. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 6,31 €/htm²/kk ja noin 12 248 €/kk ja 146 973 €/v. Vuodelle 2021 on lisätty väestönsuojan rakennuskustannus 311 000 €.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Maanvuokrasopimus on niin pitkäaikainen, että sen ei katsota lisäävän kohderiskiä. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 5 878 000 €.

3.4.7 Skenaario 3

Skenaarion 3 oletuksena on, että rakennus on valmistunut ja käyttöön otettavissa. Tontti myydään.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 23,40 €/htm²/kk ja noin 45 419 €/kk ja 545 033 €/v.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 4,83 €/htm²/kk ja noin 9 375 €/kk ja 112 500 €/v. Vuodelle 2021 on lisätty väestönsuojan rakennuskustannus 311 000 €. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Käyttämättömän rakennusoikeuden arvo 80 000 € on lisätty kassavirtaan kohtaan nykyarvot muille omaisuusosille.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 5 996 000 €.

3.4.8 Skenaario 4

Skenaarion 4 oletuksena on, että rakennus on valmistunut ja käyttöön otettavissa. Tontti vuokrataan 50 vuoden maanvuokrasopimuksella.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 24,90 €/htm²/kk ja noin 48 331 €/kk ja 579 971 €/v. Kohde valmistuu lokakuussa 2020. Arviossa on oletettu vuokrasopimuksen alkavan 1.11.2020. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 6,31 €/htm²/kk ja noin 12 248 €/kk ja 146 973 €/v. Vuodelle 2021 on lisätty väestönsuojan rakennuskustannus 311 000 €.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Maanvuokrasopimus on niin pitkäaikainen, että sen ei katsota lisäävän kohderiskiä. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 5 923 000 €.

3.4.9 Yhteenveto

Alla olevassa taulukossa 3 on esitetty eri skenaarioissa arvioidut tuottoarvot.

Taulukko 3. Arvioidut tuottoarvot eri skenaarioissa.

Skenaario	Tontti	Rakennukset	Arvio €
1	myydään	arviohetken valmiusaste	5 950 000
2	vuokrataan	arviohetken valmiusaste	5 880 000
3	myydään	hanke valmis	6 000 000
4	vuokrataan	hanke valmis	5 920 000

4. MARKKINA-ARVO JA ARVION TARKKUUS

Edellä olevan perusteella arvioimme kohteen (kiinteistö 398-3-3018-3 rakennuksineen osoitteessa Laaksokatu 6, 15140 Lahti) velattomaksi markkina-arvoksi syyskuun 2020 hintatasossa:

skenaariossa 1

viisimiljoonaa yhdeksänsataaviisikymmentätuhatta (5 950 000) euroa,

skenaariossa 2

viisimiljoonaa kahdeksansataakahdeksankymmentätuhatta (5 880 000) euroa,

skenaariossa 3

kuusimiljoonaa (6 000 000) euroa ja

skenaariossa 4

viisimiljoonaa yhdeksänsataakaksikymmentätuhatta (5 920 000) euroa.

Arvion tarkkuus on noin + / - 10 %.

Arviossa on erityisesti otettu huomioon:

- vallitseva markkinatilanne
- tontin myynti tai vuokraaminen pitkäaikaisella maanvuokrasopimuksella
- pitkäaikainen vuokrasopimus

Arviossa ei ole otettu huomioon:

- mahdollista maaperän pilaantumista
- varainsiirtoverosta aiheutuvia kustannuksia
- irtainta omaisuutta

Lahden Tilakeskus
Laaksokatu 6
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

5. ARVION SUORITTI

Ramboll Finland Oy
Kiinteistökonsultointi

Espoossa 15.9.2020

Anne Kääriä
Johtava asiantuntija, DI
Auktorisoitu kiinteistöarvioija (AKA),
yleisauktorisoitu

Janne Sivonen
Konsultti, DI

Yhteystiedot:

+358 44 511 3234

PL 25, 02601 Espoo

anne.kaaria@ramboll.fi

KIINTEISTÖREKISTERIN KARTTAOTE 7.9.2020

Sivu 1 (1)

Rekisteriyksikkö 398-3-3018-3

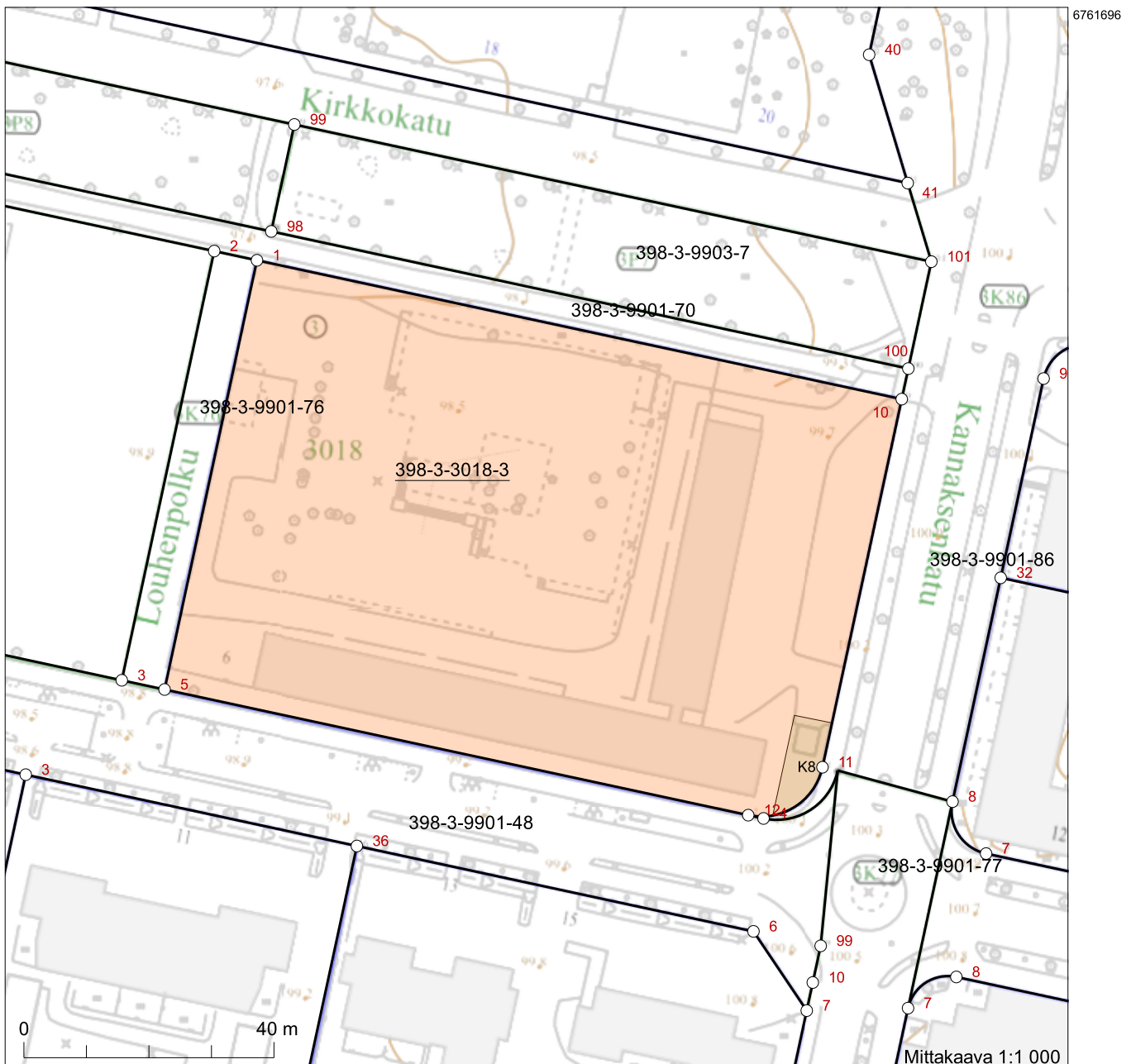

Kiinteistötunnus: 398-3-3018-3
 Rekisteriyksikkölaji: Tontti
 Kunta: Lahti (398)
 Palstojen lukumäärä: 1

Rekisteriyksikön alueella on asemakaava ja yleiskaava.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Kiinteistörekisterin tiedoissa voi olla puutteita ja epätarkkuuksia. Rekisteriyksikön tarkka alueellinen ulottuvuus selviää toimitusasiakirjoista ja maastosta. Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

428147 Kartta on tulostettu
 ETRS-TM35FIN-koordinaatistossa.
 Taustakartta on viitteellinen.

6761526
 428317

KIINTEISTÖREKISTERIOTE 7.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-3018-3

Sivu 1 (1)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-3018-3	Rekisteröintipvm:	12.2.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	7392 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YL-1		

Muodostumistiedot

Kiinteistötoimitus tai viranomaispäätös: Tontin lohkominen Rekisteröintipvm: 12.2.2020	
Rekisteriyksiköt ja määräalat, joista tämä rekisteriyksikkö on muodostunut:	
	Pinta-ala (m ²)
Rekisteriyksiköstä:	
398-3-3018-2	7392
Muodostumishetken pinta-ala yhteensä (m ²):	7392

Erottamattomat määräalat ja erillisinä luovutetut yhteisalueosuudet**Kaavat, tonttijaot ja rakennuskiellot**

1) Yleiskaava(398-Y-202) Hyväksymis-/vahvistamispvm: 27.6.2016	Voimaantulopvm: 5.10.2017	Kaavan arkistotunnus: MMLm/74/423/2017
2) Asemakaava(398-A-2713a) Hyväksymispvm: 11.11.2019	Voimaantulopvm: 9.1.2020	
3) Asemakaavaan sisältyvä sitova tonttijako(398-M-19-195) Hyväksymispvm: 11.11.2019	Voimaantulopvm: 11.11.2019	

Rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset

1) Lämpöjohto (398-2020-K8)	Rekisteröintipvm: 12.2.2020
Oikeutetut: Lahti (398)	
Rasitetut: <u>398-3-3018-3</u>	
Rajaukset: 6 m leveä	

Osuudet yhteisiin alueisiin ja erityisiin etuuksiin**Kiinteistötoimitukset ja viranomaispäätökset****Muita tietoja**

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

LAINHUUTOTODISTUS 7.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-3018-3

Sivu 1 (1)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-3018-3	Rekisteröintipvm:	12.2.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	7392 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YL-1		

Lainhuutotiedot

1)	Selvennyslainhuuto 12.2.2020
Asianumero / arkistoviite:	MML/84773/71/2020
Peruste:	Ajantasaistus
Omistusosuus:	1/1
Omistajat:	Lahden kaupunki, 0149669-3
Aikaisemmat lainhuudot:	Selvennyslainhuuto 27.10.1994
	Asianumero: 729/27.10.1994/1421
	Arkistoviite: 729:1994:LH:1421
	Selvennyslainhuuto 26.5.1998
	Asianumero: 729/26.5.1998/1103
	Arkistoviite: 729:1998:LH:1103

Määräalojen lainhuutotiedot

Ei erottamattomia määräaloja tai erillisinä luovutettuja yhteisalueosuuksia.

Lainhuudattamattomat luovutukset

Ei kirjaamisviranomaisen tiedossa olevia lainhuudattamattomia luovutuksia.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Todistuksesta käyvät ilmi ainakin kaikki ne hakemukset, jotka ovat saapuneet kirjaamisviranomaiselle todistuksen otsikon päiväystä edeltävänä arkipäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Mahdolliset vallintarajoitukset on katsottava rasiustodistukselta.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

Omistajien yhteystietoja

Tontti 398-3-3018-3

Lahden kaupunki, 0149669-3
Yhteystiedot, katso www.ytj.fi

Tiedot perustuvat väestötietojärjestelmään.

RASITUSTODISTUS 7.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-3018-3

Sivu 1 (1)

Perustiedot

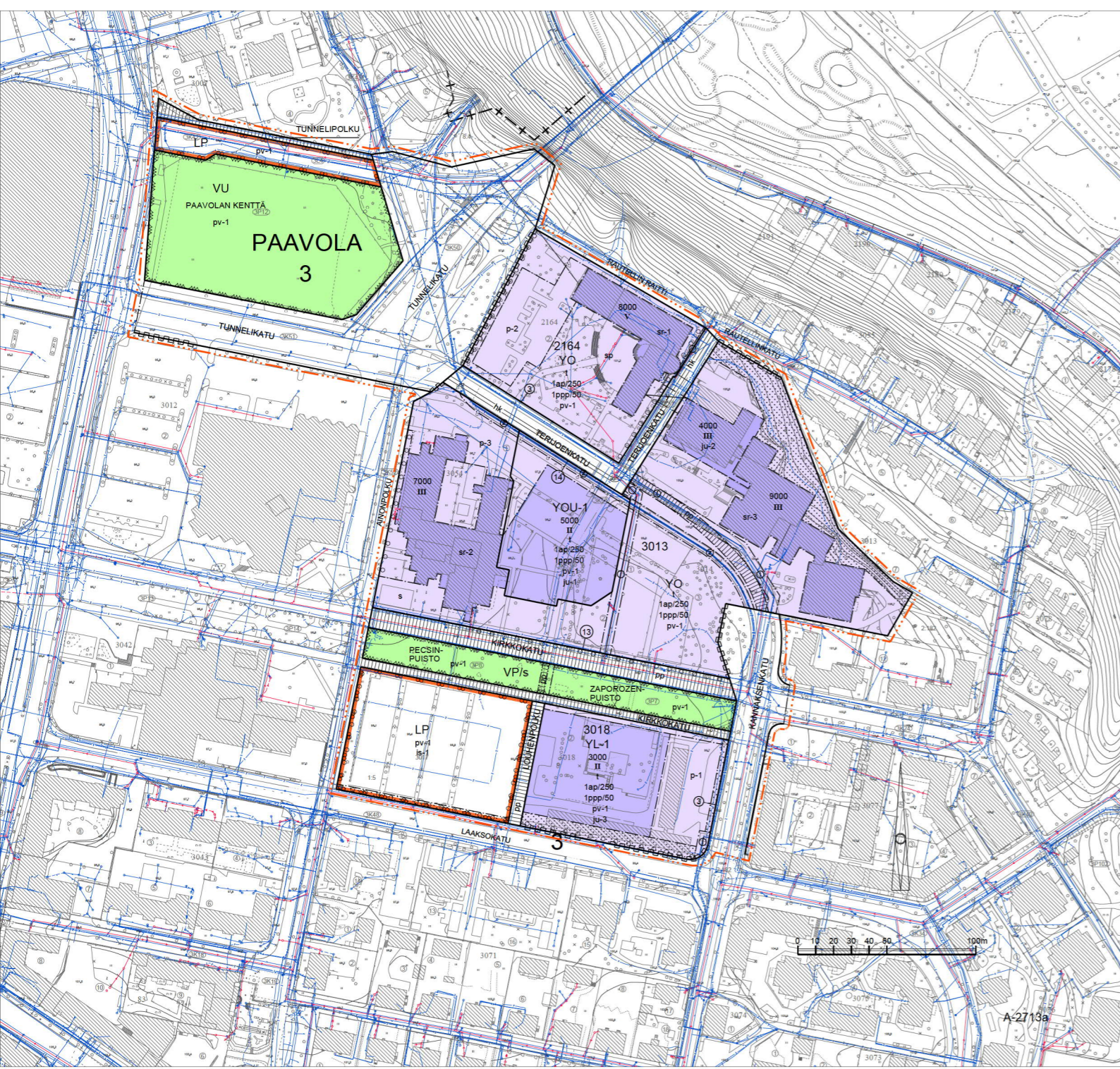
Kiinteistötunnus:	398-3-3018-3	Rekisteröintipvm:	12.2.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	7392 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YL-1		

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin mukaan omaisuuteen ei kohdistu rekisteriin merkittäviä rasituksia tai rajoituksia, eikä uusia asioita ole vireillä.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

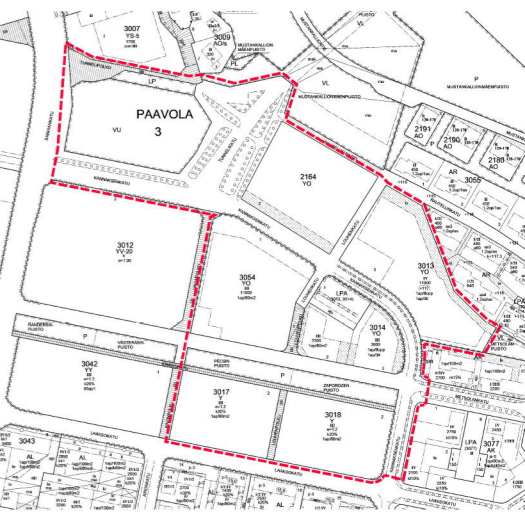
Todistuksesta käyvät ilmi ainakin kaikki ne hakemukset, jotka ovat saapuneet kirjaamisviranomaiselle todistuksen otsikon päiväystä edeltävänä arkipäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

- ASEMKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRYKSET**
- 1 **YL-1** JULKISTEN LÄHPALVELURAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA PÄIVÄKODIN.
 - 2 **YO** OPETUSTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE.
 - 3 **YOU-1** OPETUS- JA URHEILUTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA URHEILUHALLIN JA KOULUN TOIMINTAA PALVELEVIA TILOJA SEKÄ VÄESTÖSUOJAUSALUEJA.
 - 4 **VP/s** KAUPUNKIKUVALLEISESTI JA KULTTUURIHISTORIALLEISESTI ARVOKAS PUUSTO, JONKA KOIVUKUJUA JA ALKUPERÄINEN LUONNE TULEE SÄILYTTÄÄ. ALUEELLE SAA SUOJITTAA VAIN PUUSTON ALKUPERÄISEN, KULTTUURIHISTORIALLEISEN LUONTEESEEN SOPIVIA KALUSTEITA.
 - 5 **VU** URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUE.
 - 6 **LP** YLEINEN PYSÄKÖINTIALUE.
 - 7 3 m KAAVA-ALUEEN RAJAN ULKOPUOLELLA OLEVA VIIVA.
 - 8 KORTTELIN, KORTTELINOSAN JA ALUEEN RAJA.
 - 9 OSA-ALUEEN RAJA.
 - 10 **3** SITOVAN TONTTILAUSNUMERON TONTIN RAJA JA NUMERO.
 - 11 **PAA 2164 9000** KAUPUNGINOSAN NUMERO.
 - 12 KAUPUNGINOSAN NIMI.
 - 13 KORTTELIN NUMERO.
 - 14 KADUN, KATUALKION, TORIN, PUUSTON TAI MUUN YLEISEN ALUEEN NIMI.
 - 15 RAKENNUSTYYPPI KERROSALANLÖMÄMETRINÄ.
 - 16 ROOMALAINEN NUMERO OSOITTAA RAKENNUSTEN, RAKENNUKSEN TAI SEN OSAN SUURIMMAN SALLITUN KERROSLUUVUN.
 - 17 RAKENNUKSEN NIMI.
 - 18 MERKINTÄ OSOITTAA, ETTÄ KORTTELIIN SAA RAKENNUSALUEEN ULKOPUOLELLE RAKENTAA PIENIMMISTÄ TALOUS- JA PIHARAKENNUKSIA SALLITUN RAKENNUSTYYPIN LISÄKSI, MIKÄLI NE SOPIVAT ALUEEN KULTTUURIHISTORIALLEISEN ARVOIHIN.
 - 19 ISTUTETTAVAN ALUEEN OSA.
 - 20 MERKINTÄ OSOITTAA, ETTÄ ALUEELLE TULEE ISTUTTAA PYSÄKÖINTIALUEITA JAKAVIA PUU- JA PENSAISRHYHMÄ.
 - 21 SÄILYTTÄVÄISTUTETTAVAA PUURVI.
 - 22 KATU.
 - 23 JALANKULULLE VARATTU KATU.
 - 24 JALANKULULLE JA PYÖRÄILYLLE VARATTU KATU.
 - 25 HIDASKATU.
 - 26 YLEISELLE JALANKULULLE JA PYÖRÄILYLLE VARATTU ALUEEN OSA.
 - 27 PYSÄKÖINTIPAIKKA, JOKA TULEE JAKAA OSIN PUU- JA PENSAISRITUKSIN. ALUE TULEE RAJATA KATUALUEEN SUURIMMAN SUURUUSKOKOISUUDEN KÄYTTÖALUEIDEN RAJATTA.
 - 28 PYSÄKÖINTIPAIKKA, JOLLA OLEVA PUUSTO SÄILYTTÄÄN.
 - 29 PYSÄKÖINTIPAIKKA, JOKA SAA KÄYTTÄÄ PYSÄKÖINTI- JA KOULUN PIHA-ALUEENA. PIHA-ALUEENA KÄYTTÄVÄ ALUEEN OSA TULEE RAJATA AIDALLA TAI ISTUTUKSILLA PYSÄKÖINTIALUEESTA JA AJOVÄYLÄSTÄ.
 - 30 JOHTOJA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA. ALUEEN OSALLE EI SAA ISTUTTAA PUUTA, EIKÄ SEN MAANPinnan korkeutta saa oleellisesti muuttaa.
 - 31 SÄHKÖLINJAA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA.
 - 32 LÄMPÖLÄMPÖVÄRTÄ VARTEN VARATTU ALUEEN OSA.
 - 33 YLÄKULKUKÄYTÄVÄ.
 - 34 KATUALUEEN RAJAN OSA, JONKA KOHDALTA EI SAA JÄRJESTÄÄ AJONEUVOLITTYMÄÄ.
 - 35 MERKINTÄ OSOITTAA, KUINKA MONTA KERROSALANLÖMÄMETRINÄ KOHTI ON RAKENNETTAVAA YKSI AUTOPAIKKA, TALOUS- JA PIHARAKENNUSTEN KERROSALA EI MITOITA AUTOPAIKKOJA.
 - 36 MERKINTÄ OSOITTAA, KUINKA MONTA KERROSALANLÖMÄMETRINÄ KOHTI ON RAKENNETTAVAA YKSI POLKUPYÖRÄPAIKKA, TALOUS- JA PIHARAKENNUSTEN KERROSALA EI MITOITA POLKUPYÖRÄPAIKKOJA. KAIKKIEN POLKUPYÖRÄPAIKKOJEN TULEE OLLA RUNKOLUKITTAVIA.
 - 37 ALUEEN OSA, JOLLA SÄILYTTÄÄN KAUPUNKIKUVAN KANNALTA MERKITTÄVÄT VESIALLAS JA LIPPUTANKORHYHMÄ.
 - 38 ALUEEN OSA, JOLLA PUUSTON JA MUUN KASVILLISUUDEN JA NIIDEN KASVUEDELLEYYTYSTEN SÄILYMINEN ON VARMISTETTAVAA SEKÄ RAKENTAMISEN YHTEYDESSÄ ETTÄ SEN JÄLKEEN.
 - 39 SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMINEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TULEE KORJATA JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISVUOKRAUKSISSA TULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN ENSIMMÄISEN KERROKSEN SISÄÄNTULOALUN TILARAKENNE, MATERIAALIT JA SISÄDIEET MUUKAAN LUKIEN VAHTIMESTARIN KOPIN OVI TULEE SÄILYTTÄÄ. RAKENNUKSEN KESKISÄÄNTULOALUN SEKÄ JULKASALAN JA NÄYTTÄMÖN TILARAKENNETTAVAT MATERIAALIT TULEE SÄILYTTÄÄ.

- 40 **sr-2** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMINEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TULEE KORJATA JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISVUOKRAUKSISSA TULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN SISÄÄNTULOALUN VALOAKKOJA JA ENSIMMÄISEN KERROKSEN KÄYTTÖALUEEN SEKÄ AUDIOTORIOLAN KALLIOSEINÄ TULEE SÄILYTTÄÄ.
- 41 **sr-3** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMINEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TULEE KORJATA JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISVUOKRAUKSISSA TULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN SISÄÄNTULOALUN VALOAKKOJA JA ENSIMMÄISEN KERROKSEN KÄYTTÖALUEEN SEKÄ AUDIOTORIOLAN KALLIOSEINÄ TULEE SÄILYTTÄÄ.
- 42 **pv-1** VEDEHANKINNALLE TÄRKEÄ POHJAVESIALUE. ALUEELLA EI SAA VAARANTAA POHJAVEDEN LAATUA EIKÄ MÄÄRÄÄ.
- 43 **ju-1** JULKISVIEN TULEE OLLA KIVIAINEISIA. VÄRI ON PÄÄOSIN VALKOINEN. LISÄKSI VOI KÄYTTÄÄ AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN JULKISVIEN TRAVERTIINIIN SOPEUTUVAA SÄVYÄ. ISOT JULKISVIENIN TULEE JÄSENNELTÄ AUTOKUUSIN, PINNAN- JA TASOVAITTELUIN PIENEMPIN OSIN. UUDISRAKENNUKSEN TULEE MUOOTOASTA AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN KANSIÄ ARKITEHTIEN TILASÄÄNTÖN TILASÄÄNTÖN SUUNNITTELUUN KAMPUSKOKONAISUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
- 44 **ju-2** JULKISVIEN TULEE OLLA KIVIAINEISIA. VÄRI ON PÄÄOSIN VALKOINEN. LISÄKSI VOI KÄYTTÄÄ AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN JULKISVIEN TRAVERTIINIIN SOPEUTUVAA SÄVYÄ. ISOT JULKISVIENIN TULEE JÄSENNELTÄ AUTOKUUSIN, PINNAN- JA TASOVAITTELUIN PIENEMPIN OSIN. UUDISRAKENNUKSEN TULEE MUOOTOASTA AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN KANSIÄ ARKITEHTIEN TILASÄÄNTÖN TILASÄÄNTÖN SUUNNITTELUUN KAMPUSKOKONAISUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
- 45 **ju-3** JULKISVIEN TULEE OLLA KIVIAINEISIA. VÄRI ON PÄÄOSIN VALKOINEN. LISÄKSI VOI KÄYTTÄÄ AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN JULKISVIEN TRAVERTIINIIN SOPEUTUVAA SÄVYÄ. ISOT JULKISVIENIN TULEE JÄSENNELTÄ AUTOKUUSIN, PINNAN- JA TASOVAITTELUIN PIENEMPIN OSIN. UUDISRAKENNUKSEN TULEE MUOOTOASTA AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN KANSIÄ ARKITEHTIEN TILASÄÄNTÖN TILASÄÄNTÖN SUUNNITTELUUN KAMPUSKOKONAISUUTEEN SOPEUTUVIKSI.

POISTOKARTTA MK 1:2500

LAHTI

ASEMKAAVAN MUUTOS KOSKEE:
LAHDEN KAUPUNGIN
PAAVOLAN (3) KAUPUNGINOSAN
KORTTELEITA 2164, 3014, 3017, 3018 JA 3054,
KORTTELIN 3013 TONTTIA 3 SEKÄ
KATU-, PUUSTO-, URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUEITA JA YLEISTÄ PYSÄKÖINTIALUEITA.

ASEMKAAVAN MUUTOKSELLA MUODOSTUVAT:
LAHDEN KAUPUNGIN
PAAVOLAN (3) KAUPUNGINOSAN KORTTELI 2164, 3018,
KORTTELIN 3013 TONTIT 13 JA 14 SEKÄ
KATU-, PUUSTO-, URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUEITA JA YLEISTÄ PYSÄKÖINTIALUEITA

ASEMKAAVAN YHTEYDESSÄ ON TEHTY SITOVA TONTTILUOKA.

LAHDEN KAUPUNKI MAANKÄYTTÖ JA ALUEHANKKEET	Liitteet Tonttijakot M-19-193-195
Asemakaavan / asemakaavan muutoksen pohjana oleva kartta on hyväksytty 11.4.2014 MPL 54 §:n no. 1000 kaavantoimintamääräyksellä.	Asiainumero D/959/2017
Aija Holopainen 12.8.2019	Kaistallit
	Työ 28.08.2019
	Nähtäville 12.09.2019
	Nähtäville 14.10.2019
	Numeronmuutos 22.10.2019
	Nr 11.11.2019 § 108
	Lupomääräys 09.01.2020
Asemakaavan hyväksytty 11.11.2019	Mittakaava
Päätös on saanut lainvoiman 9.1.2020	1: 1000 ML KK
	A-2713a

LIITE 4

KASSAVIRTA

Kohde

Laaksokatu 6, Skenaario 1: arviohetken valmistumisaste ja tontti myydään

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	500	556	567	578	590	602	614	626	639	651	664	678	691	705	719	734	748	763	778	794	
Hoito- ja ylläpitokulut (t €)	113	115	117	119	122	124	127	129	132	134	137	140	143	146	148	151	154	158	161	164	
Peruskorjauskulut (t €)	311																				
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	1 941	23
Yhteensä	1 941	23

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	8 034 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 194 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	80 t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	4 680 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 194 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	5 874 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	80 t€
Arvo yhteensä	5 954 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Laaksokatu 6, Skenaario 2: arviohetken valmistumisaste ja tontti vuokrataan

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	532	592	603	615	628	640	653	666	680	693	707	721	736	750	765	781	796	812	828	845	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	147	150	153	156	159	162	166	169	172	176	179	183	186	190	194	198	202	206	210	214	
Perusparannuskulut (t €)	311																				
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	1 941	25
Yhteensä	1 941	25

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	8 043 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 195 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	4 682 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 195 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	5 878 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	5 878 t€

KASSAVIRTA

Kohde **Laaksokatu 6, Skenaario 3: hanke on valmistunut ja rakennus on käyttöönotettavissa. Tontti myydään.** pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	545	556	567	578	590	602	614	626	639	651	664	678	691	705	719	734	748	763	778	794	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	113	115	117	119	122	124	127	129	132	134	137	140	143	146	148	151	154	158	161	164	
Perusparannuskulut (t €)	311																				
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	1 941	0
Yhteensä	1 941	0

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	8 034 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 194 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	80 t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	4 722 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 194 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	5 916 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	80 t€
Arvo yhteensä	5 996 t€

KASSAVIRTA

Kohde **Laaksokatu 6, Skenaario 4: hanke on valmistunut ja rakennus on käyttöönotettavissa. Tontti vuokrataan.** pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	580	592	603	615	628	640	653	666	680	693	707	721	736	750	765	781	796	812	828	845	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	147	150	153	156	159	162	166	169	172	176	179	183	186	190	194	198	202	206	210	214	
Peruskorjauskulut (t €)	311																				
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	1 941	0
Yhteensä	1 941	0

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	8 043 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 195 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	4 727 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 195 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	5 923 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	5 923 t€

LIITE 5

Kuva 1.

Kuva 2.

Kuva 3.

Kuva 4.

Kuva 5.

Kuva 6.

Kuva 7.

Kuva 8.

Kuva 9.

Tilaja
Lahden Tilakeskus

Projekti
1510058300

Päiväys
15.9.2020

ARVIOLAUSUNTO

TERIJOENKATU 2

15140 LAHTI

SISÄLTÖ

1. Yleistä	3
1.1 Arvion kohde	3
1.2 Arvion tilaaja	3
1.3 Arvion laatija	3
1.4 Tehtävän määrittely	3
1.5 Tehtävän suoritus	3
2. Arvioitavan kohteen tiedot	5
2.1 Kiinteistöt ja kaava	5
2.2 Omistus, rasiukset ja rasitteet	5
2.3 Kohteen yleiskuvaus ja sijainti	6
2.4 Rakennukset ja rakennelmat	6
2.5 Hankesuunnitelma	6
3. Kohteen arviointi ja arvion perusteet	8
3.1 Yleistä markkinatilanteesta	8
3.2 Yleistä kiinteistömarkkinoista	8
3.3 Kohteen asema kiinteistömarkkinoilla	8
3.4 Kohteen arviointi	9
4. Markkina-arvo ja arvion tarkkuus	14
5. Arvion suoritti	15

LIITTEET

- Liite 1 Kiinteistörekisterikartta
- Liite 2 Kiinteistörekisteriote, lainhuuto, rasiustodistus
- Liite 3 Asemakaava
- Liite 4 Kassavirrat
- Liite 5 Valokuvia kohteesta

1. YLEISTÄ

1.1 Arvion kohde

Arvion kohteena on kiinteistö 398-3-2164-3 rakennuksineen osoitteessa Terijoenkatu 2, 15140 Lahti.

1.2 Arvion tilaaja

Arvion on tilannut toimitusjohtaja Jouni Arola/Lahden Tilakeskus.

1.3 Arvion laatija

Arvion ovat laatineet johtava asiantuntija, DI, auktorisoitu arvioija AKA (yleisauktorisoitu) Anne Kääriä ja konsultti, DI Janne Sivonen.

1.4 Tehtävän määrittely

Arvion tarkoituksena on markkina-arvon määrittäminen kiinteistölle 398-3-2164-3 rakennuksineen. Arvio on tehty kiinteistömuodossa velattomana. Irtain omaisuus ei kuulu arvion piiriin.

Kohde on arvioitu neljässä eri skenaariossa:

- Skenaario 1: arviohetken valmistumisaste ja maapohja myydään.
- Skenaario 2: arviohetken valmistumisaste ja maapohja vuokrataan.
- Skenaario 3: oletus, että hanke on valmistunut ja rakennus on käyttöönotettavissa. Tontti myydään.
- Skenaario 4: oletus, että hanke on valmistunut ja rakennus on käyttöönotettavissa. Tontti vuokrataan.

Arvio on laadittu seuraavilla oletuksilla:

- Arvion kohteena oleva rakennus takaisinvuokrataan kaupungin käyttöön 15 vuoden vuokrasopimuksella.
- Toiminnalliset muutokset toteutetaan lähtötietoaineiston perusteella esitetyllä tavalla ja ajassa.
- Vuokralainen vastaa veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannuksista sekä mahdollisista omista käyttäjäpalveluistaan. Muista kustannuksista vastaa vuokranantaja.

Markkina-arvolla tarkoitetaan sitä arvioitua rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa. Arvio on tehty noudattaen kansainvälistä arviointistandardia (IVS).

Arvio on laadittu kohteen myyntiin ja takaisinvuokraukseen liittyvää päätöksentekoa varten.

1.5 Tehtävän suoritus

Tehtävä on suoritettu tuottolähestymistavalla. Lähestymistapa antaa osoituksen arvosta muuntamalla tulevat kassavirrat yhdeksi nykyhetken arvoksi. Tuottolähestymistavassa omaisuuserän arvo määritetään omaisuuserästä saatavien tuottojen, kassavirtojen tai kustannussäästöjen arvon perusteella.

Katselmuksen arvioitavassa kohteessa ovat suorittaneet Anne Kääriä ja Janne Sivonen 1.9.2020.

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 2
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

Kohteeseen liittyvät tiedot on saatu tilaajalta sekä yksityisistä ja yleisistä lähteistä (mm. Maanmittauslaitoksen Kiinteistötietopalvelusta). Maaperästä ei ollut käytettävissä maaperätutkimusraporttia. Arvio on laadittu oletuksella, että maaperä on puhdas. Arviota laadittaessa käytettävissä oli:

- tavoitehintalaskelma 7.5.2018
- vuokravaikutuslaskelma 26.4.2018
- Ramboll Finland Oy:n laatima kuntotutkimusraportti 10.10.2017
- hankesuunnitelma 8.5.2018.

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 2
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

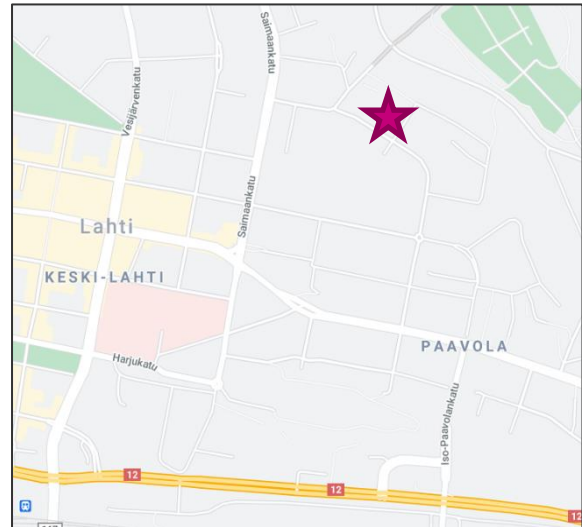
2.3 Kohteen yleiskuvaus ja sijainti

Arvion kohteena oleva kiinteistö sijaitsee Paavolan kaupunginosassa noin 900 metriä koilliseen Lahden ydinkeskustasta. Kohteen lähiympäristössä on Lahden kaupunginkirjaston päärakennus, kaupunginteatteri ja koulurakennuksia.

Tontti rajautuu kaakossa Rautellinkatuun, lounaassa Terijoenkatuun, luoteessa viheralueeseen ja koillisella Rautellinraittiin.

Tontin rakentamaton osa on pysäköintialueen ja kulkuväylien osalta asfaltoitu. Osin tontilla kasvaa puustoa.

Arvion kohteena oleva alue on osa Paavolan kampuksen kokonaisuutta. Kampuksen rakentaminen toteutetaan vaiheittain vuosina 2020-2023. Kampukselle tulevat sijoittumaan arvion kohteena olevan Tiirismaan ja Kannaksen lukioista muodostuvan uuden lukion lisäksi Tiirismaan peruskoulu, Wellamo-opisto, Taide- ja muotoilukoulu Taika sekä Laaksokadun päiväkoti.

2.4 Rakennukset ja rakennelmat

Tontilla sijaitsee koulurakennus, joka on valmistunut vuonna 1952. Rakennusta on laajennettu 1-kerroksisella osalla 1970-luvulla ja samassa yhteydessä rakennus peruskorjattiin. Rakennusta on laajennettu myös 1990- ja 2000-luvuilla. Vuosina 2007 – 2008 on toteutettu peruskorjaus, jonka yhteydessä rakennus muutettiin kokonaan lukiokäyttöön. Rakennuksen bruttoala on 7 458 m². Rakennus on tiilirunkoinen ja sen julkisivut on rapattu. Rakennuksessa on viisi kerrosta. Rakennuksessa on hissi. Rakennus on liitetty kaukolämpöön ja kunnan vesi- ja viemäriverkostoon.

Rakennuksessa tullaan tekemään lähinnä toiminnallisia muutoksia. Rakennuksen pohjakerroksessa tulee olemaan henkilökunnan sosiaalitytöt, liikuntasali, kuntosali ja opetustiloja. Ensimmäisessä kerroksessa on aula, kahvio, opetus- ja toimistotilaa. Arviohetkellä ensimmäisessä kerroksessa oli myös ruokala ja jakelukeittiö. Muissa kerroksissa on pääosin opetustiloja. Tilat olivat pintapuolisesti tarkasteltuna melko hyvässä kunnossa.

Tontilla on lisäksi pihavarasto.

2.5 Hankesuunnitelma

Rakennuksessa tehdään toiminnallisia muutostöitä, jotka on suunniteltu toteutettavaksi vaiheittain vuosina 2019 – 2021 siten, että muutokset tehdään kesäaikoina. Viimeisessä toteutusvaiheessa on tarkoitus toteuttaa suurimmat muutokset, jotka edellyttävät myös opetuksen siirtämistä osittain pois tiloista. Hankeaikataulun mukaan viimeinen toteutusvaihe toteutetaan ajanjaksolla 06/2021 – 10/2021. Korjausaste on 12,8 %.

Hankesuunnitelman laskelman hintataso on 1/2018 ja Haahtela-indeksi on 93. Alla olevassa taulukossa 1 on arvioitu rakennuskustannusten hintataso nykyhetkessä tuoreimman hintatason 3/2020 ja Haahtela-indeksin 97 mukaisesti.

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 2
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

Taulukko 1. Hankesuunnitelman mukaiset rakennuskustannukset, perusparannus.

Kustannuserä	€ 1/2018	€ 9/2020
Rakennuttajan kustannukset	207 000	215 901
Rakennustekniset työt	958 000	999 194
LVIA-työt	349 000	364 007
Sähkötyöt	349 000	364 007
Erillishankinnat	151 000	157 493
Hankevaraukset	181 000	188 783
Yhteensä	2 195 000	2 289 385

Kohteen rakennuskustannukset 9/2020 hintatasossa ovat noin 2 289 000 € (alv 0 %).

3. KOHTEEN ARVIOINTI JA ARVION PERUSTEET

3.1 Yleistä markkinatilanteesta

Tilastokeskuksen 18.6.2020 julkaisemien ennakkotietojen mukaan Suomen bruttokansantuotteen volyymi kasvoi 1,5 prosenttia vuonna 2018 ja 1,1 prosenttia vuonna 2019. Vuonna 2017 bruttokansantuotteen volyymi kasvoi 3,3 prosenttia. Tällä hetkellä epävarmuus koronavirusepidemian vaikutuksesta talouteen on suurta. Suomen pankin 9.6.2020 julkaiseman ennusteen mukaan Suomen talous supistuu vuonna 2020 noin seitsemän prosenttia. Vuosina 2021-2022 talouden ennustetaan kasvavan noin kolme prosenttia. Valtiovarainministeriön 16.6.2020 julkaisemassa taloudellisessa katsauksessa on ennustettu BKT:n supistuvan 6,0 prosenttia vuonna 2020. BKT:n on arvioitu kasvavan 2,1 prosenttia vuonna 2021 ja 1,7 prosenttia vuonna 2022.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuoden 2020 heinäkuussa 50 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysasteen trendiluku oli 7,0 prosenttia. Valtiovarainministeriö on arvioinut työttömyysasteen nousevan 8 prosenttiin vuonna 2020. Suomen pankki on arvioinut työllisyysasteen pienenevän noin kaksi prosenttiyksikköä vuosina 2020–2021 ja toipuvan vain osittain vuonna 2022. Lahden työttömyysaste oli vuoden 2020 tammikuun lopussa 13,4 prosenttia. Hämeen Työllisyyskatsauksen mukaan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 2020 heinäkuussa 17,5 prosenttia.

Lahdessa oli 119 823 asukasta joulukuussa 2019. Vuosimuutos oli -0,1 prosenttia. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Lahden asukasmäärä putoaa 1,9 prosentilla vuoteen 2040 mennessä.

3.2 Yleistä kiinteistömarkkinoista

Kiinteistökauppa on ollut Suomessa viime vuosina ennätysvilkaasta. Vuoden 2019 volyymi oli 6,3 miljardia euroa KTI Transaktio seurannan mukaan. Vuoden 2018 volyymiksi kirjattiin noin 9,3 miljardia euroa. Laskua vuonna 2019 oli noin 34 % vuoteen 2018 verrattuna, mutta kauppojen lukumäärä pysyi vuonna 2019 kuitenkin edelleen korkealla.

Korkean sijoittajakysynnän myötä laadukkaimpien kohteiden kauppahinnat ovat nousseet hyvin korkeiksi etenkin pääkaupunkiseudulla ja parhaiden kohteiden tuottovaatimukset ovat ennätyskellisen matalalla. Suuri pääomien määrä on lisännyt kauppoja myös muiden kuin prime-kohteiden osalta. Etenkin ulkomaiset sijoittajat keskittävät sijoituksensa kuitenkin lähinnä pääkaupunkiseudulle pienempien kaupunkien huonon likviditeetin vuoksi. Kysyntä kohdistuu pääosin suuriin salkkuihin ja vakaan vuokralaiskannan kohteisiin.

Koronaviruskriisin aiheuttamat rajoitukset ja yleinen epävarmuus ovat merkittävästi hidastaneet kaupankäyntiä viime kuukausina. Huhtikuussa toteutetussa RAKLI-KTI Toimitilabarometrissä ulkomaisen sijoittajakysynnän saldoluku putosi syksyn +50:stä -62:een. Romahdus on jyrkempi kuin esimerkiksi syksyllä 2007 alkaneen finanssikriisin alussa. Myös kotimaiseen sijoituskysyntään ennakoidaan pudotusta. Taloustilanteen epävarmuus vaikeuttaa myös kauppojen hinnanmuodostusta.

3.3 Kohteen asema kiinteistömarkkinoilla

Arvion kohteena oleva kiinteistö on kaupungin opetuskäytössä. Arvio laaditaan tilanteessa, jossa kohde myydään ja takaisinvuokrataan kaupungille. Kohdetta tarkastellaan sijoituskohteena, jonka arvo perustuu sen tuottamaan kassavirtaan. Kun kohteessa on vuokralaisena kaupunki, voidaan

sijoittajariskiä pitää vähäisenä. Kohteen jäännösarvoriski on kuitenkin korkeampi verrattuna esim. toimitilakiinteistöihin.

Suomessa toimii muutamia kiinteistösijoitusyhtiöitä, jotka ovat kiinnostuneita kuntien kiinteistöjen ostamisesta suuremmissa mittakaavassa. Mm. Ruotsissa on tavallista, että kiinteistösijoitusyhtiöt omistavat kouluja ja muita julkiskiinteistöjä. Esimerkiksi ruotsalaiset yhtiöt SBB ja Hemsö toimivat myös Suomessa.

Huhtikuussa 2020 uutisoitiin Imatran kaupungin myyvän vuonna 2019 valmistuneen Vuoksenniskan koulukeskuksen ruotsalaiselle kiinteistösijoitusyhtiö SBB:lle hintaan 10,8 miljoonaa euroa. Kaupungin pöytäkirjojen mukaan kaupunki vuokraisi koulun käyttöönsä 20 vuodeksi. Sopimuskauden jälkeen sopimusta voidaan jatkaa kolme kertaa kolmen vuoden optioon. Sopimuksen mukaan vuokralainen vastaa kaikista hallinta-aikaansa kohdistuvista hoitokuluista, kiinteistöveroista ja vakuutuksesta. Perusylläpitoon liittyvistä korjauksista vastaa ostaja.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän Gradia-kiinteistöt-liikelaitos on myynyt huhtikuussa 2020 Wilhelm Schildin katu 2:ssa sijaitsevan lukiokäytössä olevan rakennuksen tontteineen Hemsö:lle. Tontin pinta-ala oli 9 717 m² ja käyttämätöntä rakennusoikeutta oli noin 1 723 kem². Rakennus oli rakennettu vuosina 1991-1992. Rakennuksen pinta-ala oli 4 590 kem² ja 4 975 brm². Rakennus oli Gradia Schildin lukion käytössä ja osittain se oli vuokrattu ulkopuoliselle vuokralaiselle. Kauppahinta oli 5 450 000 € ja noin 1 187 €/kem². Jyväskylän koulutuskuntayhtymä teki kohteeseen 10 vuoden vuokrasopimuksen.

Joensuun kaupunki on tehnyt vuokrasopimuksen Hemsö:n kanssa koskien Joensuun konservatorion uudisrakennusta. Hemsö toteuttaa uudisrakentamisen. Kokonaisinvestointikustannukset ovat 12 552 361 € (alv 0 %). Sopimuksen pituus on 20 vuotta. Konservatoriorakennuksen pinta-ala on 3 694 htm². Maapohja on vuokrattu. Joensuun kaupungin pöytäkirjojen mukaan tavoitteena on pääomavuokrataso 69 561 €/kk eli noin 835 000 €/v. Ylläpitovuokran osuus on noin 12 956 €/kk ja noin 155 427 €/v. Kokonaisvuokra olisi noin 990 000 €/v.

3.4 Kohteen arviointi

Arviohetkellä on markkinoilla poikkeustilanne, joka on aiheutunut koronavirusepidemiasta. Käytettävissä oleva markkinainformaatio on normaalitilanteeseen perustuvaa. Käytännössä nykyistä tilannetta vastaavaa informaatiota ei ole saatavissa ja arviointiin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä.

Kohde arvioidaan tilanteessa, jossa kohde myydään ja takaisinvuokrataan kaupungille 15 vuoden pituisella vuokrasopimuksella. Kohde on arvioitu tuottolähestymistavalla käyttäen diskontattujen kassavirtojen menetelmää. Arviokirjan liitteenä on 20 vuoden kassavirtalaskelmat, joissa tuottoja ja kuluja on tarkasteltu vuositasolla. Kaupungilta saatujen tietojen mukaan vuokrasopimukseen tulee optio sopimuksen jatkamisesta. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on arvioitu pysyvän opetuskäytössä.

3.4.1 Ylläpito- ja korjauskulut

Tilaaajalta saatujen tietojen mukaan omistajan kustannukset ovat ylläpito, korjaukset ja maanvuokra. Vuokralainen vastaa omista käyttäjäpalveluistaan. Arvio on laadittu oletuksella, että vuokralainen vastaa veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannuksista.

KTI:n Ylläpitokustannusvertailun 2020 mukaan vuoden 2010 jälkeen valmistuneiden toimistokiinteistöjen keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 2,72 €/htm²/kk ja vuosina 1960 – 1989 valmistuneiden noin 3,30 €/htm²/kk, kun luvuista on poistettu kiinteistöveron, siivouksen ja veden kulut. Liikekiinteistöjen vastaavat keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 2,90 €/htm²/kk. Oppilaitosrakennukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia toimisto- ja liikerakennuksiin ylläpitokulujen osalta.

Rambollin käytettävissä olevien tietojen perusteella elinkaarikoulujen keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 4,42 €/brm²/kk ja muiden koulujen noin 3,28 €/brm²/kk. Kuluista on poistettu veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannukset. Kuluissa ei ole mukana kiinteistöveroa eikä maanvuokraa. Elinkaarikoulujen ylläpitokulutaso on ns. normaalia koulua korkeampi, koska toteuttajan vastuu on 20 vuotta.

Edellä esitetyn Joensuun kaupungin ja Hemsö:n välisestä sopimuksesta pystyttiin laskemaan ylläpitoluokran määräksi noin 5,05 €/htm²/kk. Ylläpitoluokra sisältää kiinteistöveron. Ilman kiinteistöveroa ylläpitoluokra oli 3,84 €/htm²/kk.

Ylläpitokuluiksi on arvioitu yhteensä noin 4,71 €/htm²/kk, kun tontti myydään ja noin 5,85 €/htm²/kk, kun tontti vuokrataan. Kiinteistöveron määrä on arvioitu. Tontin maanvuokra perustuu tilaajan toimittamiin tietoihin, joiden mukaan kohteen maanvuokra on 100 000 €/v ja noin 1,24 €/htm²/kk. Maanvuokra perustuu tontin rakennusoikeuteen ja sen arvoon 250 €/kem² sekä 5 % tuottovaatimukseen.

3.4.2 Tuottovaatimus

Toimistotilan osalta Lahdessa prime-tilojen tuottovaatimus on noin 7,50 – 8,00 % ja liiketilojen noin 7,75 – 8,25 %. Arvion kohteena olevat tilat ovat opetuskäytössä. Koska vuokralaisena on kaupunki, on vuokralaisriski pieni. Kohteen vuokrasopimus on huomattavasti perinteisiä toimitilavuokrasopimuksia pidempi, 15 vuotta. Kohteen jäännösriski on hieman suurempi kuin normaaleissa toimitiloissa. Käyttötarkoituksen muutos jatkossa vaatii tilamuutosten lisäksi myös todennäköisesti kaavamutosta. Tuottovaatimus on arvioitu eri skenaarioissa erikseen.

3.4.3 Vuokrataso

Kohteen vuokrataso on arvioitu markkinavuokrana ja lisäksi on arvioitu toiminnallisten muutosten vaikutusta vuokraan.

Markkinavuokra on markkinoiden kysynnän ja tarjonnan mukaan määräytyvä vuokrataso, johon markkinoilla kullakin ajan hetkellä solmitaan uusia vuokrasopimuksia. Lahdessa tarjolla olevien toimistotilojen vuokrapyyntö vaihtelivat välillä noin 7,00 – 18,28 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 12,16 €/m²/kk ja mediaanin 11,74 €/m²/kk. Keskusta-alueella vuokrapyyntö vaihtelivat välillä 7,00 – 18,26 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 12,91 €/m²/kk ja mediaanin 11,74 €/m²/kk. Liiketilojen vuokrapyyntö vaihtelivat välillä 6,00 – 31,18 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 11,59 €/m²/kk ja mediaanin 10,33 €/m²/kk. Keskusta-alueen vuokrapyyntö vaihtelivat välillä 7,00 – 31,18 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 15,79 €/m²/kk ja mediaanin 12,50 €/m²/kk. Kohteet olivat vanhojen rakennusten toimisto- ja liikehuoneistoja. Myöskään pinta-alaltaan kohteet eivät olleet vertailukelpoisia arvion kohteeseen.

Catellan syksyn 2020 markkinakatsauksen mukaan Lahdessa toimistotilan prime-vuokrataso on noin 18,50 €/m²/kk ja liiketilan noin 40 €/m²/kk. Vuokratason kriteereinä on käytetty 3-5 vuoden sopimusta ja modernia saneerattua tilaa, joka ei ole uudiskohde.

Arvion kohteen vuokratasoa nostaa arvion oletuksena oleva 15 vuoden vuokrasopimus. Kohteen markkinavuokratasoksi on arvioitu noin 15,00 €/m²/kk. Markkinavuokra on arvioitu bruttovuokrana, joka sisältää tilaan sidotun pääoman kustannukset ja ylläpidon kustannukset.

Pääomavuokra on vuokra, jolla katetaan pääomakustannukset, jotka muodostuvat kiinteistöön sijoitetun pääoman tuottovaatimuksen mukaisesti. Kohteen pääomavuokrataso on arvioitu markkinapohjaisena pääomavuokrana, jossa pääomalle saatava tuotto määräytyy tilamarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan mukaan.

Kohteen huoneistoala on tilaajan toimittamien tietojen mukaan 6 735 m². Kohteen korjauskustannukset ovat noin 2 289 385 €. Arviota laadittaessa ei ollut käytettävissä tietoa siitä, mikä osuus korjauksista ja siten kustannuksista on jo toteutunut. Alla olevassa taulukossa 2 on tarkasteltu kokonaiskustannusta. Pitkän vuokrasopimuksen perusteella tuottovaatimukseksi on arvioitu noin 5,50 – 5,75 – 6,00 %.

Taulukko 2. Markkinapohjainen pääomavuokra.

Terijoenkatu 2 (Kannaksenkatu 20)			
Pinta-ala htm ²	6 735	6 735	6 735
Rakennuskustannus €/m ²	340	340	340
Pääoma-arvo €	2 289 385	2 289 385	2 289 385
Tuottovaatimus %	5,50	5,75	6,00
Pääomavuokra €/htm²	1,6	1,6	1,7
Pääomavuokra €/kk	10 493	10 970	11 447
Pääomavuokra €/v	125 916	131 640	137 363

Edellä esitetyn perusteella kohteen korjausten vaikutus vuokraan on noin 1,60 – 1,70 €/htm²/kk.

Kohteen vuokratasoksi ennen kaikkien korjausten valmistumista on arvioitu noin 15,00 €/htm²/kk, kun tontti myydään ja noin 16,10 €/htm²/kk, kun tontti vuokrataan. Kohteen vuokratasoksi korjausten valmistumisen jälkeen on arvioitu noin 16,60 €/htm²/kk, kun tontti myydään ja noin 17,70 €/htm²/kk, kun tontti vuokrataan.

3.4.4 Käyttämätön rakennusoikeus

Tontin 398-3-2164-3 rakennusoikeus on 8 000 kem². YTJ:n rakennustietojen perusteella rakennuksen kerrosala on 7 065 m². Lisäksi kiinteistöllä sijaitsee 33 m² varastorakennus. Käyttämätöntä rakennusoikeutta on noin 902 kem². Tontin asemakaavan mukainen rakennusala on kokonaisuudessaan rakennettu. Tontille voidaan rakennusalan ulkopuolelle rakentaa talous- ja piharakennuksia. Nämä rakennelmat eivät vähennä käytettävissä olevaa rakennusoikeutta. Rakennusoikeus olisi käytettävissä olemassa olevan rakennuksen laajentamiseen, mutta arvion kohteena oleva rakennus on suojeltu. Käyttämättömällä rakennusoikeudella ei katsota olevan erillistä arvoa.

3.4.5 Skenaario 1

Skenaarion 1 oletus on arviohetken valmistumisaste ja tontti myydään. Tilaajan toimittamien tietojen perusteella kohteen huoneistoala on 6 735 m². Laskennassa on käytetty tätä pinta-alaa.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 15,00 €/htm²/kk ennen korjausten valmistumista ja noin 16,60 €/htm²/kk korjausten valmistumisen jälkeen. Korjausten on arvioitu olevan valmiina

11/2021. Vuokratuotot ennen korjausten valmistumista ovat noin 101 025 €/kk ja 1 212 300 €/v. Korjausten valmistumisen jälkeen vuokratuotot ovat noin 111 801 €/kk ja 1 341 612 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 4,71 €/htm²/kk ja noin 31 722 €/kk ja 380 662 €/v. Toiminnallisten muutosten kustannus, yhteensä noin 2 289 000 €, on jaettu tasan 15 vuoden ajanjaksolle. Muita suurempia peruskorjauksia ei ole tarkastelujaksolle arvioitu.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 11 980 000 €.

3.4.6 Skenaario 2

Skenaarion 2 oletus on arviohetken valmistumisaste ja tontti vuokrataan. Tontti vuokrataan 50 vuoden maanvuokrasopimuksella.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 16,10 €/htm²/kk ennen korjausten valmistumista ja noin 17,70 €/htm²/kk korjausten valmistumisen jälkeen. Korjausten on arvioitu olevan valmiina 11/2021. Vuokratuotot ennen korjausten valmistumista ovat noin 108 434 €/kk ja 1 301 202 €/v. Korjausten valmistumisen jälkeen vuokratuotot ovat noin 119 210 €/kk ja 1 430 514 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 5,85 €/htm²/kk ja noin 39 400 €/kk ja 472 797 €/v. Toiminnallisten muutosten kustannus, yhteensä noin 2 289 000 €, on jaettu tasan 15 vuoden ajanjaksolle. Muita suurempia peruskorjauksia ei ole tarkastelujaksolle arvioitu.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Maanvuokrasopimus on niin pitkäaikainen, että sen ei katsota lisäävän kohderiskiä. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 11 912 000 €.

3.4.7 Skenaario 3

Skenaarion 3 oletus on, että hanke on valmis. Tontti myydään.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 16,60 €/htm²/kk ja noin 111 801 €/kk ja 1 341 612 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 4,71 €/htm²/kk ja noin 31 722 €/kk ja 380 662 €/v.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 13 785 000 €.

3.4.8 Skenaario 4

Skenaarion 4 oletus on, että hanke on valmis. Tontti vuokrataan 50 vuoden maanvuokrasopimuksella.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 17,70 €/htm²/kk ja noin 119 210 €/kk ja 1 430 514 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 5,85 €/htm²/kk ja noin 39 400 €/kk ja 472 797 €/v.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Maanvuokrasopimus on niin pitkäaikainen, että sen ei katsota lisäävän kohderiskiä. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 13 738 000 €.

3.4.9 Yhteenveto

Alla olevassa taulukossa 3 on esitetty eri skenaarioissa arvioidut tuottoarvot.

Taulukko 3. Arvioidut tuottoarvot eri skenaarioissa.

Skenaario	Tontti	Rakennukset	Arvio €
1	myydään	arviohetken valmiusaste	11 980 000
2	vuokrataan	arviohetken valmiusaste	11 910 000
3	myydään	hanke valmis	13 790 000
4	vuokrataan	hanke valmis	13 740 000

4. MARKKINA-ARVO JA ARVION TARKKUUS

Edellä olevan perusteella arvioimme kohteen (kiinteistö 398-3-2164-3 rakennuksineen osoitteessa Terijoenkatu 2, 15140 Lahti) velattomaksi markkina-arvoksi syyskuun 2020 hintatasossa:

skenaariossa 1

yksitoistamiljoonaa yhdeksänsataakahdeksänkymmentätuhatta (11 980 000) euroa,

skenaariossa 2

yksitoistamiljoonaa yhdeksänsataakymmentätuhatta (11 910 000) euroa,

skenaariossa 3

kolmetoistamiljoonaa seitsemänsataayhdeksänkymmentätuhatta (13 790 000) euroa ja

skenaariossa 4

kolmetoistamiljoonaa seitsemänsataaneljäkymmentätuhatta (13 740 000) euroa.

Arvion tarkkuus on noin + / - 10 %.

Arviossa on erityisesti otettu huomioon:

- vallitseva markkinatilanne
- tontin myynti tai vuokraaminen pitkäaikaisella maanvuokrasopimuksella
- pitkäaikainen vuokrasopimus

Arviossa ei ole otettu huomioon:

- mahdollista maaperän pilaantumista
- varainsiirtoverosta aiheutuvia kustannuksia
- irtainta omaisuutta

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 2
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

5. ARVION SUORITTI

Ramboll Finland Oy
Kiinteistökonsultointi

Espoossa 15.9.2020

Anne Kääriä
Johtava asiantuntija, DI
Auktorisoitu kiinteistöarvioija (AKA),
yleisauktorisoitu

Janne Sivonen
Konsultti, DI

Yhteystiedot:

+358 44 511 3234

PL 25, 02601 Espoo

anne.kaaria@ramboll.fi

KIINTEISTÖREKISTERIN KARTTAOTE 11.9.2020

Sivu 1 (1)

Rekisteriyksikkö 398-3-2164-3

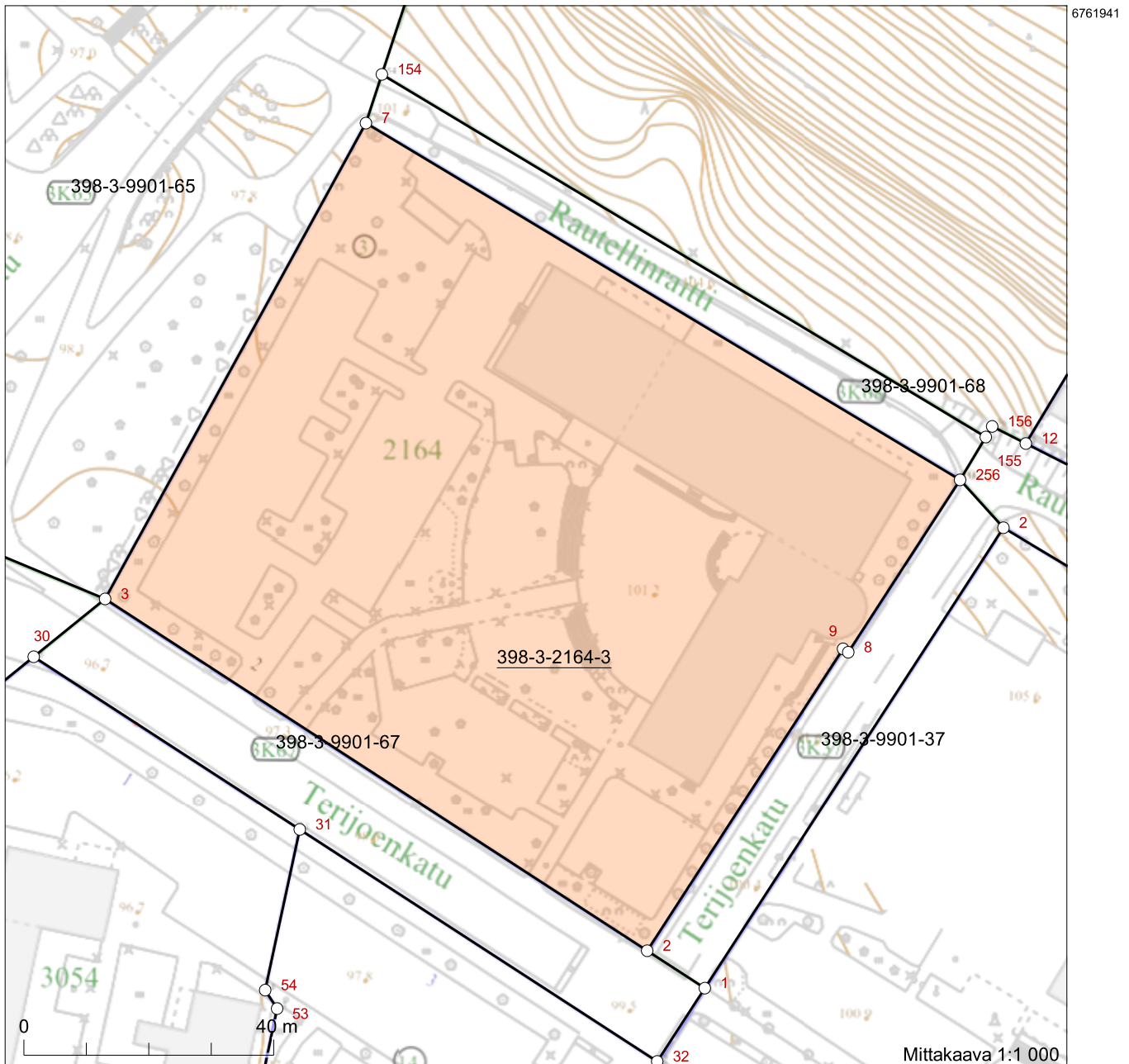

Kiinteistötunnus: 398-3-2164-3
 Rekisteriyksikkölaji: Tontti
 Kunta: Lahti (398)
 Palstojen lukumäärä: 1

Rekisteriyksikön alueella on asemakaava ja yleiskaava.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 11.9.2020.

Kiinteistörekisterin tiedoissa voi olla puutteita ja epätarkkuuksia. Rekisteriyksikön tarkka alueellinen ulottuvuus selviää toimitusasiakirjoista ja maastosta. Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

Kartta on tulostettu
 ETRS-TM35FIN-koordinaatistossa.
 Taustakartta on viitteellinen.

KIINTEISTÖREKISTERIOTE 11.9.2020
 Rekisteriyksikkö 398-3-2164-3

Sivu 1 (1)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-2164-3	Rekisteröintipvm:	22.2.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	9492 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YO		

Muodostumistiedot

Kiinteistötoimitus tai viranomaispäätös: Tontin lohkominen Rekisteröintipvm: 22.2.2020	
Rekisteriyksiköt ja määräalat, joista tämä rekisteriyksikkö on muodostunut:	
	Pinta-ala (m ²)
Rekisteriyksiköstä:	
398-3-2164-2	9459
398-3-9901-37 LOUHENKATU	33
Muodostumishetken pinta-ala yhteensä (m ²):	9492
<u>398-3-2164-3</u> on kiinteistön 398-3-2164-2 kantakiinteistö	

Erottamattomat määräalat ja erillisinä luovutetut yhteisalueosuudet
Kaavat, tonttijaot ja rakennuskiellot

1) Yleiskaava(398-Y-202)	Hyväksymis-/vahvistamispvm: 27.6.2016	Voimaantulopvm: 5.10.2017	Kaavan arkistotunnus: MMLm/74/423/2017
2) Asemakaava(398-A-2713a)	Hyväksymispvm: 11.11.2019	Voimaantulopvm: 9.1.2020	
3) Asemakaavaan sisältyvä sitova tonttijako(398-M-19-193)	Hyväksymispvm: 11.11.2019	Voimaantulopvm: 11.11.2019	

Rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset
Osuudet yhteisiin alueisiin ja erityisiin etuuksiin
Kiinteistötoimitukset ja viranomaispäätökset
Muita tietoja

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 11.9.2020.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

LAINHUUTOTODISTUS 11.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-2164-3

Sivu 1 (1)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-2164-3	Rekisteröintipvm:	22.2.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	9492 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YO		

Lainhuutotiedot

1)	Selvennyslainhuuto 24.2.2020
Asianumero / arkistoviite:	MML/108936/71/2020
Peruste:	Ajantasaistus
Omistusosuus:	1/1
Omistajat:	Lahden kaupunki, 0149669-3
Aikaisemmat lainhuudot:	Lainhuuto 21.5.1976
	Asianumero: 515/21.5.1976/5d
	Arkistoviite: 515 Lahden ro / maakunta-arkisto.

Määräalojen lainhuutotiedot

Ei erottamattomia määräaloja tai erillisinä luovutettuja yhteisalueosuuksia.

Lainhuudattamattomat luovutukset

Ei kirjaamisviranomaisen tiedossa olevia lainhuudattamattomia luovutuksia.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 11.9.2020.

Todistuksesta käyvät ilmi ainakin kaikki ne hakemukset, jotka ovat saapuneet kirjaamisviranomaiselle todistuksen otsikon päiväystä edeltävänä arkipäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Mahdolliset vallintarajoitukset on katsottava rasisustodistukselta.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

Omistajien yhteystietoja

Tontti 398-3-2164-3

Lahden kaupunki, 0149669-3
Yhteystiedot, katso www.ytj.fi

Tiedot perustuvat väestötietojärjestelmään.

RASITUSTODISTUS 11.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-2164-3

Sivu 1 (1)

Perustiedot

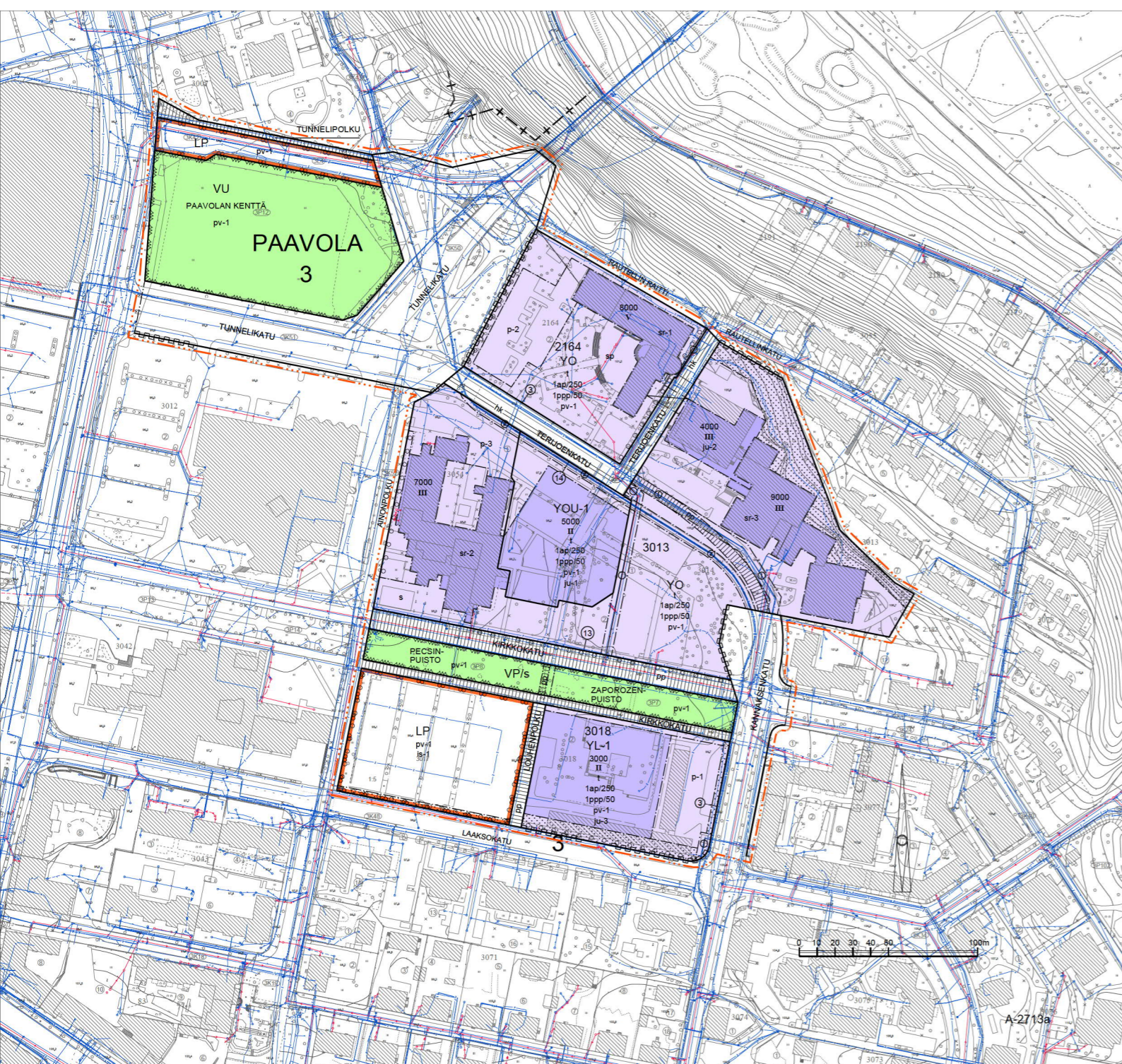
Kiinteistötunnus:	398-3-2164-3	Rekisteröintipvm:	22.2.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	9492 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YO		

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin mukaan omaisuuteen ei kohdistu rekisteriin merkittäviä rasituksia tai rajoituksia, eikä uusia asioita ole vireillä.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 11.9.2020.

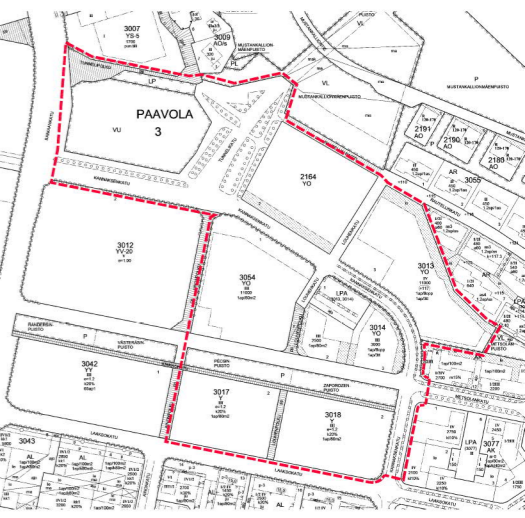
Todistuksesta käyvät ilmi ainakin kaikki ne hakemukset, jotka ovat saapuneet kirjaamisviranomaiselle todistuksen otsikon päiväystä edeltävänä arkipäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

- ASEMKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRÄKSET**
- 1 **YL-1** JULKISTEN LÄHPALVELURAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA PÄIVÄKODIN.
 - 2 **YO** OPETUSTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE.
 - 3 **YOU-1** OPETUS- JA URHEILUTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA URHEILUHALLIN JA KOULUN TOIMINTAA PALVELEVIA TILOJA SEKÄ VÄESTÖSUOJAUSALUEJA.
 - 4 **VP/s** KAUPUNKIKUVALLEISESTI JA KULTTUURIHISTORIALLEISESTI ARVOKAS PUUSTO, JONKA KOIVUKUJUA JA ALKUPERÄINEN LUONNE TULEE SÄILYTTÄÄ. ALUEELLE SAA SUOJITTAA VAIN PUUSTON ALKUPERÄISEN, KULTTUURIHISTORIALLEISEN LUONTEESEEN SOPIVIA KALUSTEITA.
 - 5 **VU** URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUE.
 - 6 **LP** YLEINEN PYSÄKÖINTIALUE.
 - 7 **3 m** 3 m KAAVA-ALUEEN RAJAN ULKOPUOLELLA OLEVA VIIVA.
 - 8 **—** KORTTELIN, KORTTELINOSAN JA ALUEEN RAJA.
 - 9 **—** OSA-ALUEEN RAJA.
 - 10 **13** SITOVAN TONTTILAUSMUKAISEN TONTIN RAJA JA NUMERO.
 - 11 **3** KAUPUNGINOSAN NUMERO.
 - 12 **PAA** KAUPUNGINOSAN NIMI.
 - 13 **2164** KORTTELIN NUMERO.
 - 14 **TERIJOEN** KADUN, KATUALKION, TORIN, PUUSTON TAI MUUN YLEISEN ALUEEN NIMI.
 - 15 **9000** RAKENNUSSUOJEUUS KERROSALANLJOMETREINA.
 - 16 **V** ROOMALAINEN NUMERO OSOITTAA RAKENNUSTEN, RAKENNUKSEN TAI SEN OSAN SUURIMMAN SALLITUN KERROSLUUVUN.
 - 17 **—** RAKENNUKSEN RAJA.
 - 18 **t** MERKINTÄ OSOITTAA, ETTÄ KORTTELIIN SAA RAKENNUSALUEEN ULKOPUOLELLE RAKENTAA PIENIMUOTOISIA TALOUS- JA PIHARAKENNUKSIA SALLITUN RAKENNUSSUOJEUUDEN LISÄKSI, MIKÄLI NE SOPIVAT ALUEEN KULTTUURIHISTORIALLEISEN ARVOIHIN.
 - 19 **—** ISTUTETTAVAA ALUEEN OSA.
 - 20 **ls-1** MERKINTÄ OSOITTAA, ETTÄ ALUEELLE TULEE ISTUTTAA PYSÄKÖINTIALUEITA JAKAVIA PUU- JA PENSAISRHYMIÄ.
 - 21 **o o o o** SÄILYTTÄVÄISTUTETTAVAA PUURVI.
 - 22 **—** KATU.
 - 23 **—** JALANKULULLE VARATTU KATU.
 - 24 **pp** JALANKULULLE JA PYÖRÄILYLLE VARATTU KATU.
 - 25 **hk** HIDASKATU.
 - 26 **pp** YLEISELLE JALANKULULLE JA PYÖRÄILYLLE VARATTU ALUEEN OSA.
 - 27 **p-1** PYSÄKÖIMSPAIKKA, JOKA TULEE JAKAA OSIN PUU- JA PENSAISSTUTUKSIN. ALUE TULEE RAJATA KATUALUEEN SUURIMMAN SALLITUN KOKOISUUDEN KOKONAISSUUS. TÄTEEN SUOJITTAMIN ISOKON JULKISUURTIMAN ON SUOSITELTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
 - 28 **p-2** PYSÄKÖIMSPAIKKA, JOLLA OLEVA PUUSTO SÄILYTTÄÄN.
 - 29 **p-3** PYSÄKÖIMSPAIKKA, JOKA SAA KÄYTTÄÄ PYSÄKÖINTIIN JA KOULUN PIHA-ALUEENA. PIHA-ALUEENA KÄYTTÄVÄ ALUEEN OSA TULEE RAJATA AIDALLA TAI ISTUTUKSILLA PYSÄKÖINTIALUEESTA JA AJOVÄYLÄSTÄ.
 - 30 **o** JOHTOA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA. ALUEEN OSALLE EI SAA ISTUTTAA PUUTA, EIKÄ SEN MAANPinnan korkeutta saa oleellisesti muuttaa.
 - 31 **o** SÄHKÖLINJAA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA.
 - 32 **o** LÄMPÖJOHTOA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA.
 - 33 **o** YLKULUKÄYTÄVÄ.
 - 34 **AAAAAA** KATUALUEEN RAJAN OSA, JONKA KOHDALTA EI SAA JÄRJESTÄÄ AJONEUVOLITTYMÄÄ.
 - 35 **1ap/250** MERKINTÄ OSOITTAA, KUINKA MONTA KERROSALANLJOMETRÄ KOHTI ON RAKENNETTAVAA YKSI AUTOPAIKKA. TALOUS- JA PIHARAKENNUSTEN KERROSALA EI MITOITA AUTOPAIKKOJA.
 - 36 **1ppp/50** MERKINTÄ OSOITTAA, KUINKA MONTA KERROSALANLJOMETRÄ KOHTI ON RAKENNETTAVAA YKSI POLKUPYÖRÄPAIKKA. TALOUS- JA PIHARAKENNUSTEN KERROSALA EI MITOITA POLKUPYÖRÄPAIKKOJA. KAIKKIEN POLKUPYÖRÄPAIKKOJEN TULEE OLLA RUNKOLUKITTAVIA.
 - 37 **s** ALUEEN OSA, JOLLA SÄILYTTÄÄN KAUPUNKIKUVAN KANNALTA MERKITTAVAT VESIALLAS JA LIPPUTANKORYHMÄ.
 - 38 **sp** ALUEEN OSA, JOLLA PUUSTON JA MUUN KASVILLISUUDEN JA NIIDEN KASVUEDELLYTYSTEN SÄILYMINEN ON VARMISTETTAVAA SEKÄ RAKENTAMISEN YHTEYDESSÄ ETTÄ SEN JÄLKEEN.
 - 39 **sr-1** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMIEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TULEE KORJATAUS- JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISUURTIMAN TULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN ENSIMMÄISEN KERROKSEN SISÄÄNTULOALUN TILARAKENNE, MATERIAALIT JA SISÄDIEET MUKAAN LUKIEN VAHTIMESTARIN KOPIN OVI TULEE SÄILYTTÄÄ. RAKENNUKSEN KERROKSEN PORTAOKON SEKÄ JULKASLINJAN JA NÄYTTÄMÖN TILARAKENTEET JA MATERIAALIT TULEE SÄILYTTÄÄ.

- 40 **sr-2** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMIEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TULEE KORJATAUS- JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISUURTIMAN TULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN SISÄÄNTULOALUN VALOAIKIO JA ENSIMMÄISEN KERROKSEN KÄYTTÖALUE SEKÄ AUDIOTORIOLAN KALLIOSEINÄ TULEE SÄILYTTÄÄ.
- 41 **sr-3** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMIEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TULEE KORJATAUS- JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISUURTIMAN TULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN SISÄÄNTULOALUN VALOAIKIO JA ENSIMMÄISEN KERROKSEN KÄYTTÖALUE SEKÄ AUDIOTORIOLAN KALLIOSEINÄ TULEE SÄILYTTÄÄ.
- 42 **pv-1** VEDENHANKINNALLE TÄRKEÄ POHJAVESIALUE. ALUEELLA EI SAA VAARANTAA POHJAVEDEN LAATUA EIKÄ MÄÄRÄÄ.
- 43 **ju-1** JULKISUURTIMAN TULEE OLLA KIVIAINEISIA. VÄRI ON PÄÄOSIN VALKOINEN. LISÄKSI VOI KÄYTTÄÄ AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN JULKISUURTIMAN TRAVERTIINIIN SOPEUTUVAA SÄVYÄ. ISOT JULKISUURTIMAN TULEE JÄSENNELLA AUKOTUKSIN, PINNAN- JA TASOVAHTELUN PIENEMPIIN OSIIN. UUDISRAKENNUKSEN TULEE MUOOTOASTA AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN KANSI ARKITEHTITONISESTI TASAPAINOINEN KOKONAISSUUS. TÄTEEN SUOJITTAMIN ISOKON JULKISUURTIMAN ON SUOSITELTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
- 44 **ju-2** JULKISUURTIMAN TULEE OLLA KIVIAINEISIA. VÄRI ON PÄÄOSIN VALKOINEN. LISÄKSI VOI KÄYTTÄÄ AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN JULKISUURTIMAN TRAVERTIINIIN SOPEUTUVAA SÄVYÄ. ISOT JULKISUURTIMAN TULEE JÄSENNELLA AUKOTUKSIN, PINNAN- JA TASOVAHTELUN PIENEMPIIN OSIIN. UUDISRAKENNUKSEN TULEE MUOOTOASTA AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN KANSI ARKITEHTITONISESTI TASAPAINOINEN KOKONAISSUUS. TÄTEEN SUOJITTAMIN ISOKON JULKISUURTIMAN ON SUOSITELTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
- 45 **ju-3** JULKISUURTIMAN TULEE OLLA KIVIAINEISIA. VÄRI ON PÄÄOSIN VALKOINEN. LISÄKSI VOI KÄYTTÄÄ AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN JULKISUURTIMAN TRAVERTIINIIN SOPEUTUVAA SÄVYÄ. ISOT JULKISUURTIMAN TULEE JÄSENNELLA AUKOTUKSIN, PINNAN- JA TASOVAHTELUN PIENEMPIIN OSIIN. UUDISRAKENNUKSEN TULEE MUOOTOASTA AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN KANSI ARKITEHTITONISESTI TASAPAINOINEN KOKONAISSUUS. TÄTEEN SUOJITTAMIN ISOKON JULKISUURTIMAN ON SUOSITELTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.

POISTOKARTTA MK 1:2500

LAHTI

ASEMKAAVAN MUUTOS KOSKEE:
LAHDEN KAUPUNGIN PAAVOLAN (3) KAUPUNGINOSAN KORTTELIA 2164, 3014, 3017, 3018 JA 3054, KORTTELIN 3013 TONTTIA 3 SEKÄ KATU, PUUSTO, URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUEITA JA YLEISTÄ PYSÄKÖINTIALUEITA.

ASEMKAAVAN MUUTOKSELLA MUODOSTUVAT:
LAHDEN KAUPUNGIN PAAVOLAN (3) KAUPUNGINOSAN KORTTELIT 2164, 3018, KORTTELIN 3013 TONTIT 13 JA 14 SEKÄ KATU, PUUSTO, URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUEITA JA YLEISTÄ PYSÄKÖINTIALUEITA.

ASEMKAAVAN YHTEYDESSÄ ON TEHTY SITOVA TONTTILUOKA.

LAHDEN KAUPUNKI MAANKÄYTTÖ JA ALUEHANKKEET	Liitteet Tonttikartat M-19-193 - 195
Asemakaavan / asemakaavan muutoksen pohjana oleva kortti hyväksytty 11.4.2014 MPL 54 §:n 3:n noiton kaavoituslautamusesta.	Asiainumero D/959/2017
Aija Holopainen	12.8.2019
Asemakaavamuutoksen laatija Markus Lehmuksela	12.8.2019
Asemakaavan hyväksytty Päätös on saanut lainvoiman	11.11.2019 § 108 9.1.2020
Mittakaava 1: 1000	ML KK A-2713a

LIITE 4

KASSAVIRTA

Kohde **Terijoenkatu 2 (Kannaksenkatu 20) skenaario 1: arviohetken valmiusaste ja tontti myydään** pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)		953																			
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	1212	953	1396	1424	1452	1481	1511	1541	1572	1603	1635	1668	1701	1736	1770	1806	1842	1879	1916	1954	
Hoit- ja ylläpitokulut (t €)	381	388	396	404	412	420	429	437	446	455	464	473	483	492	502	512	523	533	544	555	
Peruskorjauskulut (t €)	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6						
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	6 735	17
Yhteensä	6 735	17

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	17 849 t€
Jäännösarvon nykyarvo	2 653 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	9 327 t€
Jäännösarvon nykyarvo	2 653 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	11 980 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	11 980 t€

KASSAVIRTA

Kohde **Terijoenkatu 2 (Kannaksenkatu 20) skenaario 2: arviohetken valmiusaste ja tontti vuokrataan** pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)		1018																			
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	1301	1018	1488	1518	1548	1579	1611	1643	1676	1710	1744	1779	1814	1851	1888	1925	1964	2003	2043	2084	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	473	482	492	502	512	522	532	543	554	565	576	588	600	612	624	636	649	662	675	689	
Peruskorjauskulut (t €)	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6	152,6						
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	6 735	18
Yhteensä	6 735	18

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa 17 789 t€
 Jäännösarvon nykyarvo 2 644 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus t€
 Muut omaisuusosat t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo 9 268 t€
 Jäännösarvon nykyarvo 2 644 t€
Kassavirtaperusteinen arvo 11 912 t€
 Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat 0 t€
Arvo yhteensä 11 912 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 2 (Kannaksenkatu 20) skenario 3, hanke on valmistunut ja tontti myydään

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	1342	1368	1396	1424	1452	1481	1511	1541	1572	1603	1635	1668	1701	1736	1770	1806	1842	1879	1916	1954	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	381	388	396	404	412	420	429	437	446	455	464	473	483	492	502	512	523	533	544	555	
Perusparannuskulut (t €)																					
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	6 735	17
Yhteensä	6 735	17

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	17 849 t€
Jäännösarvon nykyarvo	2 653 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	11 131 t€
Jäännösarvon nykyarvo	2 653 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	13 785 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	13 785 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 2 (Kannaksenkatu 20) skenario 4: hanke on valmistunut ja tontti vuokrataan

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	1431	1459	1488	1518	1548	1579	1611	1643	1676	1710	1744	1779	1814	1851	1888	1925	1964	2003	2043	2084	
Hoito- ja ylläpitokulut (t €)	473	482	492	502	512	522	532	543	554	565	576	588	600	612	624	636	649	662	675	689	
Perusparauskulut (t €)																					
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTIENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	6 735	18
Yhteensä	6 735	18

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	17 789 t€
Jäännösarvon nykyarvo	2 644 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	11 094 t€
Jäännösarvon nykyarvo	2 644 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	13 738 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	13 738 t€

LIITE 5

Kuva 1.

Kuva 2.

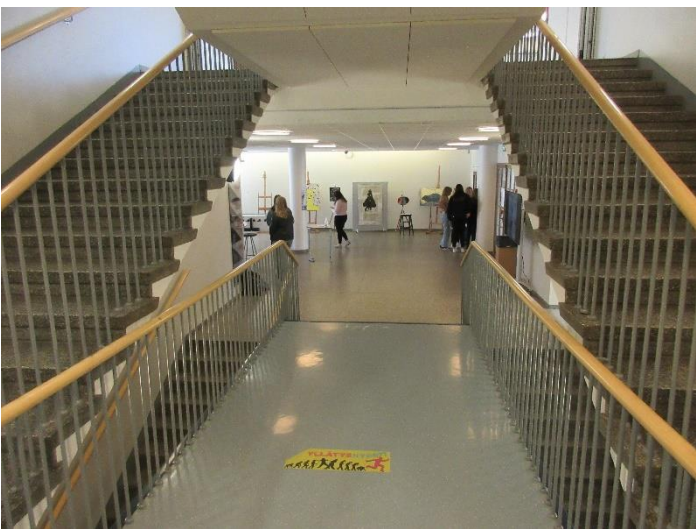
Kuva 3.

Kuva 4.

Kuva 5.

Kuva 6.

Kuva 7.

Kuva 8.

Kuva 9.

Kuva 10.

Kuva 11.

Kuva 12.

Kuva 13.

Kuva 14.

Kuva 15.

Kuva 16.

Kuva 17.

Kuva 18.

Tilaja
Lahden Tilakeskus

Projekti
1510058300

Päiväys
15.9.2020

ARVIOLAUSUNTO

TERIJOENKATU 3

15140 LAHTI

SISÄLTÖ

1. Yleistä	2
1.1 Arvion kohde	3
1.2 Arvion tilaaja	3
1.3 Arvion laatija	3
1.4 Tehtävän määrittely	3
1.5 Tehtävän suoritus	4
2. Arvioitavan kohteen tiedot	5
2.1 Kiinteistöt ja kaava	5
2.2 Omistus, rasiukset ja rasitteet	5
2.3 Kohteen yleiskuvaus ja sijainti	6
2.4 Rakennukset ja rakennelmat	6
2.5 Hankesuunnitelmat	7
3. Kohteen arviointi ja arvion perusteet	8
3.1 Yleistä markkinatilanteesta	8
3.2 Yleistä kiinteistömarkkinoista	8
3.3 Kohteen asema kiinteistömarkkinoilla	8
3.4 Kohteen arviointi	9
4. Markkina-arvo ja arvion tarkkuus	17
5. Arvion suoritti	18

LIITTEET

- Liite 1 Kiinteistörekisterikartat
- Liite 2 Kiinteistörekisteriotteet, lainhuudot, rasiustodistukset
- Liite 3 Asemakaava
- Liite 4 Kassavirrat
- Liite 5 Valokuvia kohteesta

1. YLEISTÄ

1.1 Arvion kohde

Arvion kohteena on erottamaton määräala kiinteistöistä 398-3-3013-13 ja kiinteistö 398-3-3013-14 sekä niillä sijaitsevat ja niille rakennettavat rakennukset osoitteessa Terijoenkatu 3, 15140 Lahti.

1.2 Arvion tilaaja

Arvion on tilannut toimitusjohtaja Jouni Arola/Lahden Tilakeskus.

1.3 Arvion laatija

Arvion ovat laatineet johtava asiantuntija, DI, auktorisoitu arvioija AKA (yleisauktorisoitu) Anne Kääriä ja konsultti, DI Janne Sivonen.

1.4 Tehtävän määrittely

Arvion tarkoituksena on markkina-arvon määrittäminen määräalalle kiinteistöistä 398-3-3013-13 ja kiinteistölle 398-3-3013-14 sekä niillä sijaitseville ja niille rakennettaville rakennuksille. Määräalalla kiinteistöistä 398-3-3013-13 sijaitsee olemassa oleva perusparannettava rakennus. Samalla kiinteistöllä sijaitsee Terijoenkatu 7 (Kannaksenkatu 22) rakennus. Tätä rakennusta ei ole arviossa mitenkään otettu huomioon. Kiinteistölle 398-3-3013-14 rakennetaan laajennusosa olemassa olevaan rakennukseen. Arvio on tehty kiinteistömuodossa velattomana. Irtain omaisuus ei kuulu arvion piiriin.

Kohde on arvioitu neljässä eri skenaariossa:

- Skenaario 1: arviohetken valmistumisaste ja maapohja myydään.
- Skenaario 2: arviohetken valmistumisaste ja maapohja vuokrataan.
- Skenaario 3: oletus, että hanke on valmistunut ja rakennukset ovat käyttöönotettavissa. Maapohja myydään.
- Skenaario 4: oletus, että hanke on valmistunut ja rakennukset ovat käyttöönotettavissa. Maapohja vuokrataan.

Arvio on laadittu seuraavilla oletuksilla:

- Arvion kohteena olevat rakennukset takaisinvuokrataan kaupungin käyttöön 15 vuoden vuokrasopimuksella.
- Suunnitteilla oleva perusparannus ja vireillä olevat laajennusosan rakentaminen toteutetaan lähtötietoaineiston perusteella esitetyllä tavalla ja ajassa.
- Vuokralainen vastaa veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannuksista sekä mahdollisista omista käyttäjäpalveluistaan. Muista kustannuksista vastaa vuokranantaja.

Markkina-arvolla tarkoitetaan sitä arvioitua rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa. Arvio on tehty noudattaen kansainvälistä arviointistandardia (IVS).

Arvio on laadittu kohteen myyntiin ja takaisinvuokraukseen liittyvää päätöksentekoa varten.

1.5 Tehtävän suoritus

Tehtävä on suoritettu tuottolähestymistavalla. Lähestymistapa antaa osoituksen arvosta muuntamalla tulevat kassavirrat yhdeksi nykyhetken arvoksi. Tuottolähestymistavassa omaisuuserän arvo määritetään omaisuuserästä saatavien tuottojen, kassavirtojen tai kustannussäästöjen arvon perusteella.

Katselmuksen arvioitavassa kohteessa ovat suorittaneet Anne Kääriä ja Janne Sivonen 1.9.2020.

Kohteeseen liittyvät tiedot on saatu tilaajalta sekä yksityisistä ja yleisistä lähteistä (mm. Maanmittauslaitoksen Kiinteistötietopalvelusta). Maaperästä ei ollut käytettävissä maaperätutkimusraporttia. Arvio on laadittu oletuksella, että maaperä on puhdas. Arviota laadittaessa käytettävissä oli:

- perusparannuksen hankesuunnitelma 8.5.2018
- perusparannuksen tavoitehintalaskelma 7.5.2018
- perusparannuksen vuokravaikutuslaskelma 7.5.2018
- Ramboll Finland Oy:n laatima kuntotutkimusraportti 10.10.2017
- laajennuksen tavoitehintalaskelma 7.5.2018
- laajennuksen vuokravaikutuslaskelma 7.5.2018
- laajennuksen hankesuunnitelma 8.5.2018.

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 3
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

2. ARVIOITAVAN KOHTEEN TIEDOT

2.1 Kiinteistöt ja kaava

Kiinteistötunnus 398-3-3013-13
Rekisteriyksikkölaji Tontti
Pinta-ala 26 910 m²

Kiinteistötunnus 398-3-3013-14
Rekisteriyksikkölaji Tontti
Pinta-ala 5 059 m²

Arvion kohteena oleva erottamaton määräala on 9.1.2020 voimaan tullessa asemakaavassa merkitty opetustoimintaa palvelevien rakennusten alueeksi (kaavamerkintä YO). Määräalan rakennusoikeus on 7 000 kem².

Määräalalla sijaitseva opetusrakennus on merkitty suojeltavaksi rakennukseksi (kaavamerkintä sr-2). Rakennus on kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvan säilymisen kannalta arvokas rakennus, jonka ominaispiirteet tulee korjaus- ja muutostöissä säilyttää. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai vastaavia materiaaleja. Rakennuksen pääaulan tilarakenne, portaat ja kaiteet sekä värit ja materiaalit tulee säilyttää.

Kaavamääräyksen mukaan määräalan lounaiskulmassa sijaitsee alueen osa, jolla säilytetään kaupunkikuvan kannalta merkittävät vesiallas ja lipputankoryhmä. Määräalan pohjoisosassa sijaitsee pysäköimispaikka, jota saa käyttää pysäköintiin ja koulun piha-alueena. Piha-alueena käytettävä alueen osa tulee rajata aidalla tai istutuksilla pysäköintialueesta ja ajoväylistä.

Laajennusosa rakennetaan kiinteistölle 398-3-3013-14. Tontti on asemakaavassa merkitty opetus- ja urheilutoimintaa palvelevien rakennusten korttelialueeksi, jolle saa rakentaa urheiluhallin ja koulun toimintaa palvelevia tiloja sekä väestönsuojatiloja (kaavamerkintä YOU-1). Rakentaa saa kahteen kerrokseen. Tontin rakennusoikeus on 5 000 kem².

Kortteliin saa rakennusalojen ulkopuolelle rakentaa pienimuotoisia talous- ja piharakennuksia sallitun rakennusoikeuden lisäksi, mikäli ne sopivat alueen kulttuurihistoriallisiin arvoihin (kaavamerkintä t).

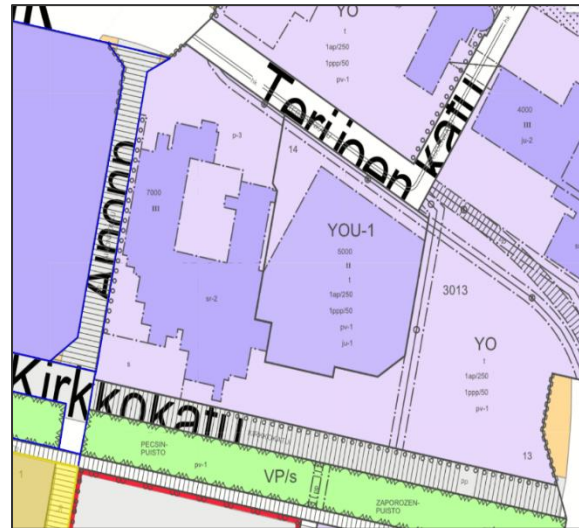
Määräala ja tontti sijaitsevat vedenhankinnalle tärkeällä pohjavesialueella (kaavamerkintä pv-1). Alueella ei saa vaarantaa pohjaveden laatua eikä määrää.

Autopaikkoja on varattava 1 ap/250 kem² ja polkupyöräpaikkoja 1 ppp/50 kem². Talous- ja piharakennusten kerrosala ei mitoiteta auto- tai polkupyöräpaikkoja. Kaikkien polkupyöräpaikkojen tulee olla runkolukittavia.

2.2 Omistus, rasitukset ja rasitteet

Kiinteistöihin on lainhuudot 7.9.2020 päivättyjen lainhuutotodistusten mukaan Lahden kaupungilla.

Kiinteistörekisteriotteen mukaan kiinteistöön 398-3-3013-13 kohdistuvat 6 m leveä johtorasite (398-2020-K10), 4 m leveä sähköjohtorasite (398-2020-K11) sekä 6 m leveä lämpöjohtorasite

(398-2020-K9). Kaikissa rasitteissa oikeutettuna on Lahden kaupunki. Kiinteistöön 398-3-3013-14 kohdistuu 4 m leveä sähköjohtorasite (398-2020-K11).

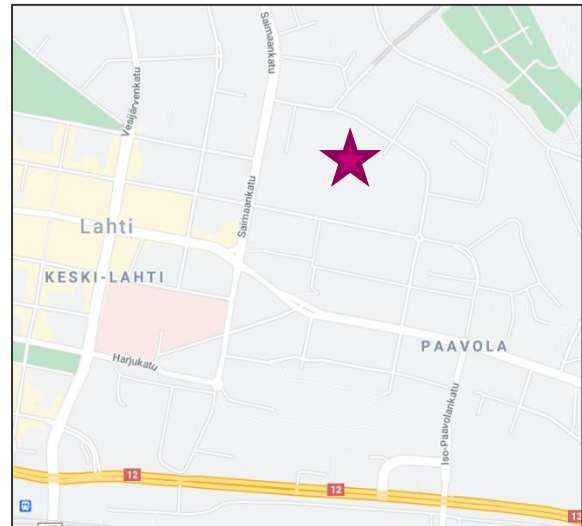
Rasitustodistusten mukaan (päiväty 7.9.2020) omaisuuteen ei kohdistu rekisteriin merkittäviä rasituksia tai rajoituksia eikä uusia asioita ole vireillä.

2.3 Kohteen yleiskuvaus ja sijainti

Arvion kohteena oleva määräala ja tontti sijaitsevat Paavolan kaupunginosassa noin 700 metriä koilliseen Lahden ydinkeskustasta. Kohteen lähiympäristössä on Lahden kaupunginteatteri, koulurakennuksia ja kaupunginkirjaston päärakennus.

Alue rajautuu etelässä Kirkkokatuun, lännessä Ainonpolkuun ja pohjoisessa Terijoenkatuun ja idässä Kannaksenkatuun.

Määräalan 398-3-3013-13 piha-alue on pääosin asfaltoitu. Pohjoisosa alueesta on käytössä pysäköintialueena. Arviohetkellä tontilla 398-3-3013-14 oli käynnissä maanrakennustyöt.

Arvion kohteena oleva alue on osa Paavolan kampuksen kokonaisuutta. Kampuksen rakentaminen toteutetaan vaiheittain vuosina 2020-2023. Kampukselle tulevat sijoittumaan arvion kohteena olevan Tiirimaan peruskoulun tilojen lisäksi Kannaksen ja Tiirimaan lukioista muodostuva uusi lukio, Wellamo-opisto, Taide- ja muotoilukoulu Taika sekä Laaksokadun päiväkoti.

2.4 Rakennukset ja rakennelmat

Määräalalla 398-3-3013-13 sijaitsee vuonna 1987 valmistunut opetusrakennus. Rakennuksen bruttoala on 6 821 m² ja kerrosala 6 700 kem². Rakennuksessa on A-, B-, C- ja D-osat. A-osa on kaksikerroksinen, muut osat ovat kolmikerroksisia. Katemateriaalina on huopa. Julkisivut ovat betonia, marmoria ja lasia.

Ensimmäisessä kerroksessa on jakelukeittiö ja kahvila, auditorio, liikuntatiloja, opetus- ja toimistotilaa sekä sosiaali- ja teknistä tilaa. Toisessa kerroksessa on pääasiassa luokahuoneita ja toimistotilaa. Kolmannessa kerroksessa on toimistotilaa, neuvotteluhuone, opiskelijoiden terveydenhuollon tilat sekä teknistä tilaa.

Hankesuunnitelman mukaan rakennukseen on toteutettu sen käyttöaikana pienehköjä peruskorjausluonteisia korjaustoimenpiteitä, mutta varsinaista peruskorjausta ei ole toteutettu eikä rakennusta ole myöskään laajennettu.

2.5 Hankesuunnitelmat

Perusparannuksen rakentamistyöt alkavat keväällä 2022 sen jälkeen, kun Tiirismaan lukio on siirtynyt perusparannettuun Kannaksenkatu 22:een. Perusparannus valmistuu keväällä 2023. Korjausaste on 82,4 %. Olemassa olevaan rakennukseen toteutetaan Tiirismaan yläkoulun ja Tiirismaan peruskoulun englanninkielisen opetuksen (0-9 lk) tilat.

Hankesuunnitelman laskelman hintataso on 1/2018 ja Haahtela-indeksi on 93. Alla olevassa taulukossa 1 on arvioitu rakennuskustannusten hintataso nykyhetkessä tuoreimman hintatason 3/2020 ja Haahtela-indeksin 97 mukaisesti.

Taulukko 1. Hankesuunnitelman mukaiset rakennuskustannukset, perusparannus.

Kustannuserä	€ 1/2018	€ 9/2020
Rakennuttajan kustannukset	1 283 000	1 338 169
Rakennustekniset työt	6 666 000	6 952 638
LVIA-työt	1 779 000	1 855 497
Sähkötyöt	1 277 000	1 331 911
Erillishankinnat	21 000	21 903
Hankevaraukset	955 000	996 065
Yhteensä	11 981 000	12 496 183

Kohteen rakennuskustannukset 9/2020 hintatasossa ovat noin 12 496 000 € (alv 0 %).

Tontille 398-3-3013-14 rakennetaan olemassa olevan rakennuksen laajennus. Laajennusosaan rakennetaan liikuntatila oheistiloineen, sosiaalityötiloihin, näyttämö, keittiö ja ruokasali. Laajennuksen toteuttaa Skanska ja se valmistuu joulukuussa 2021.

Hankesuunnitelman laskelman hintataso on 1/2018 ja Haahtela-indeksi on 93. Alla olevassa taulukossa 2 on arvioitu rakennuskustannusten hintataso nykyhetkessä tuoreimman hintatason 3/2020 ja Haahtela-indeksin 97 mukaisesti.

Taulukko 2. Hankesuunnitelman mukaiset rakennuskustannukset, laajennus.

Kustannuserä	€ 1/2018	€ 9/2020
Rakennuttajan kustannukset	1 145 000	1 194 235
Rakennustekniset työt	6 589 000	6 872 327
LVIA-työt	923 000	962 689
Sähkötyöt	524 000	546 532
Erillishankinnat	113 000	117 859
Hankevaraukset	393 000	409 899
Yhteensä	9 687 000	10 103 541

Kohteen rakennuskustannukset 9/2020 hintatasossa ovat noin 10 104 000 € (alv 0 %).

3. KOHTEN ARVIOINTI JA ARVION PERUSTEET

3.1 Yleistä markkinatilanteesta

Tilastokeskuksen 18.6.2020 julkaisemien ennakkotietojen mukaan Suomen bruttokansantuotteen volyymi kasvoi 1,5 prosenttia vuonna 2018 ja 1,1 prosenttia vuonna 2019. Vuonna 2017 bruttokansantuotteen volyymi kasvoi 3,3 prosenttia. Tällä hetkellä epävarmuus koronavirusepidemian vaikutuksesta talouteen on suurta. Suomen pankin 9.6.2020 julkaiseman ennusteen mukaan Suomen talous supistuu vuonna 2020 noin seitsemän prosenttia. Vuosina 2021-2022 talouden ennustetaan kasvavan noin kolme prosenttia. Valtiovarainministeriön 16.6.2020 julkaisemassa taloudellisessa katsauksessa on ennustettu BKT:n supistuvan 6,0 prosenttia vuonna 2020. BKT:n on arvioitu kasvavan 2,1 prosenttia vuonna 2021 ja 1,7 prosenttia vuonna 2022.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuoden 2020 heinäkuussa 50 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysasteen trendiluku oli 7,0 prosenttia. Valtiovarainministeriö on arvioinut työttömyysasteen nousevan 8 prosenttiin vuonna 2020. Suomen pankki on arvioinut työllisyysasteen pienenevän noin kaksi prosenttiyksikköä vuosina 2020–2021 ja toipuvan vain osittain vuonna 2022. Lahden työttömyysaste oli vuoden 2020 tammikuun lopussa 13,4 prosenttia. Hämeen Työllisyyskatsauksen mukaan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 2020 heinäkuussa 17,5 prosenttia.

Lahdessa oli 119 823 asukasta joulukuussa 2019. Vuosimuutos oli -0,1 prosenttia. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Lahden asukasmäärä putoaa 1,9 prosentilla vuoteen 2040 mennessä.

3.2 Yleistä kiinteistömarkkinoista

Kiinteistökauppa on ollut Suomessa viime vuosina ennätysvilkasta. Vuoden 2019 volyymi oli 6,3 miljardia euroa KTI Transaktio seurannan mukaan. Vuoden 2018 volyymiksi kirjattiin noin 9,3 miljardia euroa. Laskua vuonna 2019 oli noin 34 % vuoteen 2018 verrattuna, mutta kauppojen lukumäärä pysyi vuonna 2019 kuitenkin edelleen korkealla.

Korkean sijoittajakysynnän myötä laadukkaimpien kohteiden kauppahinnat ovat nousseet hyvin korkeiksi etenkin pääkaupunkiseudulla ja parhaiden kohteiden tuottovaatimukset ovat ennätyskellisen matalalla. Suuri pääomien määrä on lisännyt kauppoja myös muiden kuin prime-kohteiden osalta. Etenkin ulkomaiset sijoittajat keskittävät sijoituksensa kuitenkin lähinnä pääkaupunkiseudulle pienempien kaupunkien huonon likviditeetin vuoksi. Kysyntä kohdistuu pääosin suuriin salkkuihin ja vakaan vuokralaiskannan kohteisiin.

Koronaviruskriisin aiheuttamat rajoitukset ja yleinen epävarmuus ovat merkittävästi hidastaneet kaupankäyntiä viime kuukausina. Huhtikuussa toteutetussa RAKLI-KTI Toimitilabarometrissä ulkomaisen sijoittajakysynnän saldoluku putosi syksyn +50:stä -62:een. Romahdus on jyrkempi kuin esimerkiksi syksyllä 2007 alkaneen finanssikriisin alussa. Myös kotimaiseen sijoituskysyntään ennakoidaan pudotusta. Taloustilanteen epävarmuus vaikeuttaa myös kauppojen hinnanmuodostusta.

3.3 Kohteen asema kiinteistömarkkinoilla

Arvion kohde rakentuu kaupungin opetuskäyttöön. Arvio laaditaan tilanteessa, jossa kohde myydään ja takaisinvuokrataan kaupungille. Kohdetta tarkastellaan sijoituskohteena, jonka arvo perustuu sen tuottamaan kassavirtaan. Kun kohteessa on vuokralaisena kaupunki, voidaan

sijoittajariskiä pitää vähäisenä. Kohteen jäännösarvoriski on kuitenkin korkeampi verrattuna esim. toimitilakiinteistöihin.

Suomessa toimii muutamia kiinteistösijoitusyhtiöitä, jotka ovat kiinnostuneita kuntien kiinteistöjen ostamisesta suuremmissa mittakaavassa. Mm. Ruotsissa on tavallista, että kiinteistösijoitusyhtiöt omistavat kouluja ja muita julkiskiinteistöjä. Esimerkiksi ruotsalaiset yhtiöt SBB ja Hemsö toimivat myös Suomessa.

Huhtikuussa 2020 uutisoitiin Imatran kaupungin myyvän vuonna 2019 valmistuneen Vuoksenniskan koulukeskuksen ruotsalaiselle kiinteistösijoitusyhtiö SBB:lle hintaan 10,8 miljoonaa euroa. Kaupungin pöytäkirjojen mukaan kaupunki vuokraisi koulun käyttöönsä 20 vuodeksi. Sopimuskauden jälkeen sopimusta voidaan jatkaa kolme kertaa kolmen vuoden optioon. Sopimuksen mukaan vuokralainen vastaa kaikista hallinta-aikaansa kohdistuvista hoitokuluista, kiinteistöverosta ja vakuutuksesta. Perusylläpitoon liittyvistä korjauksista vastaa ostaja.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän Gradia-kiinteistöt-liikelaitos on myynyt huhtikuussa 2020 Wilhelm Schildin katu 2:ssa sijaitsevan lukiokäytössä olevan rakennuksen tontteineen Hemsö:lle. Tontin pinta-ala oli 9 717 m² ja käyttämätöntä rakennusoikeutta oli noin 1 723 kem². Rakennus oli rakennettu vuosina 1991-1992. Rakennuksen pinta-ala oli 4 590 kem² ja 4 975 brm². Rakennus oli Gradia Schildin lukion käytössä ja osittain se oli vuokrattu ulkopuoliselle vuokralaiselle. Kauppahinta oli 5 450 000 € ja noin 1 187 €/kem². Jyväskylän koulutuskuntayhtymä teki kohteeseen 10 vuoden vuokrasopimuksen.

Joensuun kaupunki on tehnyt vuokrasopimuksen Hemsö:n kanssa koskien Joensuun konservatorion uudisrakennusta. Hemsö toteuttaa uudisrakentamisen. Kokonaisinvestointikustannukset ovat 12 552 361 € (alv 0 %). Sopimuksen pituus on 20 vuotta. Konservatoriorakennuksen pinta-ala on 3 694 htm². Maapohja on vuokrattu. Joensuun kaupungin pöytäkirjojen mukaan tavoitteena on pääomavuokrataso 69 561 €/kk eli noin 835 000 €/v. Ylläpitovuokran osuus on noin 12 956 €/kk ja noin 155 427 €/v. Kokonaisvuokra olisi noin 990 000 €/v.

3.4 Kohteen arviointi

Arviohetkellä on markkinoilla poikkeustilanne, joka on aiheutunut koronavirusepidemiasta. Käytettävissä oleva markkinainformaatio on normaalitilanteeseen perustuvaa. Käytännössä nykyistä tilannetta vastaavaa informaatiota ei ole saatavissa ja arviointiin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä.

Kohde arvioidaan tilanteessa, jossa kohde myydään ja takaisinvuokrataan kaupungille 15 vuoden pituisella vuokrasopimuksella. Kohde on arvioitu tuottolähestymistavalla käyttäen diskontattujen kassavirtojen menetelmää. Arviokirjan liitteenä on 20 vuoden kassavirtalaskelmat, joissa tuottoja ja kuluja on tarkasteltu vuositasolla. Kaupungilta saatujen tietojen mukaan vuokrasopimukseen tulee optio sopimuksen jatkamisesta. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on arvioitu pysyvän opetusikäikäytössä. Olemassa olevasta rakennuksesta ja laajennuksesta on laadittu erilliset kassavirrat.

3.4.1 Ylläpito- ja korjauskulut

Tilaaajalta saatujen tietojen mukaan omistajan kustannukset ovat ylläpito, korjaukset ja maanvuokra. Vuokralainen vastaa omista käyttäjäpalveluistaan. Arvio on laadittu oletuksella, että vuokralainen vastaa veden, käytösähkön ja siivouksen kustannuksista.

KTI:n Ylläpitokustannusvertailun 2020 mukaan vuoden 2010 jälkeen valmistuneiden toimistokiinteistöjen keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 2,72 €/htm²/kk ja vuosina 1960 – 1989 valmistuneiden noin 3,30 €/htm²/kk, kun luvuista on poistettu kiinteistöveron, siivouksen ja veden kulut. Liikekiinteistöjen vastaavat keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 2,90 €/htm²/kk. Oppilaitosrakennukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia toimisto- ja liikerakennuksiin ylläpitokulujen osalta.

Rambollin käytettävissä olevien tietojen perusteella elinkaarikoulujen keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 4,42 €/brm²/kk ja muiden koulujen noin 3,28 €/brm²/kk. Kuluista on poistettu veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannukset. Kuluissa ei ole mukana kiinteistöveroa eikä maanvuokraa. Elinkaarikoulujen ylläpitokulutaso on ns. normaalia koulua korkeampi, koska toteuttajan vastuu on 20 vuotta.

Edellä esitetyn Joensuun kaupungin ja Hemsö:n välisestä sopimuksesta pystyttiin laskemaan ylläpitovuokran määräksi noin 5,05 €/htm²/kk. Ylläpitovuokra sisältää kiinteistöveron. Ilman kiinteistöveroa ylläpitovuokra oli 3,84 €/htm²/kk.

3.4.1.1 Olemassa oleva rakennus

Tilaaajan toimittamien tietojen mukaan olemassa olevan rakennuksen ylläpitokulut ovat olleet vuonna 2019 noin 31 015,92 €/kk ja vuonna 2020 noin 22 226,55 €/kk. Keskimäärin ylläpitokulut ovat olleet noin 4,33 €/htm². Kohteen perusparannus alkaa keväällä 2022. Nykyinen toiminta rakennuksessa jatkuu peruskorjauksen alkamiseen asti. Perusparannus valmistuu keväällä 2023.

Perusparannuksen jälkeen ylläpitokuluiksi on arvioitu yhteensä noin 4,82 €/htm²/kk, kun tontti myydään, ja noin 5,91 €/htm²/kk, kun tontti vuokrataan. Kiinteistöveron määrä on arvioitu. Tontin maanvuokra perustuu tilaaajan toimittamiin tietoihin, joiden mukaan kohteen maanvuokra on 87 500 €/v ja noin 1,19 €/htm²/kk. Maanvuokra perustuu tontin rakennusoikeuteen ja sen arvoon 250 €/kem² sekä 5 % tuottovaatimukseen.

Nykyhetken ylläpitokulut on arvioitu tilaaajan toimittamien toteutuneiden ylläpitokulujen perusteella ja niihin on lisätty arvioitu kiinteistöverot sekä maanvuokra soveltuvin osin. Ylläpitokuluiksi on arvioitu nykyhetkellä yhteensä noin 5,65 €/htm²/kk, kun tontti myydään, ja noin 6,74 €/htm²/kk, kun tontti vuokrataan.

3.4.1.2 Laajennusosa

Laajennusosan ylläpitokuluiksi on arvioitu yhteensä noin 4,62 €/htm²/kk, kun tontti myydään, ja noin 6,05 €/htm²/kk, kun tontti vuokrataan. Kiinteistöveron määrä on arvioitu. Tontin maanvuokra perustuu tilaaajan toimittamiin tietoihin, joiden mukaan kohteen maanvuokra on 62 500 €/v ja noin 1,56 €/htm²/kk. Maanvuokra perustuu tontin rakennusoikeuteen ja sen arvoon 250 €/kem² sekä 5 % tuottovaatimukseen.

3.4.2 Tuottovaatimus

Toimistotilan osalta Lahdessa prime-tilojen tuottovaatimus on noin 7,50 – 8,00 % ja liiketilojen noin 7,75 – 8,25 %. Arvion kohteena olevat tilat ovat opetuskäytössä. Koska vuokralaisena on kaupunki, on vuokralaisriski pieni. Kohteen vuokrasopimus on huomattavasti perinteisiä toimitilavuokrasopimuksia pidempi, 15 vuotta. Kohteen jäännösriski on hieman suurempi kuin normaaleissa toimitiloissa. Käyttötarkoituksen muutos jatkossa vaatii tilamuutosten lisäksi myös todennäköisesti kaavamutosta. Tuottovaatimus on arvioitu eri skenaarioissa erikseen.

3.4.3 Vuokrataso

Arvion kohteena on uudisrakennus ja perusparannettava kohde. Uudiskohteiden vuokra perustuu yleensä rakennuskustannuksiin perustuvaan pääomavuokraan. Kohteen vuokratasoa on arvioitu markkinapohjaisena pääomavuokrana sekä markkinavuokrana.

Markkinavuokra on markkinoiden kysynnän ja tarjonnan mukaan määräytyvä vuokrataso, johon markkinoilla kullakin ajan hetkellä solmitaan uusia vuokrasopimuksia. Lahdessa tarjolla olevien toimistotilojen vuokrapyyntöt vaihtelivat välillä noin 7,00 – 18,28 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 12,16 €/m²/kk ja mediaanin 11,74 €/m²/kk. Keskusta-alueella vuokrapyyntöt vaihtelivat välillä 7,00 – 18,26 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 12,91 €/m²/kk ja mediaanin 11,74 €/m²/kk. Liiketilojen vuokrapyyntöt vaihtelivat välillä 6,00 – 31,18 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 11,59 €/m²/kk ja mediaanin 10,33 €/m²/kk. Keskusta-alueen vuokrapyyntöt vaihtelivat välillä 7,00 – 31,18 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 15,79 €/m²/kk ja mediaanin 12,50 €/m²/kk. Kohteet olivat vanhojen rakennusten toimisto- ja liikehuoneistoja. Myöskään pinta-alaltaan kohteet eivät olleet vertailukelpoisia arvion kohteisiin.

Catellan syksyn 2020 markkinakatsauksen mukaan Lahdessa toimistotilan prime-vuokrataso on noin 18,50 €/m²/kk ja liiketilan noin 40 €/m²/kk. Vuokratason kriteereinä on käytetty 3-5 vuoden sopimusta ja modernia saneerattua tilaa, joka ei ole uudiskohde.

3.4.3.1 Olemassa oleva rakennus

Arvion kohteen vuokratasoa nostaa arvion oletuksena oleva 15 vuoden vuokrasopimus. Arviossa on oletettu, että suunniteltu perusparannus toteutetaan vuosina 2022 - 2023 ostajan toimesta. Vuokrataso on arvioitu jäljellä olevan käyttöajan ja perusparannuksen jälkeisen ajan osalta erikseen.

Kohteen markkinavuokratasoksi nykytilanteessa on arvioitu noin 13,00 €/htm²/kk. Markkinavuokratasoksi perusparannuksen jälkeen on arvioitu noin 18,00 €/htm²/kk. Markkinavuokra on arvioitu bruttovuokrana, joka sisältää tilaan sidotun pääoman kustannukset ja ylläpidon kustannukset.

Pääomavuokra on vuokra, jolla katetaan pääomakustannukset, jotka muodostuvat kiinteistöön sijoitetun pääoman tuottovaatimuksen mukaisesti. Kohteen pääomavuokrataso on arvioitu markkinapohjaisena pääomavuokrana, jossa pääomalle saatava tuotto määräytyy tilamarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan mukaan.

Kohteen huoneistoala on tilaajan toimittamien tietojen mukaan 6 125 m². Kohteen pääoma-arvona on käytetty perusparannuskustannuksia 12 496 183 €. Pitkän vuokrasopimuksen perusteella tuottovaatimukseksi on arvioitu noin 5,75 – 6,00 – 6,25 %. Alla olevassa taulukossa 3 on esitetty pääomavuokran laskenta.

Taulukko 3. Markkinapohjainen pääomavuokra.

Terijoenkatu 3			
Pinta-ala htm ²	6 152	6 152	6 152
Rakennuskustannus €/m ²	2 031	2 031	2 031
Pääoma-arvo €	12 496 183	12 496 183	12 496 183
Tuottovaatimus %	5,75	6,00	6,25
Pääomavuokra €/htm²	9,7	10,2	10,6
Pääomavuokra €/kk	59 878	62 481	65 084
Pääomavuokra €/v	718 531	749 771	781 011

Edellä esitetyn perusteella kohteen pääomavuokran haarukaksi on arvioitu noin 9,70 – 10,20 – 10,60 €/htm²/kk. Vuokratasossa ei ole otettu huomioon ylläpitovuokran osuutta. Ylläpitovuokran osuudeksi on edellä esitetyn perusteella arvioitu tontin myynnin tilanteessa noin 4,82 €/htm²/kk ja tontin vuokraamisen tilanteessa noin 5,91 €/htm²/kk. Kokonaisvuokraksi saadaan tällöin 6 % tuottovaatimuksella noin 15,02 – 16,11 €/htm²/kk.

Kohteen vuokratasona on käytetty ennen perusparannusta 15,00 €/htm²/kk ja tämän jälkeen pääomaan perustuvaa vuokratasoa 15,02 – 16,11 €/htm²/kk.

Oletuksella, että rakennukset ovat käyttöönotettavissa, on vuokratasoksi arvioitu 5,75 % tuottovaatimuksella noin 14,52 – 15,61 €/htm²/kk.

3.4.3.2 Laajennusosa

Kohteen huoneistoala on tilaajan toimittamien tietojen mukaan 3 335 m². Kohteen pääoma-arvona on käytetty rakentamiskustannuksia 10 103 541 €. Pitkän vuokrasopimuksen perusteella tuottovaatimukseksi on arvioitu noin 5,75 – 6,00 – 6,25 %. Alla olevassa taulukossa 4 on esitetty pääomavuokran laskenta.

Taulukko 4. Markkinapohjainen pääomavuokra.

Terijoenkatu 3 laajennus			
Pinta-ala htm ²	3 335	3 335	3 335
Rakennuskustannus €/m ²	3 030	3 030	3 030
Pääoma-arvo €	10 103 541	10 103 541	10 103 541
Tuottovaatimus %	5,75	6,00	6,25
Pääomavuokra €/htm²	14,5	15,1	15,8
Pääomavuokra €/kk	48 413	50 518	52 623
Pääomavuokra €/v	580 954	606 212	631 471

Edellä esitetyn perusteella kohteen pääomavuokran haarukaksi on arvioitu noin 14,50 – 15,10 – 15,80 €/htm²/kk. Vuokratasossa ei ole otettu huomioon ylläpitovuokran osuutta. Ylläpitovuokran osuudeksi on edellä esitetyn perusteella arvioitu tontin myynnin tilanteessa noin 4,62 €/htm²/kk ja tontin vuokraamisen tilanteessa noin 6,05 €/htm²/kk. Kokonaisvuokraksi saadaan tällöin 6 % tuottovaatimuksella noin 19,72 – 21,15 €/htm²/kk.

Oletuksella, että rakennukset ovat käyttöönotettavissa, on vuokratasoksi arvioitu noin 5,75 % tuottovaatimuksella noin 19,12 – 20,56 €/htm²/kk.

3.4.4 Käyttämätön rakennusoikeus

Tontin 398-3-3013-13 arvion kohteena olevan rakennusalan rakennusoikeus on 7 000 kem². Tontilla sijaitsevan rakennuksen kerrosala on YTJ:n rakennustietojen mukaan 6 700 kem². Tontin 398-3-3013-14 rakennusoikeus on 5 000 kem². Tontille rakennettavan rakennuksen kerrosala ei ollut tiedossa. Rakennuksen bruttoala on 3 000 m². Rakennusten sijoittelu rakennusaloilla huomioiden arvion kohteena olevan alueen käyttämätön rakennusoikeus ei ole todennäköisesti taloudellisesti järkevällä tavalla käytettävissä nykyiset ja tulevat rakennuksen huomioon ottaen. Käyttämättömällä rakennusoikeudella ei ole katsottu olevan erillistä arvoa.

3.4.5 Skenaario 1

Skenaarion 1 oletuksena on arviohetken valmistumisaste ja tontin myynti. Kassavirtateknisistä syistä kohteen ylläpito- ja korjauskulut on esitetty kassavirrassa rivillä peruskorjauskulut ja rakentamiskustannukset on esitetty rivillä perusparannukset.

3.4.5.1 Olemassa oleva rakennus

Tavoitehintalaskelman perusteella rakennuksen huoneistoala on 6 152 m². Laskennassa on käytetty tätä pinta-alaa.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu ennen perusparannusta noin 13,00 €/htm²/kk ja perusparannuksen jälkeen noin 15,00 €/htm²/kk. Nykyisen vuokrasopimuksen arvioidaan olevan voimassa 30.4.2022 asti. Perusparannus kestää arvion mukaan vuoden. Uuden vuokrasopimuksen arvioidaan alkavan 1.6.2023. Kohteen vuokratuotto ennen perusparannusta on noin 79 976 €/kk ja 959 712 €/v. Perusparannuksen jälkeen vuokratuotto on noin 92 403 €/kk ja 1 108 836 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu ennen perusparannusta noin 5,65 €/htm²/kk ja perusparannuksen jälkeen noin 4,82 €/htm²/kk. Kohteen ylläpito- ja korjauskulut ennen perusparannusta ovat noin 34 759 €/kk ja 417 106 €/v. Perusparannuksen jälkeen kulut ovat noin 29 652 €/kk ja 355 832 €/v. Peruskorjauksen kustannus yhteensä noin 12 496 000 € on jaettu tasan 15 vuoden ajanjaksolle.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 6,00 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 3 019 000 €.

3.4.5.2 Laajennus

Tavoitehintalaskelman perusteella laajennuksen huoneistoala on 3 335 m². Laskennassa on käytetty tätä pinta-alaa.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 19,70 €/htm²/kk ja noin 65 700 €/kk ja 788 394 €/v. Vuokrasopimuksen alkamisajaksi on arvioitu 1/2022. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 4,62 €/htm²/kk ja noin 15 408 €/kk ja 184 892 €/v. Rakennuskustannus yhteensä noin 10 104 000 € on jaettu tasan 15 vuoden ajanjaksolle.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 6,00 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 2 077 000 €.

3.4.6 Skenaario 2

Skenaarion 2 oletus on arviohetken valmistumisaste ja tontin vuokraus. Maapohja vuokrataan 50 vuoden maanvuokrasopimuksella. Kassavirtateknisistä syistä kohteen ylläpito- ja korjauskulut on esitetty kassavirrassa rivillä peruskorjauskulut ja rakentamiskustannukset on esitetty rivillä perusparannukset.

3.4.6.1 Olemassa oleva rakennus

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu ennen perusparannusta noin 13,00 €/htm²/kk ja perusparannuksen jälkeen noin 16,10 €/htm²/kk. Nykyisen vuokrasopimuksen arvioidaan olevan voimassa 30.4.2022 asti. Perusparannus kestää arvion mukaan vuoden. Uuden vuokrasopimuksen

arvioidaan alkavan 1.6.2023. Kohteen vuokratuotto ennen perusparannusta on noin 79 976 €/kk ja 959 712 €/v. Perusparannuksen jälkeen vuokratuotto on noin 99 074 €/kk ja 1 188 566 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu ennen perusparannusta noin 5,65 €/htm²/kk ja perusparannuksen jälkeen noin 5,91 €/htm²/kk. Kohteen ylläpito- ja korjauskulut ennen perusparannusta ovat noin 34 759 €/kk ja 417 106 €/v. Perusparannuksen jälkeen kulut ovat noin 36 358 €/kk ja 436 300 €/v. Peruskorjauksen kustannus yhteensä noin 12 496 000 € on jaettu tasan 15 vuoden ajanjaksolle.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Maanvuokrasopimus on niin pitkäaikainen, että sen ei katsota lisäävän kohderiskiä. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 6,00 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 3 023 000 €.

3.4.6.2 Laajennus

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 21,20 €/htm²/kk ja noin 70 702 €/kk ja 848 424 €/v. Vuokrasopimuksen alkamisajaksi on arvioitu 1/2022. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 6,05 €/htm²/kk ja noin 20 177 €/kk ja 242 121 €/v. Rakennuskustannus yhteensä noin 10 104 000 € on jaettu tasan 15 vuoden ajanjaksolle.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Maanvuokrasopimus on niin pitkäaikainen, että sen ei katsota lisäävän kohderiskiä. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 6,00 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 2 100 000 €.

3.4.7 Skenaario 3

Skenaarion 3 oletus on, että rakennusten perusparannus ja laajennus ovat valmistuneet ja rakennukset ovat käyttöönotettavissa. Maapohja myydään.

3.4.7.1 Olemassa oleva rakennus

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 14,50 €/htm²/kk ja noin 89 204 €/kk ja 1 070 448 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 4,82 €/htm²/kk ja noin 29 652 €/kk ja 355 832 €/v.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 10 251 000 €.

3.4.7.2 Laajennus

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 19,10 €/htm²/kk ja noin 63 699 €/kk ja 764 382 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 4,62 €/htm²/kk ja noin 15 408 €/kk ja 184 892 €/v.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 8 313 000 €.

3.4.8 Skenaario 4

Skenaarion 4 oletus on, että rakennusten perusparannus ja laajennus ovat valmistuneet ja rakennukset ovat käyttöönotettavissa. Maapohja vuokrataan 50 vuoden maanvuokrasopimuksella.

3.4.8.1 Olemassa oleva rakennus

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 15,60 €/htm²/kk ja noin 95 971 €/kk ja 1 151 654 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 5,91 €/htm²/kk ja noin 36 358 €/kk ja 436 300 €/v.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Maanvuokrasopimus on niin pitkäaikainen, että sen ei katsota lisäävän kohderiskiä. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 10 262 000 €.

3.4.8.2 Laajennus

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 20,60 €/htm²/kk ja noin 68 701 €/kk ja 824 412 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 6,05 €/htm²/kk ja noin 20 177 €/kk ja 242 121 €/v.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Maanvuokrasopimus on niin pitkäaikainen, että sen ei katsota lisäävän kohderiskiä. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 8 353 000 €.

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 3
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

3.4.9 Yhteenveto

Alla olevassa taulukossa 5 on esitetty eri skenaarioissa arvioidut tuottoarvot.

Taulukko 5. Arvioidut tuottoarvot eri skenaarioissa.

Skenaario	Tontti	Rakennukset	Terijoenkatu 3	Terijoenkatu laajennus	Arvio yhteensä €
1	myydään	arviohetken valmiusaste	3 020 000	2 080 000	5 100 000
2	vuokrataan	arviohetken valmiusaste	3 020 000	2 100 000	5 120 000
3	myydään	hanke valmis	10 250 000	8 310 000	18 560 000
4	vuokrataan	hanke valmis	10 260 000	8 350 000	18 610 000

4. MARKKINA-ARVO JA ARVION TARKKUUS

Edellä olevan perusteella arvioimme kohteen (erottamaton määräala kiinteistöistä 398-3-3013-13 ja kiinteistö 398-3-3013-14 sekä niillä sijaitsevat ja niille rakennettavat rakennukset osoitteessa Terijoenkatu 3, 15140 Lahti) velattomaksi markkina-arvoksi syyskuun 2020 hintatasossa:

skenaariossa 1

viisimiljoonaa satatuhatta (5 100 000) euroa,

skenaariossa 2

viisimiljoonaa satakaksikymmentätuhatta (5 120 000) euroa,

skenaariossa 3

kahdeksantoistamiljoonaa viisisataakuusikymmentätuhatta (18 560 000) euroa ja

skenaariossa 4

kahdeksantoistamiljoonaa kuusisataakymmenentuhatta (18 610 000) euroa.

Arvion tarkkuus on noin + / - 10 %.

Arviossa on erityisesti otettu huomioon:

- vallitseva markkinatilanne
- tontin myynti tai vuokraaminen pitkäaikaisella maanvuokrasopimuksella
- pitkäaikainen vuokrasopimus

Arviossa ei ole otettu huomioon:

- mahdollista maaperän pilaantumista
- varainsiirtoverosta aiheutuvia kustannuksia
- irtainta omaisuutta

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 3
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

5. ARVION SUORITTI

Ramboll Finland Oy
Kiinteistökonsultointi

Espoossa 15.9.2020

Anne Kääriä
Johtava asiantuntija, DI
Auktorisoitu kiinteistöarvioija (AKA),
yleisauktorisoitu

Janne Sivonen
Konsultti, DI

Yhteystiedot:

+358 44 511 3234

PL 25, 02601 Espoo

anne.kaaria@ramboll.fi

KIINTEISTÖREKISTERIN KARTTAOTE 7.9.2020

Sivu 1 (1)

Rekisteriyksikkö 398-3-3013-14

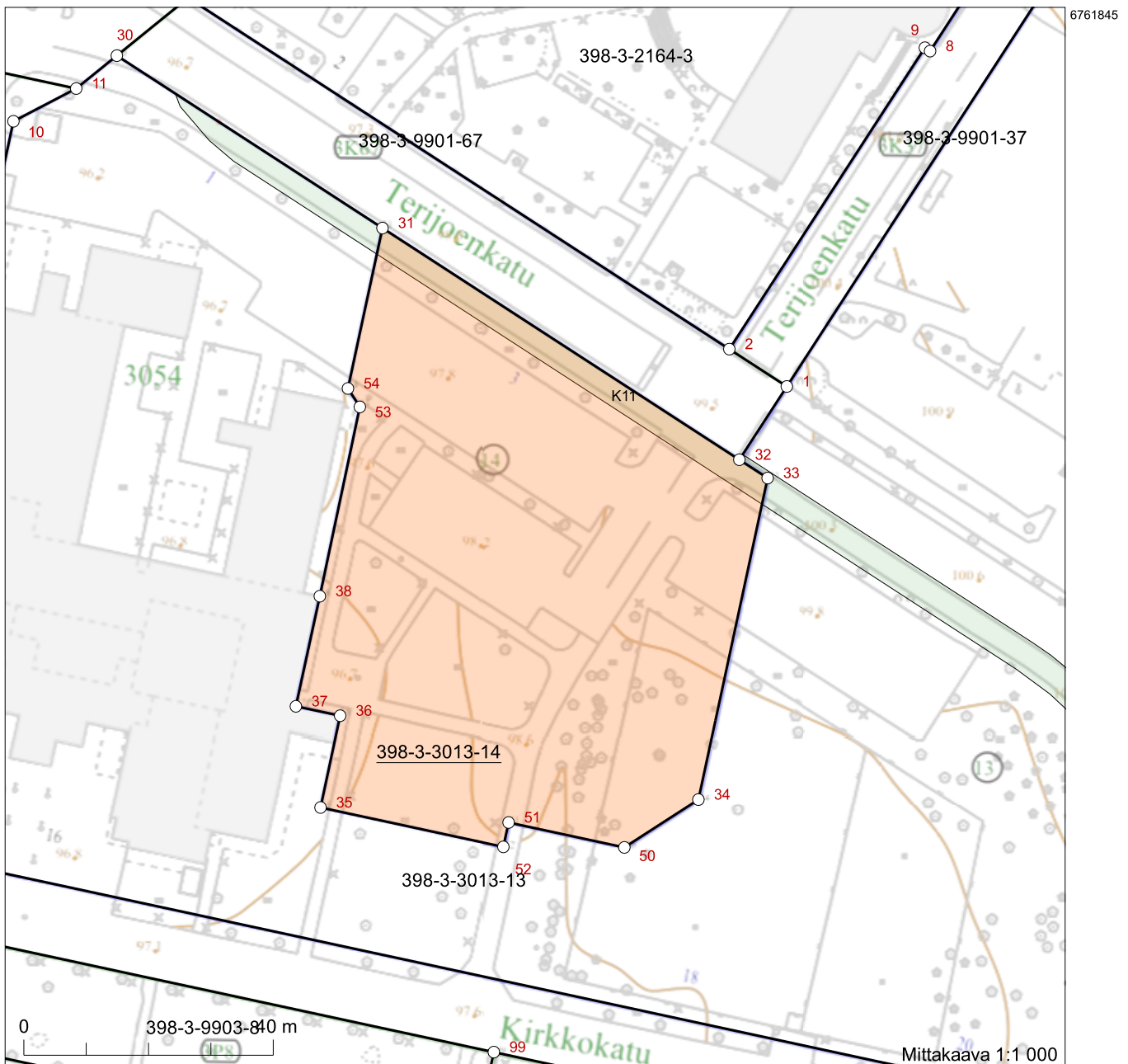

Kiinteistötunnus: 398-3-3013-14
 Rekisteriyksikkölaji: Tontti
 Kunta: Lahti (398)
 Palstojen lukumäärä: 1

Rekisteriyksikön alueella on asemakaava ja yleiskaava.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Kiinteistörekisterin tiedoissa voi olla puutteita ja epätarkkuuksia. Rekisteriyksikön tarkka alueellinen ulottuvuus selviää toimitusasiakirjoista ja maastosta. Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

428115 Karta on tulostettu
 ETRS-TM35FIN-koordinaatistossa.
 Taustakarta on viitteellinen.

KIINTEISTÖREKISTERIN KARTTAOTE 7.9.2020

Sivu 1 (1)

Rekisteriyksikkö 398-3-3013-13

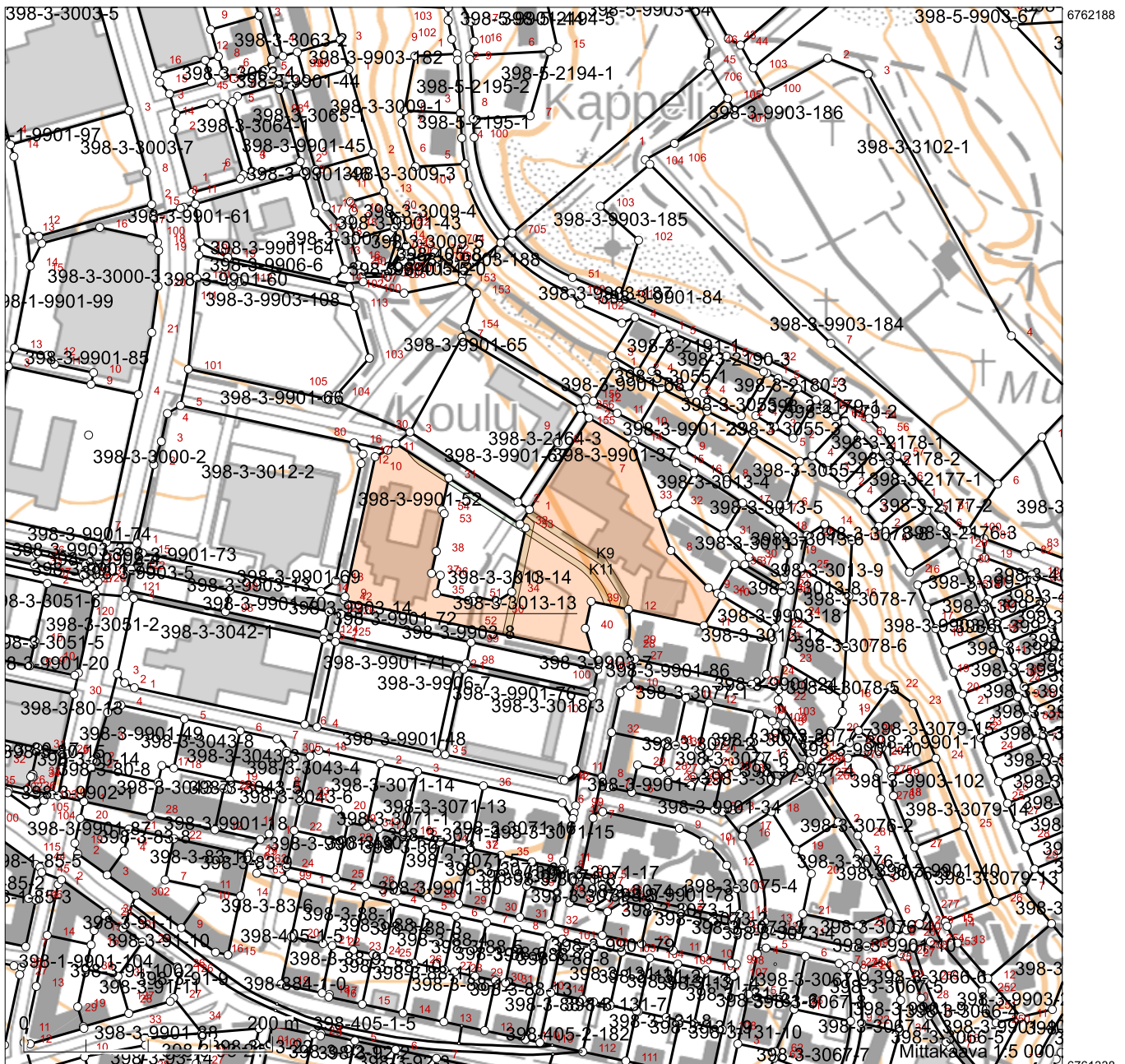

Kiinteistötunnus: 398-3-3013-13
 Rekisteriyksikkölaji: Tontti
 Kunta: Lahti (398)
 Palstojen lukumäärä: 1

Rekisteriyksikön alueella on asemakaava ja yleiskaava.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Kiinteistörekisterin tiedoissa voi olla puutteita ja epätarkkuuksia. Rekisteriyksikön tarkka alueellinen ulottuvuus selviää toimitusasiakirjoista ja maastosta. Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

427819

Kartta on tulostettu
 ETRS-TM35FIN-koordinaatistossa.
 Taustakartta on viitteellinen.

428669

KIINTEISTÖREKISTERIOTE 7.9.2020
 Rekisteriyksikkö 398-3-3013-14

Sivu 1 (2)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-3013-14	Rekisteröintipvm:	16.4.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	5054 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YOU-1 OPETUS- JA URHEILUTOIMINTAA PALVELEVIA RAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA URHEILUHALLIN JA KOULUN TOIMINTAA PALVELEVIÄ TILOJA SEKÄ VÄESTÖNSUOJATILOJA.		

Muodostumistiedot

Kiinteistötoimitus tai viranomaispäätös:	
Tontin lohkominen	Rekisteröintipvm: 16.4.2020
Rekisteriyksiköt ja määräalat, joista tämä rekisteriyksikkö on muodostunut:	
	Pinta-ala (m ²)
Rekisteriyksiköstä:	
398-3-3014-1	541
398-3-3014-2	594
398-3-3054-1	2946
398-3-9901-53 LOUHENPOLKU	280
398-3-9901-54 LOUHENKATU	472
398-405-1-5 PELTO-PEKKALA	221
Muodostumishetken pinta-ala yhteensä (m ²):	5054

Erottamattomat määräalat ja erillisinä luovutetut yhteisalueosuudet
Kaavat, tonttijaot ja rakennuskiellot

1) Yleiskaava(398-Y-202)		Kaavan arkistotunnus:
Hyväksymis-/vahvistamispvm: 27.6.2016	Voimaantulopvm: 5.10.2017	MMLm/74/423/2017
2) Asemakaava(398-A-2713a)		
Hyväksymispvm: 11.11.2019	Voimaantulopvm: 9.1.2020	
3) Asemakaavaan sisältyvä sitova tonttijako(398-M-19-194)		
Hyväksymispvm: 11.11.2019	Voimaantulopvm: 11.11.2019	

Rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset

1) Sähköjohto (398-2020-K11)		Rekisteröintipvm: 16.4.2020
Oikeutetut: Lahti (398)		
Rasitetut: 398-3-3013-13, <u>398-3-3013-14</u>		
Rajaukset:		
4 m leveä		

Osuudet yhteisiin alueisiin ja erityisiin etuuksiin
Kiinteistötoimitukset ja viranomaispäätökset
Muita tietoja

KIINTEISTÖREKISTERIOTE 7.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-3013-14

Sivu 2 (2)

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

KIINTEISTÖREKISTERIOTE 7.9.2020
 Rekisteriyksikkö 398-3-3013-13

Sivu 1 (2)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-3013-13	Rekisteröintipvm:	16.4.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	26910 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YO OPETUSTOIMINTAA PALVELE- VIEN RAKENNUSTEN KORTTELIA- LUE.		

Muodostumistiedot

Kiinteistötoimitus tai viranomaispäätös: Tontin lohkominen Rekisteröintipvm: 16.4.2020	
Rekisteriyksiköt ja määräalat, joista tämä rekisteriyksikkö on muodostunut:	
	Pinta-ala (m ²)
Rekisteriyksiköstä:	
398-3-3013-3	10839
398-3-3014-1	1230
398-3-3014-2	1650
398-3-3014-3	2269
398-3-3054-1	8112
398-3-9901-53 LOUHENPOLKU	216
398-405-1-5 PELTO-PEKKALA	1814
398-405-2-182 ALI-PAAVOLA	691
398-405-8-4 PUISTOLA	89
Muodostumishetken pinta-ala yhteensä (m ²):	26910
<u>398-3-3013-13</u> on kiinteistön 398-3-3013-3 kantakiinteistö <u>398-3-3013-13</u> on kiinteistön 398-3-3014-1 kantakiinteistö <u>398-3-3013-13</u> on kiinteistön 398-3-3014-2 kantakiinteistö <u>398-3-3013-13</u> on kiinteistön 398-3-3054-1 kantakiinteistö	

Erottamattomat määräalat ja erillisinä luovutetut yhteisalueosuudet
Kaavat, tonttijaot ja rakennuskiellot

1) Yleiskaava(398-Y-202)	Hyväksymis-/vahvistamispvm: 27.6.2016	Voimaantulopvm: 5.10.2017	Kaavan arkistotunnus: MMLm/74/423/2017
2) Asemakaava(398-A-2713a)	Hyväksymispvm: 11.11.2019	Voimaantulopvm: 9.1.2020	
3) Asemakaavaan sisältyvä sitova tonttijako(398-M-19-194)	Hyväksymispvm: 11.11.2019	Voimaantulopvm: 11.11.2019	

Rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset

1) Johto (398-2020-K10)	Rekisteröintipvm: 16.4.2020
Oikeutetut: Lahti (398)	
Rasitetut: <u>398-3-3013-13</u>	
Rajaukset: 6 m leveä	
2) Sähköjohto (398-2020-K11)	Rekisteröintipvm: 16.4.2020

Oikeutetut: Lahti (398)
Rasitetut: 398-3-3013-13, 398-3-3013-14
Rajaukset:
4 m leveä

3) Lämpöjohto (398-2020-K9)

Rekisteröintipvm: 16.4.2020

Oikeutetut: Lahti (398)
Rasitetut: 398-3-3013-13
Rajaukset:
6 m leveä

Osuudet yhteisiin alueisiin ja erityisiin etuuksiin

Kiinteistötoimitukset ja viranomaispäätökset

Muita tietoja

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

LAINHUUTOTODISTUS 7.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-3013-14

Sivu 1 (1)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-3013-14	Rekisteröintipvm:	16.4.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	5054 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YOU-1 OPETUS- JA URHEILUTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA URHEILUHALLIN JA KOULUN TOIMINTAA PALVELEVIA TILOJA SEKÄ VÄESTÖNSUOJATILOJA.		

Lainhuutotiedot

1)	Selvennyslainhuuto 16.4.2020		
Asianumero / arkistoviite:	MML/208887/71/2020		
Peruste:	Ajantasaistus		
Omistusosuus:	1/1		
Omistajat:	Lahden kaupunki, 0149669-3		

Määräalojen lainhuutotiedot

Ei erottamattomia määräaloja tai erillisinä luovutettuja yhteisalueosuuksia.

Lainhuudattamattomat luovutukset

Ei kirjaamisviranomaisen tiedossa olevia lainhuudattamattomia luovutuksia.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Todistuksesta käyvät ilmi ainakin kaikki ne hakemukset, jotka ovat saapuneet kirjaamisviranomaiselle todistuksen otsikon päiväystä edeltävänä arkipäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Mahdolliset vallintarajoitukset on katsottava rasisitustodistukselta.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

Omistajien yhteystietoja

Tontti 398-3-3013-14

Lahden kaupunki, 0149669-3
Yhteystiedot, katso www.ytj.fi

Tiedot perustuvat väestötietojärjestelmään.

LAINHUUTOTODISTUS 7.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-3013-13

Sivu 1 (1)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-3013-13	Rekisteröintipvm:	16.4.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	26910 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YO OPETUSTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE.		

Lainhuutotiedot

1)	Selvennyslainhuuto 16.4.2020		
Asianumero / arkistoviite:	MML/208887/71/2020		
Peruste:	Ajantasaistus		
Omistusosuus:	1/1		
Omistajat:	Lahden kaupunki, 0149669-3		

Määräalojen lainhuutotiedot

Ei erottamattomia määräaloja tai erillisinä luovutettuja yhteisalueosuuksia.

Lainhuudattamattomat luovutukset

Ei kirjaamisviranomaisen tiedossa olevia lainhuudattamattomia luovutuksia.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Todistuksesta käyvät ilmi ainakin kaikki ne hakemukset, jotka ovat saapuneet kirjaamisviranomaiselle todistuksen otsikon päiväystä edeltävänä arkipäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Mahdolliset vallintarajoitukset on katsottava rasisustodistukselta.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

Omistajien yhteystietoja

Tontti 398-3-3013-13

Lahden kaupunki, 0149669-3
Yhteystiedot, katso www.ytj.fi

Tiedot perustuvat väestötietojärjestelmään.

RASITUSTODISTUS 7.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-3013-14

Sivu 1 (1)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-3013-14	Rekisteröintipvm:	16.4.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	5054 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YOU-1 OPETUS- JA URHEILUTOIMINTAA PALVELEVIENTEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA URHEILUHALLIN JA KOULUN TOIMINTAA PALVELEVIA TILOJA SEKÄ VÄESTÖNSUOJATILOJA.		

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin mukaan omaisuuden ei kohdistu rekisteriin merkittäviä rasituksia tai rajoituksia, eikä uusia asioita ole vireillä.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Todistuksesta käyvät ilmi ainakin kaikki ne hakemukset, jotka ovat saapuneet kirjaamisviranomaiselle todistuksen otsikon päiväystä edeltävänä arkipäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

RASITUSTODISTUS 7.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-3013-13

Sivu 1 (1)

Perustiedot

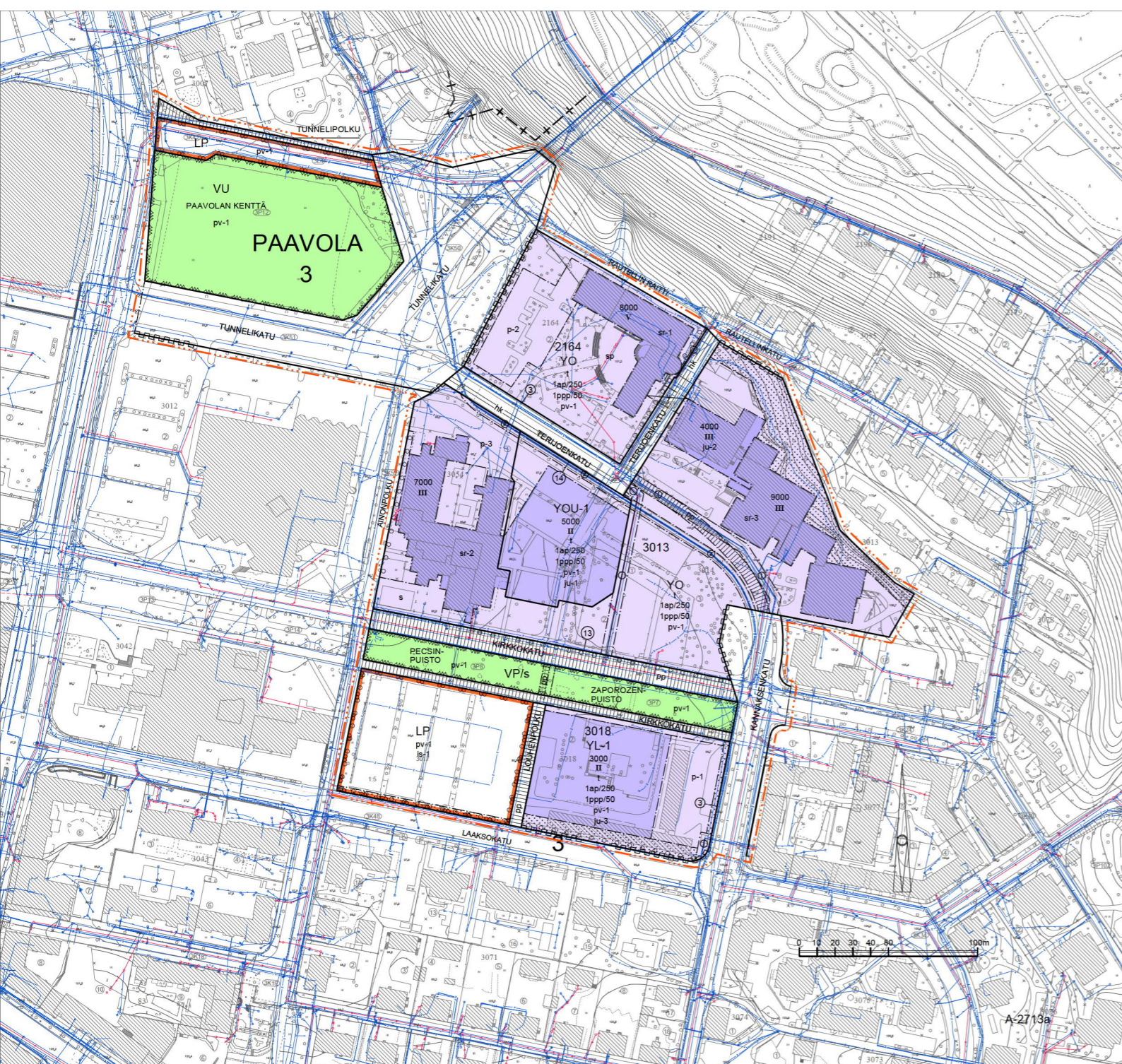
Kiinteistötunnus:	398-3-3013-13	Rekisteröintipvm:	16.4.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	26910 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YO OPETUSTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE.		

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin mukaan omaisuuteen ei kohdistu rekisteriin merkittäviä rasituksia tai rajoituksia, eikä uusia asioita ole vireillä.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

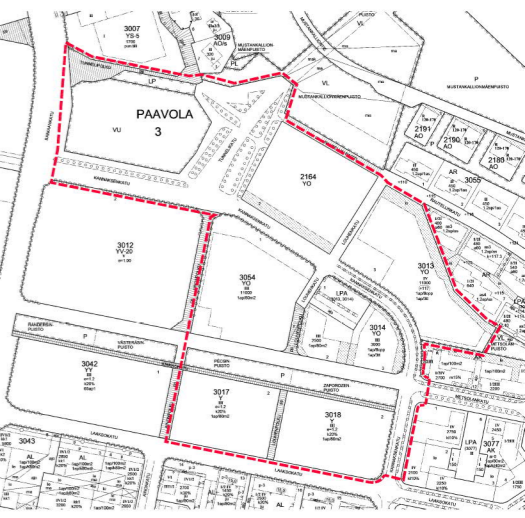
Todistuksesta käyvät ilmi ainakin kaikki ne hakemukset, jotka ovat saapuneet kirjaamisviranomaiselle todistuksen otsikon päiväystä edeltävänä arkipäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

- ASEMKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRYKSET**
- 1 **YL-1** JULKISTEN LÄHPALVELURAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA PÄIVÄKODIN.
 - 2 **YO** OPETUSTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE.
 - 3 **YOU-1** OPETUS- JA URHEILUTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA URHEILUHALLIN JA KOULUN TOIMINTAA PALVELEVIA TILOJA SEKÄ VÄESTÖSUOJA-ALUEJA.
 - 4 **VP/s** KAUPUNKIKUVALLEISESTI JA KULTTUURIHISTORIALLEISESTI ARVOKAS PUUSTO, JONKA KOIVUKUJA JA ALKUPERÄINEN LUONNE TULEE SÄILYTTÄÄ. ALUEELLE SAA SUOJITTA VAIN PUUSTON ALKUPERÄISEN, KULTTUURIHISTORIALLEISEN LUONTEESEEN SOPIVIA KALUSTEITA.
 - 5 **VU** URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUE.
 - 6 **LP** YLEINEN PYSÄKÖINTIALUE.
 - 7 3 m KAAVA-ALUEEN RAJAN ULKOPUOLELLA OLEVA VIIVA.
 - 8 KORTTELIN, KORTTELINOSAN JA ALUEEN RAJA.
 - 9 OSA-ALUEEN RAJA.
 - 10 **3** SITOVAN TONTTILOAN MUKAINEN TONTIN RAJA JA NUMERO.
 - 11 **PAA 2164** KAUPUNGINOSAN NUMERO.
 - 12 **9000** KAUPUNGINOSAN NIMI.
 - 13 **TERIÖEN** KORTTELIN NUMERO.
 - 14 **2164** KADUN, KATUOSION, TORIN, PUUSTON TAI MUUN YLEISEN ALUEEN NIMI.
 - 15 **9000** RAKENNUSOIKEUS KERROSALANLÖNOMETRINÄ.
 - 16 **V** ROOMALAINEN NUMERO OSOITTAA RAKENNUSTEN, RAKENNUKSEN TAI SEN OSAN SUURIMMAN SALLITUN KERROSLUUVUN.
 - 17 RAKENNUKSEN ALUE.
 - 18 **t** MERKINTÄ OSOITTAA, ETTÄ KORTTELIIN SAA RAKENNUSALUEEN ULKOPUOLELLE RAKENTAA PIENIMUOTOSIA TALOUS- JA PIHARAKENNUKSIA SALLITUN RAKENNUSOIKEUDEN LISÄKSI, MIKÄLI NE SOPIVAT ALUEEN KULTTUURIHISTORIALLEISEN ARVOIHIN.
 - 19 ISTUTETTAVA ALUEEN OSA.
 - 20 **ls-1** MERKINTÄ OSOITTAA, ETTÄ ALUEELLE TUULEE ISTUTTAA PYSÄKÖINTIALUEITA JAKAVIA PUU- JA PENSAISRHYHMÄ.
 - 21 **o o o o** SÄILYTTÄVÄISTUTETTAVA PUURVI.
 - 22 KATU.
 - 23 JALANKULULLE VARATTU KATU.
 - 24 **pp** JALANKULULLE JA PYÖRÄILYLLE VARATTU KATU.
 - 25 **hk** HIDASKATU.
 - 26 **pp** YLEISELLE JALANKULULLE JA PYÖRÄILYLLE VARATTU ALUEEN OSA.
 - 27 **p-1** PYSÄKÖIMSPAIKKA, JOKA TUULEE JAKAA OSIN PUU- JA PENSAISSTUTUKSIN. ALUE TUULEE RAJATA KATUALUEEN SUURIMMAN SALLITUN KATUKSILLA.
 - 28 **p-2** PYSÄKÖIMSPAIKKA, JOLLA OLEVA PUUSTO SÄILYTTÄÄN.
 - 29 **p-3** PYSÄKÖIMSPAIKKA, JOKA SAA KÄYTTÄÄ PYSÄKÖINTI- JA KOULUN PIHA-ALUEENA. PIHA-ALUEENA KÄYTTÄVÄ ALUEEN OSA TUULEE RAJATA AIDALLA TAI ISTUTUKSILLA PYSÄKÖINTIALUEESTA JA AJOVÄYLÄSTÄ.
 - 30 JOHTOA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA. ALUEEN OSALLE EI SAA ISTUTTAA PUUTA, EIKÄ SEN MAANPinnan korkeutta saa oleellisesti muuttaa.
 - 31 **2** SÄHKÖLINJAA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA.
 - 32 **1** LÄMPÖJOHTOA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA.
 - 33 **1** YLKULKUKÄYÄVÄ.
 - 34 **AAAAAA** KATUALUEEN RAJAN OSA, JONKA KOHDALTA EI SAA JÄRJESTÄÄ AJONEUVOLITTYMÄÄ.
 - 35 **1ap/250** MERKINTÄ OSOITTAA, KUINKA MONTA KERROSALANLÖNOMETRÄ KOHTI ON RAKENNETTAVAA YKSI AUTOPAIKKA, TALOUS- JA PIHARAKENNUSTEN KERROSALA EI MITOITA AUTOPAIKKOJA.
 - 36 **1ppp/50** MERKINTÄ OSOITTAA, KUINKA MONTA KERROSALANLÖNOMETRÄ KOHTI ON RAKENNETTAVAA YKSI POLKUPYÖRÄPAIKKA, TALOUS- JA PIHARAKENNUSTEN KERROSALA EI MITOITA POLKUPYÖRÄPAIKKOJA. KAIKKIEN POLKUPYÖRÄPAIKKOJEN TUULEE OLLA RUNKOLUKITTAVIA.
 - 37 **s** ALUEEN OSA, JOLLA SÄILYTTÄÄN KAUPUNKIKUVAN KANNALTA MERKITTÄVÄT VESIALLAS JA LIPPUTANKORYHMÄ.
 - 38 **sp** ALUEEN OSA, JOLLA PUUSTON JA MUUN KASVILLISUUDEN JA NIIDEN KASVUEDELLEYYTYSTEN SÄILYMINEN ON VARMISTETTAVAA SEKÄ RAKENTAMISEN YHTEYDESSÄ ETTÄ SEN JÄLKEEN.
 - 39 **sr-1** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMIEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TUULEE KORJAUS- JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISVUOKRAUKSISSA TUULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN ENSIMMÄISEN KERROKSEN SISÄÄNTULOALAN TILARAKENNE, MATERIAALIT JA SISÄDIEET MUKAAN LUKIEN VAHTIMESTARIN KOPIN OVI TUULEE SÄILYTTÄÄ. RAKENNUKSEN KERROKSEN PORTAON SEKÄ JUHLASALIN JA NÄYTTÄMÖN TILARAKENNETTAVAT MATERIAALIT TUULEE SÄILYTTÄÄ.

- 40 **sr-2** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMIEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TUULEE KORJAUS- JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISVUOKRAUKSISSA TUULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN SISÄÄNTULOALAN VALOAIKKO JA ENSIMMÄISEN KERROKSEN KÄYTTÖALUE SEKÄ AUDIOTORIOLAN KALLIOSEINÄ TUULEE SÄILYTTÄÄ.
- 41 **sr-3** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMIEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TUULEE KORJAUS- JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISVUOKRAUKSISSA TUULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN SISÄÄNTULOALAN VALOAIKKO JA ENSIMMÄISEN KERROKSEN KÄYTTÖALUE SEKÄ AUDIOTORIOLAN KALLIOSEINÄ TUULEE SÄILYTTÄÄ.
- 42 **pv-1** VEDENHANKINNALLE TÄRKEÄ POHJAVESIALUE. ALUEELLA EI SAA VAARANTAA POHJAVEDEN LAATUA EIKÄ MÄÄRÄÄ.
- 43 **ju-1** JULKISVIUJEN TUULEE OLLA KIVIAINEISIA. VÄRI ON PÄÄOSIN VALKOINEN. LISÄKSI VOI KÄYTTÄÄ AKURISKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN JULKISVIUJEN TRAVERTIINIIN SOPEUTUVAA SÄVYÄ. ISOT JULKISVIUJIN TULEE JÄSENNELÄ AUTOKUUSIN, PINNAN- JA TASOVAITTELUIN PIENEMPIN OSIN.
- 44 **ju-2** UUDISRAKENNUKSEN TUULEE MUOOTOASTA AKURISKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN KANSIÄ ARKKITEHTONISESTI TASAAPAINOINEN KOKONAISSUUS. TÄTEEN SUOJITTAMINEN ISOKUN JULKISVIUJIN ON SUOSITETTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TUULEVAT RAKENNETTAVAT SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
- 45 **ju-3** JULKISVIUJEN TUULEE OLLA KIVIAINEISIA JA VÄRELTÄÄN VAALEIKSI RAPATTUJA. PIHAN PUOLELLA VOI KÄYTTÄÄ LISÄKSI PUUTA. TEHOSVÄRIIT OVAT SALLITTAVIA. PÄÄRAKENNUKSEN, PIHARAKENNUSTEN JA -RAKENTEIDEN TUULEE MUOOTOASTA KOKONAISSUUS JA SOPEUTUVA MUUHUN KAMPUSALUEESEEN.

POISTOKARTTA MK 1:2500

ASEMKAAVAN YHTEYDESSÄ ON TEHTY SITOVA TONTTIUKKO.

LAHTI

ASEMKAAVAN MUUTOS KOSKEE:
LAHDEN KAUPUNGIN PAAVOLAN (3) KAUPUNGINOSAN KORTTELIA 2164, 3014, 3017, 3018 JA 3054, KORTTELIN 3013 TONTTIA 3 SEKÄ KATU-, PUUSTO-, URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUEITA JA YLEISTÄ PYSÄKÖINTIALUEITA.

ASEMKAAVAN MUUTOKSELLA MUODOSTUVAT:
LAHDEN KAUPUNGIN PAAVOLAN (3) KAUPUNGINOSAN KORTTELIT 2164, 3018, KORTTELIN 3013 TONTIT 13 JA 14 SEKÄ KATU-, PUUSTO-, URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUEITA JA YLEISTÄ PYSÄKÖINTIALUEITA

ASEMKAAVAN YHTEYDESSÄ ON TEHTY SITOVA TONTTIUKKO

LAHDEN KAUPUNKI MAANKÄYTTÖ JA ALUEHANKKEET

Asemakaavan / asemakaavan muutoksen pohjana oleva kortti hyväksytty 11.4.2014 MPL 54 §:n 3:n no. 1000
kaavonmuutostenumerot

Aija Holopainen 12.8.2019

Asemakaavamuutoksen laaja
Markus Lehtimäki 12.8.2019

Asemakaavan hyväksytty 11.11.2019
Päätös on saanut lainvoiman 9.1.2020

Lisäliitteet
Tonttijakokartat M-19-193 - 195

Asiainumero
D959/2017

Kaistellyt

Työ	28.03.2019
Nähtäville	12.09.2019
Nähtäville	14.10.2019
Numeromuutos	22.10.2019
Nä	11.11.2019 § 108
Lainvoimainen	09.01.2020

Mittakaava
1: 1000 ML KK A-2713a

LIITE 4

KASSAVIRTA

Kohde **Terijoenkatu 3, Skenaario 1: arviohetken valmiusaste ja tontti myydään** pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	6,00 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	8,00 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)		653	294																		
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	960	653	294	1175	1199	1223	1247	1272	1297	1323	1350	1377	1404	1432	1461	1490	1520	1551	1582	1613	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Perusparannuskulut (t €)	417	278	89	378	385	393	401	409	417	425	434	442	451	460	470	479	488	498	508	518	
Perusparannukset (t €)		833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833				
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	6 152	15
Yhteensä	6 152	15

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	13 964 t€
Jäännösarvon nykyarvo	2 076 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	943 t€
Jäännösarvon nykyarvo	2 076 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	3 019 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	3 019 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 3 laajennus, Skenaario 1: arviohetken valmistumisaste ja tontti myydään

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	6,00 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	8,00 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	0	603	820	837	853	870	888	906	924	942	961	980	1000	1020	1040	1061	1082	1104	1126	1149	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Perusparauskulut (t €)		126	192	196	200	204	208	212	217	221	225	230	234	239	244	249	254	259	264	269	
Perusparannukset (t €)	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6						
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	3 335	20
Yhteensä	3 335	20

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	11 214 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 667 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	410 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 667 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	2 077 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	2 077 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 3, Skenaario 2: arviohetken valmistumisaste ja tontti vuokrataan

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	6,00 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	8,00 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)		653	309																		
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	960	653	309	1261	1287	1312	1339	1365	1393	1420	1449	1478	1507	1538	1568	1600	1632	1664	1698	1732	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Perusparannuskulut (t €)	417	278	109	463	472	482	491	501	511	521	532	542	553	564	576	587	599	611	623	636	
Perusparannukset (t €)		833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833	833				
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	6 152	16
Yhteensä	6 152	16

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	13 968 t€
Jäännösarvon nykyarvo	2 076 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	947 t€
Jäännösarvon nykyarvo	2 076 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	3 023 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	3 023 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 3 laajennus, Skenaario 2: Arviohetken valmistumisaste ja tontti vuokrataan

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	6,00 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	8,00 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	0	649	883	900	918	937	955	975	994	1014	1034	1055	1076	1098	1119	1142	1165	1188	1212	1236	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Perusparauskulut (t €)		182	252	257	262	267	273	278	284	289	295	301	307	313	319	326	332	339	346	353	
Perusparannukset (t €)	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6	673,6						
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	3 335	21
Yhteensä	3 335	21

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	11 258 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 673 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	427 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 673 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	2 100 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	2 100 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 3, Skenaario 3: hanke on valmistunut ja tontti myydään

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	1070	1092	1114	1136	1159	1182	1205	1230	1254	1279	1305	1331	1358	1385	1412	1441	1469	1499	1529	1559	
Hoit- ja ylläpitokulut (t €)	356	363	370	378	385	393	401	409	417	425	434	442	451	460	470	479	488	498	508	518	
Perusparauskulut (t €)																					
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	6 152	15
Yhteensä	6 152	15

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	13 274 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 973 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	8 278 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 973 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	10 251 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	10 251 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 3 laajennus, Skenaario 3: hanke on valmistunut ja tontti myydään

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päättymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	764	780	795	811	827	844	861	878	896	914	932	950	969	989	1009	1029	1049	1070	1092	1114	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	185	189	192	196	200	204	208	212	217	221	225	230	234	239	244	249	254	259	264	269	
Peruskorjauskulut (t €)																					
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	3 335	19
Yhteensä	3 335	19

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	10 764 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 600 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	6 713 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 600 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	8 313 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	8 313 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 3, Skenaario 4: hanke on valmistunut ja tontti vuokrataan

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	1152	1175	1198	1222	1247	1272	1297	1323	1349	1376	1404	1432	1461	1490	1520	1550	1581	1613	1645	1678	
Hoito- ja ylläpitokulut (t €)	436	445	454	463	472	482	491	501	511	521	532	542	553	564	576	587	599	611	623	636	
Perusparannuskulut (t €)																					
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	6 152	16
Yhteensä	6 152	16

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	13 287 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 975 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	8 287 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 975 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	10 262 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	10 262 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 3 laajennus, Skenaario 4: hanke on valmistunut ja tontti vuokrataan

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	824	841	858	875	892	910	928	947	966	985	1005	1025	1046	1066	1088	1110	1132	1154	1177	1201	
Hoit- ja ylläpitokulut (t €)	242	247	252	257	262	267	273	278	284	289	295	301	307	313	319	326	332	339	346	353	
Peruskorjauskulut (t €)																					
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	3 335	21
Yhteensä	3 335	21

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	10 816 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 608 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	6 745 t€
Jäännösarvon nykyarvo	1 608 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	8 353 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	8 353 t€

Kuva 1.

Kuva 2.

Kuva 3.

Kuva 4.

Kuva 5.

Kuva 6.

Kuva 7.

Kuva 8.

Kuva 9.

Kuva 10.

Kuva 11.

Kuva 12.

Tilaaaja
Lahden Tilakeskus

Projekti
1510058300

Päiväys
15.9.2020

ARVIOLAUSUNTO

TERIJOENKATU 7

15140 LAHTI

SISÄLTÖ

1. Yleistä	3
1.1 Arvion kohde	3
1.2 Arvion tilaaja	3
1.3 Arvion laatija	3
1.4 Tehtävän määrittely	3
1.5 Tehtävän suoritus	3
2. Arvioitavan kohteen tiedot	5
2.1 Kiinteistöt ja kaava	5
2.2 Omistus, rasitukset ja rasitteet	5
2.3 Kohteen yleiskuvaus ja sijainti	6
2.4 Rakennukset ja rakennelmat	6
2.5 Hankesuunnitelmat	6
3. Kohteen arviointi ja arvion perusteet	8
3.1 Yleistä markkinatilanteesta	8
3.2 Yleistä kiinteistömarkkinoista	8
3.3 Kohteen asema kiinteistömarkkinoilla	8
3.4 Kohteen arviointi	9
4. Markkina-arvo ja arvion tarkkuus	14
5. Arvion suoritti	15

LIITTEET

- Liite 1 Kiinteistörekisterikartta
- Liite 2 Kiinteistörekisteriote, lainhuuto, rasitustodistus
- Liite 3 Asemakaava
- Liite 4 Kassavirrat
- Liite 5 Valokuvia kohteesta

1. YLEISTÄ

1.1 Arvion kohde

Arvion kohteena on erottamaton määräala kiinteistöstä 398-3-3013-13 rakennuksineen osoitteessa Terijoenkatu 7 15140 Lahti.

1.2 Arvion tilaaja

Arvion on tilannut toimitusjohtaja Jouni Arola/Lahden Tilakeskus.

1.3 Arvion laatija

Arvion ovat laatineet johtava asiantuntija, DI, auktorisoitu arvioija AKA (yleisauktorisoitu) Anne Kääriä ja konsultti, DI Janne Sivonen.

1.4 Tehtävän määrittely

Arvion tarkoituksena on markkina-arvon määrittäminen määräalalle kiinteistöstä 398-3-3013-13 rakennuksineen. Määräalalla sijaitsee olemassa oleva perusparannettava rakennus ja sille rakennetaan uudisosa puretun A-osan tilalle. Samalla kiinteistöllä sijaitsee Kirkkokatu 16 rakennus. Tätä rakennusta ei ole arvioissa mitenkään otettu huomioon. Arvio on tehty kiinteistömuodossa velattomana. Irtain omaisuus ei kuulu arvion piiriin.

Kohde on arvioitu neljässä eri skenaariossa:

- Skenaario 1: arviohetken valmistumisaste ja maapohja myydään.
- Skenaario 2: arviohetken valmistumisaste ja maapohja vuokrataan.
- Skenaario 3: oletus, että hanke on valmistunut ja rakennus on käyttöönotettavissa. Maapohja myydään.
- Skenaario 4: oletus, että hanke on valmistunut ja rakennus on käyttöönotettavissa. Maapohja vuokrataan.

Arvio on laadittu seuraavilla oletuksilla:

- Arvion kohteena olevat rakennukset takaisinvuokrataan kaupungin käyttöön 15 vuoden vuokrasopimuksella.
- Perusparannus ja uudisosan rakentaminen toteutetaan lähtötietoaineiston perusteella esitetyllä tavalla ja ajassa.
- Vuokralainen vastaa veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannuksista sekä mahdollisista muista omista käyttäjäpalveluistaan. Muista kustannuksista vastaa vuokranantaja.

Markkina-arvolla tarkoitetaan sitä arvioitua rahamäärää, jolla omaisuuserän tai vastuun pitäisi arvopäivänä vaihtaa omistajaa transaktioon halukkaiden ja toisistaan riippumattomien ostajan ja myyjän välillä asianmukaisen markkinoinnin jälkeen osapuolten toimiessa asiantuntevasti, harkitusti ja ilman pakkoa. Arvio on tehty noudattaen kansainvälistä arviointistandardia (IVS).

Arvio on laadittu kohteen myyntiin ja takaisinvuokraukseen liittyvää päätöksentekoa varten.

1.5 Tehtävän suoritus

Tehtävä on suoritettu tuottolähestymistavalla. Lähestymistapa antaa osoituksen arvosta muuntamalla tulevat kassavirrat yhdeksi nykyhetken arvoksi. Tuottolähestymistavassa

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 7
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

omaisuuserän arvo määritetään omaisuuserästä saatavien tuottojen, kassavirtojen tai kustannussäästöjen arvon perusteella.

Katselmuksen arvioitavassa kohteessa ovat suorittaneet Anne Kääriä ja Janne Sivonen 1.9.2020.

Kohteeseen liittyvät tiedot on saatu tilaajalta sekä yksityisistä ja yleisistä lähteistä (mm. Maanmittauslaitoksen Kiinteistötietopalvelusta). Maaperästä ei ollut käytettävissä maaperätutkimusraporttia. Arvio on laadittu oletuksella, että maaperä on puhdas. Arviota laadittaessa käytettävissä oli:

- tavoitehintalaskelma 7.5.2018
- vuokravaikutuslaskelma 26.4.2018
- Ramboll Finland Oy:n laatima kuntotutkimusraportti 10.10.2017
- hankesuunnitelma 8.5.2018.

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 7
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

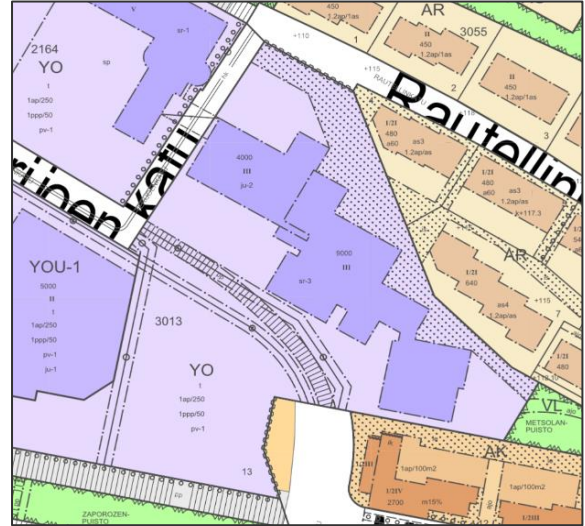
2. ARVIOITAVAN KOHTEEN TIEDOT

2.1 Kiinteistöt ja kaava

Kiinteistötunnus	398-3-3013-13
Rekisteriyksikkölaji	Tontti
Pinta-ala	26 910 m ²

Arvion kohteena oleva erottamaton määräala on 9.1.2020 voimaan tullessa asemakaavassa merkitty opetustoimintaa palvelevien rakennusten alueeksi (kaavamerkintä YO). Määräalan rakennusoikeus on 13 000 kem².

Määräalalla sijaitseva opetusrakennus on merkitty suojeltavaksi rakennukseksi (kaavamerkintä sr-3). Rakennus on kulttuurihistoriallisesti ja kaupunkikuvan säilymisen kannalta arvokas rakennus, jonka ominaispiirteet tulee korjaus- ja muutostöissä säilyttää. Erityisesti julkisivukorjauksissa tulee käyttää alkuperäisiä tai vastaavia materiaaleja. Rakennuksen sisääntuloaulan valoaukko ja ensimmäisen kerroksen kahviotila sekä auditoriotilan kallioseinä tulee säilyttää.

Julkisivujen tulee kuvastaa uudisrakennuksen merkitystä toiminnallisena ja kaupunkikuvallisesti tärkeänä, Kannaksen koulun ja muotoiluinstituutin rakennuskokonaisuudet yhdistävänä keskusrakennuksena (ju-2). Pihan muurit ja muut rakenteet tulee suunnitella osaksi kokonaisuutta. Uuden yhdyssillan tulee olla ilmeeltään siro ja pääosin lasia. Ilmastointikonehuoneita ei saa sijoittaa rakennuksen katolle.

Autopaikkoja on varattava 1 ap/250 kem² ja polkupyöräpaikkoja 1 ppp/50 kem². Talous- ja piharakennusten kerrosala ei mitoiteta auto- tai polkupyöräpaikkoja. Kaikkien polkupyöräpaikkojen tulee olla runkolukittavia.

2.2 Omistus, rasitukset ja rasitteet

Kiinteistöön on lainhuuto 7.9.2020 päivätyn lainhuutotodistuksen mukaan Lahden kaupungilla.

Kiinteistörekisteriotteen mukaan kiinteistöön kohdistuvat 6 m leveä johtorasite (398-2020-K10), 4 m leveä sähköjohtorasite (398-2020-K11) sekä 6 m leveä lämpöjohtorasite (398-2020-K9). Kaikissa rasitteissa oikeutettuna on Lahden kaupunki.

Rasitustodistuksen mukaan (päivätty 7.9.2020) omaisuuteen ei kohdistu rekisteriin merkittäviä rasituksia tai rajoituksia eikä uusia asioita ole vireillä.

Lahten Tilakeskus
Terijoenkatu 7
15140 Lahti

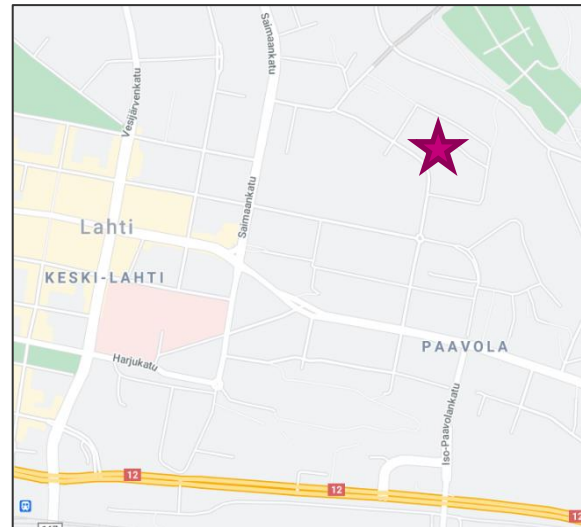
Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

2.3 Kohteen yleiskuvaus ja sijainti

Arvion kohteena oleva määräala sijaitsee Paavolan kaupunginosassa noin 1,1 kilometriä koilliseen Lahden ydinkeskustasta. Kohteen lähiympäristössä on Lahden kaupunginkirjaston päärakennus, kaupunginteatteri ja koulurakennuksia.

Määräala rajautuu koillisessa pääosin naapurikiinteistöihin ja osin Rautellinkatuun, etelässä naapuri- sekä kantakiinteistöihin ja luoteessa Rautellinkatuun.

Arviohetkellä piha-alue oli rakennustyömaata. A-osa oli purettu ja alueella olivat käynnissä maanrakennustyöt.

Arvion kohteena oleva alue on osa Paavolan kampuksen kokonaisuutta. Kampuksen rakentaminen toteutetaan vaiheittain vuosina 2020-2023. Kampukselle tulevat sijoittumaan arvion kohteena olevan Tiirismaan ja Kannaksen lukioista muodostuvan uuden lukion lisäksi Tiirismaan peruskoulu, Wellamo-opisto, Taide- ja muotoilukoulu Taika sekä Laaksokadun päiväkot.

2.4 Rakennukset ja rakennelmat

Arviohetkellä olemassa olevassa rakennuksessa oli meneillään purkutyöt. Rakennuksen A-osa oli purettu. Rakennuksen B- ja C-osat ovat valmistuneet vuonna 1988. Tavoitehintalaskelman mukaan perusparannuksen bruttoala on 8 968 m² ja huoneistoala on 7 980 m². Uudisrakennuksen bruttoala on 3 500 m² ja huoneistoala 3 155 m².

A-osaan rakennetaan opetustilojen lisäksi keittiö- ja ruokailutilat. Ruokasali on useampaan osaan joustavasti jaettavissa oleva monitoiminen tila. Ruokasalin yhteydessä on neuvottelu- ja pienryhmätiloja sekä hiljainen tila. B- ja C-osiin rakennetaan opetus- ja toimistotilaa. B-osaan keskitetään musiikin opetuksen tilat. C-osaan keskitetään käsitöiden ja kuvataiteen opetustilat.

2.5 Hankesuunnitelmat

Perusparannuksen rakentamistyöt ovat alkaneet kesällä 2020 ja arvioitu valmistuminen on alkuvuodesta 2022. Korjausaste on 79 %.

Hankesuunnitelman laskelman hintataso on 1/2018 ja Haahtela-indeksi on 93. Alla olevassa taulukossa 1 on arvioitu rakennuskustannusten hintataso nykyhetkessä tuoreimman hintatason 3/2020 ja Haahtela-indeksin 97 mukaisesti.

Taulukko 1. Hankesuunnitelman mukaiset rakennuskustannukset, perusparannus.

Kustannuserä	€ 1/2018	€ 9/2020
Rakennuttajan kustannukset	1 825 000	1 903 475
Rakennustekniset työt	8 561 000	8 929 123
LVIA-työt	2 667 000	2 781 681
Sähkötyöt	1 590 000	1 658 370
Erillishankinnat	42 000	43 806
Hankevaraukset	1 623 000	1 692 789
Yhteensä	16 308 000	17 009 244

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 7
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

Kohteen rakennuskustannukset 9/2020 hintatasossa ovat noin 17 009 000 € (alv 0 %).

Alla olevassa taulukossa 2 on arvioitu laajennuksen hintataso nykyhetkessä tuoreimman hintatason 3/2020 ja Haahtela-indeksin 97 mukaisesti.

Taulukko 2. Hankesuunnitelman mukaiset rakennuskustannukset, laajennus.

Kustannuserä	€ 1/2018	€ 9/2020
Rakennuttajan kustannukset	1 061 000	1 106 623
Rakennustekniset työt	6 206 000	6 472 858
LVIA-työt	836 000	871 948
Sähkötyöt	524 000	546 532
Erillishankinnat	131 000	136 633
Hankevaraukset	340 000	354 620
Yhteensä	9 098 000	9 489 214

Laajennuksen rakennuskustannukset 9/2020 hintatasossa ovat noin 9 489 000 € (alv 0 %).

3. KOHTEN ARVIOINTI JA ARVION PERUSTEET

3.1 Yleistä markkinatilanteesta

Tilastokeskuksen 18.6.2020 julkaisemien ennakkotietojen mukaan Suomen bruttokansantuotteen volyymi kasvoi 1,5 prosenttia vuonna 2018 ja 1,1 prosenttia vuonna 2019. Vuonna 2017 bruttokansantuotteen volyymi kasvoi 3,3 prosenttia. Tällä hetkellä epävarmuus koronavirusepidemian vaikutuksesta talouteen on suurta. Suomen pankin 9.6.2020 julkaiseman ennusteen mukaan Suomen talous supistuu vuonna 2020 noin seitsemän prosenttia. Vuosina 2021-2022 talouden ennustetaan kasvavan noin kolme prosenttia. Valtiovarainministeriön 16.6.2020 julkaisemassa taloudellisessa katsauksessa on ennustettu BKT:n supistuvan 6,0 prosenttia vuonna 2020. BKT:n on arvioitu kasvavan 2,1 prosenttia vuonna 2021 ja 1,7 prosenttia vuonna 2022.

Tilastokeskuksen työvoimatutkimuksen mukaan työllisiä oli vuoden 2020 heinäkuussa 50 000 vähemmän kuin vuotta aiemmin. Työttömyysasteen trendiluku oli 7,0 prosenttia. Valtiovarainministeriö on arvioinut työttömyysasteen nousevan 8 prosenttiin vuonna 2020. Suomen pankki on arvioinut työllisyysasteen pienenevän noin kaksi prosenttiyksikköä vuosina 2020–2021 ja toipuvan vain osittain vuonna 2022. Lahden työttömyysaste oli vuoden 2020 tammikuun lopussa 13,4 prosenttia. Hämeen Työllisyyskatsauksen mukaan työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 2020 heinäkuussa 17,5 prosenttia.

Lahdessa oli 119 823 asukasta joulukuussa 2019. Vuosimuutos oli -0,1 prosenttia. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Lahden asukasmäärä putoaa 1,9 prosentilla vuoteen 2040 mennessä.

3.2 Yleistä kiinteistömarkkinoista

Kiinteistökauppa on ollut Suomessa viime vuosina ennätysvilkaasta. Vuoden 2019 volyymi oli 6,3 miljardia euroa KTI Transaktio seurannan mukaan. Vuoden 2018 volyymiksi kirjattiin noin 9,3 miljardia euroa. Laskua vuonna 2019 oli noin 34 % vuoteen 2018 verrattuna, mutta kauppojen lukumäärä pysyi vuonna 2019 kuitenkin edelleen korkealla.

Korkean sijoittajakysynnän myötä laadukkaimpien kohteiden kauppahinnat ovat nousseet hyvin korkeiksi etenkin pääkaupunkiseudulla ja parhaiden kohteiden tuottovaatimukset ovat ennätyskellisen matalalla. Suuri pääomien määrä on lisännyt kauppoja myös muiden kuin prime-kohteiden osalta. Etenkin ulkomaiset sijoittajat keskittävät sijoituksensa kuitenkin lähinnä pääkaupunkiseudulle pienempien kaupunkien huonon likviditeetin vuoksi. Kysyntä kohdistuu pääosin suuriin salkkuihin ja vakaan vuokralaiskannan kohteisiin.

Koronaviruskriisin aiheuttamat rajoitukset ja yleinen epävarmuus ovat merkittävästi hidastaneet kaupankäyntiä viime kuukausina. Huhtikuussa toteutetussa RAKLI-KTI Toimitilabarometrissä ulkomaisen sijoittajakysynnän saldoluku putosi syksyn +50:stä -62:een. Romahdus on jyrkempi kuin esimerkiksi syksyllä 2007 alkaneen finanssikriisin alussa. Myös kotimaiseen sijoituskysyntään ennakoidaan pudotusta. Taloustilanteen epävarmuus vaikeuttaa myös kauppojen hinnanmuodostusta.

3.3 Kohteen asema kiinteistömarkkinoilla

Arvion kohde rakentuu kaupungin opetuskäyttöön. Arvio laaditaan tilanteessa, jossa kohde myydään ja takaisinvuokrataan kaupungille. Kohdetta tarkastellaan sijoituskohteena, jonka arvo perustuu sen tuottamaan kassavirtaan. Kun kohteessa on vuokralaisena kaupunki, voidaan

sijoittajariskiä pitää vähäisenä. Kohteen jäännösarvoriski on kuitenkin korkeampi verrattuna esim. toimitilakiinteistöihin.

Suomessa toimii muutamia kiinteistösijoitusyhtiöitä, jotka ovat kiinnostuneita kuntien kiinteistöjen ostamisesta suuremmissa mittakaavassa. Mm. Ruotsissa on tavallista, että kiinteistösijoitusyhtiöt omistavat kouluja ja muita julkiskiinteistöjä. Esimerkiksi ruotsalaiset yhtiöt SBB ja Hemsö toimivat myös Suomessa.

Huhtikuussa 2020 uutisoitiin Imatran kaupungin myyvän vuonna 2019 valmistuneen Vuoksenniskan koulukeskuksen ruotsalaiselle kiinteistösijoitusyhtiö SBB:lle hintaan 10,8 miljoonaa euroa. Kaupungin pöytäkirjojen mukaan kaupunki vuokraisi koulun käyttöönsä 20 vuodeksi. Sopimuskauden jälkeen sopimusta voidaan jatkaa kolme kertaa kolmen vuoden optioon. Sopimuksen mukaan vuokralainen vastaa kaikista hallinta-aikaansa kohdistuvista hoitokuluista, kiinteistöveroista ja vakuutuksesta. Perusylläpitoon liittyvistä korjauksista vastaa ostaja.

Jyväskylän koulutuskuntayhtymän Gradia-kiinteistöt-liikelaitos on myynyt huhtikuussa 2020 Wilhelm Schildin katu 2:ssa sijaitsevan lukiokäytössä olevan rakennuksen tontteineen Hemsö:lle. Tontin pinta-ala oli 9 717 m² ja käyttämätöntä rakennusoikeutta oli noin 1 723 kem². Rakennus oli rakennettu vuosina 1991-1992. Rakennuksen pinta-ala oli 4 590 kem² ja 4 975 brm². Rakennus oli Gradia Schildin lukion käytössä ja osittain se oli vuokrattu ulkopuoliselle vuokralaiselle. Kauppahinta oli 5 450 000 € ja noin 1 187 €/kem². Jyväskylän koulutuskuntayhtymä teki kohteeseen 10 vuoden vuokrasopimuksen.

Joensuun kaupunki on tehnyt vuokrasopimuksen Hemsö:n kanssa koskien Joensuun konservatorion uudisrakennusta. Hemsö toteuttaa uudisrakentamisen. Kokonaisinvestointikustannukset ovat 12 552 361 € (alv 0 %). Sopimuksen pituus on 20 vuotta. Konservatoriorakennuksen pinta-ala on 3 694 htm². Maapohja on vuokrattu. Joensuun kaupungin pöytäkirjojen mukaan tavoitteena on pääomavuokrataso 69 561 €/kk eli noin 835 000 €/v. Ylläpitovuokran osuus on noin 12 956 €/kk ja noin 155 427 €/v. Kokonaisvuokra olisi noin 990 000 €/v.

3.4 Kohteen arviointi

Arviohetkellä on markkinoilla poikkeustilanne, joka on aiheutunut koronavirusepidemiasta. Käytettävissä oleva markkinainformaatio on normaalitilanteeseen perustuvaa. Käytännössä nykyistä tilannetta vastaavaa informaatiota ei ole saatavissa ja arviointiin liittyy merkittäviä epävarmuustekijöitä.

Kohde arvioidaan tilanteessa, jossa kohde myydään ja takaisinvuokrataan kaupungille 15 vuoden pituisella vuokrasopimuksella. Kohde on arvioitu tuottolähestymistavalla käyttäen diskontattujen kassavirtojen menetelmää. Arviokirjan liitteenä on 20 vuoden kassavirtalaskelmat, joissa tuottoja ja kuluja on tarkasteltu vuositasolla. Kaupungilta saatujen tietojen mukaan vuokrasopimukseen tulee optio sopimuksen jatkamisesta. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on arvioitu pysyvän opetusikäikäytössä. Olemassa olevasta rakennuksesta ja laajennuksesta on laadittu erilliset kassavirrat.

3.4.1 Ylläpito- ja korjauskulut

Tilaaajalta saatujen tietojen mukaan omistajan kustannukset ovat ylläpito, korjaukset ja maanvuokra. Vuokralainen vastaa omista käyttäjäpalveluistaan. Arvio on laadittu oletuksella, että vuokralainen vastaa veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannuksista.

KTI:n Ylläpitokustannusvertailun 2020 mukaan vuoden 2010 jälkeen valmistuneiden toimistokiinteistöjen keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 2,72 €/htm²/kk ja vuosina 1960 – 1989 valmistuneiden noin 3,30 €/htm²/kk, kun luvuista on poistettu kiinteistöveron, siivouksen ja veden kulut. Liikekiinteistöjen vastaavat keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 2,90 €/htm²/kk. Oppilaitosrakennukset eivät ole suoraan vertailukelpoisia toimisto- ja liikerakennuksiin ylläpitokulujen osalta.

Rambollin käytettävissä olevien tietojen perusteella elinkaarikoulujen keskimääräiset ylläpito- ja korjauskulut ovat olleet noin 4,42 €/brm²/kk ja muiden koulujen noin 3,28 €/brm²/kk. Kuluista on poistettu veden, käyttösähkön ja siivouksen kustannukset. Kuluissa ei ole mukana kiinteistöveroa eikä maanvuokraa. Elinkaarikoulujen ylläpitokulutaso on ns. normaalia koulua korkeampi, koska toteuttajan vastuu on 20 vuotta.

Edellä esitetyn Joensuun kaupungin ja Hemsö:n välisestä sopimuksesta pystyttiin laskemaan ylläpítovuokran määräksi noin 5,05 €/htm²/kk. Ylläpítovuokra sisältää kiinteistöveron. Ilman kiinteistöveroa ylläpítovuokra oli 3,84 €/htm²/kk.

Ylläpitokuluiksi on arvioitu yhteensä noin 4,79 €/htm²/kk, kun tontti myydään, ja noin 5,90 €/htm²/kk, kun tontti vuokrataan. Kiinteistöveron määrä on arvioitu. Tontin maanvuokra perustuu tilaajan toimittamiin tietoihin, joiden mukaan kohteen maanvuokra on 162 500 €/v ja noin 1,22 €/htm²/kk. Maanvuokra perustuu tontin rakennusoikeuteen ja sen arvoon 250 €/kem² sekä 5 % tuottovaatimukseen.

3.4.2 Tuottovaatimus

Toimistotilan osalta Lahdessa prime-tilojen tuottovaatimus on noin 7,50 – 8,00 % ja liiketilojen noin 7,75 – 8,25 %. Arvion kohteena olevat tilat ovat opetuskäytössä. Koska vuokralaisena on kaupunki, on vuokralaisriski pieni. Kohteen vuokrasopimus on huomattavasti perinteisiä toimitilavuokrasopimuksia pidempi, 15 vuotta. Kohteen jäännösriski on hieman suurempi kuin normaaleissa toimitiloissa. Käyttötarkoituksen muutos jatkossa vaatii tilamuutosten lisäksi myös todennäköisesti kaavamutosta. Tuottovaatimus on arvioitu eri skenaarioissa erikseen.

3.4.3 Vuokrataso

Arvion kohteena on uudisrakennus ja perusparannettava kohde. Uudiskohteiden vuokra perustuu yleensä rakennuskustannuksiin perustuvaan pääomavuokraan. Kohteen vuokrataso on arvioitu markkinapohjaisena pääomavuokrana sekä markkinavuokrana.

Markkinavuokra on markkinoiden kysynnän ja tarjonnan mukaan määräytyvä vuokrataso, johon markkinoilla kullakin ajan hetkellä solmitaan uusia vuokrasopimuksia. Lahdessa tarjolla olevien toimistotilojen vuokrapyyntöt vaihtelivat välillä noin 7,00 – 18,28 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 12,16 €/m²/kk ja mediaanin 11,74 €/m²/kk. Keskusta-alueella vuokrapyyntöt vaihtelivat välillä 7,00 – 18,26 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 12,91 €/m²/kk ja mediaanin 11,74 €/m²/kk. Liiketilojen vuokrapyyntöt vaihtelivat välillä 6,00 – 31,18 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 11,59 €/m²/kk ja mediaanin 10,33 €/m²/kk. Keskusta-alueen vuokrapyyntöt vaihtelivat välillä 7,00 – 31,18 €/m²/kk, keskiarvon ollessa noin 15,79 €/m²/kk ja mediaanin 12,50 €/m²/kk. Kohteet olivat vanhojen rakennusten toimisto- ja liikehuoneistoja. Myöskään pinta-alaltaan kohteet eivät olleet vertailukelpoisia arvion kohteeseen.

Catellan syksyn 2020 markkinakatsauksen mukaan Lahdessa toimistotilan prime-vuokrataso on noin 18,50 €/m²/kk ja liiketilan noin 40 €/m²/kk. Vuokratason kriteereinä on käytetty 3-5 vuoden sopimusta ja modernia saneerattua tilaa, joka ei ole uudiskohde.

Arvion kohteen vuokratasoa nostaa arvion oletuksena oleva 15 vuoden vuokrasopimus sekä se, että kohde on uudiskohde. Kohteen markkinavuokratasoksi on arvioitu noin 20,00 €/m²/kk. Markkinavuokra on arvioitu bruttovuokrana, joka sisältää tilaan sidotun pääoman kustannukset ja ylläpidon kustannukset.

Pääomavuokra on vuokra, jolla katetaan pääomakustannukset, jotka muodostuvat kiinteistöön sijoitetun pääoman tuottovaatimuksen mukaisesti. Kohteen pääomavuokrataso on arvioitu markkinapohjaisena pääomavuokrana, jossa pääomalle saatava tuotto määräytyy tilamarkkinoiden kysynnän ja tarjonnan mukaan.

Kohteen huoneistoala on tilaajan toimittamien tietojen mukaan 11 135 m². Kohteen pääoma-arvona on käytetty rakennus- ja perusparannuksen kustannuksia yhteensä 26 498 458 €. Pitkän vuokrasopimuksen perusteella tuottovaatimukseksi on arvioitu noin 5,75 – 6,00 – 6,25 %. Alla olevassa taulukossa 3 on esitetty pääomavuokran laskenta.

Taulukko 3. Markkinapohjainen pääomavuokra.

Terijoenkatu 7 (Kannaksenkatu 22)			
Pinta-ala htm ²	11 135	11 135	11 135
Rakennuskustannus €/m ²	2 380	2 380	2 380
Pääoma-arvo €	26 498 458	26 498 458	26 498 458
Tuottovaatimus %	5,75	6,00	6,25
Pääomavuokra €/htm²	11,4	11,9	12,4
Pääomavuokra €/kk	126 972	132 492	138 013
Pääomavuokra €/v	1 523 661	1 589 907	1 656 154

Edellä esitetyn perusteella kohteen pääomavuokran haarukaksi on arvioitu noin 11,40 – 11,90 – 12,40 €/htm²/kk. Vuokratasossa ei ole otettu huomioon ylläpitovuokran osuutta. Ylläpitovuokran osuudeksi on edellä esitetyn perusteella arvioitu tontin myynnin tilanteessa noin 4,79 €/htm²/kk ja tontin vuokraamisen tilanteessa noin 5,90 €/htm²/kk. Kokonaisvuokraksi saadaan tällöin 6 % tuottovaatimuksella noin 16,69 – 17,80 €/htm²/kk.

Oletuksella, että rakennukset ovat käyttöönotettavissa, on vuokratasoksi arvioitu noin 5,75 % tuottovaatimuksella noin 16,19 – 17,30 €/htm²/kk.

3.4.4 Käyttämätön rakennusoikeus

Tontin 398-3-3013-13 arvion kohteena olevan rakennusalan rakennusoikeus on 13 000 kem². Tontin käytetty rakennusoikeus ei ollut tiedossa. Rakennuksen bruttoala on 12 468 kem². Rakennuksen sijoittelu rakennusallalla huomioiden arvion kohteena olevan alueen käyttämätön rakennusoikeus ei ole todennäköisesti taloudellisesti järkevällä tavalla käytettävissä. Käyttämättömällä rakennusoikeudella ei ole katsottu olevan erillistä arvoa.

3.4.5 Skenaario 1

Skenaarion 1 oletuksena on arviohetken valmistumisaste ja tontin myynti. Tavoitehinalaskelman perusteella kohteen huoneistoala on 11 135 m². Laskennassa on käytetty tätä pinta-alaa.

Kassavirtateknisistä syistä kohteen ylläpito- ja korjauskulut on esitetty kassavirrassa rivillä peruskorjauskulut ja rakentamiskustannukset on esitetty rivillä perusparannukset.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 16,70 €/htm²/kk ja noin 185 955 €/kk ja 2 231 454 €/v. Kohde valmistuu arviolta tammikuussa 2022. Arviossa on oletettu vuokrasopimuksen alkavan 1.2.2022. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 4,79 €/htm²/kk ja noin 53 337 €/kk ja 640 040 €/v. Rakennus- ja peruskorjausten kustannus, yhteensä noin 26 498 000 €, on jaettu tasan 15 vuoden ajanjaksolle.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 6,00 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 5 436 000 €.

3.4.6 Skenaario 2

Skenaarion 2 oletuksena on arviohetken valmistumisaste ja tontin vuokraaminen. Tontti vuokrataan 50 vuoden maanvuokrasopimuksella.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 17,80 €/htm²/kk ja noin 198 203 €/kk ja 2 378 436 €/v. Kohde valmistuu arviolta tammikuussa 2022. Arviossa on oletettu vuokrasopimuksen alkavan 1.2.2022. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 5,90 €/htm²/kk ja noin 65 597 €/kk ja 788 358 €/v. Rakennus- ja peruskorjausten kustannus yhteensä noin 26 498 000 € on jaettu tasan 15 vuoden ajanjaksolle.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Maanvuokrasopimus on niin pitkäaikainen, että sen ei katsota lisäävän kohderiskiä. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 6,00 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 5 425 000 €.

3.4.7 Skenaario 3

Skenaarion 3 oletuksena on, että rakennus on valmistunut ja käyttöön otettavissa. Tontti myydään.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 16,20 €/htm²/kk ja noin 180 387 €/kk ja 2 164 644 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 4,79 €/htm²/kk ja noin 53 337 €/kk ja 640 040 €/v.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 21 870 000 €.

3.4.8 Skenaario 4

Skenaarion 4 oletuksena on, että rakennus on valmistunut ja käyttöön otettavissa. Tontti vuokrataan 50 vuoden maanvuokrasopimuksella.

Kohteen vuokratuotoksi on arvioitu noin 17,30 €/htm²/kk ja noin 192 636 €/kk ja 2 311 626 €/v. Vuokrasopimuksen päättymisen jälkeen kohteen on oletettu pysyvän opetuskäytössä ja vuokratason pysyvän ennallaan.

Kohteen ylläpito- ja korjauskuluiksi on arvioitu noin 5,90 €/htm²/kk ja noin 65 597 €/kk ja 788 358 €/v.

Käyttöasteena on käytetty 100 %. Maanvuokrasopimus on niin pitkäaikainen, että sen ei katsota lisäävän kohderiskiä. Nettotuottovaatimuksena on käytetty 5,75 % ja jäännösarvon tuottovaatimuksena 8,00 %. Edellä esitetyn perusteella laskelma päättyy arvoon 21 851 000 €.

3.4.9 Yhteenveto

Alla olevassa taulukossa 4 on esitetty eri skenaarioissa arvioidut tuottoarvot.

Taulukko 4. Arvioidut tuottoarvot eri skenaarioissa.

Skenaario	Tontti	Rakennukset	Arvio €
1	myydään	arviohetken valmiusaste	5 440 000
2	vuokrataan	arviohetken valmiusaste	5 430 000
3	myydään	hanke valmis	21 870 000
4	vuokrataan	hanke valmis	21 850 000

4. MARKKINA-ARVO JA ARVION TARKKUUS

Edellä olevan perusteella arvioimme kohteen (erottamaton määräala kiinteistöstä 398-3-3013-13 rakennuksineen osoitteessa Terijoenkatu 7 15140 Lahti) velattomaksi markkina-arvoksi syyskuun 2020 hintatasossa:

skenaariossa 1

viisimiljoonaa neljäsataaneljäkymmentätuhatta (5 440 000) euroa,

skenaariossa 2

viisimiljoonaa neljäsataakolmekymmentätuhatta (5 430 000) euroa,

skenaariossa 3

kaksikymmentäyksimiljoonaa kahdeksansataaseitsemänkymmentätuhatta (21 870 000) euroa ja

skenaariossa 4

kaksikymmentäyksimiljoonaa kahdeksansataaviisikymmentätuhatta (21 850 000) euroa.

Arvion tarkkuus on noin + / - 10 %.

Arviossa on erityisesti otettu huomioon:

- vallitseva markkinatilanne
- tontin myynti tai vuokraaminen pitkäaikaisella maanvuokrasopimuksella
- pitkäaikainen vuokrasopimus

Arviossa ei ole otettu huomioon:

- mahdollista maaperän pilaantumista
- varainsiirtoverosta aiheutuvia kustannuksia
- irtainta omaisuutta

Lahden Tilakeskus
Terijoenkatu 7
15140 Lahti

Arviolausunto
1510058300
15.9.2020

5. ARVION SUORITTI

Ramboll Finland Oy
Kiinteistökonsultointi

Espoossa 15.9.2020

Anne Kääriä
Johtava asiantuntija, DI
Auktorisoitu kiinteistöarvioija (AKA),
yleisauktoisoitu

Janne Sivonen
Konsultti, DI

Yhteystiedot:

+358 44 511 3234

PL 25, 02601 Espoo

anne.kaaria@ramboll.fi

KIINTEISTÖREKISTERIN KARTTAOTE 7.9.2020

Sivu 1 (1)

Rekisteriyksikkö 398-3-3013-13

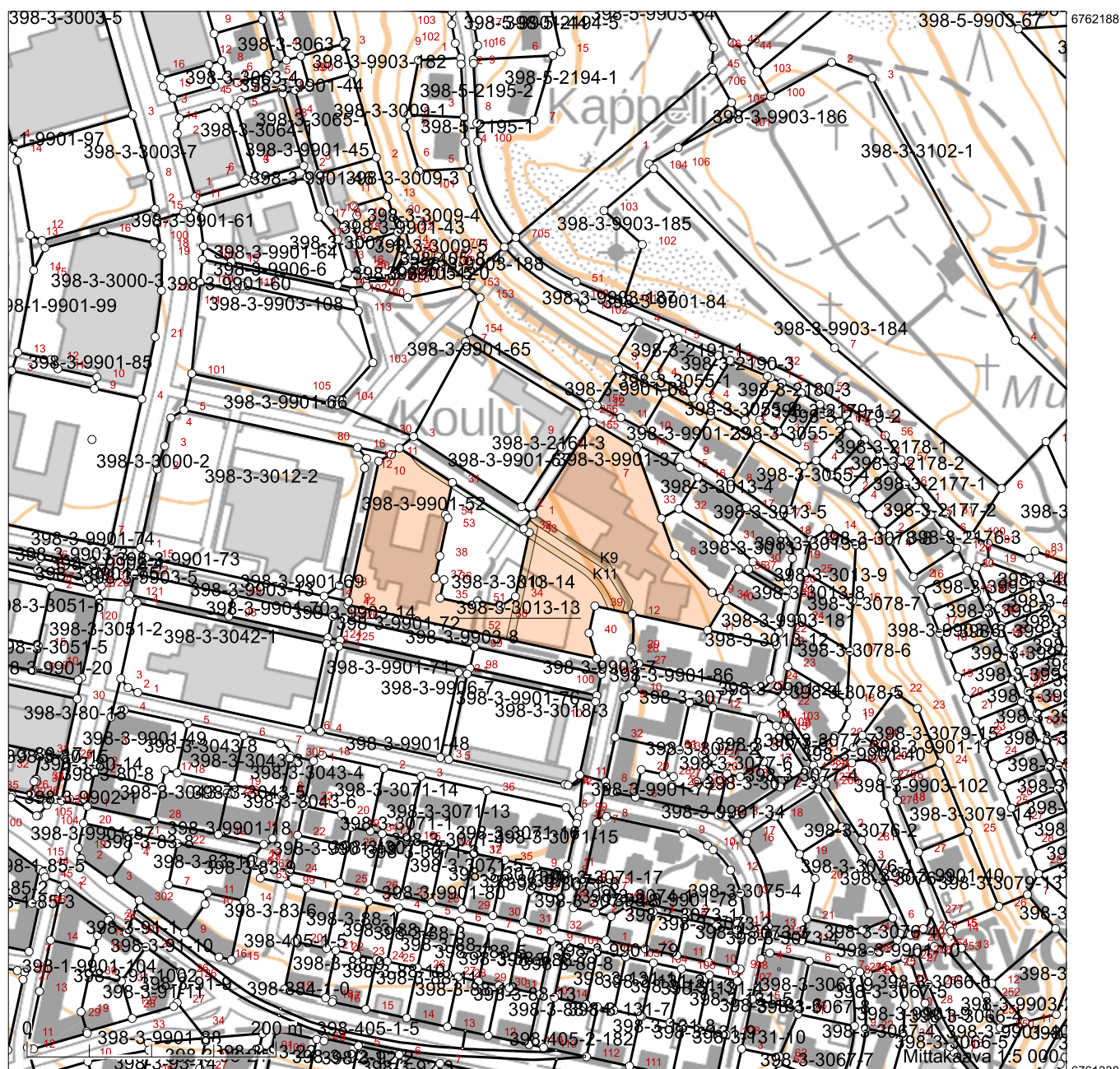

Kiinteistötunnus: 398-3-3013-13
 Rekisteriyksikkölaji: Tontti
 Kunta: Lahti (398)
 Palstojen lukumäärä: 1

Rekisteriyksikön alueella on asemakaava ja yleiskaava.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Kiinteistörekisterin tiedoissa voi olla puutteita ja epätarkkuuksia. Rekisteriyksikön tarkka alueellinen ulottuvuus selviää toimitusasiakirjoista ja maastosta. Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

427819

Kartta on tulostettu
 ETRS-TM35FIN-koordinaatistossa.
 Taustakartta on viitteellinen.

Kartat © MML, kunnat

428669

KIINTEISTÖREKISTERIOTE 7.9.2020
 Rekisteriyksikkö 398-3-3013-13

Sivu 1 (2)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-3013-13	Rekisteröintipvm:	16.4.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	26910 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YO OPETUSTOIMINTAA PALVELE- VIEN RAKENNUSTEN KORTTELIA- LUE.		

Muodostumistiedot

Kiinteistötoimitus tai viranomaispäätös: Tontin lohkominen Rekisteröintipvm: 16.4.2020	
Rekisteriyksiköt ja määräalat, joista tämä rekisteriyksikkö on muodostunut:	
	Pinta-ala (m ²)
Rekisteriyksiköstä:	
398-3-3013-3	10839
398-3-3014-1	1230
398-3-3014-2	1650
398-3-3014-3	2269
398-3-3054-1	8112
398-3-9901-53 LOUHENPOLKU	216
398-405-1-5 PELTO-PEKKALA	1814
398-405-2-182 ALI-PAAVOLA	691
398-405-8-4 PUISTOLA	89
Muodostumishetken pinta-ala yhteensä (m ²):	26910
<u>398-3-3013-13</u> on kiinteistön 398-3-3013-3 kantakiinteistö <u>398-3-3013-13</u> on kiinteistön 398-3-3014-1 kantakiinteistö <u>398-3-3013-13</u> on kiinteistön 398-3-3014-2 kantakiinteistö <u>398-3-3013-13</u> on kiinteistön 398-3-3054-1 kantakiinteistö	

Erottamattomat määräalat ja erillisinä luovutetut yhteisalueosuudet
Kaavat, tonttijaot ja rakennuskiellot

1) Yleiskaava(398-Y-202)	Hyväksymis-/vahvistamispvm: 27.6.2016	Voimaantulopvm: 5.10.2017	Kaavan arkistotunnus: MMLm/74/423/2017
2) Asemakaava(398-A-2713a)	Hyväksymispvm: 11.11.2019	Voimaantulopvm: 9.1.2020	
3) Asemakaavaan sisältyvä sitova tonttijako(398-M-19-194)	Hyväksymispvm: 11.11.2019	Voimaantulopvm: 11.11.2019	

Rasitteet, käyttöoikeudet ja käyttörajoitukset

1) Johto (398-2020-K10)	Rekisteröintipvm: 16.4.2020
Oikeutetut: Lahti (398)	
Rasitetut: <u>398-3-3013-13</u>	
Rajaukset: 6 m leveä	
2) Sähköjohto (398-2020-K11)	Rekisteröintipvm: 16.4.2020

Oikeutetut: Lahti (398)
Rasitetut: 398-3-3013-13, 398-3-3013-14
Rajaukset:
4 m leveä

3) Lämpöjohto (398-2020-K9)

Rekisteröintipvm: 16.4.2020

Oikeutetut: Lahti (398)
Rasitetut: 398-3-3013-13
Rajaukset:
6 m leveä

Osuudet yhteisiin alueisiin ja erityisiin etuuksiin

Kiinteistötoimitukset ja viranomaispäätökset

Muita tietoja

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

LAINHUUTOTODISTUS 7.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-3013-13

Sivu 1 (1)

Perustiedot

Kiinteistötunnus:	398-3-3013-13	Rekisteröintipvm:	16.4.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	26910 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YO OPETUSTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE.		

Lainhuutotiedot

1)	Selvennyslainhuuto 16.4.2020		
Asianumero / arkistoviite:	MML/208887/71/2020		
Peruste:	Ajantasaistus		
Omistusosuus:	1/1		
Omistajat:	Lahden kaupunki, 0149669-3		

Määräalojen lainhuutotiedot

Ei erottamattomia määräaloja tai erillisinä luovutettuja yhteisalueosuuksia.

Lainhuudattamattomat luovutukset

Ei kirjaamisviranomaisen tiedossa olevia lainhuudattamattomia luovutuksia.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

Todistuksesta käyvät ilmi ainakin kaikki ne hakemukset, jotka ovat saapuneet kirjaamisviranomaiselle todistuksen otsikon päiväystä edeltävänä arkipäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä. Mahdolliset vallintarajoitukset on katsottava rasisitustodistukselta.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

Omistajien yhteystietoja

Tontti 398-3-3013-13

Lahden kaupunki, 0149669-3
Yhteystiedot, katso www.ytj.fi

Tiedot perustuvat väestötietojärjestelmään.

RASITUSTODISTUS 7.9.2020
Rekisteriyksikkö 398-3-3013-13

Sivu 1 (1)

Perustiedot

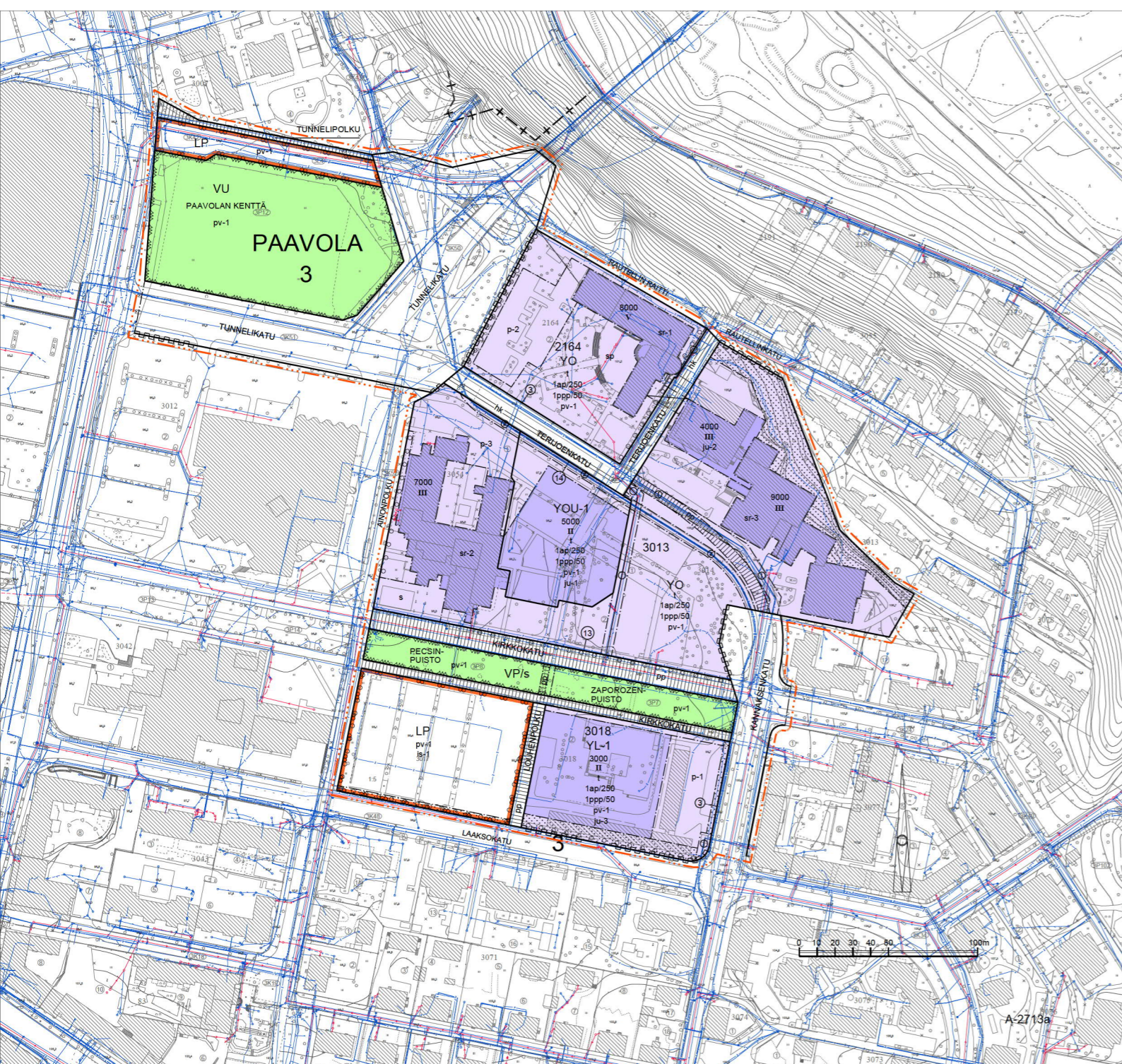
Kiinteistötunnus:	398-3-3013-13	Rekisteröintipvm:	16.4.2020
Rekisteriyksikkölaji:	Tontti	Pinta-ala:	26910 m ²
Kunta:	Lahti (398)		
Kaavan mukainen käyttötarkoitus:	YO OPETUSTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE.		

Lainhuuto- ja kiinnitysrekisterin mukaan omaisuuteen ei kohdistu rekisteriin merkittäviä rasituksia tai rajoituksia, eikä uusia asioita ole vireillä.

Tulostettu kiinteistötietojärjestelmästä 7.9.2020.

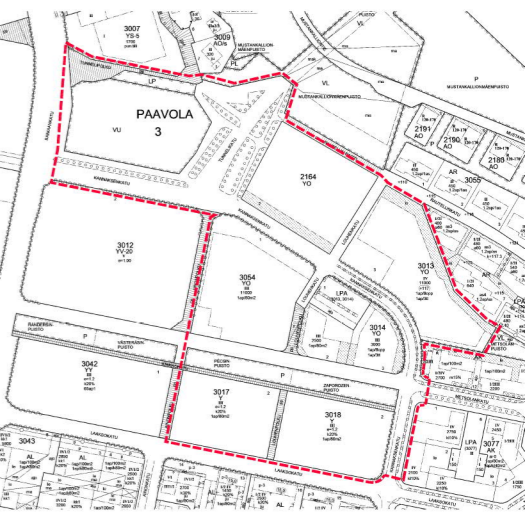
Todistuksesta käyvät ilmi ainakin kaikki ne hakemukset, jotka ovat saapuneet kirjaamisviranomaiselle todistuksen otsikon päiväystä edeltävänä arkipäivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.

Rekisteritiedoista katso tarkemmin www.maanmittauslaitos.fi/rekisteritiedot.

- ASEMKAAVAMERKINNÄT JA -MÄÄRYKSET**
- 1 **YL-1** JULKISTEN LÄHPALVELURAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA PÄIVÄKODIN.
 - 2 **YO** OPETUSTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE.
 - 3 **YOU-1** OPETUS- JA URHEILUTOIMINTAA PALVELEVIEN RAKENNUSTEN KORTTELIALUE, JOLLE SAA RAKENTAA URHEILUHALLIN JA KOULUN TOIMINTAA PALVELEVIA TILOJA SEKÄ VÄESTÖSUOJAUSALUEJA.
 - 4 **VP/s** KAUPUNKIKUVALLEISESTI JA KULTTUURIHISTORIALLEISESTI ARVOKAS PUUSTO, JONKA KOVUUKSIA JA ALKUPERÄINEN LUONNE TULEE SÄILYTTÄÄ. ALUEELLE SAA SUOJITTAA VAIN PUUSTON ALKUPERÄISEN, KULTTUURIHISTORIALLEISEN LUONTEESEEN SOPIVIA KALUSTEITA.
 - 5 **VU** URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUE.
 - 6 **LP** YLEINEN PYSÄKÖINTIALUE.
 - 7 **3 m** 3 m KAAVA-ALUEEN RAJAN ULKOPUOLELLA OLEVA VIIVA.
 - 8 **—** KORTTELIN, KORTTELINOSAN JA ALUEEN RAJA.
 - 9 **—** OSA-ALUEEN RAJA.
 - 10 **13** SITOVAN TONTTILOAN MUKAINEN TONTIN RAJA JA NUMERO.
 - 11 **3** KAUPUNGINOSAN NUMERO.
 - 12 **PAA** KAUPUNGINOSAN NIMI.
 - 13 **2164** KORTTELIN NUMERO.
 - 14 **TERIJOEN** KADUN, KATUALKION, TORIN, PUUSTON TAI MUUN YLEISEN ALUEEN NIMI.
 - 15 **9000** RAKENNUSSUOJEUUS KERROSALANLÖMÄMETRINÄ.
 - 16 **V** ROOMALAINEN NUMERO OSOITTAA RAKENNUSTEN, RAKENNUKSEN TAI SEN OSAN SUURIMMAN SALLITUN KERROSLUUVUN.
 - 17 **—** RAKENNUKSEN RAJA.
 - 18 **t** MERKINTÄ OSOITTAA, ETTÄ KORTTELIIN SAA RAKENNUSALUEEN ULKOPUOLELLE RAKENTAA PIENMUOTOISIA TALOUS- JA PIHARAKENNUKSIA SALLITUN RAKENNUSSUOJEUUDEN LISÄKSI, MIKÄLI NE SOPIVAT ALUEEN KULTTUURIHISTORIALLEISEN ARVOIHIN.
 - 19 **—** ISTUTETTAVAN ALUEEN OSA.
 - 20 **ls-1** MERKINTÄ OSOITTAA, ETTÄ ALUEELLE TULEE ISTUTTAA PYSÄKÖINTIALUEITA JAKAVIA PUU- JA PENSAKSIRYHMÄ.
 - 21 **o o o o** SÄILYTTÄVÄISTUTETTAVAA PUURVI.
 - 22 **—** KATU.
 - 23 **—** JALANKULULLE VARATTU KATU.
 - 24 **pp** JALANKULULLE JA PYÖRÄILYLLE VARATTU KATU.
 - 25 **hk** HIDASKATU.
 - 26 **pp** YLEISELLE JALANKULULLE JA PYÖRÄILYLLE VARATTU ALUEEN OSA.
 - 27 **p-1** PYSÄKÖIMSPAIKKA, JOKA TULEE JAKAA OSIN PUU- JA PENSAKSITUTUKSIN. ALUE TULEE RAJATA KATUALUEEN SUURIMMAN SALLITUN KOKOISUUDEN KOKONAISSUUS JA TÄTEEN SUOJITTAMINEN ISOKOON JULKISVIIRITÄN ON SUOSITETTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
 - 28 **p-2** PYSÄKÖIMSPAIKKA, JOKA TULEE JAKAA OSIN PUU- JA PENSAKSITUTUKSIN. ALUE TULEE RAJATA KATUALUEEN SUURIMMAN SALLITUN KOKOISUUDEN KOKONAISSUUS JA TÄTEEN SUOJITTAMINEN ISOKOON JULKISVIIRITÄN ON SUOSITETTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
 - 29 **p-3** PYSÄKÖIMSPAIKKA, JOKA TULEE JAKAA OSIN PUU- JA PENSAKSITUTUKSIN. ALUE TULEE RAJATA KATUALUEEN SUURIMMAN SALLITUN KOKOISUUDEN KOKONAISSUUS JA TÄTEEN SUOJITTAMINEN ISOKOON JULKISVIIRITÄN ON SUOSITETTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
 - 30 **o** JOHTOA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA. ALUEEN OSALLE EI SAA ISTUTTAA PUUTA, EIKÄ SEN MAANPinnan korkeutta saa oleellisesti muuttaa.
 - 31 **o** SÄHKÖLINJAA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA.
 - 32 **o** LÄMPÖJOHTOA VARTEN VARATTU ALUEEN OSA.
 - 33 **o** YLÄKULKUKÄYÄVÄ.
 - 34 **-----** KATUALUEEN RAJAN OSA, JONKA KOHDALTA EI SAA JÄRJESTÄÄ AJONEUVOLITTYMÄÄ.
 - 35 **1ap/250** MERKINTÄ OSOITTAA, KUINKA MONTA KERROSALANLÖMÄMETRÄ KOHTI ON RAKENNETTAVAA YKSI AUTOPAIKKA, TALOUS- JA PIHARAKENNUSTEN KERROSALA EI MITOITA AUTOPAIKKOJA.
 - 36 **1ppp/50** MERKINTÄ OSOITTAA, KUINKA MONTA KERROSALANLÖMÄMETRÄ KOHTI ON RAKENNETTAVAA YKSI POLKUPYÖRÄPAIKKA, TALOUS- JA PIHARAKENNUSTEN KERROSALA EI MITOITA POLKUPYÖRÄPAIKKOJA. KAIKKIEN POLKUPYÖRÄPAIKKOJEN TULEE OLLA RUNKOLUKITTAVIA.
 - 37 **s** ALUEEN OSA, JOLLA SÄILYTTÄÄN KAUPUNKIKUVAN KANNALTA MERKITTÄVÄT VESIALLAS JA LIPPUTANKORYHMÄ.
 - 38 **sp** ALUEEN OSA, JOLLA PUUSTON JA MUUN KASVILLISUUDEN JA NIIDEN KASVUEDELLYTYSTEN SÄILYMINEN ON VARMISTETTAVAA SEKÄ RAKENTAMISEN YHTEYDESSÄ ETTÄ SEN JÄLKEEN.
 - 39 **sr-1** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMIEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TULEE KORJATA, JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISVIIRIKORJAUKSISSA TULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN ENSIMMÄISEN KERROKSEN SISÄÄNTULOALUN TILARAKENNE, MATERIAALIT JA SISÄDIEET MUKAAN LUKIEN VAHTIMESTARIN KOPIN OVI TULEE SÄILYTTÄÄ. RAKENNUKSEN KERROKSEN PORTAOKON SEKÄ JUHLASALIN JA NÄYTTÄMÖN TILARAKENTEET JA MATERIAALIT TULEE SÄILYTTÄÄ.

- 40 **sr-2** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMIEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TULEE KORJATA, JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISVIIRIKORJAUKSISSA TULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN SISÄÄNTULOALUN VALOAIKKO JA ENSIMMÄISEN KERROKSEN KÄYTTÖALUEEN SUOJITTAMINEN ISOKOON JULKISVIIRITÄN ON SUOSITETTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
- 41 **sr-3** SUOJELTAVIA RAKENNUKSEN KULTTUURIHISTORIALLEISESTI JA KAUPUNKIKUVAN SÄILYMIEN KANNALTA ARVOKAS RAKENNUKSEN, JONKA OMINAISPIIRTEET TULEE KORJATA, JA MUUTOSTOISSA SÄILYTTÄÄ. ERITYISESTI JULKISVIIRIKORJAUKSISSA TULEE KÄYTTÄÄ ALKUPERÄISÄ TAI NIITÄ VASTAAVIA MATERIAALEJA. RAKENNUKSEN SISÄÄNTULOALUN VALOAIKKO JA ENSIMMÄISEN KERROKSEN KÄYTTÖALUEEN SUOJITTAMINEN ISOKOON JULKISVIIRITÄN ON SUOSITETTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
- 42 **pv-1** VEDENHANKINNALLE TÄRKEÄ POHJAVESIALUE. ALUEELLA EI SAA VAARANTAA POHJAVEDEN LAATUA EIKÄ MÄÄRÄÄ.
- 43 **ju-1** JULKISVIIRIEN TULEE OLLA KIVIAINEISIA. VÄRI ON PÄÄOSIN VALKOINEN. LISÄKSI VOI KÄYTTÄÄ AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN JULKISVIIRIEN TRAVERTIINIIN SOPEUTUVAA SÄVYÄ. ISOT JULKISVIIRIT TULEE JÄSENNELÄ AUKOTUKSIN, PINNAN- JA TASOVAITTELUIN PIENEMPIN OSIN. UUDISRAKENNUKSEN TULEE MUOOTOASTA AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN KANSI ARKITEHTITONISESTI TASAPAINOINEN KOKONAISSUUS. TÄTEEN SUOJITTAMINEN ISOKOON JULKISVIIRITÄN ON SUOSITETTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
- 44 **ju-2** JULKISVIIRIEN TULEE OLLA KIVIAINEISIA VÄRI ON PÄÄOSIN VALKOINEN. LISÄKSI VOI KÄYTTÄÄ AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN JULKISVIIRIEN TRAVERTIINIIN SOPEUTUVAA SÄVYÄ. ISOT JULKISVIIRIT TULEE JÄSENNELÄ AUKOTUKSIN, PINNAN- JA TASOVAITTELUIN PIENEMPIN OSIN. UUDISRAKENNUKSEN TULEE MUOOTOASTA AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN KANSI ARKITEHTITONISESTI TASAPAINOINEN KOKONAISSUUS. TÄTEEN SUOJITTAMINEN ISOKOON JULKISVIIRITÄN ON SUOSITETTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.
- 45 **ju-3** JULKISVIIRIEN TULEE OLLA KIVIAINEISIA VÄRI ON PÄÄOSIN VALKOINEN. LISÄKSI VOI KÄYTTÄÄ AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN JULKISVIIRIEN TRAVERTIINIIN SOPEUTUVAA SÄVYÄ. ISOT JULKISVIIRIT TULEE JÄSENNELÄ AUKOTUKSIN, PINNAN- JA TASOVAITTELUIN PIENEMPIN OSIN. UUDISRAKENNUKSEN TULEE MUOOTOASTA AKURIKOULUTUSKESKUKSEN PÄÄRAKENNUKSEN KANSI ARKITEHTITONISESTI TASAPAINOINEN KOKONAISSUUS. TÄTEEN SUOJITTAMINEN ISOKOON JULKISVIIRITÄN ON SUOSITETTAVAA, MAHDOLLISET AIDAT JA MUUT PIHALLE TULEVAT RAKENTEET SUUNNITELLAAN KAMPUSKOKONAISSUUTEEN SOPEUTUVIKSI.

POISTOKARTTA MK 1:2500

LAHTI

ASEMKAAVAN MUUTOS KOSKEE:
LAHDEN KAUPUNGIN
PAAVOLAN (3) KAUPUNGINOSAN
KORTTELEITA 2164, 3014, 3017, 3018 JA 3054,
KORTTELIN 3013 TONTTIA 3 SEKÄ
KATU-, PUUSTO-, URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUEITA JA YLEISTÄ PYSÄKÖINTIALUEITA.

ASEMKAAVAN MUUTOKSELLA MUODOSTUVAT:
LAHDEN KAUPUNGIN
PAAVOLAN (3) KAUPUNGINOSAN KORTTELI 2164, 3018,
KORTTELIN 3013 TONTIT 13 JA 14 SEKÄ
KATU-, PUUSTO-, URHEILU- JA VIRKISTYSPALVELUALUEITA JA YLEISTÄ PYSÄKÖINTIALUEITA

ASEMKAAVAN YHTEYDESSÄ ON TEHTY SITOVA TONTTIJAKO.

**LAHDEN KAUPUNKI
MAANKÄYTTÖ JA ALUEHANKKEET**

Asemakaavan / asemakaavan muutoksen pohjana on voimassa oleva karta kyttyä 11.4.2014 MPL 54 §:n 3:n annetut kaavantoimintasuunnitelmat.

Aija Holopainen 12.8.2019

Asemakaavamuutoksen laaja
Markus Lehtimäki 12.8.2019

Asemakaavan hyväksyttävä 11.11.2019
Päätös on saanut lainvoiman 9.1.2020

Lähteet
Tonttijakokartta M-19-193-195

Asiainumero D959/2017

Kaistellyt

Työ	28.03.2019
Nähtäville	12.09.2019
Nähtäville	14.10.2019
Numeromuutos	22.10.2019
Nä	11.11.2019 § 108
Lainvoimainen	09.01.2020

Mittakaava 1: 1000 ML KK A-2713a

LIITE 4

KASSAVIRTA

Kohde **Terijoenkatu 7 (Kannaksenkatu 22), skenaario 1: arviohetken valmistumisaste ja tontti myydään** pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	6,00 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	8,00 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)		1488																			
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	0	1488	2322	2368	2415	2464	2513	2563	2615	2667	2720	2775	2830	2887	2944	3003	3063	3125	3187	3251	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Perusparauskulut (t €)		381	666	679	693	707	721	735	750	765	780	769	812	828	845	861	879	896	914	932	
Perusparannukset (t €)	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5						
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	11 135	17
Yhteensä	11 135	17

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	29 565 t€
Jäännösarvon nykyarvo	4 395 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	1 041 t€
Jäännösarvon nykyarvo	4 395 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	5 436 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	5 436 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 7 (Kannaksenkatu 22), skenaario 2: arviohetken valmistumisaste ja tontti vuokrataan

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	6,00 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	8,00 %		
Päättymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)		1586																			
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	0	1586	2475	2524	2574	2626	2679	2732	2787	2842	2899	2957	3016	3077	3138	3201	3265	3330	3397	3465	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
Perusparauskulut (t €)		461	820	837	853	870	888	906	924	942	961	980	1000	1020	1040	1061	1082	1104	1126	1148	
Perusparannukset (t €)	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5	1766,5						
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	11 135	18
Yhteensä	11 135	18

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	29 541 t€
Jäännösarvon nykyarvo	4 391 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	1 034 t€
Jäännösarvon nykyarvo	4 391 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	5 425 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	5 425 t€

KASSAVIRTA

Kohde

Terijoenkatu 7 (Kannaksenkatu 22), skenaario 3: hanke on valmistunut ja tontti myydään

pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	2165	2208	2252	2297	2343	2390	2438	2486	2536	2587	2639	2691	2745	2800	2856	2913	2972	3031	3092	3153	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	640	653	666	679	693	707	721	735	750	765	780	796	812	828	845	861	879	896	914	932	
Peruskorjauskulut (t €)																					
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	11 135	16
Yhteensä	11 135	16

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	28 319 t€
Jäännösarvon nykyarvo	4 209 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	17 661 t€
Jäännösarvon nykyarvo	4 209 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	21 870 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	21 870 t€

KASSAVIRTA

Kohde **Terijoenkatu 7 (Kannaksenkatu 22), skenaario 4: hanke on valmistunut ja tontti vuokrataan** pvm 14.9.2020

Lähtötiedot

Alkamisvuosi	14.9.2020	Inflaatio	2,00 %	Nettotuottovaatimus kauden alussa	5,75 %	Arvioitu käyttöaste	100,00 %
Kokonaisaika (v.)	20	Vuokrien kehitys	2,00 %	Nettovuokrien diskonttauskorko	7,75 %		
Päätymisvuosi	1.9.2040	Hoitokulujen kehitys	2,00 %	Jäännösarvon nettotuottovaatimus	8,00 %		
				Jäännösarvon diskonttauskorko	10,00 %		

Kassavirtalaskelma

	14.9.2020	1.9.2021	1.9.2022	1.9.2023	1.9.2024	1.9.2025	1.9.2026	1.9.2027	1.9.2028	1.9.2029	1.9.2030	1.9.2031	1.9.2032	1.9.2033	1.9.2034	1.9.2035	1.9.2036	1.9.2037	1.9.2038	1.9.2039	1.9.2040
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	
Vuokrat (t €)																					
Käyttöaste (%)																					
Bruttovuokratuotot (t €)	2312	2358	2405	2453	2502	2552	2603	2655	2708	2763	2818	2874	2932	2990	3050	3111	3173	3237	3302	3368	
Hoido- ja ylläpitokulut (t €)	788	804	820	837	853	870	888	906	924	942	961	980	1000	1020	1040	1061	1082	1104	1126	1148	
Peruskorjauskulut (t €)																					
Perusparannukset (t €)																					
Nettovuokrien diskonttauskorko																					

TILAYHTEEENVETO

	Pinta-ala (m ²)	Markkinavuokra k.a (€/m ² /kk)
Toimistotilat	0	0
Liiketilat	0	0
Varastotilat	0	0
Teollisuustilat	0	0
Asunnot	0	0
Muut tilat	11 135	17
Yhteensä	11 135	17

Jäännösarvo

Jäännösarvo tarkastelujakson lopussa	28 294 t€
Jäännösarvon nykyarvo	4 206 t€

Nykyarvot muille omaisuusosille

Käyttämätön rakennusoikeus	t€
Muut omaisuusosat	t€

LOPPUTULOS

Kassavirtojen nykyarvo	17 645 t€
Jäännösarvon nykyarvo	4 206 t€
Kassavirtaperusteinen arvo	21 851 t€
Käyttämätön rakennusoikeus ja muut omaisuusosat	0 t€
Arvo yhteensä	21 851 t€

LIITE 5

Kuva 1.

Kuva 2.

Kuva 3.

Kuva 4.

Kuva 5.

Kuva 6.

Kuva 7.

Kuva 8.

Kuva 9.

Kuva 10.

Kuva 11.

Kuva 12.

Kuva 13.

Kuva 14.

Kuva 15.

Kuva 16.

Kuva 17.

Kuva 18.

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 68

Kaupungin edustajan nimeäminen Lahti Aqua Oy:n ylimääräiseen yhtiökokoukseen ja toimiohjeiden antaminen yhtiökokousedustajalle

D/1897/00.00.01.02.00/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja Konserniohjauksen päällikkö Veli-Pekka Ignatius, puh. 044 716 1895

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Päätösehdotus Konsernipalvelujohtaja Mika Mäkinen

Konserni- ja tilajaosto päättää

1) määrätä konserniohjauksen asiantuntija Sanna Haaralan edustamaan Lahden kaupunkia Lahti Aqua Oy:n ylimääräisessä yhtiökokouksessa, joka pidetään maanantaina 19.10.2020 klo 10.30 alkaen Lahti Aquan tiloissa, os. Satamakatu 4, Lahti,

2) antaa yhtiökokousedustajalle tarpeelliseksi katsomansa toimiohjeet.

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa Lahti Aqua Oy 2.10.2020:

Ylimääräinen yhtiökokous

Päivä: 19.10.2020
Aika: klo 10.30
Paikka: Satamakatu 4, 15140 Lahti

1 § Kokouksen avaus

2 § Puheenjohtajan ja sihteerin valinta

3 § Kokouksen laillisuus ja päätösvaltaisuus

4 § Pöytäkirjantarkastajan valinta

5 § Päätetään ylimääräisen osingon jakamisesta

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 68

Emoyhtiön taloudellisessa asemassa ei tilikauden päättymisen jälkeen ole tapahtunut merkittäviä muutoksia. Emoyhtiön maksuvalmius on edelleen hyvä, eikä ehdotettu ylimääräinen osingonjako vaaranna hallituksen näkemyksen mukaan yhtiön maksukykyä. Hallitus esittää ylimääräiselle yhtiökokoukselle, että ylimääräinen osinko 100.000,00 euroa voidaan maksaa, jos se ei heikennä yhtiön maksukykyä. Ylimääräinen osinko maksetaan 9.12.2020.

6 § Kokouksen päättäminen

Muutoksenhaku

oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

ote + valtakirja + asiakirjat edustajalle

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 69

Kaupungin edustajan määrääminen Työterveys Wellamo Oy:n ylimääräiseen yhtiökokoukseen ja toimiohjeiden antaminen yhtiökokousedustajalle

D/1884/00.00.01.02.00/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Konserniohjauksen päällikkö Veli-Pekka Ignatius, puh. 044 716 1895

Päätös

Konserni- ja tilajaosto päätti

1) määrätä konserniohjauksen päällikön Veli-Pekka Ignatiuksen edustamaan Lahden kaupunkia Työterveys Wellamo Oy:n ylimääräisessä yhtiökokouksessa, joka pidetään tiistaina 3.11.2020 klo 13.00 alkaen Työterveys Wellamon Lahden Saimaankadun toimipisteessä, Lahti-salissa os. Saimaankatu 23, Lahti / etänä Teams-sovelluksen välityksellä,

2) nimetä ehdokkaaksi hallituksen jäseneksi Sari Niinistön.

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Päätösehdotus

Konsernipalvelujohtaja Mika Mäkinen

Konserni- ja tilajaosto päättää

1) määrätä konserniohjauksen päällikön Veli-Pekka Ignatiuksen edustamaan Lahden kaupunkia Työterveys Wellamo Oy:n ylimääräisessä yhtiökokouksessa, joka pidetään tiistaina 3.11.2020 klo 13.00 alkaen Työterveys Wellamon Lahden Saimaankadun toimipisteessä, Lahti-salissa os. Saimaankatu 23, Lahti / etänä Teams-sovelluksen välityksellä,

2) antaa yhtiökokousedustajalle tarpeelliseksi katsomansa toimiohjeet.

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Työterveys Wellamo Oy 30.9.2020:

Työterveys Wellamo Oy:n ylimääräinen yhtiökokous pidetään

tiistaina 3.11.2020 klo 13.00 alkaen

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 69

Työterveys Wellamon Lahden Saimaankadun toimipisteessä, Lahtisalissa os. Saimaankatu 23, Lahti. Kokous pidetään etänä Teams-sovelluksen välityksellä. Yhtiökokousedustajat voivat kukin valita tulevatko fyysisesti paikalle vai osallistuvatko kokoukseen etänä. Kokoukseen toivotaan kuitenkin ensisijaisesti osallistuttavan Teams-sovelluksen välityksellä.

Pyydämme nimeämään edustajanne yhtiökokoukseen ja ilmoittamaan myös hänen yhteystietonsa sekä tiedon siitä, osallistuuko yhtiökokousedustajanne kokoukseen etänä Teams-sovelluksen välityksellä vai tulee hän paikanpäälle.

Edellä mainitut tiedot tulee ilmoittaa 12.10.2020 mennessä johdon assistentti Irmeli Kososelle, [irmeli.kosonen\(at\)tyoterveyswellamo.fi](mailto:irmeli.kosonen(at)tyoterveyswellamo.fi).

Kokouskutsu lähetetään Teille tiistaina 13.10.2020 sähköpostilla kirjaamonne osoitteeseen. Yhtiökokousedustajallenne kokouskutsu lähetetään sekä postitse että mahdollisen Teamskokouskutsun yhteydessä, mikäli edustaja ja hänen yhteystietonsa ovat olleet jo tiedossamme. Muussa tapauksessa pyydämme Teitä toimittamaan yhtiökokouskutsun yhtiökokousedustajallenne.

Pyydämme toimittamaan yhtiökokousedustajallenne tehdyn valtakirjan etukäteen ennen kokousta Työterveys Wellamolle. Myös etukäteen toimitettu pöytäkirjanote koskien valintaa yhtiökokousedustajaksi, on riittävä osoitus valtuutuksesta.”

Muutoksenhaku

oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

ote + valtakirja + asiakirjat edustajalle + Wellamo, ilmoittautuminen 12.10. mennessä [irmeli.kosonen\(at\)tyoterveyswellamo.fi](mailto:irmeli.kosonen(at)tyoterveyswellamo.fi).

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 70

Kaupungin edustajan nimeäminen Provincia Oy:n ylimääräiseen yhtiökokoukseen ja toimiohjeiden antaminen yhtiökokousedustajalle

D/1873/00.00.01.02.00/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja Konserniohjauksen päällikkö Veli-Pekka Ignatius, puh. 044 716 1895

Päätös Konserni- ja tilajaosto päätti

1) määrätä konserniohjauksen päällikön Veli-Pekka Ignatiuksen edustamaan Lahden kaupunkia Provincia Oy:n ylimääräisessä yhtiökokouksessa, joka pidetään keskiviikkona 28. päivänä lokakuuta 2020 klo 9.00 alkaen ensisijaisesti Teams-verkkokokouksena,

2) antaa yhtiökokousedustajalle muut tarpeelliseksi katsomansa toimiohjeet.

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Päätösehdotus Konsernipalvelujohtaja Mika Mäkinen

Konserni- ja tilajaosto päättää

1) määrätä konserniohjauksen päällikön Veli-Pekka Ignatiuksen edustamaan Lahden kaupunkia Provincia Oy:n ylimääräisessä yhtiökokouksessa, joka pidetään keskiviikkona 28. päivänä lokakuuta 2020 klo 9.00 alkaen ensisijaisesti Teams-verkkokokouksena,

2) antaa yhtiökokousedustajalle muut tarpeelliseksi katsomansa toimiohjeet.

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa Provincia Oy 29.9.2020:

"Provincian varsinaisessa yhtiökokouksessa (24.4.2020) päätettiin, että hallitus kutsuu lokakuulle 2020 ylimääräisen yhtiökokouksen käsittelemään tehtyä osingonjakoehdotusta.

Provincia Oy:n osakkeenomistajat kutsutaan ylimääräiseen yhtiökokoukseen, joka pidetään ensisijaisesti Teams-verkkokokouksena keskiviikkona 28. päivänä lokakuuta 2020

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 70

klo 9.00. Järjestämme kuitenkin tilan osallistujille, joilla ei ole mahdollisuutta osallistua verkossa.

Pyydämme ilmoittamaan osallistujat/sähköpostiosoitteen ja/tai tilatarpeen Tuuli Ristolalle erikseen 21.10. mennessä (tuuli.ristola(at)provincia.fi).”

Esityslista

1. Kokouksen avaaminen

Hallituksen puheenjohtaja avaa kokouksen.

2. Kokouksen järjestäytyminen

Valitaan kokoukselle puheenjohtaja ja sihteeri sekä pöytäkirjan tarkastajat ja ääntenlaskijat.

3. Läsnäolijoiden toteaminen ja ääniluettelon vahvistaminen

4. Kokouksen laillisuuden ja päätösvaltaisuuden toteaminen

5. Esityslistan hyväksyminen

6. Päätetään toimenpiteistä, joihin vahvistetun taseen mukainen tulos antaa aihetta

Varsinaisessa yhtiökokouksessa päätettiin, että hallitus kutsuu lokakuulle 2020 ylimääräisen yhtiökokouksen käsittelemään tehtyä osingonjakoehdotusta.

Päätetään osingon jakamisesta ja/tai voiton siirtämisestä tilikauden 2019 osalta voittovarot tilille.

Varsinaisessa yhtiökokouksessa Hollola esitti, että puolet ylijäämästä jaetaan omistajille osinkona. Perusteluna esitykselle on Korona-tilanne, mikä ajaa kuntia ahtaalle. Orimattila ja Asikkala kannattavat ehdotusta.

Provincian hallitus ehdottaa, ettei osinkoa jaeta.

7. Muut asiat

8. Kokouksen päättäminen

Muutoksenhaku

oikaisuvaatimusohjeet

3 (3)

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 70

Toimenpiteet

ote + valtakirja + asiakirjat edustajalle, osallistuja/sähköpostiosoite
21.10. mennessä: tuuli.ristola(at)provincia.fi

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 71

Kaupungin edustajien nimeäminen Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän yhtymäkokoukseen 16.11.2020

D/1882/00.00.01.02.01/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja

Konserniohjauksen päällikkö Veli-Pekka Ignatius, puh. 044 716 1895

Päätös

Konserni- ja tilajaosto päätti nimetä kaupungin edustajiksi Koulutuskeskus Salpaus –kuntayhtymän yhtymäkokoukseen 16.11.2020 seuraavat seitsemän edustajaa ja heille henkilökohtaiset varaedustajat:

Edustaja	Varaedustaja
Marja Kaitainen	Saara Kantanen
Ulla Koskinen-Laine	Riitta-Raakel Alatalo
Kalle Kytölä	Sami Metsäranta
Marju Markkanen	Marjut Kajander
Tarja Pölkki	Minna Kyllinen
Pekka Sillanmäki	Markus Jokinen
Harri Metsänen	Niko Niemi

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Päätösehdotus

Konsernipalvelujohtaja Mika Mäkinen

Konserni- ja tilajaosto nimeää kaupungin edustajiksi Koulutuskeskus Salpaus –kuntayhtymän yhtymäkokoukseen 16.11.2020 seitsemän edustajaa ja heille henkilökohtaiset varaedustajat.

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa

Koulutuskeskus Salpaus 28.9.2020:

”Yhtymäkokousedustajien nimeämispyyntö Koulutuskeskus Salpauksen yhtymäkokous maanantaina 16.11.2020

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän yhtymäkokouksessa 16.11.2020 käsitellään päätösasioina perussopimuksen mukaisesti vuoden 2021 talousarvion ja vuosien 2021–2023 toiminta- ja taloussuunnitelman sekä kuluvan vuoden talousarviomuutos. Yhtymäkokouksen materiaali toimitetaan sähköisenä 19.10. alkavalla

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 71

viikolla.

Kuntalain 60 § mukaan yhtymäkokousedustajan kuhunkin kokoukseen erikseen valitsee jäsenkunnan kunnanhallitus tai jäsenkunnan valtuuston päättämä kunnan muu toimielin.

Koronatilanteesta johtuen järjestämme kokouksen sähköisenä Teams-kokouksena.

Viestin liitteenä edellisessä yhtymäkokouksessa 18.5.2020 jäsenkuntanne nimeämät varsinaiset ja varaedustajat. **Vahvistakaa tai ilmoittakaa henkilömuutokset 30.10.2020 mennessä.**

Ilmoittakaa seuraavat tiedot

- varsinaisten ja varaedustajien nimet
- heidän sähköpostiosoitteensa ja
- puhelinnumeronsa.

Kokouskutsu ja linkki sähköiseen Teams-kokousajanvaraukseen sekä kokousmateriaaliin lähetetään jäsenkuntien ilmoittamille yhtymäkokousedustajille 19.10. jälkeen sitä mukaa kuin kuntayhtymä saa tiedot edustajista.

Kuntaliiton ohjeistuksen mukaan kokousedustajilla tulee olla sekä ääni- että kuvayhteys, jotta läsnäolon aitous todentuu. Edustaja kirjataan nimenhuudossa osallistujaksi ja huomioidaan kokouksen päätösvaltaisuudessa ja ääniluettelossa vain, mikäli hänellä on käytettävissään sekä ääni- että kuvayhteys.

Varsinaisen edustajan tulee ilmoittaa kuntayhtymään, reija.launiemi(at)salpaus.fi ja arja.mikkonen(at)salpaus.fi, mikäli ei pysty osallistumaan yhtymäkokoukseen. Kuntayhtymä lähettää tuolloin varaedustajalle osallistumislinkin kokoukseen.

Lisätietoja tarvittaessa antavat

- toimitusjohtaja Martti Tokola, puhelin 050 526 5917, martti.tokola(at)salpaus.fi
- hallintosihteeri Reija Launiemi, puhelin 050 502 0610, reija.launiemi(at)salpaus.fi”

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän Lahden kaupungin yhtymäkokousedustajat ja varaedustajat kokous 18.5.2020

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 71

Edustaja	Varaedustaja
Marja Kaitainen	Saara Kantanen
Ulla Koskinen-Laine	Riitta-Raakel Alatalo
Kalle Kytölä	Sami Metsäranta
Marju Markkanen	Marjut Kajander
Tarja Pölkki	Minna Kyllinen
Pekka Sillanmäki	Markus Jokinen
Markus Vierumäki	Niko Niemi

Tasa-arvolain 4a §:n 1 momentti:

"Valtion komiteoissa, neuvottelukunnissa ja muissa vastaavissa toimielimissä sekä kunnallisissa että kuntien välisen yhteistoiminnan toimielimissä lukuun ottamatta kunnanvaltuustoja tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu."

Muutoksenhaku

oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

ote valitut, luettelot, edustajien tiedot Salpaukseen 30.10. mennessä

Liitteenä

-

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 72

Lausunnon antaminen Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän vuoden 2021 talousarviosta ja vuosien 2021–2023 toiminta- ja taloussuunnitelmasta

D/1881/00.00.01.02.02/2020

Asian valmistelija /
Lisätietojen antaja Konserniohjauksen päällikkö Veli-Pekka Ignatius, puh. 044 716 1895

Päätös Päätösehdotus hyväksyttiin.

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkasti pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Päätösehdotus Konsernipalvelujohtaja Mika Mäkinen

Konserni- ja tilajaosto toteaa lausuntonaan, että sillä ei ole huomautettavaa Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän vuoden 2021 talousarviosta ja vuosien 2021 – 2023 toiminta- ja taloussuunnitelmasta.

Samalla konserni- ja tilajaosto tarkastaa pöytäkirjan tämän asian osalta heti.

Perusteluosa Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä 30.9.2020:

”Lähetämme ohessa tutustuttavaksenne Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän vuoden 2021 talousarvion ja vuosien 2021-2023 toiminta- ja taloussuunnitelman (toimitusjohtajan esitys/ Yhtymähallitus 28.9.2020)

Kuntayhtymän jäsenkuntien kaupungin- ja kunnanhallituksille on varattu 16.10.2020 mennessä mahdollisuus lausunnonantoon. Myös myöhemmin saapuneet lausunnot toimitetaan yhtymäkokouksen tietoon 16.11.2020 kokoukseen.

Liitteenä ote yhtymähallituksen 28.9.2020 kokouksen asian 143 § *'Lausuntopyyntöt jäsenkunnilta Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän vuosien 2021-2023 toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja vuoden 2021 talousarviosta'* käsittelystä.

Kuntayhtymän yhtymäkokous pidetään maanantaina 16.11.2020 klo 9.00. Kokouksessa käsitellään päätösasioina perussopimuksen mukaisesti tulevan vuoden talousarvio sekä kuluvan vuoden talousarviomuutos. Yhtymäkokouksen materiaali toimitetaan sähköisenä 19.10. alkavalla viikolla. Koronatilanteesta johtuen

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 72

järjestämme kokouksen sähköisenä Teams-kokouksena. Tulemme lähettämään yhtymäkokousedustajien nimeämispöytäkirjan lähiaikoina. Kuntaliiton ohjeistuksen mukaan kokousedustajilla tulee olla sekä ääni- että kuvayhteys, jotta läsnäolon aitous todentuu. Edustaja kirjataan nimenhuudossa osallistujaksi ja huomioidaan kokouksen päätösvaltaisuudessa ja ääniluettelossa vain, mikäli hänellä on käytettävissään sekä ääni- että kuvayhteys.”

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän yhtymähallitus 28.9.2020 § 144:

”Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän jäsenkunnille annetaan lausunnonantomahdollisuus vuosien 2021 - 2023 toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja vuoden 2021 talousarviosta.

Alkavaa suunnitelmakautta leimaa voimakkaasti koko maata ja maailmaa kohdannut COVID-19 eli koronaviruspandemia ja sen vaikutukset kaikkeen toimintaan. Toiminnan muutos lähes yhdessä yössä lähiopetuksesta etäopetukseen ja etätöihin oli valtava ponnistus kaikille salpauslaisille. Kuitenkin mm. AMKE ry:n, Kuntaliiton ja OKM:n yhdessä tekemien kyselyjen perusteella ammatillinen koulutus on selvinnyt tästä vähintäänkin hyvin. Myös Salpauksen saama palaute tukee tätä käsitystä toiminnassa onnistumisen suhteen. Tavoite on, että jatkossa opetus voisi jatkua lähi- ja hybridimallin mahdollisimman normaalisti. Keskeistä on mahdollistaa erilaisilla hygieniaoheilla ja mm. opetuksen porrastuksella tarvittavien kädentaitojen ja ammatillisen kasvun mahdollisuudet kehittyä työelämän tarpeisiin vastaaviksi.

Salpaus on kuudenneksi suurin ammatillisen koulutuksen järjestäjä Suomessa ja siten merkittävä aluevaikuttaja Päijät-Hämeessä. Uusi, päivitetty strategiamme vuosille 2021-2025 käynnistyy vuoden alussa. Strategian keskeinen painopiste on kehittää palveluorganisaationa ja tuottaa onnistuneita asiakaskokemuksia niin opiskelijoillemme kuin työnantaja- ja muille asiakkaillemme. Strategiassamme on kolme keskeistä ohjelmaa; Rohkeita uuden rakentajia, Jatkovaa oppimista ja Onnistuneita asiakaskokemuksia. Näiden ympärille konkretisoituvat tärkeät asiat, joissa meidän tulee strategiakauden aikana onnistua.

Tavoitteemme on, että Salpauksen ilmapiiri henkii oppimisen rohkeutta, tekemisen iloa ja reilua asennetta. Olemme haluttu opiskelupaikka ja yhteistyökumppani. Meillä jokainen voi vaikuttaa omaan polkuunsa ja löytää oikean suunnan. Tartumme mahdollisuuksiin päättäväisesti, toimintamme on sujuvaa ja

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 72

työelämän tarpeita ennakoivaa. Hyödynnämme teknologiaa ja sen tuomia mahdollisuuksia. Salpaus on aktiivinen toimija ja kehittäjä alueellaan ja tuomme lisäarvoa yhteistyökumppaneillemme, myös kansainvälisesti.

Strategia on päivitetty yhteistyössä henkilöstön ja eri sidosryhmien kanssa. Työelämän palvelujen vahvistaminen ja uudelleen organisointi vuoden 2021 aikana on osa uuden strategian toimeenpanoa. Syksyllä 2021 todennäköisesti voimaan tuleva oppivelvollisuuden laajentuminen kahdeksaentoista ikävuoteen ja siitä seuraava maksuton toinen aste, tulevat lisäämään koulutuksenjärjestäjille toimintoja, joiden kaikkia vaikutuksia ei tässä vaiheessa vielä ole tiedossa. Maksuttomuuden lisäksi suuri muutos on luonnollisesti se, ettei oppivelvollinen voi itse erota oppilaitoksesta ilman, että hänelle on suunniteltu ja sovittu oppivelvollisuuden jatkotapa ja -paikka.

Päijät-Hämeen ongelma ei tällä hetkellä ole opiskelijapaikkojen määrän riittävydessä, vaan sekä nuorten että aikuisten tarvitsemien tukitoimien saavutettavuudessa ja riittävydessä (erityisesti mielenterveys- ja päihdepalvelut). Näiden palvelujen oikea-aikaisella saatavuudella on suuri merkitys puhuttaessa ns. negatiivisesta opintojen keskeytymisestä. Negatiivisiin keskeytyksiin liittyy yleisesti se, että opiskelijalla ei ole kykyä keskittyä opintoihin henkilökohtaisen elämän muiden haasteiden vuoksi. Myös lakisääteisten kuraattori- ja psykologipalvelujen säilyminen opiskelijoille lähipalveluna oppilaitoksen tiloissa tai sen välittömässä läheisyydessä tulee lakiluonnoksen mukaisesti varmistaa siinä yhteydessä, kun ja jos nämä palvelut siirtyvät oppilaitoksen sijaintikunnalta sote-kuntayhtymille.

Perustutkinnoista negatiivisista syistä eronneiden määrää seurataan kahden eri ikäryhmän osalta, alaikäisten alle 18-vuotiaiden ja 18-29-vuotiaiden osalta. Rajaus 29 ikävuoteen perustuu nuorisolain määritelmään, jossa nuorilla tarkoitetaan alle 29-vuotiaita. Negatiivisten erojen määrä alle 18-vuotiaiden osalta ajalla 1.1.-30.6.2020 oli 0,87 % ja 18-29-vuotiaiden osalta 9,01 % (luvut eivät sisällä oppisopimuksella koko tutkinnon suorittavia). Edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan nähden eroamisten määrä on jonkin verran vähentynyt. Yleisin syy, opiskelijan eronneeksi katsomiseen on, että opiskelijaan ja huoltajaan ei useista yrityksistä huolimatta saada yhteyttä. Koulutuskeskus Salpaus ilmoittaa nuorisolain mukaisesti opintojen keskeytyessä alle 29-vuotiaan nuoren tiedot kaupungin/kunnan nuorisopalveluihin etsivään nuorisotyöhön. Kriittinen kohta opintojen jatkumisessa on usein juuri

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 72

täysi-ikäisyyden saavuttaminen ja siinä riittävien tukitoimien varmistaminen moniammatillisesti.

Koronan jälkeen työelämän tarpeet ja osaamiskenttä on monelta osin kokonaan uudenlainen. Ne henkilöt, joilla työpaikka säilyi, tarvitsevat täydennystä mm. etätyö- ja digiosaamisessa muuttuneessa tilanteessa. Lisäksi tulee olemaan iso joukko henkilöitä, joiden täytyy löytää kokonaan uusi työ. Uuden työn ja työllistymisen kannalta oikea-aikainen ja uutta osaamista varmistava kohdennettu koulutus on keskeistä. Tässä kaikessa onnistumisessa, yhdessä työelämän toimijoiden kanssa, Salpauksella tulee olemaan alueella keskeinen rooli, jonka hyvään hoitamiseen tarvitsemme myös lisää taloudellisia resursseja. Saadut rahoituspäätökset ja valtioneuvoston tulevat päätökset ammatillisen koulutuksen rahoituksesta vaikuttavat merkittävästi Salpaus kuntayhtymän kykyyn jatkaa lisäyksiä opetukseen ja ohjaukseen.

Alkavalla toimintakaudella Koulutuskeskus Salpaus on aktiivisesti mukana Lahden, Asikkalan, Orimattilan, Kärkölän ja Hollolan työllisyyden kuntakokeilussa, jonka aloitus on koronan vuoksi siirtynyt vuoden 2021 alkuun. Päijät-Hämeen alueen elinvoimaisuuden ja työllisyydenhoidon merkittävimpiä haasteita ovat korkea nuorisotyöttömyys ja alueen asukkaiden alhainen koulutustaso verrattuna moneen muuhun alueeseen Suomessa. Kuntakokeilu antaa mahdollisuuksia luoda uudenlaisia ratkaisuja työvoimapolitiikan ja koulutuksen yhdyspintoihin sekä parantaa alueen maahanmuuttajaväestön työllistymistä koulutuksen avulla.

Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä on tehnyt määrätietoista työtä henkilöstön, toimintaolosuhteiden ja talouden tasapainoisessa kehittämisessä. Opetushenkilöstöön on nyt perustehtävän mukaisesti panostettu, toimitiloja on vähennetty ja peruskorjattu ja talouden perusta pidetty vakaalla pohjalla. Tämä työ jatkuu tulevilla taloussuunnitelmakaudella.

Salpaus on visionsa mukaisesti enemmän kuin koulu, opiskelijoiden ja työelämän kohtaamispaikka. Vision saavuttamiseen liittyy toimintamme eettisten kulmakivien

- vastuullisuus ja tarttuminen,
- keskustelu ja yhteisen ymmärryksen rakentaminen sekä
- vaikuttavuus ja keskittyminen olennaiseen toteuttamiseen ja näkyminen kaikkien salpauslaisten toiminnassa.

Lausunnot pyydetään toimittamaan 16.10.2020 mennessä. Myös tämän jälkeen toimitetut lausunnot saatetaan 16.11.2020 pidettävän

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 72

yhtymäkokouksen tiedoksi.

Toimitusjohtaja:

Hallitus päättää pyytää kuntayhtymän jäsenkunnilta lausunnot vuosien 2021 - 2023 toiminta- ja taloussuunnitelmasta ja vuoden 2021 talousarviosta.

Päätös:

Päätösesitys hyväksyttiin.”

Toiminta- ja taloussuunnitelma vuosille 2021–2023

ja talousarvio vuodelle 2021 on nähtävänä konserni- ja tilajaoston extranetissä.

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Ote Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä 16.10. mennessä.

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 73

Saapuneet ja lähteneet asiakirjat 12.10.2020

D/42/07.01.03.00.02/2020

Päätös

Päätösehdotus	Konserni- ja tilajaosto merkitsee luettelossa mainitut asiakirjat tiedokseen.
Perusteluosa	Konserni- ja tilajaoston jäsenille jaetaan luettelo saapuneista ja lähteneistä asiakirjoista.
Muutoksenhaku	muutoksenhakukielto
Toimenpiteet	-
Liitteenä	1. Luettelo

Konserni- ja tilajaoston kokous 12.10.2020**Saapuneet ja lähteneet asiakirjat**

1. Pöytäkirjoja

- Hollolan-Lahden vesilaitoskuntayhtymän hallitus 24.9.2020 D/461/2020
- Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymän yhtymähallitus 14.9 ja 28.9.2020 D/229/2020

2. Esityslistoja

- Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän hallitus 12.10.2020 D/206/2020
- Päijät-Hämeen maakuntahallitus 12.10.2020 D/120/2020

3. Saapunut kirje**Padasjoen kunta**

- kunnanhallitus 21.9.2020/Ote § 149: Edustajien valinta Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän ylimääräiseen yhtymäkokoukseen D/1038/2020

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 74

Konserni- ja tilajaoston muut asiat 12.10.2020

D/43/00.02.03.00.00/2020

Päätös Konserni- ja tilajaosto päätti pyytää selvityksen puurakentamisen kohteista, valmistellaan tiekartta puurakentamisen edistämistä ja toteuttamisesta Lahdessa vuosina 2021-2023

Muutoksenhaku muutoksenhakukielto

Toimenpiteet -

1 (1)

Lahden kaupunki
Konserni- ja tilajaosto

Päätöspäivämäärä
12.10.2020 § 75

Salassapidettävä asia

D/1964/02.05.05.00.01/2020

Päätös

Asia käsiteltiin salaisena perustuen lakiin viranomaistoiminnan julkisuudesta (621/1999) 24 § 1 mom. 17 kohta.

OIKAISUVAATIMUSOHJEET JA VALITUSOSOITUS

Liitetään pöytäkirjaan

Lahden kaupunki
Toimielin:
Konserni- ja tilajaosto

Kunnallisasiat
Kokouspäivämäärä:
12.10.2020

MUUTOKSENHAKUKIELLOT

Kieltojen perusteet	Seuraavista päätöksistä ei saa tehdä kuntalain 136 §:n mukaan oikaisuvaatimusta eikä kunnallisvalitusta, koska päätös koskee vain valmistelua tai täytäntöönpanoa. Pykälät: 72-75
	Hallintolainkäyttölaki 5 § 1 mom. /muun lainsäädännön mukaan seuraaviin päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla. Pykälät ja valituskieltojen perusteet Pöytäkirjan §:n osalta muutoksenhakuoikeus on siten rajoitettu, että kunnallisen virkaehtosopimuksen 26 §:n mukaan viranhaltija ei saa valittamalla hakea muutosta viranomaisen päätökseen tai saattaa sitä oikaisuvaatimuksin tai hallintovalitusasiana käsiteltäväksi siltä osin kuin päätös koskee viranhaltijan palvelussuhteen ehtoja, jos hänellä tai viranhaltijayhdistyksellä on oikeus panna asia vireille työtuomioistuimessa.

OIKAISUVAATIMUSOHJEET

Oikaisuvaatimusviranomaisen ja -aika	Kuntalain 89 §:n 1 mom. mukaan päätöksiin ei saa hakea muutosta valittamalla, mikäli niistä voidaan tehdä kirjallinen oikaisuvaatimus. Seuraaviin päätöksiin tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.
	Viranomaisen, jolle oikaisuvaatimus tehdään, ja sen yhteystiedot: Toimielin: Konserni- ja tilajaosto Postiosoite: PL 202, 15101 Lahti Käyntiosoite: Lahden Palvelutori, Lahti-Piste, Kauppakeskus Trio, 2. krs, Aleksanterinkatu 18 Puh.: (03) 814 11 Faksi: (03) 814 2244 Sähköpostiosoite: kirjaamo@lahti.fi Aukioloaika: klo 9-18 Pykälät: 66-71, Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Valituksen tekoon oikeutetun katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Oikaisuvaatimusaika taloudellisin ja tuotannollisin perustein tehdystä irtisanomista koskevasta päätöksestä alkaa kuluu vasta irtisanomisajan päätyttyä.
Oikaisuvaatimuksen sisältö	Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen sekä sen tekijä ja yhteystiedot.

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomaisen ja valitusaika	Seuraaviin päätöksiin voidaan hakea muutosta kirjallisella valituksella. Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen saa hakea muutosta kunnallisvalituksin vain se, joka on tehnyt oikaisuvaatimuksen. Mikäli päätös on oikaisuvaatimuksen johdosta muuttunut, saa päätökseen hakea muutosta kunnallisvalituksin myös asianosainen sekä kunnan jäsen.

	Valitusviranomaisen ja sen yhteystiedot Hämeenlinnan hallinto-oikeus www.oikeus.fi/hao/hameenlinna Raatihuoneenkatu 1 13100 Hämeenlinna 029 56 42200 Telekopio 029 56 42269 hameenlinna.hao(at)oikeus.fi <i>Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa</i> https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet Kunnallisvalitus, pykälät:	Valitusaika: 30 päivää
	Valitusviranomaisen ja sen yhteystiedot: Hämeenlinnan hallinto-oikeus www.oikeus.fi/hao/hameenlinna Raatihuoneenkatu 1 13100 Hämeenlinna 029 56 42200 Telekopio 029 56 42269 hameenlinna.hao(at)oikeus.fi <i>Valituksen voi tehdä myös hallinto- ja erityistuomioistuinten asiointipalvelussa osoitteessa</i> https://asiointi2.oikeus.fi/hallintotuomioistuimet Hallintovalitus, pykälät:	Valitusaika: 30 päivää
Valitusaika alkaa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnallisvalituksen tekoon oikeutetun katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on nähtävänä yleisessä tietoverkossa. Valitusaikaa laskettaessa tiedoksisaantipäivää ei oteta lukuun.		
Valituskirjelmä	Valitus tehdään kirjallisesti. Valituskirjelmässä, joka on osoitettava valitusviranomaiselle, on ilmoitettava - päätös, johon haetaan muutosta - miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi; sekä - perusteet, joilla muutosta vaaditaan. Valituskirjelmässä on ilmoitettava valittajan tai kirjelmän muun laatijan nimi ja kotikunta sekä postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa. Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä. Valituskirjelmään on liitettävä - päätös, johon haetaan muutosta, alkuperäisenä tai jäljennöksenä - todistus siitä, minä päivänä päätös on annettu tiedoksi tai muu selvitys valitusajan alkamisen ajankohdasta - asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle. Asiamiehen on tarvittaessa esitettävä valtakirja (HLL 21 §).	
Valitusasiakirjojen toimittaminen	Valitusasiakirjat on toimitettava valitusviranomaiselle valitusajan kuluessa ennen sen viimeisen päivän virka-ajan päättymistä. Jos valitusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa valitusasiakirjat toimittaa ensimmäisenä sen jälkeisenä arkipäivänä. Omalla vastuulla valitusasiakirjat voi lähettää postitse tai lähetin välityksellä. Postiin valitusasiakirjat on jätettävä niin ajoissa, että ne ehtivät perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen viraston aukioloajan päättymistä.	
Tuomioistuinmaksut	Tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 2 §:n mukaan peritään hallinto-oikeudessa ja markkinaoikeudessa oikeudenkäyntimaksuja ja hakemusmaksuja korvauksena asian käsittelystä ja suorite- tuista toimenpiteistä tuomioistuimissa 4 ja 5 §:n poikkeuksia lukuun ottamatta. Valituksen käsitte-	

	lyn maksullisuudesta saa tietoja valitusviranomaiselta.
Lisätiedot	Yksityiskohtainen oikaisuvaatimusohje / valitusosoitus liitetään pöytäkirjanotteeseen. Hankinta-asioita (pykälät) koskeva oikaisuohje ja valitusosoitus on pöytäkirjan erillisenä liitteenä.